

„O MARE SCRIITOARE."
— SALMAN RUSHDIE —

Yiyun Li

TRADUCERE DE
JUSTINA BANDOL

Cartea gâștei

„EXTRAORDINAR... UN ROMAN DESPRE ILUZII ȘI CRUZIME."
— *THE SPECTATOR* —

ROMAN CÂȘTIGĂTOR AL PEN/FAULKNER AWARD FOR FICTION 2023

ebook
HUMANITAS fiction

Yiyun Li

Cartea gâștei

Traducere din engleză și note de
JUSTINA BANDOL

Colecţie coordonată de DENISA COMĂNESCU

Redactor: Mihaela Pascu-Oglindă
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Manuela Manița, Veronica Dinu
Tehnoredactor ebook: Radu Dobreci

YIYUN LI,
THE BOOK OF GOOSE

ISBN: 978-606-097-463-5 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Pentru Dapeng și James
și pentru Vincent, un copil uimitor

Nu poți tăia un măr cu alt măr. O portocală cu altă portocală. Dacă ai un cuțit, poți tăia cu el mărul sau portocala. Sau poți despica burta unui pește. Sau, dacă nu-ți tremură mâinile și lama e suficient de ascuțită, poți reteza un cordon ombilical.

Poți spinteca o carte. Există diferite moduri de a măsura adâncimea, dar nu mulți cititori măsoară adâncimea unei cărți cu cuțitul, făcând o tăietură prin ea de la prima pagină până la ultima. De ce nu? mă întreb.

Poți da cuțitul altcuiva, punând rămășag cu tine însuți cât de adânc e dispus celălalt să rănească. Poți fi tu cel care rănește.

O jumătate de portocală plus încă o jumătate nu mai fac o portocală întreagă. Și aici începe povestea mea. O portocală care nu se credea suficient de bună pentru cuțit și una care nu visase niciodată să se transforme în cuțit. Nici a tăia, nici a fi tăiată nu mă interesau pe atunci.

Mă numesc Agnès, dar asta nu contează. Poți merge în livadă cu o listă de nume și le poți scrie pe portocale – Françoise, Pierre, Diane, Louis –, dar ce importanță are? Ce contează pentru portocală este natura ei de portocală. La fel și în cazul meu. Ar fi putut să mă cheme Clémentine, sau Odette, sau Henrietta – și ce-ar fi fost cu asta? O portocală e o portocală, așa cum o păpușă e o păpușă. Să nu crezi că, dacă-i dai nume, se va deosebi de altele. Poți să-i faci baie, s-o îmbraci, s-o hrănești cu aer, s-o pui la culcare cu cântecele de leagăn pe care îți închipui că i le cântă o mamă copilului ei. Orice-ar fi, asemenea tuturor păpușilor, ea nu poate fi numită nici măcar moartă, fiindcă n-a fost niciodată vie.

Numele căruia trebuie să-i acorzi atenție în povestea asta este Fabienne. Fabienne nu e nici portocală, nici cuțit, nici cântăreață de cântece de leagăn, dar poate deveni oricare din ele. În fine, putea. Acum e moartă. Vestea morții ei a sosit într-o scrisoare de la mama, ultima mea rudă care locuiește încă la Saint-Rémy, deși mama nu mi-a scris special ca să-mi anunțe moartea ei, ci nașterea primei sale strănepoate. Dac-aș fi rămas lângă ea, m-ar fi întrebat de ce nu făcusem și eu un copil care să-i completeze colecția de nepoți. Ăsta e unul din avantajele faptului că trăiesc în America. Sunt prea departe ca să-i pese de mine. Dar a încetat să-i mai pese cu mult înainte să mă căsătoresc – iar motivul a fost faima mea.

America și faima: la fel de utile când vrei să te eliberezi de mama.

În post-scriptumul scrisorii, mama mă anunța că Fabienne murise în luna anterioară – *de la même manière que sa sœur Joline*, în același mod ca sora ei. Joline a murit în 1946, la șaptesprezece ani, la naștere. Fabienne a murit în 1966, la douăzeci și șapte de ani. Ai crede că, în decurs de douăzeci de ani, nașterea ar trebui să înceteze să mai fie un pericol atât de mare pentru femei, că nici o familie n-ar trebui să fie lovită de două ori de aceeași nenorocire, dar, dacă crezi asta, probabil cineva o să te facă „tâmpit“, așa cum obișnuia să mă facă pe mine Fabienne.

Prima mea reacție, după ce am citit post-scriptumul: am vrut să rămân imediat gravidă. Aș fi dus sarcina la termen și aș fi născut fără să mor eu însămi – știam asta cu siguranța cu care știam cum mă cheamă. Ar fi fost o dovadă că pot să fac ceva ce Fabienne nu putea – să fiu o persoană anostă, nici favorizată, nici defavorizată de viață. Un om fără soartă.

(Dorința aceasta, îmi imaginez, poate fi înțeleasă cu adevărat numai de oameni care *au* o soartă, așa că e o dorință înrudită cu amăgirea.)

Dar ca să rămâi gravidă e nevoie de doi oameni; iar doi nu înseamnă neapărat că vei și reuși. A rămâne gravidă, în cazul meu, ar fi însemnat să caut un bărbat cu care să-l înșel pe Earl (și apoi ce? să-i explic că un copil din flori tot e mai bun decât o căsnicie stearpă?) sau să divorțez de el pentru un bărbat capabil să semene și să secere mai bine. Nici una din variante nu mă atrage. Earl mă iubește, iar eu sunt fericită să fiu soția lui. Faptul că nu-mi poate da un copil e poate descurajant pentru el, dar i-am spus că nu l-am luat de bărbat ca să mă facă mamă. În orice caz, amândoi suntem realiști.

Earl și-a dat demisia din Corpul de Ingineri al Armatei SUA după ce ne-am mutat înapoi din Franța, și acum lucrează pentru tatăl lui, proprietarul respectat al unei antreprize de construcții. Eu am o grădină de legume, pe care am amenajat-o în curtea din spate, și cresc găini – două duzini în permanență. Speram să iau în grija mea și niște capre, dar cei doi iezi pe care i-am cumpărat aveau obiceiul să roadă gardul de lemn și să scape. Lancaster, Pennsylvania, nu e Saint-Rémy și nu mă pot transforma în păstoriță de capre. „Mireasa franceză" mi-au zis la început localnicii și, deși nu mai sunt de mult proaspăt căsătorită (au trecut de atunci șase ani), unii tot așa îmi spun. Lui Earl îi place. O mireasă franceză adaugă distincție vieții lui, dar o mireasă franceză care mână capre pe stradă ar fi jenantă.

Am renunțat la capre și am hotărât să cresc în schimb gâște. Primăvara trecută le-am achiziționat pe primele două, o pereche de gâște de Toulouse, iar anul ăsta am cumpărat o pereche de gâște chinezești. Earl a citit catalogul și a glumit că ar trebui să adăugăm an de an gâște americane, africane, pomeraniene și Shetland. Hai să avem o trupă internațională de briganzi! a spus. A uitat însă că, în curând, cele două cupluri vor deveni părinți. Într-un an aștept pui.

Gâștele sunt copiii mei mai mult decât găinile. Îi plac și lui Earl, și el a fost cel care a sugerat să le dăm nume franțuzești. Franceza lui nu e atât de bună pe cât crede, dar asta nu-l împiedică să-mi vorbească în franceză în momentele cele mai intime. Eu vorbesc întotdeauna engleză cu oamenii din viața mea americană. Engleză vorbesc și cu găinile și gâștele.

Grădina produce mai multe legume decât putem noi consuma. Le împart cu rudele mele prin alianță – părinții lui Earl și cei doi frați ai lui cu familiile lor. Toți se poartă frumos cu mine, cu toate că mă socotesc străină și poate ridicolă. Pe la spate mă numesc „Mama Gâscă". Am aflat asta de la Lois, cumnata mea, care nu e fericită în căsnicie și care speră să mă „monteze" împotriva familiei Barrs. Pe mine însă nu mă deranjează porecla. Poate că e o lipsă de sensibilitate să numești o femeie fără copii „Mama Gâscă", dar eu sunt departe de a fi o femeie sensibilă sau sentimentală.

Când Earl m-a întrebat despre scrisoarea mamei, i-am povestit despre nașterea nepoatei mele, dar nu și despre moartea lui Fabienne. Dacă a detectat ceva neobișnuit, a presupus probabil că nașterea încă unui copil îmi amintește de golul din viața mea. E un soț iubitor, dar dragostea aduce rareori pătrundere psihologică. Când ne-am cunoscut, el m-a crezut o tânără fără secrete și cu prea puține povești din copilărie și adolescență. Poate nu e vina lui că nu pot rămâne gravidă. Secretele n-au lăsat înăuntrul meu prea mult loc în care să crească un făt.

Am fost atât de impresionată de scrisoare, încât am uitat să despart gâștele de găini la ora mesei. Gâștele n-au pregetat să sperie găinile și să le fure mâncarea. Le-am dojenit fără să ridic vocea. Fabienne ar fi râs de nepriceperea mea. Mi-ar fi spus că ar trebui pur și simplu să le dau un șut în fund. Dar Fabienne e moartă. Orice face acum trebuie să facă în calitate de stafie.

Nu m-ar deranja să-i văd stafia.

Toate stafiile pretind că au abilități de fantomă: să ia diferite forme, să bântuie, să vadă lucruri pe care noi nu le vedem, să determine cum evoluează viața celor vii. Dacă morții n-ar avea de ales decât să devină stafii, a lui Fabienne n-ar face decât să-și râdă de trucurile acestea comune cu care se mândresc alte stafii. A ei ar face cu totul altceva.

(De pildă ce, Agnès?

De pildă, m-ar pune să scriu din nou.)

Nu, nu stafia lui Fabienne mi-a curățat cu limba penița stiloului, nu ea a deschis caietul la pagina aceasta albă. Dar uneori moartea cuiva e decizia de eliberare condiționată a altcuiva. N-am câștigat poate libertate deplină, dar sunt îndeajuns de liberă.

— Cum crești fericire? m-a întrebat Fabienne.

Aveam treisprezece ani pe atunci, dar ne simțeam mai bătrâne. Corpul nostru – știu acum – era subdezvoltat, așa cum sunt copiii născuți în vreme de război și crescuți în sărăcie, care au ani mai mulți îndesați în creier. Nu eram bine proporționate. Copiii bine proporționați sunt rarități. Războiul garantează disproporții, dar pe timp de pace alte lucruri merg prost. N-am întâlnit copil care să nu fie șui într-un fel. Iar când cresc, copiii devin adulți șui.

— Poți să crești fericire? am întrebat eu.

— Poți să crești orice. Așa cum crești cartofi, a spus ea.

M-aș fi așteptat la un răspuns mai bun. Că poți să crești fericire în vârful unui stâlp de Armindeni, în cuib de pănțăruș sau între două pietre, în pârâu. Fericirea n-ar trebui să aibă culoarea țărânei și să fie ascunsă în subteran. Până și merele de pe o creangă ar fi mai potrivit să se numească „fericire“ decât merele din pământ1. Deși, dacă ar fi ca merele, m-am gândit, fericirea ar fi cât se poate de comună și de neinteresantă.

— Nu mă crezi? a spus Fabienne. Uite, am o idee. O să creștem fericirea ta sub formă de sfeclă, iar pe a mea, sub formă de cartofi. Dacă una nu răsare, o avem pe cealaltă. N-o să facem foamea.

— Și dacă nici una nu răsare? am întrebat.

— Ne facem măcelari.

Așa erau conversațiile pe care le aveam deseori pe atunci, absurde în ochii lumii – dar lumea, știam amândouă deja, era plină de absurdități. Puteam măcar să ne amuzăm cu aiurelile inventate de noi. Dacă-ți striveai degetul mare de la mâna stângă cu un ciocan, cel de la dreapta simțea ceva? De ce Dumnezeu nu se gândise niciodată să le dea oamenilor pleoape pentru urechi, ca să putem închide urechile așa cum închidem ochii, la culcare sau oricând n-avem chef să ascultăm sporovăiala lumii? Dacă amândouă ne rugam la fel de serios, dar cerând lucruri opuse – dragă Doamne-Doamne, fă ca mâine să fie zi cu soare; dragă Doamne-Doamne, fă ca mâine să fie înnorat –, el cum hotăra ce rugăciune să împlinească?

Lui Fabienne îi plăcea foarte mult să inventeze aiureli despre Dumnezeu. Pretindea că crede în el, deși, după mine, asta însemna doar că crede într-un dumnezeu pe care putea să-l ia mereu în râs. Eu nu știam dacă cred – tata era ateu, iar mama era opusul unui ateu. Dacă aș fi fost mai apropiat de vreunul din ei, mi-ar fi fost mai ușor să aleg. Dar eram apropiată numai de Fabienne. *Perturbatrice*2 a lui Dumnezeu, își spunea ea, și spunea că asta sunt și eu, pentru că întotdeauna eram de partea ei. În sensul acesta nu eram atee. Trebuia să crezi că dumnezeu există ca să-ți poți râde de el și să-i zădărnicești planurile.

— Dacă putem crește fericire, putem crește și nefericire? am întrebat-o.

— Crește cineva ciulini sau spălăcioasă? a spus Fabienne.

— Vrei să spui că nefericirea crește de capul ei, la fel ca ciulinii și spălăcioasa?

— Sau de capul lui Dumnezeu, a spus Fabienne. Cine știe?

— Dar fericirea poate să crească singură?

— Tu ce crezi?

— Cred că fericirea ar trebui să fie ca spălăcioasa și ciulinii. Nefericirea ar trebui să fie ca orhideele exotice.

— Numai un tâmpit ar crede așa ceva, Agnès, a spus Fabienne. Dar noi știm deja că ești tâmpită

---

1. Aluzie la denumirea franceză a cartofilor, *pommes de terre*, literal, „mere de pământ“.

2. Persoană care tulbură liniștea sau ordinea publică (în franceză, în original).

Nu i-am spus atunci lui Fabienne că, după mine, fericirea ar trebui să semene cu porumbeii pe care îi ținea M.[3] Devaux. Plecau, se întorceau și ce se întâmpla între timp nu era treaba nimănui. Fericirea n-ar trebui să fie înrădăcinată și neclintită.

M. Devaux: ar trebui să spun câteva cuvinte despre el. Asemenea lui Fabienne, el începe această poveste, dar avea deja peste șaizeci de ani când noi aveam treisprezece. Bănuiesc că acum e mort. Ar trebui să fie. Fabiene a murit, iar el n-ar trebui să aibă mai mult drept la viață decât ea.

M. Devaux era dirigintele de poștă al satului, un bărbat urât, cu o înfățișare bolnăvicioasă. Eu și Fabienne îi dăduserăm tot atâta atenție câtă dădeam oricărui adult, adică foarte puțină. Ne plăceau însă porumbeii lui. O vreme am vorbit să ținem noi însene o pereche de porumbei. Unul ar fi mers cu Fabienne la pășune în timpul zilei, altul m-ar fi însoțit pe mine la școală, și amândoi ar fi zburat peste câmpuri și ulițe, livrându-ne mesajele între noi. Dar proiectul acesta, ca și cel de a crește fericire, a rezistat câteva zile, după care a fost înlocuit de altul. Nu puneam cu adevărat în practică nici un plan. Era suficient să simțim că am fi putut, dacă am fi vrut, să transformăm lucrurile în realitate.

Într-o zi Mme Devaux a murit. Fusese o femeie robustă, mai tânără decât soțul ei, mai aspră și mai gălăgioasă. Se spunea că nu fusese bolnavă nici măcar o zi în viața ei, până când o doborâse febra. În trei zile se curățase.

Nu-mi amintesc dacă aveau copii. Poate M. Devaux nu putuse s-o lase gravidă. Earl n-are cum să fie singurul bărbat care îndură această soartă. Sau copiii lor crescuseră și plecaseră din sat înainte de vremurile acelea. Întrebările pe care nu mi-a trecut prin cap să le pun la treisprezece ani par acum importante. Mă întreb dacă Fabienne știa răspunsul. Mi-aș dori s-o pot întreba. Acesta e dezavantajul acum, că a murit. Jumătate din poveste e a ei, dar ea nu mai este, ca să-mi poată spune ce mi-a scăpat.

Mme Devaux a fost îngropată într-o joi, asta îmi amintesc. O înmormântare nu era pentru Fabienne o scuză să nu-și ducă cele două vaci și cinci capre la păscut sau pentru mine să nu mă duc la școală. Dar seara ne-am dus la cimitir și am căutat cel mai recent mormânt. În toamna aceea au fost mai multe noi.

Pe drum, Fabienne a adunat câteva părăluțe și micșunele și mi-a dat mie buchetul. Nu eram genul de fete care să-și pună flori în păr sau să împletească coronițe de plictiseală, dar, dacă ne-ar fi prins cineva rătăcind prin cimitir, am fi spus că-i aduceam flori lui Mme Devaux.

Nu cred că Fabienne mi-a explicat de ce ne trebuiau flori. Pur și simplu am înțeles. Pe vremea aceea știam deseori ce facem fără să fie nevoie să discutăm între noi. Dar era oare de mirare? Eram aproape un singur om. Nu-mi închipui că jumătatea îndreptată spre sud a unei portocale are nevoie să-i spună celeilalte jumătăți cât de caldă e lumina soarelui.

Când am găsit peticul de pământ proaspăt săpat, Fabienne mi-a luat din mână o parte din flori. Lângă crucea de lemn fusese lăsat un buchet, și florile noastre le-a risipit la picioarele mormântului, una câte una.

— Câteva să le prinzi pe poalele halatului, a șoptit ea. Iar astea sunt pentru papuci.

Eu am imitat-o, deși nu i-am spus nimic femeii moarte. N-o cunoșteam bine pe Mme Devaux. Majoritatea adulților ni se păreau periferici, unii mai enervanți decât alții. Dar ne plăcea ritualul, mormântul unei femei moarte recent presărat cu flori moarte și mai recent.

După aceea, Fabienne s-a întins pe o piatră de mormânt vecină. M-am pus și eu alături, uitându-mă la cerul albastru ca cerneala și la stele, așa cum eram sigură că face și ea. Stelelor – cele pe care le puteam vedea cu propriii noștri ochi și cele pe care nu le puteam vedea – li se dăduseră nume, dar faptul că eu aflasem asta la școală nu ne fusese de nici un folos. Fabienne nu transformase stelele într-o poveste sau într-un joc pe care să-l jucăm, și eu știam perfect de ce: erau prea departe și semănau prea mult între ele.

Nici una n-a spus nimic. Sub noi zăcea un cuplu care trăise și murise cu mult înaintea noastră. Noi două preferam cimitirul noaptea. În timpul zilei erau deseori oameni în jur, bătrâne în negru cu mături, un îngrijitor care aduna florile ofilite. Nu ne deranja să fim văzute, dar aveam convingerea că stafiile, dacă exista vreuna, nu ni s-ar fi arătat dacă mai era cineva prin preajmă.

Asta se întâmpla în octombrie 1952. De atunci au trecut paisprezece ani. Curând voi fi la zeci de ani depărtare de Fabienne. Dar anii și deceniile sunt simple vorbe, nume inventate pentru unități de măsură. Un kilogram de cartofi, două pahare de făină, trei portocale – dar care e unitatea de măsură pentru foame? Anul acesta împlinesc douăzeci și șapte de ani, anul viitor voi avea douăzeci și opt. Fabienne a avut, are și va avea pentru totdeauna douăzeci și șapte. Cum măsor prezența ei în viața mea – prin anii cât am fost împreună sau prin anii cât am fost departe una de alta și în care umbra ei s-a alungit pe măsură ce trecea timpul, atingându-mă întotdeauna?

Aerul serii era rece, iar piatra de sub noi nu reținuse nimic din căldura de peste zi. Am simțit frigul în corp. Era un alt fel de frig decât atunci când săream în pârâu prea devreme primăvara. Răceala glacială a apei ne tăia răsuflarea, dar numai pentru o clipă, după aceea țipam de fericire, aerul din plămâni ne făcea să ne simțim puternice și vii. Pe pietrele de mormânt, frigul era greu, ca și cum nu noi stăteam întinse pe ele, ci ele pe noi. Ascultam răsuflarea lui Fabienne, care devenea mai rară și mai superficială, și după a ei încercam să mi-o potrivesc și pe a mea.

Probabil îi era și ei la fel de frig. O așteptam să se ridice prima în capul oaselor, ca să pot face la fel. Uneori zăceam multă vreme pe pietrele de mormânt, până când înțepeneam, iar apoi trebuia să sărim în sus și-n jos ca să ne încălzim, clănțănind din oase și din dinți. Fabienne era de părere că trebuie să ne punem totdeauna la încercare limitele fizice. Să nu bem până când setea nu ne zgârie pe gât ca nisipul. Să nu mâncăm până când nu ne amețește capul de foame. Oricum nu prea era de mâncare. Puțină pâine și, dacă aveam noroc, o bucată de brânză. Uneori ne postam față în față și ne țineam răsuflarea, numărând pe degete ca să

vedem cât rezistăm și cât ne înroșim până când trebuie să inspirăm din nou. Când ne întindeam pe pietrele de mormânt, nu ne clinteam până nu ne simțeam reci și nemișcate ca moartea. Dacă așteptăm să facem ceva până când devine absolut necesar, îmi explicase Fabienne, lăsăm lumii prea puține șanse să ne prindă din urmă. Cum să ne prindă? o întrebasem, iar ea spusese că nu vede ce rost mai are să-mi explice dacă nu înțeleg. Ia-te după mine, pur și simplu, adăugase, fă numai ce-ți spun eu.

— Ce crezi că face M. Devaux în clipa asta? s-a ridicat ea în fund.

Am simțit un val de recunoștință. Nu m-ar fi mirat dacă ar fi decis să rămână nemișcată până la răsăritul soarelui, și atunci n-aș fi putut decât să stau întinsă alături de ea. Spre deosebire de tatăl lui Fabienne, părinții mei ar fi observat că nu venisem să mă culc.

— Nu știu, am răspuns.

— Hai să-i facem o vizită! a spus ea.

— De ce? Nu-l cunoaștem.

— Are nevoie de ceva cu care să-și umple timpul. Toți văduvii au nevoie.

Tatăl lui Fabienne era văduv, așa că trebuie să fi știut ea ceva despre asta.

— Ce putem face noi pentru M. Devaux? am întrebat-o.

— Putem spune că am venit să-i oferim prietenia noastră.

— Are nevoie de prieteni?

— Poate da, poate nu, a răspuns Fabienne. Dar o să-i spunem că noi avem nevoie să fie prietenul nostru.

— De ce? am întrebat.

Pe vremea când Fabienne mergea încă la școală, erau fete care ne rugau să fim prietene cu ele, dar, în scurtă vreme, toate aflau ce umilință era să vrea ceva de la Fabienne, care le cerceta cu o curiozitate malițioasă, apoi le spunea răspicat: „Nu știu cum v-ați putut închipui că am fi dispuse să fim prietene cu voi.“

— Un bărbat ca M. Devaux ne poate fi folositor, a spus ea acum. Îi putem spune că avem nevoie de ajutorul lui ca să scriem o carte.

— O carte?

Fabienne nu mai mergea la școală de doi ani. Uneori se uita prin cărțile mele de citire ca să țină pasul, dar nici una din noi nu văzuse o carte adevărată în viața ei.

— Da, putem scrie o carte împreună.

— Despre ce?

— Despre orice. Eu pot să născocesc povești, iar tu le pui pe hârtie. Cât poate fi de complicat?

Era adevărat că eu scriam mai bine decât Fabienne. De fapt, aveam un scris frumos de mână și în fiecare an câștigam premiul pentru caligrafie la școală. Și era adevărat că Fabienne putea să inventeze povești despre porci, găini, vaci și capre, despre copaci și păsări, despre perdelele de la ferestrele lui *Mère* Bourdon

și căruța cu cai a lui *Père* Gimlett. Și despre Joline, sora ei mai mare, care murise demult. Eu nu mai țineam minte cum arăta, dar Fabienne născocise câteva povești pentru stafia lui Joline și pentru stafia pruncului ei. Îi spunea bebe Oscar, cu toate că murise înainte să apuce cineva să-i dea vreun nume. Apoi mai era stafia iubitului american al lui Joline, Bobby. Bobby, care era negru, fusese deferit curții marțiale și spânzurat după ce Joline rămăsese însărcinată.

Toate aceste morți se petrecuseră când eu și Fabienne mergeam pe șapte ani. Îmi amintesc cum Joline ne bătuse pe mine și pe Fabienne cu un mănunchi de urzici când ne prinsese strecurându-ne după ea și Bobby și îmi amintesc ciocolatele pe care ni le aruncase el ca să nu-i mai urmărim. Vorbeam cu Fabienne despre ce-i făcea Bobby lui Joline în Jeep sau când plecau cu mașina în vreun loc unde noi nu puteam ajunge pe jos. Încercam să imităm lucrurile acelea după cum ni le imaginam. Ne simțeam suficient de bătrâne pentru orice pe lume, inclusiv pentru pruncul născut mort, mai închis la piele decât capra noastră Fleur. Și eu, și Fabienne îi atinseserăm capul, lipicios, cenușiu și abia călduț, în timp ce atenția tuturor femeilor era concentrată asupra lui Joline, care sângera și se stingea repede, scoțând niște sunete cumplite.

În poveștile lui Fabienne, toți trei erau acum bine, nu chiar o familie fericită, dar trei stafii fericite, ocupate să-și joace propriile jocuri.

Stafiile îmi dădeau câteodată fiori, dar cel mai adesea mă făceau să râd. Ia uite, arăta Fabienne spre pârâu, ai văzut? Ce? o întrebam. Știam că n-am să văd niciodată nimic din ce vedea ea, și de-asta n-aș fi putut avea altă prietenă. Ea era ochii și urechile amândurora. E bebe Oscar, șoptea; străpunge țiparii cu o baionetă. A, a învățat să înoate, spuneam eu, și Fabienne răspundea că nu știe cât de bine înoată, fiindcă stă așezat pe frunza aia de nufăr ca o broască. În alte povești, stafia lui Joline împletea o capcană din ramuri de salcie și-l prindea pe orice bărbat care pleca de la crâșmă prea târziu seara. Și ce face cu ei? o întrebam. Îi gâdilă ca să nu le priască bețivăneala, spunea Fabienne; știi cât de haios și de groaznic e pentru ei când nu se pot concentra asupra beției?

Și mai era stafia lui Bobby, preferata mea. Bobby sufla aer în urechile vacilor. Lega la un loc cozile purcelușilor abia fătați și arunca în ei cu o pocnitoare. Punea țigări sub pernele copiilor și băga săpun frumos mirositor în chiloții bărbaților. Ascundea portocale după pietre sau în pădure. În poveștile lui Fabienne, portocalele erau întotdeauna doar pentru noi. În realitate nu văzuserăm portocale decât de vreo câteva ori în viață, pe vremea când trăia Bobby. Prima dată când îi adusese una lui Joline, Fabienne mă trimisese s-o rog să ne lase și pe noi s-o ținem câteva clipe în mână. Nu văzuserăm nimic de culoarea aceea până atunci.

Eu nu născoceam niciodată povești, dar știam s-o ascult pe Fabienne.

---

3. Abreviere pentru *monsieur*.

Fiecare poveste are o dată de expirare. Ca un borcan de marmeladă sau o lumânare.

Marmelada are dată de expirare? Da, marmelada face fructele să trăiască mai mult, dar nu pentru totdeauna.

Lumânările au dată de expirare? Poate nu scrie pe ele, însă, odată trecute de un anumit stadiu în viața lor, se degradează, chiar dacă încă ard.

Timpul degradează. Și pentru tot ce e degradabil – mâncare, grinzi de acoperiș, suflete – plătim un preț.

Povestea aceasta a mea a expirat când am aflat de moartea lui Fabienne. A spune o poveste după data ei de expirare e ca și cum ai exhuma un cadavru îngropat de mult. Motivul pentru care o faci nu e întotdeauna clar tuturor.

M-am tot gândit la copilul lui Fabienne. Mama nu spunea în scrisoare dacă a supraviețuit. Și nici cine era tatăl. Cu siguranță i s-a părut inutil să-mi dea aceste informații. E posibil chiar să fi uitat de prietenia mea cu Fabienne. În ultima vreme, mama include mai des în scrisorile ei vești despre moartea lui cutare sau cutare din sat. S-a împăcat de mult cu ideea că n-am să mă întorc la Saint-Rémy cât va mai trăi ea. Speră, mi-a spus într-o scrisoare, să vin măcar la înmormântarea ei.

Poate ar trebui să plănuiesc o călătorie la Saint-Rémy. Earl nu mi-ar lua cheltuiala în nume de rău. Dacă m-aș întinde pe piatra de mormânt a lui Fabienne, mă întreb dacă aș simți greutatea pe care o simțeam noi două altădată. N-ar mai fi nevoie s-o aștept pe ea ca să decid când să mă ridic. Alegerea ar trebui să fie a mea: să mă scol și să plec sau să rămân nemișcată pe mormântul ei pentru totdeauna.

La vârsta de treisprezece ani aveam câteva avantaje față de Fabienne. Știam să scriu și să citesc mai bine. Eram mai înaltă și corpul începuse să mi se împlinească, nu mai eram așa osoasă ca ea. Aveam fruntea mai lată, conturul obrajilor mai regulat. În general aveam o înfățișare mai plăcută. Și nu mă deranja să le zâmbesc oamenilor, să car coșul vreunei bătrâne, fără să fie nevoie de prea multă pisălogeală din partea ei, sau să mă arăt supusă față de cei care aveau vreun fel de putere asupra mea. Pe Fabienne toate acestea o deranjau.

Nu știam pe atunci că acestea sunt avantaje. Fabienne se putea cățăra în copac în câteva secunde, în timp ce eu abia mă agățam de creanga cea mai de jos. Își putea ține răsuflarea sub apă până când părea că n-o să mai iasă niciodată la suprafață. Eu mă duceam mereu în sus, ca un pește cu bășica înotătoare prea mare. Vacile ei se temeau de ea – se fereau încă dinainte să ridice bățul. Nici un câine nu se repezea s-o muște. În pădure, albinele mă înțepau numai pe mine.

Unii oameni se nasc cu un cristal special în loc de inimă. Nu, nu mă refer la vrăjitorie, dar e un mister faptul că oamenii aceștia, care nu se deosebesc de ceilalți la înfățișare, pot naviga prin viață fără boli, răni sau inimi frânte. Nu sunt mulți, dar Fabienne e unul din ei. Era. A fost, până când a căzut în capcana nașterii unui copil.

Cristalul acela în loc de inimă face tot felul de lucruri să se întâmple. Dar să li se întâmple altora.

Însă pe atunci nu știam asta. În ziua aceea, când am bătut la ușa lui M. Devaux pe întuneric, nu încercam decât să-mi înăbuș râsul. Ar fi fost nepoliticos să râd în fața unui bărbat chiar în ziua când își îngropase soția.

M. Devaux n-a deschis imediat. Fabienne mi-a spus să-mi scot unul din saboți. De ce? am întrebat-o, dar deseori îi puneam întrebări mașinal, fără să aștept răspuns. I-am dat sabotul și ea a bătut în ușă cu talpa tare de cauciuc.

Din spatele ușii, M. Devaux a întrebat:

— Cine e?

— Noi suntem, a răspuns ea.

Nu știam dacă M. Devaux își dăduse seama cine suntem, dar poate că orice om viu ar fi fost totuna pentru el în acele clipe, când aștepta stafia nevestei sale, iar o stafie nu trebuia să bată la ușă. Se spunea că-și iubise nevasta. Dacă un bărbat iubește o femeie, iar femeia moare, el o să-i iubească stafia la fel de mult? În timp ce stăteam acolo, aș fi vrut să-i pun întrebarea asta lui Fabienne. Era genul de întrebare asupra căreia ne plăcea să reflectăm.

— Ce vreți? a întrebat M. Devaux.

— Vrem să vorbim cu dumneavoastră, a răspuns Fabienne.

— Despre ce?

— Dați-ne drumul mai întâi! a spus ea. E secret. N-avem voie să ne audă alții.

Așa s-au desfășurat lucrurile în amintirea mea. E posibil să nu fi fost exact așa, dar, dintre întâmplări adevărate și amintiri, eu întotdeauna le cred pe cele din urmă. De ce? Pentru că întâmplările adevărate nu produc mituri. Iar în urma acestei vizite eu am devenit un mic mit. Dacă le-aș spune altora că pe vremuri am

fost un mit, nu m-ar crede nimeni. Dar oare menirea unui mit e să te facă să crezi în el? Mitul spune: „Mă accepți sau nu mă accepți, pur și simplu“. Poți să dai din umeri, poți să-i râzi în față, dar n-ai ce să-i faci. Tu ești cel care poate să se răzgândească sau nu – în ambele cazuri, mitul este ceva complet, iar tu, un nonmit, ești o nonentitate.

Nimeni nu se naște mit. Toți copiii, indiferent că vin pe lume într-un șopron sau într-un palat, au nevoie de aceleași lucruri ca să rămână în viață. Mai târziu, unii sunt suficient de inteligenți ca să se transforme pe ei înșiși în mit. Unii îi transformă pe alții în mituri. Dar ce altceva e un mit , dacă nu un văl așezat așa încât să acopere ceea ce e respingător sau plicticos?

Oamenii sunt deseori respingători sau plicticoși. Uneori sunt și una, și alta. Miturile n-ar avea rost dacă lumea n-ar fi nici respingătoare, nici plicticoasă.

— Ce secret aveți voi pe care nu e voie să-l audă alții? ne-a întrebat M. Devaux.

Nu ne invitase să intrăm. Silueta lui subțire se potrivea tocmai bine în crăpătura ușii întredeschise.

— Scriem o carte, a zis Fabienne. Avem nevoie de ajutorul dumneavoastră.

— Ce știți voi despre cărți?

— Că sunt scrise de oameni. Nu-i așa?

— Nu de oameni ca voi.

— Asta credeți dumneavoastră.

— Trebuie să știți să vă scrieți numele și să formulați propoziții, a spus M. Devaux.

— Ea știe, a spus Fabienne, cuprinzându-mi umerii cu brațul. M-am lăsat ușor pe genunchi, ca să fiu doar puțin mai înaltă decât ea. Ar fi putut spune: „Vaca asta dă mult lapte“, și pentru M. Devaux ar fi fost același lucru.

— Și cine scrie cartea? a întrebat el.

— Amândouă, a răspuns Fabienne. E ca și cum am fi un singur om.

— Atunci aveți nevoie de un pseudonim.

— Un ce? a făcut Fabienne.

— N-aveți cum să vreți să scrieți o carte dacă nu știți ce înseamnă „pseudonim“, a spus M. Devaux.

— Agnès Moreau, a spus Fabienne. O să folosim numele lui Agnès.

— De ce nu pe al tău? am întrebat-o eu.

— Pentru că a fost ideea mea să scriem o carte, a spus Fabienne. Trebuie să dai și tu ceva.

M. Devaux s-a uitat la noi în tot acest timp fără să-și ascundă disprețul. Era un bărbat cu adevărat urât. Cu smocurile de păr care-i ieșeau de pe laturile capului și cu ochii lui rotunzi umbriți de pleoape grele, arăta ca o bufniță bătrână și înfometată.

— Mă pregătesc de culcare, a spus el și ne-a urat noapte bună.

Fabienne a pus un picior în prag ca el să nu poată închide ușa.

— N-am terminat, a spus ea. Ne ajutați, sau nu?

— Nu știu cum să vă ajut.

— Am plănuit totul. Eu am să născocesc poveștile, Agnès o să le aștearnă pe hârtie, iar dumneavoastră o să le transformați într-o carte.

M. Devaux a mormăit ceva, un schimb de cuvinte cu Dumnezeu sau cu soția lui moartă. Dar Fabienne nu și-a retras piciorul până când el n-a fost de acord să citească ceea ce aveam să scriem.

— Vezi, are doar nevoie de ceva care să-l distragă, mi-a spus ea mai târziu, înainte să ne despărțim lângă casa mea.

— Să-i abată atenția de la moartea nevestei?

— Ba de la plictiseală, a spus ea. Deseori, oamenii triști nu știu că sunt triști *și* plictisiți.

— De ce vrei să scrii o carte? am întrebat-o.

Stăteam întinse pe panta acoperită de iarbă de lângă câmpul de cartofi al lui *Père* Gimlett. Era un om cumsecade și o lăsa pe Fabienne să-și pască vacile și caprele acolo, câtă vreme nu-i călcau câmpul. Un bun creștin, spusese Fabienne despre el de câteva ori, întotdeauna cu un rânjet disprețuitor.

Era zi de sărbătoare publică, dar vacile, caprele, porcii și găinile nu țineau sărbătorile. Uneori erau omorâte la câte-o serbare. Azi însă, nu. Era una dintre sărbătorile minore, care nu cereau vărsare de sânge.

— O să fie amuzant pentru noi, a spus Fabienne.

O grămadă de lucruri erau amuzante pentru noi câte o zi, dar nu mai mult.

— În ce fel? am întrebat-o. Nu văd de ce avem nevoie să ne amuzăm scriind o carte.

— Tu nu vezi multe, a răspuns ea. Scriem o carte pentru ca alți oameni să știe cum trăim. Atunci o să știe cum e să fim noi.

Cele două vaci stăteau nu departe, mestecând atât de încet, de parc-ar fi avut tot timpul la dispoziție, într-o lume unde iarba n-avea niciodată să se termine pentru ele. Se numeau Bianca și Millie și erau motivul pentru care Fabienne nu mai mergea la școală. Toți cei care aveau guri de hrănit trebuiau să-și câștige traiul – copiii fără mamă se confruntau mai devreme cu această realitate. Nimănui nu i se părea extraordinară, cu atât mai puțin mie sau lui Fabienne. Cei doi frați ai ei mai mari lucrau pământul familiei. Cândva, demult, Joline primise pachete de țigări americane de la iubitul ei. Dacă aveai țigări americane, puteai obține la schimb orice voiai, așa că Joline, cu toate că nu-i plăcuse să facă munca de la țară, își câștigase și ea traiul.

O capră s-a răzlețit, apropiindu-se de pârâu. M-am gândit s-o avertizez pe Fabienne, dar am renunțat. N-ar fi făcut decât să râdă și să-și țuguie buzele ca să scoată un fluierat asurzitor. Avea multe metode de a face animalele s-o asculte.

O albină a aterizat pe o cicoare, și capul florii s-a înclinat. Curând avea să zboare la o altă floare. Nu înțelegeam ce parte din viața noastră merita să fie știută de alții. Zilele mele la școală erau toate la fel, iar viața lui Fabienne, cu vacile și caprele ei, n-avea cum să se schimbe prea mult de la o zi la alta. Trebuia să avem răbdare ca să creștem, dar, și dacă am fi avut toată răbdarea din lume, la ce ne-ar fi folosit? Într-o zi urma să ne mărităm. Apoi să creștem copii, dacă aveam norocul să nu murim la naștere, ca Joline. Asta însemna mai multă muncă, mai multe guri de hrănit. Am mai fi putut, eu și Fabienne, să petrecem atâta timp împreună? Înainte mă gândisem că am fi putut găsi doi frați cu care să ne căsătorim, ca să nu ne despărțim niciodată, dar poate mai bine ar fi fost să rămânem nemăritate, mi-am spus acum.

— De ce vrem să știe oamenii cum e să fim noi? am întrebat.

— De ce nu?

— Cine sunt oamenii ăia? Nimeni, m-am gândit, dar rolul meu era să pun întrebări, nu să răspund.

— Nu știu încă, a spus Fabienne. Dar poți întotdeauna să-i faci pe oameni să

creadă că vor ceva.

— Cum?

— O să lămurim asta mai târziu, a spus ea. Deocamdată trebuie să scriem. Ai creionul și caietul la tine?

Îmi adusesem geanta de școală, așa cum îmi ceruse. Le spusesem alor mei că, în timp ce stau cu Fabienne peste zi, o să-mi fac temele. Poate mă crezuseră, poate nu, dar în clipa aceea le convenea să nu stau prea mult pe acasă. Jean, fratele meu, era pe moarte. Încă de când se întorsese, cu șase ani în urmă, dintr-un lagăr nemțesc de muncă, nu mai era îndeajuns de robust ca să facă munci grele în gospodărie, dar în ultimele câteva luni se simțise mai rău. Zăcea toată ziua în pat, cu privirea în tavan – asta când nu tușea sânge. Eu arătam prea teafără, prea grasă, prea fericită în comparație cu el. Uneori veneau în vizită surorile mele, toate trei măritate, și stăteau un timp cu el. Ai mei nu se simțeau niciodată stingheriți când erau cu ele în preajma lui, așa că probabil în mine vedeau ceva în neregulă – lucru care pe mine nu mă deranja. Nu vorbeam cu ei decât la nevoie. Îmi făceam toată treaba fără să mă roage, pentru că nu suportam să le dau ocazia să tulbure vălul tăcut de mister în care mă înfășuram acasă. Nu eram un copil care putea alina pe cineva și nici nu-mi doream asta.

— Bun, deci scrie ce-ți dictez! a spus Fabienne și a continuat cu glas mai profund: *Le jour où bébé François est mort…* În ziua când micul François a murit…

— Cine e François? am întrebat. Bebelușul mort al lui Joline nu avusese nume, dar noi îi spuneam întotdeauna Oscar.

Fabienne m-a ignorat și a continuat pe același ton straniu. Am ridicat de câteva ori privirea ca să mă asigur că e tot Fabienne pe care o știu eu. Vorbea ca și cum ar fi fost altcineva, și oricine ar fi fost femeia aceea, era deja moartă, iar ea vorbea cu o deznădejde dramatică, pe care noi două am fi considerat-o în mod normal comică. Dar acum Fabienne nu avea zâmbetul ei obișnuit, zeflemitor. Când l-a întrebat – nu ea, ci femeia care vorbea – pe Dumnezeu de ce i-a trimis copilul pe lume doar ca să moară pe urmă, m-am oprit din scris.

— Femeia asta pune o întrebare caraghioasă, am zis.

— De ce caraghioasă?

— Toți oamenii sunt trimiși pe lume ca să moară. Dumnezeu și-a trimis până și propriul fiu pe lume ca să moară.

Fabienne m-a țistuit.

N-am să pretind că țin minte fiecare cuvânt pe care mi l-a dictat, dar primele câteva fraze le știu pe de rost. Văd și acum cuvintele ei în scrisul meu ordonat de mână. Mă pricepeam la caligrafie. Iar ea se pricepea să imite vocea unei femei moarte.

Femeia moartă din poveste nu era Fabienne, dar e foarte ciudat – m-am tot gândit în ultimele câteva zile – că într-o zi Fabienne a devenit femeia aceea.

N-am terminat povestea până la sfârșitul zilei. Am întrebat-o pe Fabienne

dacă are nevoie de mai mult timp ca să compună restul și ea a spus că bineînțeles că nu. Știa povestea pe de rost, dar a ști o poveste pe de rost era una, iar a sta s-o așterni pe hârtie era alta.

— Care e diferența? am întrebat-o.

Ea s-a gândit o clipă și a spus că nu înțelege de ce mă port ca o tâmpită și pun întrebări idioate. M-am întins pe jos și mi-am acoperit fața cu geanta de școală. Unui străin i s-ar fi putut părea că mă bosumflasem, dar adevărul e că, sub geanta de pânză, zâmbeam. Fabienne avea dreptate că puneam prea multe întrebări, dar se enerva pe mine numai când nu era în stare să dea un răspuns bun.

Care e diferența dintre a ști o poveste și a o pune pe hârtie? Dar întrebările pe care ar fi trebuit să le pun și pe care n-am știut să le pun când eram mai tinere, erau acestea: nu e de ajuns să știi o poveste? De ce te-ai strădui s-o așterni pe hârtie?

Acum am răspunsul, pentru Fabienne și pentru mine. Lumii nu-i folosește la nimic cine suntem și ce știm. Orice poveste trebuie pusă pe hârtie. Cum altfel ne-am putea răzbuna?

(Să ne răzbunăm pe ce sau pe cine anume?

Nu cădea, Agnès, în capcană, nu răspunde la această întrebare!)

Când am terminat povestea lui bebe François, i-am arătat-o lui M. Devaux. El ne-a întrebat câte astfel de povești mai avem. Șapte, a răspuns Fabienne. Toate despre nou-născuți morți? a întrebat el. Ea a spus că nu toate erau despre nou-născuți morți, dar toate erau despre copii morți. M. Devaux a dat din cap și a spus că se gândise el că așa avea să fie. De unde știa el, când eu nu știam? Am hotărât că nu e de ajuns să nu-mi placă de el. Trebuia să-l urăsc.

M. Devaux citea poezie și filozofie. Ne-a spus că scrisese câteva piese de teatru nereușite, care nu fuseseră niciodată puse în scenă, și compunea încă în fiecare zi o poezie, după ce se întorcea de la oficiul poștal. Fabienne l-a întrebat dacă putem să-i citim poeziile, dar el a spus că mai bine nu, căci el își citea versurile cu glas tare numai porumbeilor.

— Ar trebui să țineți mai degrabă papagali, i-a spus Fabienne. Ar recita aceleași versuri, după dumneavoastră.

M. Devaux a privit-o ciudat.

— Știți că glumesc, a adăugat Fabienne.

— Mie nu-mi plac glumele, a spus M. Devaux. Au țepi.

— Și acele de pescuit au țepi, a spus Fabienne. Dar peștilor le place să le înghită.

— Mie nu-mi plac peștii. Nu sunt inteligenți, a precizat M. Devaux.

Dac-aș fi fost o fire temperamentală, aș fi intervenit și i-aș fi spus că el e prost ca un pește. Nu-mi plăcea cum vorbea Fabienne cu el, prea asemănător cu felul în care vorbea cu mine. Dar nu i-am întrerupt. În casa lui M. Devaux erau multe colțuri unde nu ajungea lumina becului atârnat din tavan și eu preferam să stau într-unul din ele, cu chipul în semiîntuneric, și să-i studiez pe amândoi. Nici unul nu era prea arătos. Îmi făcea o anumită plăcere să mă uit la fața lui M. Devaux și să știu că e urât. Și îmi făcea plăcere și să mă uit la fața lui Fabienne și să știu că n-are nici o importanță dacă e sau nu frumoasă.

— Spuneți că peștii nu sunt inteligenți, dar asta pentru că sunt animale, a spus ea. Animalele sunt proaste.

— Unele animale sunt inteligente, a spus M. Devaux. Porumbeii mei, de pildă. Îi respect tot așa cum respect oamenii talentați.

— Au destulă inteligență ca să vă acopere glasul cu uguitul lor.

— Nu, au un creier foarte dezvoltat. Dacă ar vrea să trăiască în sălbăticie, le-aș da drumul.

— E o prostie să lăsăm animalele să decidă ce vor ele, a spus Fabienne.

— Ai grijă, *mademoiselle*! a spus M. Devaux. După logica asta, ai s-ajungi curând la concluzia că e o prostie și pe oameni să-i lași să decidă ce vor.

Fabienne a dat din umeri.

— Dar dacă porumbeii dumneavoastră hotărăsc să nu se mai întoarcă într-o zi?

— Nu e cazul. Îi cunosc, a spus M. Devaux. Și ei mă cunosc pe mine.

Fabienne a râs, iar eu m-am înfiorat de emoție. Pentru alții, râsul acesta putea să sune stupid ca al oricărei fetișcane, dar nimeni n-o cunoștea mai bine ca

mine. Fabienne râdea așa numai când își propunea să se amuze – să arunce o pisică în vârful unui acoperiș, să strivească în palmă un cuib de pasăre sau să spună o glumă răutăcioasă despre Joline, sora ei moartă. Odată, când ne întâlniserăm după școală, mă luase prin surprindere și mă împinsese în pârâu, deși gheața nu se topise cu totul, și râsul ei strident fusese ultimul lucru pe care-l auzisem înainte ca sângele învolburat și apa înghețată să-mi umple urechile cu vuietul lor. Mă cățărasem împleticindu-mă pe mal și aproape plânsesem de furie, dar ea mă țistuise și-mi arătase spre o grămadă de haine vechi de lângă trunchiul unui copac. Mă potolisem imediat. Când arunca o pisică pe acoperiș, voia s-o vadă tremurând de frică. Când își punea în gând să distrugă un cuib de pasăre, voia de fapt să se uite cum cade oul de la înălțimea crengii pe care stătea ea. Dar, până la urmă, de mine îi păsase îndeajuns ca să-mi pregătească un schimb de haine. Erau ale lui Joline, îmi dădusem seama după cum îmi spânzura bluza pe coapse și cum cracul pantalonului atârna pe jos.

— Mă bucur că porumbeii vă sunt fideli, a spus ea.

M. Devaux a dat din cap. Încă nu știa că Fabienne poate să-i facă rău. Putea să prindă un porumbel, să-i sucească gâtul și să-i aducă lui M. Devaux trupul neînsuflețit doar ca să vadă expresia de pe fața lui. Cu cât mă gândeam mai mult, cu atât eram mai sigură de planul ei. În închipuirea mea îi propuneam chiar să facem pasărea friptură, ca să nu fie o moarte fără rost. Era de ajuns să-i aducem lui M. Devaux oasele și penele, ca să-l pedepsim pentru faptul că se mândrea atât de prostește cu porumbeii lui.

Dar, săptămâni la rând, porumbeii au venit și au plecat ca întotdeauna.

La începutul noului an, eu și Fabienne aveam opt povestiri. Opt copii morți și mai multe animale moarte. Cu excepția unuia, toți copiii erau înmormântați, dar, când cartea a fost până la urmă publicată, cel neîngropat a atras mult mai multă atenție decât toți ceilalți. Era un bebeluș în vârstă de o zi, viu la naștere, care murise pentru că mama lui, o fată cam de-o seamă cu Joline și tot nemăritată, fusese nevoită să ascundă faptul nașterii lui. Era de înțeles că bietul de el nu putuse fi înmormântat cum se cuvine. Și totuși mărturisesc că, încă în timp ce scriam ceea ce-mi dicta Fabienne, m-au luat o greață și o furnicătură în fundul gâtului. N-am protestat față de felul în care l-a făcut pe bebeluș să dispară, deși, o vreme după aceea, i-am hrănit pe porcii noștri în grabă, fără să zăbovesc lângă troacă nici o clipă mai mult decât era nevoie.

În povestirile acestea figurau și niște bărbați și femei morți, dar cine erau și cum de ajungeau să-și găsească sfârșitul n-avea prea mare importanță. Erau, asemenea adulților din viața noastră, doar ca niște stâlpi de lemn pe marginea drumului. Dar stafiile lor, ca și cimitirul, ne stârneau interesul.

Ce de oameni omorâți în povestirile voastre! bombănea M. Devaux – dar cum de nu vedea ceea ce noi știam deja? Matematica contează prea puțin când e vorba de moarte.

(S-ar putea să nu fie chiar atât de importantă nici măcar în viață. Ai nevoie doar să fii în stare să numeri și să aduni. Și chiar și aceste abilități s-ar putea să fie superflue. Dacă Dumnezeu ar spune că trebuie să-ți ia ceva, văzul, auzul sau abilitățile matematice, ai prefera să fii orb sau surd în loc să nu poți face operații aritmetice? Cineva în mod sigur nu va fi de acord cu mine – bătrânul Pascal în mormântul lui, cel pe care M. Devaux îl cita adesea de parcă ar fi fost prieteni care se întâlnesc zi de zi să se plimbe. Dacă n-ar fi fost M. Devaux, poate că aș fi trăit toți acești ani fără să-l cunosc pe Pascal. Ar fi fost mare păcat. Pascal e, de fapt, numele perfect pentru una dintre gâștele mele, un gânsac, mai puțin frivol decât cele trei tovarășe ale sale. Încă de când era pui pășea cu gravitate. Se ia după celelalte gâște când au ele chef de pozne, dar se vede că n-o face cu tragere de inimă. Se repede la poștaș și sperie găinile doar pentru că trebuie să-și împlinească menirea de gâscă. E de fapt, mi se pare, un filozof.

„Macabre“ spunea M. Devaux că sunt povestirile noastre, dar ne deschidea fără greș ușa de fiecare dată când veneam în vizită. Nu ne menaja, numind opera noastră „puerilă“, „incoerentă“, „morbidă“, „repetitivă“, „dezechilibrată“, „scrisă neglijent“. Uneori șuiera la câte-o pagină sau gemea, dar ne dădeam seama că ne așteaptă povestirile cu interes, chiar cu lăcomie. Dacă nu treceam pe la el câteva zile, se plângea la următoarea vizită.

— La ce vă așteptați? spunea Fabienne. Nu suntem găini, nu ouăm în fiecare dimineață și să umblăm pe urmă cotcodăcind.

M. Devaux spunea că ar fi preferat să se poată bizui pe noi ca pe niște găini.

— Doar să nu fiți la fel de flecare.

Într-o zi ne-a spus că unii săteni au observat că venim frecvent pe la el.

Fabienne a replicat că ar fi fost ciudat să nu observe nimeni.

— Singurul lucru care le place tuturor oamenilor e să fie în calea altora.

El le răspunsese că ne învață una-alta, a spus M. Devaux, fiindcă nu vrea să ne vadă că ne irosim viața. Dar eu merg la școală, am protestat eu, iar el a spus da, însă și Fabienne are nevoie să învețe. Am crezut că ea o să respingă ideea și o să-i spună în față ceva urâcios, dar n-a făcut decât să dea din umeri și să spună că suntem elevele lui pentru că așa am hotărât noi.

— Sau… S-a uitat în jur prin casă și a spus: Puteți să le spuneți că venim pentru că ne e foame. Că mâncarea e cea mai bună momeală pentru fete tinere.

M. Devaux s-a înroșit și a părut jignit.

— *Mademoiselle*, vă tratez în mod corect pentru că vă respect inteligența.

— Așa cum respectați inteligența porumbeilor?

Eu am râs, deși nici unul din ei nu m-a auzit. Se studiau unul pe altul ca doi țapi care se pregătesc să se ia în coarne. Dar asemenea momente veneau și se duceau. Adesea găsea Fabienne altceva despre care să vorbească, și atunci amândoi se purtau ca și cum nimic stânjenitor nu s-ar fi întâmplat. O singură dată, bătând în retragere sub privirea ei fixă, M. Devaux a schimbat subiectul, spunând că nu știe dacă am auzit, dar murise Stalin. Fabienne n-a răspuns imediat, și atunci eu, pe un ton doar pe jumătate tăios cât al ei, am spus că nu înțeleg ce legătură are vestea asta cu noi. Vorbele mele le-au atras atenția amândurora, M. Devaux m-a făcut ignorantă, iar Fabienne m-a țistuit, spunându-mi să nu mă mai port ca o tâmpită. N-am fost atât descurajată de disprețul lor, cât uimită de noua stupiditate pe care o descoperisem în mine însămi: înainte eram în stare să rămân tăcută când stăteam într-un colț și-i observam; ar fi trebuit să pricep și să nu le dau ocazia să găsească ceva comun între ei.

Dacă M. Devaux ar fi fost mai perceptiv, ne-ar fi învățat câte ceva din geometrie. Noi trei formam un triunghi instabil. Mie mi-ar fi fost de ajuns s-o am doar pe Fabienne în viața mea, dar ea avea nevoie de mai mult decât îi puteam da eu. M. Devaux nu era mult, dar îi oferea anumite lucruri pe care eu nu i le puteam oferi.

Ultimul lucru, în capul nostru, era să ne întrebăm ce vrea el de la noi. Probabil M. Devaux înțelesese asta și decisese că ceea ce-i dăm, oricât de puțin ar fi, tot e mai bine decât nimic.

Când Fabienne i-a spus că terminaserăm cartea, M. Devaux s-a încruntat.

— Terminat? Abia e începutul, a spus el. A adăugat că nu știm, de fapt, să scriem. Nu te pricepi să scrii nici măcar o propoziție ca lumea, mi-a spus mie.

— Dar nu sunt propozițiile mele, i-am răspuns. Sunt ale lui Fabienne. Eu doar am pus pe hârtie ce mi-a dictat ea.

— Atunci ai face bine s-o iei de la capăt. Și de data asta ai să scrii ce-ți spun eu. Iar tu… – s-a întors el spre Fabienne – visează-ți mai departe poveștile tale!

— De parcă trebuie să-i spui tu unei găini să ouă, a răspuns ea.

Când am terminat – eu și M. Devaux – a doua versiune, povestirile mi s-au părut altfel decât cele pe care mi le dictase Fabienne. N-aș fi putut spune ce se întâmplase anume, dar acestea păreau mai puțin ale ei și mai mult ale mele. Nu că eu aș fi fost cea care le scrisese, eu nu făceam decât să înregistrez ce-mi dicta M. Devaux. Dar, dacă puneai noua versiune alături de a lui Fabienne, era ca și cum m-ai fi pus pe mine lângă ea. Fabienne era sălbatică. Eu eram doar neșlefuită.

Exista un motiv pentru care povestirile ajunseseră să semene mai mult cu mine. Dacă aș fi fost o bună ucenică, aș fi pus cele două seturi de caiete unul lângă altul, ca să văd cum schimbase câteva cuvinte în fiecare frază. Dar pe mine nu mă interesa asta. Adevărul era că jocul acesta de-a scrisul unei cărți mă obosea. Toată primăvara îmi simțisem corpul greu de torpoare. Mă gândeam la interiorul lui, la formele ciudate cu moliciunea lor ciudată, și nu-mi dădeam seama dacă ceea ce mă face să mă trezesc în toiul nopții, scăldată în sudoare, e groaza sau dezgustul. Când nu puteam să adorm la loc, broaștele și bufnițele păreau să-mi transmită pe rând un fel de mesaje. Uneori băieții mai mari, care nu mai mergeau deja la școală, fluierau după mine sau îmi spuneau în față chestii obscene, și apoi izbucneau în râs. Cu câțiva ani înainte aruncaseră cu pietre după mine și Fabienne, dar acum păreau să-și fi pierdut interesul față de ea.

Nu-i spuneam lui Fabienne despre toate lucrurile care mă tulburau. Câtă vreme eram lângă ea, puteam fi aceeași Agnès. Corpul meu se îngreuna, încetinindu-mi mintea, care nu fusese oricum niciodată prea iute, dar ușurimea și repeziciunea lui Fabienne erau încă în stare să mă ducă. Uneori zăceam întinsă la poalele unui copac și mă uitam la picioarele ei, care se legănau deasupra. „Hai încoace!“ îmi spunea ea, cu toate că știa că n-aș fi putut niciodată să urc atât de sus. Îi zâmbeam prostește. Nu conta absolut deloc că nu puteam s-o ajung. Trăiam prin ea. În urmă rămânea numai carcasa mea.

Dar era ceva pe care nu-l puteam lăsa în urmă. Din primăvară până în vară, alături de ai mei, am avut grijă de Jean, fratele meu, mai mult decât înainte, dar el rareori se atingea de mâncarea și băutura pe care i le aduceam în cameră. Mama îmi spunea să merg fără zgomot și să nu-l deranjez cu nici o conversație decât dacă vorbea el primul. N-a vorbit niciodată. Știam că mama n-are încredere în ea că va reuși să rămână tăcută și calmă în preajma lui. Putea foarte ușor să cadă în genunchi și să-l implore să mănânce, să vorbească, să trăiască. El nu putea și nu voia, nici pentru ea, nici pentru nimeni altcineva. Vedeam spaima mamei și resemnarea tatălui meu. Aveau să-l piardă a doua oară și nu puteau face nimic, așa cum nu putuseră nici când fusese luat de nemți. Vedeam de asemenea că Jean nu simte față de noi nici milă, nici căldură. Asemenea porcilor din cocină, vrăbiilor de pe pervazul ferestrei, greierilor din iarbă, noi eram pe celălalt mal. De ce i-ar fi păsat ce simțim? Dac-aș fi fost în locul lui, aș fi nutrit aceeași indiferență față de toți și de toate pe lume. De fapt, n-aveam nevoie să fiu atât de aproape de moarte ca Jean ca să mă simt la fel. În vara aceea, familia mea, vecinii, colegii de școală, M. Devaux și toți oamenii ocupați din lume erau,

pentru mine, pe celălalt mal. Numai Fabienne era pe partea mea.

Într-o zi, când m-a întrebat despre Jean, i-am spus că o moarte curată și subită ar fi de zece ori mai bună decât una lentă.

— Ba nu, a spus ea. E de o sută de ori mai bine să fii viu decât mort.

— Nu vorbim despre același lucru, nu?

— Dar de ce-ți pui măcar problema morții? Noi n-o să murim încă multă vreme de-acum încolo.

— Atunci de ce toate povestirile noastre sunt despre copii morți? am întrebat-o. M-am gândit la ochii lui Jean, goi în privirea lor oarbă, și la claviculele care îi ieșeau în evidență atât de oribil, încât uneori simțeam impulsul să-i înfășor un fular la gât, să-i acopăr orice parte dezvelită a corpului, care trebuie să fi fost aproape un schelet sub pătură.

— Exact pentru că ei sunt morți, iar noi nu suntem, a răspuns Fabienne. Încetează să mai fii morbidă!

Ce acuzație ciudată! Fabienne era de zece ori mai morbidă decât mine. Diferența dintre noi era că eu respectam moartea și mă temeam de ea, și nu m-aș fi gândit la ea decât silită. Pentru ea, moartea era o farsă. Numai cei slabi, neghiobi sau ghinioniști se lăsau păcăliți.

Mi-a spus apoi că are altceva în cap, o a doua carte, dar nu e încă gata să mă pună s-o aștern pe hârtie. Trebuia să mai lămurească unele lucruri în minte.

— Mai sunt copii morți? am întrebat-o.

— Nimeni n-o să mai moară de data asta. Promit.

Nu m-a convins. Fabienne îmi făcea tot timpul promisiuni și știa că nu mă așteptam niciodată să și le țină.

Ne duceam încă la M. Devaux în mod regulat și uneori ne opream la oficiul poștal ca să-i lăsăm un buchet de flori sălbatice pe tejghea. Era ideea lui Fabienne, care pe mine mă surprinsese. Noi ne uitam de sus la fetele care-și mai rotunjeau asprimile cu lucruri frumoase – brățări din bobițe de pădure la încheietură sau panglici de satin în păr. Când am văzut că ducem buchete, am întrebat-o pe Fabienne dacă n-o să-i creăm lui M. Devaux falsa impresie că îl plăcem mai mult decât în realitate. El își pusese un borcan pe tejghea pentru florile noastre.

— Asta e și ideea, a spus Fabienne. De ce am vrea să creăm vreodată cuiva o impresie corectă? Vrem să creadă că e important pentru noi.

— De ce?

— Ne place să vedem cum oamenii se înșală. Nu crezi?

— O, ba da! am încuviințat eu repede.

— Atunci nu mă mai pisa cu toate „de ce“-urile astea!

M. Devaux avea încă o înfățișare bolnăvicioasă, dar acum, că îl cunoșteam mai bine, părea mai puțin urât. De câteva ori a încercat să ne facă să citim cărțile din biblioteca lui. Eu aș fi vrut să deschid câte una, doar ca să văd ce e în ea, dar Fabienne clătina mereu din cap, spunând că avem lucruri mai bune de făcut și că n-avem timp de cărțile lui. Cum el a continuat să ne piseze, ea i-a spus că nu ne

sunt de nici un folos.

— De nici un folos? s-a înfuriat M. Devaux și ne-a făcut „tâmpite“.

— Tâmpite am fi dacă am crede că ne ajută cu ceva cărțile astea, a spus Fabienne. Care dintre ele poate să-mi pască vacile? Care poate hrăni porcii lui Agnès?

— Cărțile astea o să vă facă să vă gândiți și la altceva decât vacile și porcii voștri, a spus M. Devaux și ne-a ținut o lungă declamație despre filozofie și poezie.

— Noi avem filozofia și poezia noastră, a spus Fabienne. Iar dumneavoastră n-o să aflați nimic despre ele.

M. Devaux s-a ferit de privirea ei și a pus cărțile înapoi în bibliotecă, fiecare la locul său. Spumega deseori, dar furia lui rareori dura. A mormăit că nimeni n-ar trebui să disprețuiască filozofia și poezia altora dacă nici măcar nu le cunoaște.

— De ce nu? a întrebat Fabienne. Credeți că îi pasă cuiva de filozofia și poezia noastră?

M. Devaux n-a părut să aibă răspuns. Era un pic intimidat de Fabienne, îmi dădeam seama. Nimic de mirare. Eu fusesem întotdeauna intimidată de ea, dar nu făceam greșeala pe care o făcea el, de a vorbi despre poezie și filozofie și de a folosi cuvinte de care noi nu auziserăm niciodată, ca și cum asta l-ar fi făcut superior.

Felul cum trăiam pe atunci – duhoarea și mizeria, animalele care o luau razna și oamenii mai nebuni decât animalele –, lucrurile acestea nu le-am considerat extraordinare până când nu mi s-a spus, mai târziu, la Paris și la Londra, că așa sunt. De fapt, cuvintele acestea – duhoare, mizerie, razna, nebun – nu erau ale mele, ci ale altora. Felul cum trăiam era descris în cărțile mele, deși mă întreb dacă ele mai există pe undeva. Unde merg cărțile moarte? În vreun cimitir? La crematoriu?

Când am sosit în America, lui Earl îi plăcea să mă ia la dineuri acasă la prietenii lui, ca să-și etaleze tânăra soție franceză. Soții de la aceste dineuri aveau o poftă de mâncare sănătoasă, iar soțiile, învârtindu-se în bucătăriile lor corai sau verzi ca menta, erau pentru mine la fel de frumoase și de misterioase ca perechea de carași aurii pe care o văzusem în biroul unui editor parizian, rotindu-se într-un bol de cristal. Fusese prima dată când vedeam carași aurii și mi se păruseră cele mai luxoase făpturi din lume, ducând o viață calmă și lipsită de griji.

Femeile mă întrebau despre Franța, despre bucătăria și moda franceze, și chipul lor lua atunci o expresie de fată tânără. Le răspundeam cu o doză egală de inocență, dându-le ceea ce credeau că vor să audă, deși uneori, sub vocea care mi se înmuia în engleză, mă simțeam rânjind disprețuitor: sigur vreți să știți cum e Franța mea? Aș putea să vă spun câte ceva, cât ați suporta, și să vă alung bucuroasă orice poftă de mâncare. Iar mâine-dimineață, când o să vă uitați la cafeaua voastră de culoarea mâlului, la șunca lucind de grăsime și la gălbenușul moale, o să vă amintiți de râmele dezgropate de ploile torențiale, de grohăitul porcilor măcelăriți, al căror gâfâit era înlocuit de un șuier lichid, de puii care ieșeau doar pe jumătate din ou și mureau apoi în găoace. Și o să vă amintiți că noi nu iroseam nimic care avusese viață, după ce murea. Întotdeauna existau ființe flămânde care așteptau să mănânce ca să amâne să fie mâncate ele însele.

Prima carte s-a numit *Les Enfants heureux – Copiii fericiți*. M. Devaux i-a dat titlul, adăugând un epigraf despre cum copiii morți rămân cei mai fericiți. Mai târziu, când cartea a fost publicată, presa a vorbit despre onestitatea feroce de pe fiecare pagină și m-a numit o tânără cronicară neîndurătoare a vieții postbelice, cu o minte înclinată spre aspectele morbide. Eu, neîndurătoare? Mintea mea, morbidă? E ca și când găinile mele ar fi numite o bandă de tâlhari.

Mintea mea nu era morbidă. N-a fost niciodată. Trebuie să fii obsedat de moarte ca să fii morbid, așa cum trebuie să fii obsedat de dragoste ca să fii romantic. Eu nu sunt nici morbidă, nici romantică.

În povestirile acelea, lăsând la o parte faptul că toți mureau până la urmă, copiii trăiau așa cum trăiam eu și Fabienne. Jurnaliștii și criticii, oameni fără minte, au refuzat să vadă că distanța dintre viață și moarte e întotdeauna mai scurtă decât sunt oamenii dispuși să înțeleagă. Un pas făcut mai departe, o răsuflare pierdută – nu-ți trebuie mult ca să treci pe nesimțite din viață în moarte.

Dar dintr-o viață în altă viață? Aici drumul e lung. Gâștele sălbatice, verișoarele alor mele, traversează în zbor un continent. Oamenii își lasă căminul

pentru alt cămin, alt oraș, altă țară. Dar cine poate scurta distanța dintre doi oameni, astfel încât ei să poată spune cu convingere că au ajuns unul la altul? În sensul acesta, poate că Fabienne a fost unul dintre puținii care săvârșesc minuni. M-a făcut să fiu ea. Ne-a făcut o singură persoană.

Când s-a publicat *Les Enfants heureux*, presa a dezbătut ce anume mă motivase pe mine, o fată de la țară, să scriu o carte. Ambiția, spuneau unii. Necesitatea, spuneau alții. Pe atunci nu înțelegeam despre ce vorbesc, dar între timp am văzut cum ambiția și necesitatea îi duc pe mulți la prosperitate și pe tot atât de mulți la disperare. Ambiția și necesitatea: niciodată n-am simțit-o cu intensitate pe vreuna din ele. Fabienne era mânată de amândouă, deși lumii i se părea că e invers. Ambiția ar fi îndemnat-o să-și pună numele pe carte. Necesitatea ar fi făcut-o să vadă câștigul material al faimei. Dar ăsta e numai un mod lumesc de a privi lucrurile. Ceea ce voia să facă Fabienne, ceea ce avea nevoie absolută să facă era să provoace întâmplări. Să jupoaie coaja unui copac tânăr ca să vadă cât de repede moare. Să mângâie un câine, și apoi să-i dea un picior doar ca să rețină groaza și deruta din ochii bietei lighioane. Să mă împingă în apă când eram cu spatele. Să mă transforme în vedetă sau în specimen de bâlci, deși nu ea singură m-a transformat în specimen. I s-au alăturat mulți alții, începând cu M. Devaux.

În mai, M. Devaux a pus la cale o excursie la Paris. Eu și el. Dar tu? am întrebat-o pe Fabienne, și ea mi-a spus să nu fiu tâmpită.

— Când o să se publice, cartea o să aibă doar numele tău pe ea. Nu e cazul să-i încurcăm pe oameni.

— De ce ești așa de sigură că o să se publice? am întrebat-o.

— Așa ne-a promis M. Devaux.

N-am vrut să-i amintesc că ea făcea deseori promisiuni, din care pe majoritatea n-avea nici cea mai mică intenție să și le țină. În sat avea reputație de mincinoasă, dar asta pentru că oamenii n-o cunoșteau așa cum o cunoșteam eu. Să zicem că cineva își căuta o capră răzlețită. Dacă i-ai fi spus că ai văzut capra intrând în grajdul altcuiva, ai fi mințit. Fabienne nu făcea asta niciodată, nu fiindcă o asemenea minciună ar fi putut provoca învinuiri, certuri sau chiar încăierări, ci fiindcă a-i prosti atât de ușor pe oameni i-ar fi furnizat prea puțină plăcere. Mai degrabă îi oferea păgubașului ajutorul ei. Spunea că va fi cu ochii-n patru după capră și promitea să i-o aducă până la sfârșitul zilei. Poate că oamenii n-o credeau, dar nu le rămânea decât să-i mulțumească anticipat, sperând că avea să fie în dispoziția potrivită ca să-și țină promisiunea. Poate nu le aducea caprele înapoi, dar știau că le poate face să dispară pentru totdeauna.

— Dar nu vrei să mergi la Paris? am întrebat-o.

A spus că va fi timp și pentru asta. Pe moment nu se grăbea să se ducă nicăieri. Avea lucruri la care trebuia să se gândească.

— Ca de pildă? am întrebat-o.

— Ca de pildă, m-a maimuțărit ea, următoarea noastră carte, bineînțeles. După ce M. Devaux ne ajută s-o publicăm pe asta, o să mai scriem una, și pe urmă și altele.

— O să sfârșim prin a omorî o mulțime de copii, am spus. Ca două ucigașe, m-am gândit.

— Ți-am spus deja că am terminat cu copiii morți.

— Atunci despre ce scriem mai departe?

— Despre orice ne iese în cale. Despre diriginți de poștă. Sau despre Paris.

— Și la Paris? Cum să mă port acolo? am întrebat-o.

Ea mi-a spus că avea să se ocupe M. Devaux de asta. Când l-am întrebat, el mi-a spus să fiu pur și simplu eu însămi. Ceea ce nu mi-a fost de nici un ajutor. Puteam fi eu însămi numai când eram cu Fabienne. Oare un perete își poate descrie dimensiunile sau textura, își poate chiar percepe propria existență în absența mingii care ricoșează din el?

M. Devaux le-a făcut o vizită părinților mei. Le-a spus că scrisesem o carte și că el le-o trimisese câtorva editori din Paris. Le propunea să mă ducă să-i întâlnesc. Asta ar fi putut să-mi deschidă o poartă către viitor, le-a spus. Nu mi s-a părut că l-au ascultat prea atent. Nu m-au întrebat pe urmă despre cartea pe care o scrisesem.

Eram cea mai mică din cei cinci copii. Părinții mei poate că mă iubeau, dar între război și eliberare, între ușurarea că cele trei surori ale mele se măritaseră

bine și așteptarea ca Jean, fratele meu, să moară, aveau prea puțin timp și prea puține aspirații rămase pentru mine. Eu mă bucuram că nu e nevoie să-i mint. Nu fiindcă aș fi avut vreun scrupul moral față de minciună, ci fiindcă a minți pe cineva n-ar fi reușit decât să-l facă pe omul respectiv important pentru mine. Singura minciună – sau variații ale aceleiași minciuni – pe care am spus-o în acei ani a fost către Fabienne: am făcut-o să creadă că sunt ca o casă goală, că mintea mea e goală de gânduri ale mele, iar inima mea, goală de sentimente.

Pe atunci nu eram conștientă de această falsitate.

Nu fusesem niciodată la Paris. În ziua dinaintea plecării, când i-am dus masa de seară lui Jean, l-am anunțat că a doua zi am să văd Parisul. *Un voyage d'affaires*, i-am spus, cuvintele învățate de pe biletul pus de M. Devaux pe ușa oficiului poștal, care urma să fie închis în ziua de joi.

Nu vorbeam niciodată cu Jean, îi spuneam doar că masa e gata. Poate de asta acum s-a întors spre mine cu o privire ciudată.

— Te mai întorci? m-a întrebat.

— Da. I-am explicat că mă duc doar pentru o zi. Urma să iau, împreună cu M. Devaux, trenul de dimineață și să ne întoarcem cu cel de noapte.

Jean n-a părut să înțeleagă sau poate pur și simplu își pierduse interesul. A închis ochii, și eu m-am uitat la pleoapele lui vag vinetii. Mai târziu, când m-am întors după vase, băuse jumătate din paharul cu lapte și lăsase supa și pâinea neatinse.

— Ai grijă să te întorci! mi-a spus înainte să ies din cameră.

— Bineînțeles că mă întorc, am spus. Cuvintele lui mi s-au părut ciudate, dar el făcuse o călătorie lungă cu trenul până în Germania, unde stătuse departe de noi timp de trei ani. Poate crezuse că exilul acesta avea să fie permanent, dar tot trenul care-l dusese acolo ni-l adusese înapoi. Cel puțin avea să moară acasă.

A doua zi am pornit devreme. Eu mersesem doar de două ori cu trenul, ambele dăți în excursii cu școala. Cel de Paris era mai lung și mai rapid, deși cu bănci de lemn mai murdare și mai uzate decât în trenurile locale mai lente.

— Trebuie să observi atent oamenii fără să vorbești prea mult, mi-a zis M. Devaux când ne-am așezat, față în față, la geam. Vrem ca ei să vadă o fată tânără de la țară care nu știe multe despre lume, dar care a fost călăuzită de intuiție să scrie o carte.

Am privit pe fereastră câmpurile și drumurile, fleșele bisericilor, casele cu grădinile lor de legume și podurile peste canale și râuri, toate așteptând ca ziua să înceapă. M-aș fi putut naște în oricare din satele astea. Aș fi fost tot eu, dar n-aș fi cunoscut-o pe Fabienne. Gândul mi-a trimis un fior pe spinare, așa cum simțisem în seara dinainte, când cercetasem pleoapele subțiri ale lui Jean, cu bulbii nemișcați sub ele. Dac-ar fi deschis ochii, mi-ar fi văzut privirea fixă, stupidă, dar el și-i ținuse închiși, nevăzând altceva decât ceea ce vede un orb, cenușiul acela amorf. Ce groaznic, ce cumplit ar fi fost să fiu Jean sau să mă fi născut într-o lume fără Fabienne!

— Agnès, ai înțeles ce ți-am spus? m-a întrebat M. Devaux.

— Ce e intuiția? i-am răspuns. Ce e intuiția mea?

El a dat din umeri.

— Nu cred că e o întrebare pe care ar trebui s-o pui, a spus el. O fată cu o intuiție bună știe când să vorbească și când să tacă din gură.

— Eu tăceam. Dumneavoastră nu m-ați lăsat în pace.

— Ba nu tăceai, mi-a spus el. Făceai pe moarta.

Aș fi vrut să-i pot râde în față, ca Fabienne. Oare abia acum își dădea seama că făceam tot timpul pe moarta când eu și Fabienne eram cu el? M. Devaux n-avea cine știe ce părere despre mine, asta era clar. Dintre mine și Fabienne, vorbea numai cu ea. M-am întrebat dacă ar fi preferat ca pe carte să fie numele ei, așa cum ar fi preferat poate să călătorească în tren cu ea. Oricum ar fi fost, trebuia să-i ducă planul la îndeplinire. Asta m-a făcut să-mi fie milă de el. Eu făceam tot ce voia Fabienne să fac, dar noi două așa eram: eu n-o puneam niciodată la îndoială, iar ea nu considera nici o altă fată demnă de prietenia ei. M. Devaux, înarmat cu filozofia și poezia lui, trebuia oricum să facă ce voia ea. Și asta numai pentru că era un bărbat slab și lipsit de imaginație.

A scos o țigară și a bătut-o ușor de brațul meu.

— Nu-i nevoie să-ți spun că ar trebui să mă lași pe mine să vorbesc cel mai mult, a spus el.

— Îmi puteți da o țigară?

— Categoric nu.

I-am zâmbit ca să-i arăt că știusem că așa avea să răspundă și că nu mă deranjează deloc. Cu multă vreme în urmă, pe când Joline era încă în viață, eu și Fabienne furaserăm o țigară de la ea. Gustul ni se păruse oribil.

— Stai puțin! a spus el. Mai zâmbește o dată așa!

Mai întâi fața mi-a înghețat, apoi am zâmbit larg.

— Acum chiar că arăți ca o tâmpită, a zis el. Zâmbește ca mai devreme! Ia-ți un aer!

— Ce aer?

— De mister, de modestie, de cochetărie.

Habar n-aveam despre ce vorbește, așa că am dat doar din umeri și m-am întors să mă uit la câmpul de afară. M. Devaux era bădăran și ridicol, dar așa erau toți adulții, și mie nu-mi venea greu să-i tolerez. Nu degeaba eram prietenă cu Fabienne. Abia mai târziu, când am întâlnit și alte fete, când am ajuns să-mi cunosc nepoții și nepoatele, am înțeles că noi două împărțeam ceva care nu se întâlnește prea des în lumea copiilor (nici a adulților, de altfel). Nici una nu simțea vreo dragoste intensă față de părinți, nici vreo ranchiună intensă. Iar lumea era făcută din oameni care nu se deosebeau prea tare de părinții noștri, așa că, în mod firesc, nu simțeam dragoste sau ostilitate intensă față de nimeni. Ne aveam una pe alta, și multă vreme asta ne-a fost de ajuns.

La Paris i-am zâmbit mai întâi lui M. Perret, un prieten al lui M. Devaux, și apoi bărbaților pe care m-au luat cu ei să-i întâlnesc la diferite edituri. Mama îmi dăduse voie să-mi pun rochia mea cea mai bună, croită din stofă cadrilată roz-închis, cu guler rotund și mânecile strânse în nasturi. Fusese a ei înainte de căsătorie și pe mine atârna cam largă.

Unul dintre bărbații cu care am făcut cunoștință la o editură s-a uitat lung la mine și l-a întrebat pe M. Devaux dacă într-adevăr scrisesem cartea singură. Bineînțeles, i-am răspuns eu înaintea lui M. Devaux. Era prima dată când rosteam și altceva decât saluturi.

El i-a rugat pe M. Devaux și M. Perret să rămână în biroul lui, și pe mine m-a luat în altă cameră.

— Poftim! mi-a spus, împingând spre mine o foaie de hârtie și un creion. Eu am să fumez o țigară. Tu, între timp, scrie-mi un paragraf.

— Despre ce? l-am întrebat.

— Despre orice vrei, a spus el. Nu, hai să fie ceva concret: despre un bărbat care fumează o țigară.

Era un test pe care n-aveam voie să nu-l trec. M-am uitat la el cum își aprinde un chibrit și cum fața lui bărbierită prinde o tentă mai caldă sub flăcăruia șovăielnică. Am luat creionul și n-am stat mult pe gânduri înainte să mă apuc de scris. Scrisul caligrafic îmi dădea încredere în mine. Chiar și M. Devaux, care avea o părere proastă despre persoana mea, spusese odată că nimeni nu s-ar fi așteptat ca o fată ca mine să scrie așa.

Pe urmă, în trenul de întoarcere, când M. Devaux m-a întrebat ce făcusem în cameră cu bărbatul acela, i-am spus că vorbisem despre cum am ajuns să scriu povestirile și că el voise să se asigure că știu să scriu corect franțuzește. Am scris ceea ce mi-a dictat el dintr-o carte de pe raft, i-am spus. Nu, nu-mi amintesc ce carte, dar el a zis că-i place scrisul meu de mână. Nu știam dacă M. Devaux mă crede, dar nu era treaba mea să-l fac să mă creadă sau să mă placă.

Iată ce am scris în ziua aceea pentru bărbatul care fuma, text care a fost tipărit ulterior în introducerea la *Les Enfants heureux*:

> Jonny americanul plângea. Își pusese capul între mâini și coatele uriașe i se odihneau pe genunchii uriași. N-avea cum să stea comod într-o poziție care ar fi fost mult mai ușoară pentru un copil. L-am întrebat ce-i cu el, dar azi părea să fi hotărât că nu-mi înțelege franceza. Nu se putea opri din plâns, așa că am ridicat haina pe care o aruncase pe jos. În buzunarul drept avea un pachet de țigări, îl văzusem altă dată scoțându-l. În celălalt am găsit un plic de chibrituri și am aprins un chibrit, și apoi, cu el, o țigară, după mai multe încercări. Am pus-o în gură și am tras așa cum îi văzusem pe bărbați că fac. A luat foc, dar a trebuit să scuip de vreo două ori, pentru că nu-mi plăcea gustul de ars din gură. Jonny n-a ridicat privirea. Mi-am băgat brațul pe sub al lui și am încercat să-i pun țigara în gură. El a luat-o și a aruncat-o cât colo. Ce risipă! M-am gândit să mă duc după ea, s-o sting și să i-o duc tatei, dar,

până să mă mișc, Jonny m-a apucat de mână cu atâta forță, încât aproape am căzut peste el. Avea ochii injectați și, pentru prima oară de când îl cunoșteam, mi s-a părut înfricoșător. Din fericire pentru mine, Clarabelle era chiar lângă noi, clefăind de parcă habar n-avea că sunt gata să țip. Am încercat să-l împing pe Jonny mai încolo și, fiindcă nu-mi dădea drumul, i-am dus mâna la ugerul lui Clarabelle. Uite, i-am spus, nu-i mai bine așa? S-a strâmbat la față a dezgust, dar căușul lui a prins lacom ugerul. Mi-am tras mâna încetișor. Jonny nu era rău cu adevărat. Dacă aș fi fost mai mare, nu m-ar fi deranjat să mă mărit cu el.

Era prima oară când scriam ceva cu cuvintele mele. Deși ar fi greșit să le numesc cuvintele mele. Erau ale lui Fabienne. Adevărul e că, încă înaintea acestei călătorii, uneori când Fabienne îmi dicta poveștile ei, presimțeam ce urmează să spună. Uneori seara, înainte să mă culc, imitam glasul ei și-mi spuneam mie însemi câteva lucruri inventate. Era mai bine decât să mă rog, ceea ce mama încă spera că am să fac.

— Câți ani ai? m-a întrebat bărbatul după ce mi-a citit textul.

— Treisprezece, am spus. În iulie fac paisprezece.

El a dat din cap și și-a aprins încă o țigară. Îmi dădeam seama că-i plăcuse ceea ce citise, pentru că de data asta nu fuma de plictiseală, ci ca să nu-și arate încântarea.

— De ce te-ai hotărât să scrii povestirile? m-a întrebat.

— Nu știu, am spus.

Nu eram departe de adevăr.

— De ce te-ai hotărât să le aduni într-o carte și să le publici?

— M. Devaux s-a gândit la asta.

Nici el, nici Fabienne nu-mi spuseseră cum să răspund, dar n-aveam nevoie de ajutor când era nevoie să mă arăt derutată. Poate asta era intuiția mea, să mă prefac derutată într-un mod firesc și dezarmant, ca și cum lumea ar fi fost un mister dincolo de puterea mea de înțelegere, pe care îl acceptasem fără să protestez, laolaltă cu faptul că și eu făceam parte din acest mister, sfidând posibilitatea de a mă înțelege pe mine însămi.

A urmat un răstimp – două sau trei săptămâni – în care viața a continuat ca de obicei. Jean murea, dar încet. Joline murise după numai o zi de chin, la naștere. Uneori îmi venea să mă rog lui Dumnezeu să pună capăt curând suferinței lui Jean, dar mama se ruga încă pentru vindecarea lui. Știam că Dumnezeu luase deja o hotărâre și, chiar dacă n-aveam să spun nimic, avea să-mi ia partea până la urmă. Din cauza asta mi-era milă de mama.

La vremea aceea, două dintre surorile mele, Marcella și Rosemary, veneau adesea la noi să-l vadă pe Jean. Erau una cu un an, alta cu doi mai mici decât el, așa că se cunoscuseră bine înainte să mă nasc eu. El le lăsa să stea în preajma lui și, când se simțea în stare, discuta cu ele. Uneori spunea chiar lucruri care le făceau să râdă. În zilele acelea, mama părea să-și mai recapete speranța, cu toate că ea însăși n-ar fi fost niciodată în stare să-l readucă la viață.

Acum îmi dau seama că soarta mamei era să fi fost deja alungată din lumea lui Jean. Cruzimea și bunătatea acestei trimiteri în exil erau una și aceeași: Jean o salva de umilința înfrângerii. Marcella și Rosemary erau amândouă căsătorite și aveau propriii lor copii, dar nu erau mama lui. Îi iertăm pe mulți pentru ceea ce nu pot face pentru noi, dar nu pe mamele noastre; însă pe ele le și apărăm mai mult decât îi apărăm pe alții. Uneori mă gândesc că probabil e mai bine că nu pot avea copii: număr mai multe lucruri pe care n-aș fi în stare să le fac pentru ei decât cele pe care aș fi; și aș prefera să trec prin viață fără protecția inutilă a propriilor mei copii. Oamenii uită deseori că a fi mamă e o loterie; eu nu sunt o jucătoare.

În anii aceia, Gisele, sora mea cea mai mare, cădea deseori la pat pentru câteva zile, suferind de ceva cronic, deși nimeni nu-mi spusese de ce boală. Nu murea – sau poate avea să-i ia mai mult timp să moară decât lui Jean. Înainte ca înrăutățirea stării lui să-l transforme cu totul într-un invalid, mama obișnuia să se ducă la Gisele, dar acum n-o mai vizitase de ceva vreme. Mă întrebam dacă se roagă și pentru ea, și pentru el. Oare se considera prea lacomă dacă-i cerea lui Dumnezeu să-i cruțe amândoi copiii? L-ar fi dat pe unul la schimb cu celălalt? Dacă aș fi fost un Dumnezeu drept, l-aș fi luat pe Jean; cei cinci copii ai lui Gisele aveau toți nevoie de ea.

Zilele se făceau mai lungi. Cei doi frați mai mari ai lui Fabienne au început să meargă seara la crâșmă cu tatăl lor. De unde înainte mă tratau la fel ca pe ea, acum au început să-mi arate un anumit respect și uneori păreau dornici să stea de vorbă cu mine, spunând câte o glumă insipidă sau făcând câte o remarcă banală, așa cum fac adulții adevărați, dar Fabienne se pricepea să le intercepteze atențiile. Ca băieți erau în regulă, însă oamenii în general puteau să fie în regulă sau în neregulă și în nici unul din cazuri n-aveau nici o legătură cu mine și cu Fabienne.

Începuserăm o carte nouă, de data asta despre un poștaș de țară. La început nu i-am arătat-o lui M. Devaux. Nu era povestea lui, în orice caz. Bărbatul din cartea noastră era tânăr, mai arătos și îndrăgostit nebunește de cea mai bună prietenă a surorii lui. Sora lui și prietena ei erau amândouă încântate de situație

și întâi plănuiau să-l încurajeze, apoi unelteau să-l facă să sufere. Uneori, când Fabienne îmi dicta povestea, nu mă puteam abține să nu râd de toți trei. Fetele erau atât de prostuțe! El era atât de tont!

Seara ne duceam în mod regulat la M. Devaux. Instalase în casă câteva becuri mai puternice și în dulap avea mâncare mai bună decât ce se putea găsi în casa lui Fabienne sau a mea. Dar mâncarea era pentru noi o preocupare secundară. Ne duceam la el, după cum spunea Fabienne, ca egalele lui. Era dator să fie ospitalier; noi îi mâncam mâncarea numai ca să confirmăm această datorie.

M. Devaux se bucura de vizitele noastre. Cum să nu se bucure? Seara n-ar fi avut altceva de făcut decât să-și scrie poeziile și apoi să le citească porumbeilor, care s-ar fi arătat la fel de curioși și dacă el i-ar fi umplut de insulte. Fabienne îl întreba despre vremurile lui de școală și despre orașele în care fusese. Teatre, săli de concerte și cinematografe. Restaurante și dansuri. Prietenii lui. Ce făceau oamenii ca să se distreze. Cum se căsătoreau, ce amoruri aveau în afara căsniciei, cum se despărțeau cuplurile și prietenii. El ne spunea ce văzuse în viața lui și ce citise în cărți.

Știusem întotdeauna că Fabienne mă poate face să-i spun orice, dar asta pentru că n-am vrut niciodată să am secrete față de ea. Vedeam acum că îi poate face același lucru și lui M. Devaux. Nu-l sâcâia și nici nu se ruga. Îi cerea și el îi dădea ce voia ea. Singura diferență dintre cum se purta cu mine și cum se purta cu M. Devaux era că lui nu-i spunea prea des în față că e tâmpit. Poate ei doi erau egali, iar eu eram doar jumătate cât ei. Gândul acesta nu mi-a dat pace câteva zile, până când am găsit un mod de a mă convinge că nu e adevărat. M. Devaux știa poate mai multe despre lume decât mine, dar nu știa secretul adevăratei prietenii cu Fabienne: să stai liniștit în umbra ei, să fii gol ca aerul din jurul ei și să fii peste tot cu ea. M. Devaux era întotdeauna dornic să i se dovedească superior. Îmi dădeam seama că zilele îi sunt numărate.

Copilărise nu departe de Paris și în tinerețe petrecuse ceva timp acolo. Cum ajunsese în satul nostru și se căsătorise cu soția lui nu ne-a povestit. Uneori închidea ochii, descriindu-ne câte o grădină publică pariziană sau râul în care pescuise cu prietenii. Alteori deschidea un atlas și ne arăta un lac sau un oraș. Odată, în toiul descrierii unei piese, pe care o numea o capodoperă minoră, s-a oprit și s-a uitat la noi, și apoi s-a întrebat cu voce tare dacă ni se pare că e plicticos. Fabienne a spus:

— Ce credeți că suntem – niște tâmpite dispuse să se lase plictisite de moarte?

Mie solilocviul lui M. Devaux mi se păruse într-adevăr obositor, și mai târziu am întrebat-o pe Fabienne ce anume găsea interesant la el.

— Nu el mi se pare interesant, ci ceea ce știe, a spus ea.

— De ce?

— Vrem să știm cum trăiesc alți oameni.

— De ce vrem să știm?

— Noi două n-avem suficientă experiență.

— Suficientă experiență pentru ce?
— Ca să ne scriem cărțile, prostuțo.
Abia așteptam ca Fabienne să-și piardă interesul față de jocul nostru de-a scris cărți, ca să nu-l mai vizităm pe M. Devaux. Mi-era dor de zilele când spuneam la nesfârșit aiureli sau zăceam în cimitir fără să ne mișcăm sau să vorbim.

Într-o după-amiază, un bărbat pe care-l cunoscuserăm la Paris, un anume M. Chastain, a sosit în sat împreună cu M. Perret, cel care ne luase cu el pe la edituri. Se duseseră mai întâi la oficiul poștal și apoi au venit la noi acasă, însoțiți de M. Devaux. Mama era în curte, iar tata bătea în cuie o scândură slăbită pe o latură a grajdului. Când au sosit vizitatorii, eu mă schimbam din uniforma de școală și-mi puneam salopeta pentru treburile gospodărești – să curăț adăpostul iepurilor și poiata. Era o zi strălucitoare de iunie, pe cer, după o noapte de ploaie, nu se vedea nici un nor. Nu dădusem niciodată atenție cerului până în clipa aceea, când cei trei bărbați s-au postat în semicerc înaintea mea, cu chipul sever sub pălăriile în spatele cărora cerul luminos era mai mult alb decât albastru. Din ziua aceea, am fost toată viața foarte atentă la cer când se întâmplă câte ceva important. Oameni care-ți sunt apropiați azi pot să dispară mâine, dar cerul e mereu acolo, indiferent că ai sau nu un acoperiș deasupra capului.

Am băgat mâinile asudate în buzunare. Parizienii veniseră să-mi spună că-i înșelasem, m-am gândit. Știusem dintotdeauna că nu puteam avea încredere în M. Devaux.

— Îți amintești de mine? m-a întrebat M. Chastain, ca și cum aș fi avut cinci ani.

I-am spus că da. Era bărbatul care îmi ceruse să scriu în timp ce el fuma.

— M. Chastain a venit să discute ceva cu părinții tăi, a spus M. Devaux. Vrea să-ți publice cartea.

M. Chastain mi-a întins mâna. Mi-am frecat palmele de salopetă înainte să i-o încredințez pe a mea. Unde era Fabienne? Eu nu lipseam niciodată când avea nevoie de mine, dar acum, când eu aveam absolută nevoie de ea alături, ea nu era de găsit. Nu discutaserăm ce urma să facem dacă editorii de la Paris ar fi fost interesați de cartea noastră.

M. Devaux mi-a aruncat o privire plină de înțeles, dar eu nu știam ce vrea să-mi transmită.

— Agnès, poate ești emoționată, dar te rog să nu uiți de bunele maniere, a spus.

I-am mulțumit lui M. Chastain și i-am spus că mă duc să-i chem pe părinții mei.

— Fiica dumneavoastră a scris o carte uimitoare, i-a anunțat M. Chastain după ce toți adulții se așezaseră în casă. Eu stăteam lângă ușă, gata s-o șterg dacă ceva nu mergea cum trebuie. Am vrea s-o publicăm și în septembrie am vrea s-o invităm pe Agnès la Paris la o întâlnire cu presa.

Am văzut în ochii alor mei că se străduiesc să fie politicoși în ciuda stingherelii. La noi acasă nu veniseră niciodată vizitatori atât de bine îmbrăcați, și părinții mei, ca mai toți oamenii pe care-i cunoșteam, nu aveau încredere în orășeni. Tata a schimbat o privire cu mama și m-a întrebat ce cred despre invitație.

Părinții mei n-au fost niciodată cruzi cu mine. Poate erau prea uzați ca să mai simtă prea multe. Bineînțeles că-și doreau ce era mai bine pentru mine, dar asta

își doriseră pentru fiecare din copiii lor. Nimeni nu te poate opri să-ți dorești ceva pentru copiii tăi, dar de cele mai multe ori ceea ce-ți dorești nu ți se va da niciodată. Unii oameni trebuie să devină părinți ei înșiși ca să înțeleagă asta cu adevărat. Eu nu. Eu am învățat asta uitându-mă la părinții mei.

Am spus că mi-ar plăcea foarte mult să merg la Paris, iar ai mei n-au părut să mai aibă prea multe de spus. Mama se gândea probabil la cât mai era de plivit. Dacă vizitatorii ar mai fi rămas, poate m-ar fi rugat să pregătesc cina, în timp ce ea termina treaba în curte. Tata a răspuns că ei sunt de acord ca M. Chastain să organizeze călătoria, iar M. Devaux a spus că o să mă ajute și că o să discute fără îndoială cu părinții mei orice are legătură cu viitorul meu. Ei i-au mulțumit. Poate ar fi primit cu bucurie orice m-ar fi deosebit de Fabienne. N-o plăceau, o socoteau primitivă și îndărătnică. „După cum o lasă Gaston să-și facă de cap – o auzisem odată pe mama spunându-i tatei despre tatăl lui Fabienne –, curând o să devină o nouă Joline.“ Tata a fost de acord și a spus că, dacă Joline ar fi rămas în viață, ar fi avut acum o liotă de copii din flori care și-ar fi făcut de cap. Pomenind numele lui Joline, mama șoptise o rugăciune.

M. Chastain m-a întrebat ce am de gând să fac peste vară. Eu am șovăit și apoi i-am spus că scriu încă o carte. El s-a întors spre M. Devaux cu o privire întrebătoare. Am fost încântată și amuzată că M. Devaux, care nu știa nimic despre noua noastră carte, a trebuit să inventeze pe loc ceva ingenios. I-a explicat lui M. Chastain că nu-i dezvăluise asta mai devreme pentru că voise ca el să afle vestea din gura mea.

— Au spus septembrie? Perfect. Putem să terminăm peste vară. Când te duci la Paris, poți să faci câteva aluzii la cartea cea nouă, mi-a spus Fabienne în aceeași seară, când i-am povestit despre vizita parizienilor. Nu părea să-i pese prea mult de ea și de viitoarea mea întâlnire cu jurnaliștii. Meșterea la un fluier de trestie, tăind o mlădiță exact de lungimea necesară și apoi răsucind-o cu grijă. Se pricepea. Eu eram neîndemânatică și fie rupeam smiceaua, fie îmi pierdeam răbdarea înainte să reușesc să separ complet măduva fragedă de coaja verde.

— De ce nu vrei să fie numele tău pe carte? am întrebat-o. Putem să-i spunem lui M. Chastain că am scris povestirile împreună. Nu e prea târziu.

— O carte trebuie să poarte un singur nume, a spus Fabienne.

— De ce nu două?

Nu mi-a răspuns. Era oare în sfârșit o întrebare la care nu putea răspunde?

— De ce nu poate să fie doar numele tău? am întrebat-o.

— Tu ai pus povestirile pe hârtie.

— Tu le-ai născocit.

— Nu mă interesează să devin scriitoare.

— De ce nu?

— Sunt mulțumită cu ceea ce sunt.

Asta n-are cum să fie adevărat, m-am gândit, și totuși ce altceva ar fi putut să fie Fabienne? Fetele de la școală erau neinteresante: dacă schimbai hainele uneia cu ale alteia, dacă-i schimbai pe părinții uneia cu ai alteia, care ar fi fost, de fapt, diferența? Toate afară de mine își doreau aceleași lucruri: să aibă o pereche de dresuri, pentru ca picioarele să nu li se vadă goale și copilăroase în șosetele umilitoare până la gleznă; să aibă cele mai bune caiete ca să scrie în ele versuri din cântece, versurile acelea dulcege și grețoase despre visuri, inimă și iubire; să fie lăudate de profesori, dar, mai ales, să fie admirate și invidiate de celelalte; să atragă atenția băieților potriviți. Dacă în viața mea n-ar fi existat Fabienne, aș fi fost și eu una din ele. Ce tragedie ar fi fost, să trăiesc o viață interșanjabilă, căutând plăceri interșanjabile!

— Ah, arăți ca un cartof trist! mi-a spus Fabienne. Ce s-a întâmplat?

— Nu mă gândesc decât că e păcat că nu vrei să-ți apară numele pe o carte.

— Ar fi fost păcat dacă mi-aș fi dorit, a spus Fabienne. Nu înțelegi?

— Nu.

— Of, neroado! Să zicem că voiam să mă fac scriitoare. Mi-aș fi pus numele pe carte. Le-aș fi spus altora că mai am câteva cărți în cap. Cu tine cum ar rămâne?

— Cum adică?

— Vreau să jucăm jocul ăsta în doi. Tu spui că o persoană – eu, Fabienne – poate să-l joace singură. Atunci tu ce-ai face?

— Eu pot să-ți pun oricum povestirile pe hârtie, am spus.

— Tu chiar nu înțelegi, nu? Cât de greu e să așterni lucrurile pe hârtie dacă le ai deja în cap? Aș putea s-o fac singură. Și pe urmă?

Am șovăit.
— Eu m-aș uita la tine cum ești scriitoare și aș fi fericită.

— Nu, ai fi tristă, a spus Fabienne.
— Tristă?
— Da, mi-a zis. Pentru că n-ai participa la joc. Cărțile n-ar avea nici o legătură cu tine. Și ceea ce mi s-ar întâmpla mie n-ar avea nici o legătură cu tine. Nu-ți dai seama?
Atunci mi-am dat. Eram cu adevărat tâmpită, căci nu văzusem tot ce-aș fi avut de pierdut, nu știusem că lui Fabienne îi pasă de ce simt.
— Așa că, vezi, eu o să scriu cărțile și pe ele va apărea numele tău. Suntem la fel de importante. Ce avem de făcut este ca tu să ajungi să pari credibilă, a spus ea. Nu văd motive ca oamenii să nu te creadă.
— Credibilă în ce fel? am întrebat. Mi l-am amintit pe M. Chastain pufăind din țigara lui și așteptându-mă să umplu o pagină goală. Aveau să mai fie asemenea teste? Nu-i spusesem lui Fabienne despre pagina scrisă pentru M. Chastain.
Ea a oftat.
— Când n-o să mai trebuiască să-ți explic totul?
— Când ajung la Paris, i-am răspuns.
Ea m-a studiat cu o privire amuzată. Eu îi puneam tot timpul întrebări și, în funcție de dispoziție, ea răspundea sau le ignora, dar întrebările ei pentru mine nu așteptau niciodată răspuns. A mai răsucit o dată cu gingășie mlădița de salcie – și fluierul a fost gata, desăvârșit. Mi l-a pus în mână.
— Uite, ca să farmeci Parisul!
Am vrut să-l duc la gură să-l încerc, dar ea m-a oprit.
— Nu te mișca! Mai bine să fiu sigură întâi că ești pregătită. Mi-a luat fața în mâini și m-a privit din mai multe unghiuri. Am încercat să nu-i urmăresc chipul cu ochii. M-am întrebat dacă o să mă sărute. N-ar fi fost primul nostru sărut. Când eram mai mici, scoteam amândouă limba și ni le lăsam să se atingă atât cât puteam îndura, apoi ne topeam de râs. Dar asta fusese înainte să moară mama lui Fabienne. După moartea ei, am încetat să mai jucăm câteva dintre cele mai prostești și mai năstrușnice jocuri, iar ea n-a mai râs așa cum râdea înainte.
— Vezi… a spus Fabienne, fără să-mi dea drumul. Dar bineînțeles că n-ai cum să vezi ce văd eu. Ai o față perfectă.
— Da?
— Da, cu ea poți trece drept geniu sau drept neghioabă, iar oamenii deseori nu fac diferența. Au nevoie să le spună alții care e care, și, când ai să mergi la Paris, cineva o să le spună că ești un geniu. Te-ai născut cu fața asta. Și te pricepi să pui pe ea exact expresia potrivită.
— Ce expresie?
— Când te vede cineva prima oară, i se pare că știe ce-i în mintea ta. Apoi se uită din nou și se întreabă dacă știe într-adevăr ceva, a spus Fabienne. I-am văzut

pe frații mei uitându-se așa la tine. Chiar și pe M. Devaux.

Am zâmbit și ea m-a ciupit de obraji.

— Nu mai rânji! mi-a zis. Ce-i așa amuzant?

— De multe ori nici eu nu știu ce e în mintea mea, am spus.

— Dar eu știu. Știu întotdeauna la ce te gândești.

Aș fi vrut să fie adevărat.

— Eu n-am fața ta și nu pot să mimez expresia aia la care te pricepi tu atât de bine, a spus ea. Fața mea nu le place altora.

Fabienne avea capul îngust și bărbia ascuțită. Chipul meu era mai rotund, iar ochii nu-mi ieșeau din orbite ca ai ei. Ea avea un păr spălăcit ca fânul, rar și uscat, al meu era închis la culoare și neted. Nu mă gândisem niciodată ce-am fi putut face ca să arătăm mai bine. Ei nu-i păsa, și prin urmare nu-mi păsa nici mie.

— Și a mea place? am întrebat-o.

— Groaznic de mult, a spus ea. În plus, tu ai răbdare să duci ceva la bun sfârșit. Eu am prea multe animale pe care trebuie să le îngrijesc. Am prea multe povești în minte. Am prea puțin timp și prea puțină răbdare.

Era adevărat. Fabienne își trăia zilele trecând parcă de la o vijelie la alta. În comparație cu ea, eu mă simțeam ca un nor leneș atârnat toată ziua pe cer, nici prea sus și elevat, nici prea jos și greoi.

— Când te duci la Paris, gândește-te la ce vor oamenii de la tine și dă-le exact lucrul acela, nici mai mult, nici mai puțin, mi-a spus. Știi cum? Avem toată vara să-ți arăt.

Am fost surprinsă. Oare nu știa deja că la asta mă pricep cel mai bine? Îi dădeam lui Fabienne ceea ce voia: pe Agnès *a ei*. Nu le-o dădeam altora, dar făceam tot posibilul să le ofer ceea ce-mi cereau. La școală eram cuminte și conștiincioasă, deși n-am fost niciodată preferata vreunui profesor; cu adulții din sat stăteam la locul meu; îmi ascultam părinții. Singurul meu defect era că mă împrietenisem cu Fabienne, dar asta părinții mei acceptaseră, cu speranța că poate ne vom depărta treptat, pe măsură ce eu mergeam mai departe la școală.

Uneori auzim spunându-se despre cutare că a trăit bine, iar despre altul că a dus o viață mărginită. Însă, când spun asta, oamenilor le scapă un element-cheie. Orice experiență e experiență, orice viață e viață. O zi la mănăstire poate fi la fel de dramatică și de fatală ca o zi pe câmpul de bătaie.

Unii iau în calcul numai ce văd ei drept viață: faimă, bogăție, aventuri, fericire. Lucrurile pe care le fac să se întâmple, lor și altora, și pe care le împiedică. Pentru mine, orice se întâmplă e viață. O muscă moartă în supă e la fel de ciudată și de hilară ca o cerere în căsătorie venită din partea unei simple cunoștințe – amândouă mi s-au întâmplat fără să le caut.

Sunt oare pasivă? Am observat că americanii se grăbesc să facă pe cineva „pasiv“, ceea ce nu e niciodată un compliment. Anumite rude ale soțului meu mă consideră pasivă. Nu sunt ceea ce credeau ei că ar trebui să fie o franțuzoaică. Din câte-mi dau seama, cei care pun acest verdict cu lejeritate sunt oameni pentru care orice mișcare exterioară e un semn de hotărâre, de forță personală, de virtute. Dar găinile mele, cu creierul lor mic, nu par să obosească niciodată să se plimbe, să ciugulească, să cotcodăcească, să scurme. Gâștele sunt mult mai liniștite. Nu bat din aripi la cea mai mică tulburare, iar când înoată în iaz, stau nemișcate atâta vreme, încât e clar că nu le-ar deranja să-și petreacă restul vieții suspendate în visurile lor apoase. Și totuși gâștele nu sunt considerate niciodată pasive.

Doi oameni care caută constant experiențe arareori se acceptă unul pe altul așa cum sunt.

Doi oameni care doar le suportă arareori se întâlnesc în viață.

De asta eu și Fabienne eram făcute una pentru alta. Eram perechea perfectă: una din noi căuta tot ce putea să trăiască cealaltă.

Vara lui 1953 a fost cea mai fericită din viața mea. Nu știu dacă Fabienne ar fi de acord – e prea târziu ca s-o mai întreb. Deși, chiar și dacă stafia ei ar fi lângă mine, ce-aș obține întrebând-o? Fericită… Stafia lui Fabienne ar spune, poate: cum de-ai reușit să te faci și mai neroadă, Agnès? Zile fericite, zile nefericite – nu sunt decât zile, nici una mai lungă decât alta.

Cândva ne gândeam să creștem fericire, i-aș aminti stafiei. Fericirea ta și fericirea mea, două recolte, ții minte?

Stafia ar putea să expedieze totul ca pe o joacă de copii. Ce e fericirea? ar putea să mă întrebe.

Fericirea, i-aș spune, e să-ți petreci fiecare zi fără să-ți sucești gâtul uitându-te înainte spre ziua de mâine, spre luna următoare, spre anul viitor, și fără să întinzi mâinile ca să oprești fiecare zi să devină ieri.

Ai simțit vreodată felul acesta de fericire? m-ar întreba stafia lui Fabienne.

Da, aș spune.

Așa m-am simțit în vara lui 1953. Ca și în verile dinainte, eu și Fabienne ne petreceam zilele împreună, cu toate că jumătate din timp zăceam pur și simplu în cimitir sau pe sub vreun copac, fără să ne spunem prea multe. Când vorbeam

totuși, vorbeam despre cartea noastră – poștașul de țară și cele două prietene care aveau să-i facă viața nefericită. Îl vizitam pe M. Devaux când aveam chef, dar el nu mai era decât o creangă plutind la suprafața zilelor noastre împreună.

O singură dată m-am îngrijorat, când angajații de la căile ferate au intrat în grevă.

— Și dacă în toamnă, când trebuie să plec la Paris, tot n-o să meargă trenurile? am întrebat-o pe Fabienne.

— Mai sunt câteva săptămâni. În primul rând, de ce te gândești la ceva atât de departe în viitor?

— Dar a scrie o carte n-are legătură în primul rând cu viitorul?

— Cu viitorul? a spus Fabienne. Nu mai vorbi prostii!

N-am contrazis-o, deși în secret ascultam la radio știrile despre greva generală. Când s-a încheiat, m-am simțit ușurată.

În timpul grevei, M. Devaux, care nu s-a dus la oficiul poștal, ne-a tot pisălogit despre cartea pe care trebuia să i-o arătăm. Când a citit în sfârșit prima jumătate, nu ne-am putut da seama dacă avusese impresia că râdem de el. N-a spus multe, dar a observat că amândouă facem progrese și că, după el, cartea va fi gata până în septembrie.

În septembrie m-am dus la Paris singură, căci M. Chastain ceruse ca M. Devaux să nu mă însoțească de data asta.

Nimeni la Paris nu știa de Fabienne, dar tuturor jurnaliștilor li se spusese despre M. Devaux. Am fost întrebată cum am învățat să scriu sub îndrumarea lui, cum mi-a modelat felul de a înțelege lumea, dacă am de gând să mai scriu cărți și dacă-i voi căuta din nou povața în viitoarele mele încercări scriitoricești. Toți păreau să știe cartea bine, chiar mai bine decât mine.

Ai cunoscut vreun negru american care să fi fost executat așa cum ai descris în carte? m-a întrebat cineva. Ai cunoscut vreo tânără femeie care să-și fi sufocat copilul nou-născut și să-l fi lăsat într-o troacă de porci? a vrut să știe altul. Ești porcăreasă tu însăți? Ai văzut vreodată un nebun făcând sex cu o vacă? Sau pe altul care să fi tăiat capul unei găini ca să le arate copiilor cum dansează o găină fără cap? Le-ai promis cu adevărat copiilor, înainte să moară, că ai să scrii despre ei într-o carte pentru ca lumea să le știe poveștile? Le-ai schimbat numele? Cum te-a descoperit M. Devaux? I-ai cerut ajutorul sau el te-a convins să-i arăți ce ai scris?

Am răspuns la întrebări cu ceea ce în presă s-a numit apoi *équilibre et confiance*[4]. Eu, Agnès? Ce încredere în sine aveam eu? Dar am avut norocul să descopăr cum e mai bine să mă prezint ca autor-copil: mi-am închipuit pe cineva care era jumătate Fabienne și jumătate Agnès și nu mi-a fost deloc greu să intru în pielea ei. O fată misterioasă care își compensase lipsa de educație prin intuiție – asta voiau jurnaliștii să vadă.

Detectam satisfacția pe fața lui M. Chastain. Aveam sentimentul că nu-mi iese prea rău, deși ziariștii se tot întorceau la fantasticul morbid care, spuneau ei, era o marcă a povestirilor mele. Cum de o fată afabilă, așa cum te-am văzut noi aici în sală, s-a lăsat fascinată de niște imagini oribile, la care majoritatea adulților întorc capul? a vrut să știe cineva. În mediul rural trebuie să existe peisaje frumoase, nu? De ce nu te interesează să scrii despre ele? Cât derivă povestirile din viața ta și cât sunt născocite? Îți face plăcere să spui povești sinistre? Părinții tăi au citit ce ai scris? Dar profesorii? Cum sunt prieteniile tale cu colegii de școală? Au știut că scrii o carte? Povestirile tale li s-au părut familiare sau cu totul ciudate?

Am învățat în această călătorie să vorbesc lent, ca și cum trebuia să formulez și reformulez frazele înainte de a le rosti. Poate o să par neroadă, dar în această călătorie am învățat, de asemenea, că o fată simplă de la țară poate fi transformată în altceva. „O fată într-o comuniune secretă cu ea însăși“, așa a caracterizat un jurnalist pauzele dintre propozițiile mele. Dac-aș fi dat o probă pentru un rol de autor-copil într-o piesă, n-aș fi reușit, dar aceasta nu era o probă. Partea bună a vieții e că, în cea mai mare parte a timpului, nu trebuie să dai probe ca să fii tu însuți – sau, în acest caz, eu și Fabienne combinate într-o singură persoană. Dacă jurnaliștii au simțit că e în mine ceva insondabil a fost din cauză că nu și-au dat seama niciodată că nu sunt o singură fată. Fabienne era cea insondabilă. Eu nu făceam decât să prezint acest mister străinilor,

adăugându-i, când era nevoie, o notă plăcută și cordială.

Un bărbat m-a întrebat dacă există vreun scriitor în Paris pe care mi-ar plăcea să-l cunosc. Mi-am dat seama că M. Chastain vrea să dau un răspuns frumos, ca să impresionez publicul. N-am reacționat imediat, așa că a intervenit el, spunând că bineînțeles o să aranjeze să cunosc scriitori care să mă îndrume, iar presa avea să fie invitată să consemneze și acele întâlniri. Cel care pusese întrebarea a dat din cap și apoi s-a întors spre mine și a insistat să-mi audă opinia. Cu siguranță erau mulți scriitori la Paris. Din nefericire, numele lor nu-mi veneau pe buze.

— Dacă vreau să cunosc alți scriitori? Sigur că da! am spus. Vacile și caprele noastre sunt uneori neprietenoase cu nou-veniții, dar iepurii sunt deseori curioși când primesc vizita altor iepuri.

Toți bărbații au râs.

— Vrei să spui, a insistat jurnalistul, că unii scriitori sunt ca vacile și caprele, iar alții, ca iepurii?

— Dimpotrivă! am exclamat. Cred că iepurii sunt ca scriitorii. Sunt animale curioase și inofensive.

Din nou râsete printre bărbați.

— *Mademoiselle*, mai așteptați până aflați mai multe despre scriitori! a spus un ziarist.

Preț de o clipă n-am putut decide dacă asta însemna că făcusem o gafă, dar M. Chastain a dat aprobator din cap spre mine.

---

4. Echilibru și încredere (în franceză, în original).

Cei de la Paris au decis că le oferisem o perspectivă fantastică și oribilă asupra lumii rurale. Ulterior, la Londra, un grup similar avea să decidă că oferisem o perspectivă asupra Franței aflate sub ocupație americană, care fusese mai nebună și mai odioasă decât orice închipuire. Probabil considerau că o fată ca mine, inocentă, ignorantă, n-are cum să facă ea lumea nebună și odioasă. Că lumea trebuie să fi fost deja așa și că fata n-a făcut decât să spună adevărul în cuvintele ei. Fără să se înfioare, s-a spus. Probabil credeau că o fată ca mine știe prea puține despre civilizație ca să se înfioare. Nu greșeau întru totul. Pe atunci nu știam, de exemplu, că la vederea unui păianjen sau a unei broaște râioase, unele fete de seama mea puteau să guițe ca niște porci la tăiere.

Dar lumea pe care le-o oferisem eu – nu, nu eu, eu și Fabienne: era adevărată? În ce măsură era adevărată? Nu putem măsura o lume cu rigla sau cu cântarul, ca să tragem concluzia că-i lipsesc cinci centimetri sau cincizeci de grame ca să fie adevărată. Toate cuvintele, inventate sau nu, sunt la fel de adevărate. Și deci și la fel de neadevărate. Dacă le-aș fi spus părinților mei că la Paris pozez pentru fotojurnaliști, ar fi spus că născocesc povești pe care nu le-ar crede nimeni. Parisul nu era adevărat pentru ei. Nici faima mea.

Lumea pe care o creasem împreună cu Fabienne era la fel de adevărată ca aiurelile noastre.

După întâlnirea cu jurnaliștii, M. Chastain a rugat-o pe asistenta sa, Mlle Boverat, să mă scoată în oraș și să-mi cumpere haine noi. Purtam rochia roz-închis cadrilată, la fel ca în prima mea călătorie la Paris.

Nimic exorbitant, a spus M. Chastain. Mlle Boverat a întrebat dacă să-mi facă și o programare la coafor. M-au studiat amândoi, și am simțit o mâncărime pe față. Cu câțiva ani înainte, mie și lui Fabienne ne plăcuse mult un joc – să ne gâdilăm pe față și pe ceafă nu cu degetele, ci suflând aer. Aceeași furnicătură o simțeam și atunci, când gura ei era la câțiva centimetri de pielea mea.

— Nu i-ar strica o nouă coafură, a spus M. Chastain.

Părul mi-l tundea mama, scurt și fără formă. Dar într-o vară Fabienne îmi spusese că, în loc să ies ca un cuib de pasăre ambulant din mâinile mamei, ar trebui să-mi dau capul în grija ei. M-am supus, și Fabienne s-a descurcat. Părinții mei, care n-o plăceau, au fost nevoiți să admită că tunsoarea făcută de ea arată mai bine. Se tundea și pe ea, fără oglindă, dar cu ajutorul meu. În stânga e mai scurt cu două degete, îi spuneam, și ea mai tăia.

— Nu vreau altă coafură, am spus.

— Nu vrei să arăți altfel când vine fotograful mâine? m-a întrebat Mlle Boverat.

— Altul?

Mlle Boverat a schimbat o privire cu M. Chastain.

— Poate ar fi trebuit să-ți spunem, deși n-am vrut să te copleșim înainte de întâlnirea cu jurnaliștii, a spus Mlle Boverat. Mâine vine să te pozeze M. Bazin, un fotograf bine-cunoscut. Și are de gând să vină în satul tău natal și să surprindă și viața ta acolo.

— A fost și la întâlnirea cu jurnaliștii, a adăugat M. Chastain. A vrut să te vadă. Nu ți l-am prezentat, putem face asta mâine.

Nu mă deranja să fac orice la Paris – după Fabienne, asta era responsabilitatea mea față de carte. Dar un fotograf să vină la noi în sat?

— Nu e nimic de fotografiat în satul meu, am spus.

— Ba dimpotrivă, a zis M. Chastain. Pe baza scurtei mele vizite acolo, îți garantez că o să aibă material cu duiumul. S-a apropiat apoi și mi-a ciufulit părul în toate părțile. Bine, hai să nu schimbăm coafura, a decis el. Îmi place așa, e mai autentic.

Mlle Boverat mi-a cumpărat o bluză albă, un sarafan negru de lână, ciorapi albi și o pereche de pantofi negri de piele. După ce mi-am pus noua ținută, m-am simțit descurajată. Arătam mai degrabă ca o vacă! Mlle Boverat a stat în cumpănă dacă să-mi ia o pălărie și a hotărât să nu, dar a adăugat o pereche de agrafe bleumarin, în formă de libelulă. Erau minunat de frumoase, și am decis că doar de dragul lor aveam să îndur această nouă ținută caraghioasă. Am întrebat dacă pot să țin eu agrafele.

— Vrei să ți le pun în păr? m-a întrebat Mlle Boverat. O să ți-l facă și mai închis la culoare.

— Nu, nu acum, am răspuns. M-am schimbat la loc în vechea mea rochie și

am pus agrafele în buzunar. Voiam să-i dau una lui Fabienne, iar pe cealaltă aveam s-o țin pentru mine.

Mlle Boverat s-a uitat la ceasul de la mână. Cadranul mic, crem, oval părea ceva de mâncat dintr-o înghițitură.

— Mai avem un pic de timp, mi-a spus. Ce ți-ar plăcea să faci?

— Pot să văd puțin Parisul? am întrebat-o.

— Sigur că da! Ce-ai vrea să vezi?

Ce-ai vrea să vezi? Ce-ai vrea să mănânci? Ce-ai vrea să știi? Întrebările acestea, aparent inofensive, sunt mai puțin raționale decât își dau seama oamenii. O vacă, un porc sau o găină, întrebate ce-ar vrea să facă cu viața lor, habar n-ar avea ce să răspundă, chiar dacă, printr-o minune, ne-ar putea înțelege și vorbi limba. Nici întrebate cum ar vrea să moară nu s-ar descurca mai bine.

Puțini sunt cei care s-ar face de râs insistând ca animalele să dea răspunsuri serioase despre viața lor, dar cu alți oameni asta facem tot timpul. Ce vrei să te faci când crești mare? și-au făcut părinții și frații soțului meu un hobby din a-i interoga pe membrii mai tineri ai familiei la reuniunile de sărbători. Ce orașe americane ai vrea să vizitezi? le place să mă întrebe pe mine sau: De ce crezi că America e cea mai bună țară din lume? Cine le dă oamenilor voie să pună întrebări fără răspuns, mă întreb, dar asta probabil nu le-a trecut niciodată prin cap acestor anchetatori: pun întrebări și cer răspunsuri, neștiind că rostesc doar niște vorbe fără minte și că doar cei fără minte le vor da satisfacție răspunzând.

Ce e de văzut la Paris? Dacă i-aș fi pus lui Mlle Boverat această întrebare, m-ar fi considerat impertinentă sau dificilă. Și totuși era singura întrebare onestă pe care aș fi putut să i-o pun. Nimeni nu știe cum să-și dorească ceva ce nu există încă. Parisul nu fusese până atunci decât ceea ce zărisem din mașină: bulevarde, cafenele și vitrine. Magazinul universal în care mă adusese Mlle Boverat era uluitor: oriunde mă întorceam, mă vedeam în oglinzi și în alamă șlefuită. Și totuși până și eu știam că Parisul e mai mult de atât.

— Poate niște locuri pe care lumea vine să le vadă la Paris? am răspuns, deși începeam să-mi regret rugămintea. Ce însemna Parisul dacă n-o aveam pe Fabienne alături? Ar fi trebuit să pun orașul deoparte pentru ea.

Mlle Boverat m-a dus să văd Turnul Eiffel, care m-a înviorat. Ne-am plimbat pe lângă fluviu și am intrat într-un parc, apoi în altul. Mi-a cumpărat o înghețată, despre care auzisem, dar din care nu mâncasem niciodată. Am mâncat-o cât am putut de încet, dar se topea repede.

Spre sfârșitul după-amiezii, m-a condus înapoi la hotel.

— Am vorbit să-ți trimită masa de seară în cameră, m-a informat. M-am gândit că așa o să-ți fie mai ușor.

I-am mulțumit și, când a vrut să știe dacă mai am nevoie de ceva, mi-am luat inima-n dinți și am întrebat-o dacă pot folosi foile de scris și plicul din sertar. Ea a zâmbit și a spus că bineînțeles.

— Vrei să le scrii părinților tăi despre Paris?

Am dat din cap. Mlle Boverat mi-a spus că îi pot ruga pe cei de la recepție să

pună scrisoarea la poștă pentru mine. M-am simțit ușurată. Mă temeam că se va oferi ea să facă asta, și atunci va vedea că scrisoarea nu e pentru părinții mei.

În seara dinainte, când îmi inspectasem camera de hotel, găsisem un teanc de foi de scris și câteva plicuri, pe care numele hotelului era scris în așa fel încât îl puteai atinge și citi cu buricele degetelor. Nu semăna cu nimic din ce văzusem vreodată acasă.

Cina a venit pe o tavă: farfurii albe acoperite cu o cupolă argintie. Atât de multe lucruri frumoase în acest hotel, și singurele pe care i le puteam arăta lui Fabienne erau hârtia și un plic.

„*Ma chère* Fabienne, la Paris e mai bine decât la Saint-Rémy. După ce mai creștem, ar trebui să ne mutăm aici împreună."

I-am scris apoi despre întâlnirea cu jurnaliștii, despre cum primisem haine noi și fusesem condusă la obiective turistice. I-am descris camera de hotel, tapetul auriu cu flori și păsări, draperia groasă făcută dintr-o țesătură mai frumoasă decât cele mai bune haine pe care le văzuserăm vreodată, patul înalt, atât de moale încât, dacă Fabienne ar fi fost aici, am fi țopăit pe el așa cum ne imaginam altă dată că sărim pe nori. În baie erau lucruri despre care nu știam ce sunt. Aș fi vrut să le pot desena pentru ea, dar la desenat nu mă pricepeam la fel de bine ca la scris.

De la fereastra mea se vedea o cafenea de peste drum, unde clienții începuseră să ocupe mesele de pe trotuar. Pe lângă ele a trecut un cuplu, și femeia s-a întors să se uite la reflecția ei în vitrine. Poate se duceau la film sau la teatru, așa cum ne povestise M. Devaux.

Am pipăit agrafele de păr din buzunar. M-am gândit dac-aș fi putut să pun una împreună cu scrisoarea, dar am hotărât să nu.

A doua zi dimineață aveam să predau plicul la recepție să fie dus la poștă. Oare cât avea să dureze până ajungea la Saint-Rémy? Dacă ajungeam eu înainte? Și totuși ar fi fost prima scrisoare pe care o trimiteam și în mod sigur prima pe care o primea Fabienne.

Apoi mi-am dat seama că înaintea lui Fabienne avea s-o vadă M. Devaux. Avea s-o deschidă oare primul și s-o citească? Gândul că ar fi putut să țină plicul acesta zvelt în mâinile lui, cu nodurile păroase ale încheieturilor și cu petele maro și negre de țigări și cerneală pe degete mi-a făcut greață. Până atunci îl tolerasem. Era adevărat că ne ajutase să scriem cartea și s-o publicăm. Ne spusese chiar că urmează să primim niște bani și ne sugerase să-i împărțim în mod egal între noi. Și dumneavoastră? îl întrebase Fabienne bănuitoare, și el spusese că n-o să ia banii noștri. Eu i-aș fi dat bucuroasă toți banii lui Fabienne, dar M. Devaux fusese de părere că ar trebui să duc jumătate din ei acasă, părinților, pentru ca lor să nu li se pară ceva suspect.

— Iar ție, îi spusese el lui Fabienne, pot să-ți dau câteva sfaturi ce să faci cu ei.

— E cineva care are nevoie de sfaturi cum să cheltuiască niște bani? întrebase Fabienne.

— Dacă vrei să-i cheltuiești înțelept, precizase M. Devaux.

— Pe cărți de filozofie și poezie, ca să devin civilizată ca dumneavoastră?

M. Devaux nu răspunsese. Era un om demn de milă, dar, în felul lui, era preocupat de viitorul nostru – deși asta nu înțelegeam pe atunci. Cum am fi putut să ne purtăm corect cu el în tinerețe? Cum am fi putut să ne purtăm corect cu oricine în afară de noi?

Am pus scrisoarea în geantă. Aveam să i-o dau lui Fabienne când mă întorceam acasă. Cu siguranță avea să mă facă „neroadă“, fiindcă scrisorile trebuiau trimise cu poșta.

M. Bazin, fotograful, avea obiceiul caraghios să încline capul spre dreapta când se uita la mine și în scurt timp eu am început să-l înclin pe al meu spre stânga, încât capetele noastre se aplecau în aceeași direcție. Nu, mi-a cerut el, nu mișca din cap. La fiecare fotografie venea și-mi aranja mâinile și umerii, uneori întorcându-mi fața, atingându-mă atât de ușor, încât ai fi zis că potrivește niște aripi de fluture. Niște purceluși de trei zile l-ar fi călcat imediat în picioare, m-am gândit.

— Nu, nu râde! îmi spunea. Zâmbește!

Glasul îi era la fel de blând ca buricele degetelor. Nu-și împinsese niciodată nevasta în perete, nu-i dăduse niciodată copilului un pumn în ureche? Am început să-mi fac griji în legătură cu vizita lui la Saint-Rémy. Bărbații din satul nostru erau croiți dintr-un material mai grosolan. Și femeile. Copiii, dacă nu mureau de mici, se transformau rapid în brute. M-am întrebat dacă e vreo cale de a-l convinge pe M. Bazin să nu vină.

Stăteam în hainele noi, țeapănă ca o figurină de carton. Agrafele în formă de libelulă îmi fuseseră prinse în păr împotriva voinței mele. Mlle Boverat mi le aranjase asimetric, ceea ce mă deranja și mai tare, dar probabil avea motivele ei. Toată lumea avea motive să-mi facă ceva la Paris. M-am gândit că Fabienne și M. Devaux ar trebui să se bucure că nu protestez niciodată. Și am început să văd logica lui Fabienne: ea n-ar fi fost niciodată în stare să se conformeze tuturor acestor instrucțiuni și manevre ale lumii.

Ședința foto a început în biroul lui M. Chastain. Asistenta lui M. Bazin introducea pe rând câte un element de decor. Mai întâi am fost pusă în fața unei mașini de scris, iar Mlle Boverat mi-a pus o pernă pe scaun ca să ajung la înălțimea potrivită. Scrie ceva! mi-a spus M. Bazin. Nu știam ce să fac – nu mai văzusem niciodată o mașină de scris. Nu contează, scrie ceva! m-a încurajat M. Bazin, și eu am trecut un deget peste tastatură, până am găsit litera „f“ și am apăsat-o. S-a ridicat o tijă lungă de metal, dar n-a lăsat nimic pe hârtie. Mai tare! a spus Mlle Boverat și a venit lângă mine să-mi arate cum să lovesc tastele, și într-o clipită pe pagină a apărut titlul cărții mele – cărții noastre, adică. Am făcut cum îmi arătase ea. Curând, pe hârtie era un șir de „f“-uri.

Apoi mi s-a dat un telefon și mi s-a spus să mă prefac că port o conversație, și i-am amuzat pe toți punând microfonul la ureche și receptorul sub bărbie. În spatele mesei de scris a lui M. Chastain erau rafturi cu cărți puse una peste alta până în tavan. M. Bazin mi-a indicat să mă uit la cărți, să scot una și apoi s-o pun la loc, să iau alta și s-o răsfoiesc.

Aș minți să spun că am suferit. Adevărul e că eram fascinată să ating lucruri pe care cineva ca mine n-ar fi fost niciodată lăsată să le atingă – o veioză cu abajur verde, un cuțit cu mânerul cioplit în formă de bufniță (bufnița avea chiar doi ochi de sticlă), un taburet făcut să semene cu o carte uriașă.

Și mai fascinant era să știu că toată lumea mă privește cu un fel de încântare.

— *Mademoiselle* e un model înnăscut, a spus M. Bazin.

— *Mademoiselle* ne rezervă multe surprize, a adăugat M. Chastain.

După aceea am ieșit din clădire și M. Bazin m-a fotografiat mergând pe o străduță îngustă, uitându-mă în vitrina unui magazin, stând în ușa unei papetării și apoi comparând două săpunuri parfumate într-o farmacie. Fără să spun eu nimic, Mlle Boverat mi le-a cumpărat pe amândouă. Unul aveam să i-l dau mamei, iar pe celălalt, lui Fabienne. Și am hotărât că aveam s-o iubesc pentru totdeauna pe Mlle Boverat.

— Vreți să mă fotografiați în fața Turnului Eiffel? l-am întrebat pe M. Bazin. Îmi plăcea foarte mult glasul lui moale. Uneori când își potrivea aparatul foto mormăia în barbă niște numere.

— O, nu! a spus el. N-ar fi interesant.

M-am dezumflat. Crezusem că am în el un prieten bun. Stătuse de vorbă cu mine în timp ce asistenta lui potrivea luminile și-mi pusese întrebări despre educația mea, despre familie și despre ceilalți copii din sat. La această ultimă întrebare n-am spus prea multe. În lumea mea, fetele erau superficiale și dramatice, iar băieții, murdari și grosolani. N-am scos o vorbă despre Fabienne.

Oare dau impresia că totul în această călătorie a fost ușor? Mă zugrăvesc oare, așa cum spunea M. Bazin, ca și cum aș fi fost „făcută“ să întruchipez un copil-minune? Dar există, poate, o explicație pentru succesul călătoriei mele. Viața e cea mai grea pentru cei care știu ce vor și care știu de asemenea de ce le e imposibil să obțină ceea ce vor. E tot grea, dar ceva mai puțin, pentru cei care știu ce vor, dar nu și-au dat seama că n-o să-l obțină niciodată. Și e cel mai puțin grea pentru cei care nu știu ce vor.

Eu nu știam ce vreau în timpul acestei călătorii la Paris. Poate nu exagerez dacă spun că în cea mai mare parte a vieții am avut de câștigat de pe urma neștiinței. Unii trebuie să-și dea seama ce vor de la o viață înainte să i se dedice. Alții, ca mine, se pot dedica oricărui fel de viață, ceea ce e ca și cum nu te-ai dedica la nimic. Poate de asta rudele mele americane mă numesc pasivă.

Deseori îmi imaginez că a trăi e un joc de piatră-hârtie-foarfecă: soarta bate speranța, speranța bate ignoranța, iar ignoranța bate soarta. Sau, într-o versiune care mă preocupă pe mine: fatalismul atrage speranța, speranța atrage ignoranța, iar ignoranța, fatalismul.

Unii s-ar putea întreba de ce doar Fabienne îmi acapara atenția, căci trebuie să fi existat și alte colege de clasă care poate mi-ar fi fost prietene mai bune. Alții s-ar putea întreba de ce ea m-a ales pe mine, din moment ce nu păream să-i ofer prea multe, afară de o tovărășie obedientă. Cu siguranță existau și alți copii înzestrați cu personalități mai puternice, care s-ar fi potrivit mult mai bine cu a ei. Dar cei care pun asemenea întrebări nu-i înțeleg pe copii. Fie au avut o copilărie anostă, fie, mai rău, sunt hotărâți să și-o facă anostă retrospectiv, așa că devin oameni care vorbesc ca și cum copiii ar fi niște larve sau pupe. Iar dacă ești un astfel de om, te asigur că mulți dintre copiii pe care-i expediezi astfel sunt mai interesanți decât tine. Și că te disprețuiesc – pe bună dreptate.

Prietenia dintre doi copii e perfect inexplicabilă. Nu e tovărășie, cu care este totuși adesea confundată. În copilărie, tovărășia e impusă copiilor: doi tovarăși de joacă ai căror părinți vor să bea ceva împreună în weekend, o fată și un băiat puși să stea în aceeași bancă la școală, familii care închiriază în fiecare vară case de vacanță învecinate. Prietenia din copilărie, deși trebuie să îndeplinească aceleași condiții geografice și temporale, e ceva mai rar: un copil nu caută să se lege de un altul. Legătura lor, care sfidează cunoașterea și înțelegerea, există sau nu; odată ce s-a format, nici unul nu știe cum să iasă din ea până când nu se schimbă mediul. Mă nedumerește că se scriu cântece și poezii despre dragostea la prima vedere: cei care pretind că trăiesc această experiență s-au dichisit îndelung pentru ea, sunt gata să iubească. Nu e nimic extraordinar aici. Prietenia între copii, mult mai fatală, pur și simplu se întâmplă.

S-o luăm, de pildă, pe Geneviève, care timp de câțiva ani a stat lângă mine la școală pentru că eram de aceeași înălțime. Avea un chip frumos, curat și blajin. Scria la fel de îngrijit ca mine și era foarte bună la ortografie și aritmetică. Părinții ei erau băcanii satului și nu beau. Cel mai important, își dorise mereu să fie prietena mea și-și exprima afecțiunea față de mine aducându-mi mâncare de acasă de la ea. Se mânca mai bine decât în familia noastră.

Eu îi acceptam ofrandele. Ar fi fost o cruzime să-i refuz speranța de a mă transforma în prietena ei cu ajutorul unei bucăți de brânză sau al unei cutii cu stafide. Nu m-am purtat niciodată rece sau nepoliticos cu ea. La școală vorbeam despre mărunțișuri, ca să ne trecem timpul – bentița unei colege, noul cântec pe care-l învățasem pentru serbarea de sfârșit de an, fata morarului care urma să se mărite cu băiatul berarului și alte bârfe pe care Geneviève le aducea din magazinul părinților. Pe scurt, îmi plăcea de ea, dar cum s-ar fi putut aștepta să-i dăruiesc mai mult din mine dacă, în clipa când se terminau orele, eu mă repezeam la Fabienne ca să recuperez o zi întreagă de despărțire? Mâncarea primită i-o duceam lui Fabienne, care era mai flămândă decât mine. Nu mă întreba niciodată de unde o am. Știa că alor mei nu le prisosește nimic.

De ce nu m-aș fi putut mulțumi cu Geneviève în dulcea ei inocență, să merg cu ea acasă ținându-ne strâns de mână, umăr lângă umăr, potrivindu-ne pasul? Sau – de ce nu? – cu Anne, care era foarte docilă și cânta cel mai bine din toată școala? Sau cu Berthe, cea mai înaltă din clasă, căreia multe dintre colegele mele

îi căutau prietenia? Sunt întrebări bune, dar la fel de bine am putea să întrebăm un platan: de ce nu-ți poți păstra frunzele iarna? Sau o viespe: de ce nu te-ai născut mai folositoare, ca albină, de exemplu?

Am fost plecată la Paris două zile. În trenul spre casă, am privit pe geam peisajul deja familiar, atingând tot timpul agrafele din buzunar. Libelulele n-aveau să-și ia zborul sau să moară la sfârșitul verii. Erau mai mult frumoase decât adevărate.

Jean murise. N-a fost nevoie să-mi spună nimeni când am ajuns. Mi-am văzut cele trei surori, venite cu tot cu copiii mici pe care nu-i puteau lăsa acasă. Una dintre nepoate a luat-o la fugă spre mine și am prins-o de încheieturi înainte să-mi lase urme lipicioase pe hainele cele noi, pe care le îmbrăcasem ca să fac o surpriză familiei. Nimeni nu le-a observat.

— Du-te și spune o rugăciune pentru el! m-a trimis mama.

Am intrat în camera lui Jean făcându-mi semnul crucii. Fusese întins pe patul așternut acum cu cearșafuri curate albe. În jurul capului i se învârtea o muscă, pe care am alungat-o, dar care, când nu era nimeni acolo, avea să-și facă mendrele. Mi-am dorit să-mi fi trecut prin minte să-i aduc ceva de la Paris, nu ca să le arăt alor mei că mă gândisem la el, ci ca să mă conving că însemnase ceva pentru mine. Mi-am dorit să pot vărsa câteva lacrimi, pentru ca, mai târziu, ai mei să nu-mi spună că am inimă de piatră. Dar degeaba. În inima mea nu era decât nerăbdare.

Mi-a luat ceva timp s-o găsesc pe Fabienne. Nu era în nici unul din locurile noastre obișnuite, ci își dusese vacile și caprele pe partea cealaltă a lanului de orz. Imediat m-am pregătit pentru starea ei de spirit. În ochii lumii ea era tot timpul fata îmbufnată, dar eu o cunoșteam bine. O schimbare în rutina zilnică nu se năștea niciodată doar dintr-o toană.

M-a studiat de unde stătea, pe un butuc.

— Nu poți să porți chestiile astea acasă la tine, să știi, mi-a spus. Erau exact cuvintele pe care mă așteptasem să le aud, dar vocea ei avea o blândețe neobișnuită, ca și cum îi prezenta cu amabilitate viața la țară unui nou-venit.

— Am… am vrut să le vezi, i-am spus.

— Îți stau bine, a zis ea. Îmi place cum arăți.

Când ești obișnuit cu ascuțimea unui cuțit, poți să-ți treci fără teamă degetul peste tăiș sau să-l apeși în palmă exact cât să nu te înțepe. Poți chiar să ții lama între dinți, fără să-ți tai limba sau buzele. Dar dacă îl atingi și simți moliciunea mătăsoasă a unei piei de iepure? M-am lăsat în genunchi lângă Fabienne și i-am pus o mână pe frunte. Era umedă, însă nu caldă.

— Ești bine? am întrebat-o.

— De ce n-aș fi?

— Vorbești ciudat. M-am gândit că poate ești bolnavă.

— Unii nu se îmbolnăvesc niciodată, a spus ea. Așa și eu.

— Da, bineînțeles.

— Da, bineînțeles, m-a maimuțărit. Și tu la fel, nu știai?

Știam, dar n-am vrut să spun nimic, pentru ca spiritele rele să nu mă prindă că mă laud. Asta era diferența dintre noi. Fabienne nu credea că există ceva,

adevărat sau nu, care să-i poată face rău. Eu aș fi vrut să cred la fel, dar eram mai prudentă.

— Jean a murit, i-am spus.

— Am auzit.

Am așteptat-o să mai zică ceva. A tăcut. Am scos agrafele din buzunar și i-am spus că sunt de la Paris și că mă gândisem să avem una fiecare. Ea a luat libelula și s-a uitat la mine prin trunchiul ei opac, apoi a întors-o spre soare. Am înălțat-o și eu pe a mea și m-am uitat în aceeași direcție. Cerul s-a întunecat, soarele s-a îmblânzit și a pălit, aducând cu o lună plină.

— Cred că știu ce înseamnă să nu fii virgină, a rostit Fabienne fără grabă, privind încă spre soare.

— Ce? Vrei să spui că nu mai ești virgină?

— Nu asta am spus, a răspuns ea. Am spus: cred că știu ce înseamnă să nu fii virgină.

— Adică ai aflat cum să-ți pierzi virginitatea?

Ea s-a întors spre mine cu privirea aceea batjocoritoare în ochi.

— Nu fi neroadă!

A fost o ușurare – deci nu ne schimbaserăm. Mă simțisem deseori înrudită cu părinții, cu fratele și surorile mele doar din întâmplare și crezusem adesea că, dacă m-aș fi născut într-o altă familie, n-ar fi fost decât un alt fel de întâmplare. Dar Fabienne nu era o întâmplare. Dacă Parisul ne-ar fi înstrăinat una de alta, n-aș mai fi pus piciorul acolo niciodată.

— Adică ai aflat ceva nou? am spus. Dacă eu învățasem ceva nou la Paris, m-am gândit, era drept ca și Fabienne să fi învățat ceva.

— Ce e nou de învățat?

Avea dreptate. Cunoscuserăm lucruri pe care nu ni le-ar fi spus nimeni uitându-ne la animalele domestice, ascultând cuvintele vulgare ale bărbaților beți și, când eram mult mai mici, spionându-i pe Joline și pe iubitul ei american. Nu eram niște mironosițe, dar nu ne impresiona agitația maniacală în care oamenii și animalele trebuiau să intre ca să facă sex.

— Voiam să spun că... Fabienne s-a întors spre mine și apoi a clătinat din cap. Nu, n-are rost. Deci cum a fost călătoria?

Erau o mulțime de lucruri despre care aș fi vrut să-i povestesc, dar n-am fost în stare să scot o vorbă.

— Ți-ai pierdut limba la Paris?

— Ți-am scris o scrisoare, am spus, așezându-mă lângă ea.

— N-am primit nici o scrisoare.

— Uite-o, n-am pus-o la poștă.

Fabienne s-a uitat la plicul sigilat.

— Ar trebui s-o citesc?

— Dacă vrei.

A îndoit-o neglijent și a băgat-o în buzunar.

— Mai bine că n-ai pus-o la poștă, a spus. M. Devaux ar fi putut să mi-o fure.

— Exact de asta m-am temut!

— Știi ce trebuie să facem de acum încolo? O să ne scriem cărțile fără ajutorul lui.

— Foarte bine, am spus, fără să trădez vreo emoție. Fabienne s-ar fi putut răzgândi dacă-și dădea seama cât de tare mă bucură vestea.

— Deja ar trebui să știi cum se scriu cărțile, a spus. Trebuie să ne bazăm pe noi însene.

— În regulă.

— Nu vrei să știi de ce nu mai vreau să ne ajute?

— Vrei să te întreb?

Ea a oftat.

— În mod normal m-ai fi întrebat, chiar și dac-ai fi știut că n-o să-ți spun. Înainte erai doldora de întrebări. Mi le puneai întruna. Dar văd că Parisul te-a schimbat.

Aș fi putut să protestez. Aș fi putut să-mi dau cuvântul și să mă jur că nu mă schimbasem absolut deloc. Dar Fabienne avea astăzi ceva diferit.

— Ce-a făcut M. Devaux? am întrebat-o. Acum îl urâm?

— Așa, acum semeni mai mult cu tine, a spus ea. Nu, n-a făcut nimic. Știi că n-are cum să-mi facă nimic rău, nu?

— Știu.

— Dar ție poate să-ți facă. Asta mă îngrijorează.

— În ce fel?

— Poate să spună că nu tu ai scris cartea, ci el. Lumea l-ar crede.

M-am gândit la M. Bazin, care plănuia să vină în sat peste o săptămână. Nu voiam ca oamenii să știe că nu sunt adevărata autoare a cărții mele, cu toate că nu voisem să-i fiu autoare de la bun început.

— Deci ce facem?

— Știu exact cum să-l fac să tacă, a spus Fabienne. Dar n-am decis încă dacă e nevoie.

M-a străbătut un fior.

— Doar n-ai de gând?

— Ce să n-am de gând?

Dacă asta avea în minte, era mai bine să n-o rostesc cu voce tare. M-am uitat la ea, îndemnând-o din toate puterile să-mi citească gândurile. Nu voiam să pun oroarea în cuvinte.

— Ah! a spus ea. Credeai că vreau să-l omor? Da, e cu siguranță un mod de a face pe cineva să tacă, dar nu, nu vreau să comit nici o crimă.

Am oftat. M. Devaux era un om jalnic, dar nu merita un sfârșit atât de groaznic.

— Mi-a propus să fiu iubita lui, a spus ea.

— Dar… dar… e un moș! Și e și văduv!

— Ciudat, nu-i așa? a spus ea încet. Ți-am spus că văduvii pot fi ciudați. Au

nevoie de ceva cu care să-și umple timpul.

Tatăl lui Fabienne nu era deci cel mai rău soi de văduv. Poate, dacă se apuca de băut, M. Devaux s-ar fi simțit mai bine.

— Credeam că de-asta îl rugasem să ne ajute să scriem cartea, am spus. Ca să-i dăm ceva cu care să-și umple timpul.

— Dar acum vrea mai mult.

— Putem să-i dăm banii pe care i-a plătit editorul pentru carte.

Fabienne s-a întors spre mine și mi-a atins obrazul cu dosul palmei.

— Agnès, biata de tine, văd că Parisul nu te-a făcut mai isteață.

Blândețea gestului ei m-a înfuriat. Ce pățise?

— Nu bani vrea M. Devaux, a continuat. A spus că noi doi putem fi iubiți și putem produce mai multe cărți pe care să le publicăm sub numele tău. A zis că e o afacere bună pentru toți trei și că nu trebuie să știe nimeni altcineva.

— Dar tu nu vrei să fie iubitul tău, nu?

— Asta e partea care nu mi-e clară, a spus Fabienne. Nu mă pot hotărî. Mă întreb dacă nu cumva are dreptate.

— M. Devaux e dezgustător. Dacă vrei pe cineva, trebuie să fie mai tânăr și mai chipeș, i-am spus, deși nu eram sinceră. Un bărbat mai tânăr și mai chipeș, precum poștașul atrăgător pe care-l născociserăm în a doua carte, era o idee mai absurdă decât M. Devaux. Noi n-aveam nevoie de nici un bărbat, tânăr sau bătrân, frumos sau urât.

— N-am nevoie de nici un iubit, a spus Fabienne. Dar mă întreb dacă strică să încerc.

— Ești o neroadă, am zis, brusc înfuriată.

Ea a râs.

— Eh, eu nu sunt niciodată. Tu ești. Ia gândește-te! M. Devaux e inofensiv. Ce poate să-mi facă?

— Dar nu vrei să ai un prieten, un iubit adevărat, în locul unui moș?

— Nu. Tu vrei?

— Bineînțeles că nu.

— Ei, vezi? a exclamat ea. Nu e o alegere atât de rea ca să încerc ceva nou, nu? Ne poate prinde bine când o să mai scriem cărți.

Mi-am dorit ca M. Devaux să fie mort. Nu era drept ca Jean, care nu avusese niciodată iubită, să moară atât de tânăr, iar un moșneag ca M. Devaux să trăiască mai departe. Am aruncat o pietricică în două păsări care ciripeau într-un copac, dar nu îndeajuns de sus. Fabienne a ales o piatră mai mare și a țintit spre ele. Și-au luat zborul în direcții diferite.

— I-am spus că-i dau un răspuns după ce te întorci, a zis.

— Spune-i să se ducă naibii!

Ea a clătinat din cap.

— Nu-ți pui întrebarea ce întrebări îmi pun eu?

— Dacă M. Devaux nu se teme să se afle că vrea să fii iubita lui?

— Nu asta, a spus Fabienne. Ci de ce mi-a propus mie, nu ție.

— Mie? Pe mine mă urăște, am spus.

— Un bărbat ca el nu urăște nici o fată.

— Atunci de ce nu i-ar propune altei fete? Câtă vreme nu era vorba de mine sau de Fabienne, nu-mi păsa ce fată sau femeie vrea M. Devaux.

— Dacă ți-ar fi propus ție, iar ai tăi ar fi aflat, i-ar fi făcut zile negre. Și la fel părinții celor mai multe fete, dar nu și taică-miu. Lui nu-i pasă. Dacă ar afla alții, ar spune că e pe jumate vina mea. Nimănui nu i-ar părea rău pentru mine.

— Nu-i adevărat, am spus, numai ca s-o consolez.

— Ba este. Nimănui nu i-a părut rău de Joline, ții minte? Dar nu-ți face griji, n-am nevoie de grija nimănui.

— Ce-ar fi să ne mutăm la Paris? i-am spus.

— La Paris? Crezi că se poate?

Nu mi-am putut da seama dacă mă tachina sau mă testa.

— Da, am spus. Săptămâna viitoare vine încoace un fotograf. Poate-l întrebăm pe el.

— Un fotograf? De ce vrea să vină aici?

— Nu știu. Crezi că ar trebui să-i spunem lui M. Devaux?

— E obligatoriu, a răspuns ea. Mai bine să afle de la mine decât de la alții.

Am observat că nu spusese „de la noi“. Oare avea de gând să se ducă la M. Devaux fără mine?

— Înainte să decid, avem nevoie să fie prietenul nostru, ca să tacă din gură.

— Sau putem să nu mai scriem cărți, am spus. Ce dacă le spune oamenilor adevărul? Putem să-i lăsăm baltă, și pe el, și pe fotograf.

— Și atunci cum mai ajungem la Paris?

— Trebuie să existe altă cale.

— De pildă?

Am clătinat din cap. Nu era treaba mea să rezolv probleme.

— Există alt mod de a-l face să tacă? am întrebat.

— Poate să moară. E posibil să moară curând. E bătrân, nu?

M-am uitat la Fabienne, care se lăsase pe spate în iarbă și privea cerul, unde nu era nici un fir de nor pe care să-l studieze. Mai bine nu i-aș fi dat ideea să-l omoare pe M. Devaux.

Îmi amintesc, demult, înainte ca lui Fabienne să-i vină ideea să scriem o carte împreună, am vorbit cu ea despre frici. Stăteam întinse pe malul râului, într-una din zilele acelea de vară când trăiam cu totul într-o lume fabricată de noi.

— De ce se tem toți oamenii și ne temem și noi? m-a întrebat Fabienne.

— Majoritatea se tem de moarte, am spus eu.

— Dar noi nu.

— Noi nu, am fost eu de acord. Unele fete de la școală se tem de scorpioni.

— Care din ele? m-a întrebat ea. Aș putea să prind câțiva scorpioni, iar tu să-i pui în genţile lor.

Aș fi dat de belea, m-am gândit.

— Știu un lucru de care toată lumea se teme, am spus. De orbire.

O clipă, Fabienne n-a spus nimic, apoi a închis ochii. M-am uitat la petele de lumină de pe pleoapele ei palide.

— S-ar putea să nu fie atât de rău pe cât crezi, a spus.

I-am pus mâinile pe ochi, oprind soarele.

— Dac-ai să fii oarbă, o să fie mai întuneric de atât, am spus eu.

— De unde știi? N-ai fost niciodată oarbă.

— Am auzit de la alții că lumea e întunecată când ești orb.

— Cred că ești o fraieră să asculți ce zic alții. Spun tot felul de lucruri fără să aibă habar, a replicat Fabienne. Mi-a apropiat mâinile și mi le-a apăsat tare pe ochii ei. Nu e așa de rău. După o vreme ne-am obișnui.

— Lumea întreagă ar părea un câmp minat, am spus. Iar eu n-aș fi în stare să fac nici un pas.

— Ba dimpotrivă, a spus ea. Ar trebui să simți că n-are nici o importanță unde pui piciorul. Pe un câmp minat, un orb nu riscă să fie omorât mai mult decât unul care vede.

M-am gândit și mi-am dat seama că are dreptate. Oricum, i-am spus, n-aș vrea să orbim.

Dar oare nu eram, într-un sens, două oarbe? Una umbla peste tot, ca și cum pe câmp n-ar fi fost îngropată nici o mină. Cealaltă nu avea curaj să facă nici un pas, pentru că întreaga lume era un teren minat. Dacă n-ar fi fost puse una lângă alta de soartă, și-ar fi trăit fiecare propria viață. Dar nu așa stăteau lucrurile. Eu și Fabienne eram în lumea aceasta împreună și n-aveam decât mâna celeilalte de care să ne ținem. Ea avea voința. Eu, dorința de a fi condusă de această voință.

După masa de seară ne-am dus la M. Devaux. Eu purtam încă hainele cele noi de la Paris, dar el n-a părut să observe. M-a întrebat dacă fusese o călătorie cu folos și i-am spus că da. E motiv să sărbătorim, a spus el și ne-a întrebat dacă vrem să bem ceva cu el. Eu mă pregăteam să refuz, când Fabienne mi-a strâns mâna și a spus că ar fi încântată. M. Devaux a turnat puțin gin într-un pahar pentru noi, să-l împărțim, și ceva mai mult în alt pahar pentru el. Fabienne a sorbit și a scos un sâsâit.

— Nu înțeleg de ce oamenilor le place să bea, a zis ea.

— O să te obișnuiești, a spus M. Devaux. Mai încearcă!

Ea a înclinat paharul atât cât să lingă marginea.

— Pot să încerc și eu? am întrebat-o.

— Nu, ești prea mică, a spus ea.

— Sunt cu o lună mai mare decât tine.

— Oricum ești mică, a zis Fabienne, făcându-mi cu ochiul și apoi întorcându-se spre M. Devaux. Nu credeți, M. Devaux, că Agnès e foarte tânără și că ar trebui să-i protejăm inocența?

El n-a răspuns.

— Deci, a spus Fabienne, punând paharul pe un raft din apropiere. Agnès le-a promis părinților ei că se întoarce acasă devreme. Mâine e înmormântarea lui Jean.

— Am uitat să-ți spun cât de rău îmi pare pentru pierderea din familia ta, mi-a spus M. Devaux. Dar eu nu credeam că simte ceva.

— O conduc eu, a zis Fabienne

— Știe drumul spre casă, a spus M. Devaux. Tu poți să rămâi.

Nu mi-au plăcut cuvintele astea, dar Fabienne l-a ignorat și m-a pus să ies pe ușă cu ea.

— Mă întorc imediat, M. Devaux, a spus și m-a ținut strâns de cot până când am dat colțul mai departe pe uliță.

— Uite ce-i, mi-a spus, am o idee cum să procedez cu el. Ca să-l fac să tacă.

— Cum?

— Știi că bea?

Am clătinat din cap. M. Devaux era un om cultivat și nu se ducea niciodată la crâșma din sat. În seara aceea era prima oară când îl vedeam cu băutură.

— Cât ai lipsit tu, l-am văzut îmbătându-se. Când bea e slab și neputincios.

Mi l-am închipuit pe M. Devaux prăbușit la masă, legănându-și capul peste brațele întinse, și în spatele lui pe Fabienne ridicând un vătrai. M-am înfiorat.

— Nu, am spus.

— Ce nu?

— Nu-l omorî!

— Să-l omor? Cine-a spus că-l omorâm? Tu vrei să-l omori?

— Nu, am spus. Dar nu vreau să faci nimic care să ne bage în belea.

— El o să intre în belea, a spuse Fabienne. Uite ce-o să fac. O să mă prefac că beau cu el și o să-l fac să bea mai mult. Pe urmă o să fug afară și o să țip după

ajutor, spunând că a încercat să-mi smulgă hainele.

— Și dacă lumea nu te crede?

— O să mă creadă, a răspuns Fabienne. În plus, nu e chiar minciună. Alaltăieri a încercat să mă atingă.

— Unde?

— Aici, a arătat ea spre piept.

Gândul că M. Devaux ar fi putut s-o atingă pe vreo parte din corp mi-a făcut greață.

— Dacă te încolțește și nu mai poți să scapi?

— Crezi că se poate? a spus ea. Am coate și genunchi ascuțiți. Iar el e un moș.

M-am întors să mă uit la casa lui M. Devaux. Nu ne urmărise.

— Hai să plecăm amândouă! am spus. Dă-l încolo!

— Nu, nu putem. O să ne facă probleme dacă nu-i întindem noi o cursă mai întâi.

— N-are decât să ne facă! am spus. Putem să renunțăm la jocul ăsta de-a scris cărți. Putem să găsim altceva de făcut fără ajutorul lui.

— Dar uiți că noi suntem cele care ar trebui să decidă când să spună stop. Nu-l putem lăsa să ne șantajeze, a spus Fabienne. Uite ce-ai să faci tu: te duci acasă, aștepți o jumătate de oră, poate o oră, și pe urmă te întorci. Până atunci el o să fie beat și prostit de tot. Eu o să ies în fugă și o să strig după ajutor. Tu aștepți până mă auzi țipând și țipi și tu. Eu o să le spun oamenilor ce s-a întâmplat. Tu nu trebuie să spui nimic, doar să plângi. O să fim noi două împotriva lui.

— Și dacă lumea nu ne crede?

— Dacă țip suficient de tare și tu îți joci bine rolul, n-o să aibă încotro și o să ne creadă.

Nu m-am dus acasă, ci m-am ascuns într-un gard viu din apropiere. Curând s-a întunecat. O așteptam pe Fabienne să țipe ca și cum aș fi așteptat moartea. Îmi spuneam că n-am nici un motiv să mă îndoiesc de ea. Avusese întotdeauna dreptate. Dar era ca și cum mi-aș fi spus că n-am de ce să mă tem de moarte pentru că sunt încă tânără. Și oamenii tineri mor; și copiii. M-am gândit la Jean, care avea să fie îngropat a doua zi. Peste un an nimeni n-o să-și mai amintească de el. Dacă la fel i s-ar fi întâmplat lui Fabienne, eu aș fi fost singura care să-și amintească de ea. Gândul acesta mi-a muiat picioarele. Firește că putea și ea să moară. Chiar dacă hotăram să ne purtăm frumos cu M. Devaux și să nu-l omorâm, ce l-ar fi împiedicat pe el să ne omoare? Poate mă trimisese acasă ca s-o poată omorî pe Fabienne. De ce nu mă gândisem niciodată la asta?

Am ieșit dintre tufe. Pe uliță veneau doi bărbați, unul cu o torță al cărei cerc de lumină se legăna pe pământ. M-am îndreptat spre ei, le-am dat bună seara, apoi am luat-o la fugă. Când am ajuns la ușa lui M. Devaux, am găsit-o încuiată. Niciodată nu era încuiată când veneam noi în vizită. Am împins-o, apoi am bătut, tot mai tare.

Nu mi-a răspuns nimeni. Am pus urechea la ușă, dar dinăuntru nu se auzea nici un sunet. Poate fapta fusese săvârșită. M-am întors și m-am uitat la cei doi bărbați, erau deja departe, lumina torței slabă, deși încă vizibilă. Casa de alături era întunecată, dar poate că oamenii tocmai stinseseră luminile ca să economisească bani. Ceva mai departe, două ferestre portocalii înotau în beznă.

Ajutor! am spus cu glas scăzut, printre dinții clănțănind, ca și cum doar exersam cuvântul. Apoi am ridicat vocea, și stridența ei m-a făcut să tresar. Odată, în cursa de șoareci din spatele grajdului nostru se prinsese un iepure sălbatic – nu-ți poți închipui cum un animal atât de mic e capabil de niște sunete atât de cumplite. Acum eram la fel ca el. Cei doi bărbați se întorceau în fugă, și cineva a deschis o fereastră într-o casă vecină. Curând, la ușa lui M. Devaux s-a strâns lume.

Eram atât de răvășită, încât nu le-am putut răspunde la întrebări sau mă prefăceam doar, ca să nu trebuiască să le răspund? Până în ziua de azi cred în ambele posibilități, dar adevărul e că unii se pricep atât de bine să se prefacă, încât, până la urmă, nu mai pot deosebi autenticitatea de prefăcătorie. Fabienne urzea intrigi, mințea, dar în viața ei nu exista nici o clipă de prefăcătorie. Era întotdeauna, fără rest, ea însăși. Eu mă adaptam. Între adaptare și prefăcătorie nu e o diferență prea mare.

Ușa s-a deschis. Fabienne, cu bluza ruptă la gât și duhnind a alcool, a împins lumea și s-a aruncat în brațele mele. Țipa și ea, dar n-aș fi putut spune dacă mă imita ca să râdă de mine sau dacă era și ea, ca mine, copleșită de o nebunie oarbă. Cineva i-a adus o pătură. Ea m-a strâns la piept și a înfășurat pătura peste umerii amândurora. Apoi, pe sub pătură, mi-a dat un ghiont tare în coastă. Probabil crede că sunt o tâmpită, mi-am spus. Venisem prea devreme.

M. Devaux n-a apărut imediat, dar, când cineva a strigat că altcineva se

dusese să-l cheme pe M. Meinen, jandarmul satului, a ieșit și el. Oamenii s-au tras înapoi când a pășit peste prag. Era un bărbat respectat în sat, politicos cu toată lumea. Nu mergea seara la crâșmă să se îmbete, ca mulți alții. Faptul că se dovedise a fi ca o femeie, bând în secret în casa lui – asta oamenii i-ar fi putut-o ierta, dacă n-ar fi fost două fete care țipau, din care una cu hainele sfâșiate.

M. Devaux nu părea nici rușinat, nici speriat, dar, când ne-a văzut, ochii injectați i s-au oprit asupra noastră. Îmi amintea de un animal prins în cursă, care, după ce s-a luptat în van pentru viața lui, stă prăbușit în colțul unei cuști, nu pentru că dintr-odată ar fi încetat să se mai teamă, ci pentru că frica nu mai contează. Nu merită așa ceva, m-am gândit, uitându-mă la chelia din creștetul lui, înconjurată de păr cărunt și rar. Nu apucasem să-i povestesc nici măcar despre experiența întâlnirii cu jurnaliștii și a ședinței de fotografie. Dacă era cineva în sat interesat de călătoria mea la Paris, acela era M. Devaux.

Lui M. Meinen n-a trebuit să-i spunem prea multe minciuni. Nu era nici un secret că eu și Fabienne ne împrieteniserăm cu M. Devaux. El însuși le spusese oamenilor că eu am mai mult potențial decât își închipuie ei, potențial pe care călătoriile mele la Paris îl confirmaseră. Spusese de asemenea că își asumă responsabilitatea s-o educe pe Fabienne, iar pe mine să mă ajute, ca amândouă să ieșim în lume pe măsura aptitudinilor noastre. Fuseserăm deseori văzute ducându-ne împreună la el după căderea întunericului și de obicei plecam împreună. În seara aceasta, i-am povestit eu lui M. Meinen, M. Devaux găsise un pretext să mă expedieze pe mine mai întâi. Dar mie nu-mi plăcuse ideea s-o las pe Fabienne singură, așa că mă întorsesem s-o caut.

M. Devaux îi dăduse să bea gin, a povestit Fabienne, după care ea simțise o greață și o slăbiciune, așa că el o invitase să se întindă pe o canapea. Nu, nu-și mai amintea ce se întâmplase. Fie adormise, fie leșinase, și visa un coșmar cu niște zgomote demonice în cap, când m-a auzit țipând. Unde era M. Devaux când se trezise? a întrebat-o M. Meinen, și ea a spus că nu știe. În casă era întuneric și ea crezuse că M. Devaux e mort.

În timp ce noi vorbeam cu M. Meinen, M. Devaux s-a așezat, fără să ne poată auzi, pe un scaun șubred care stătea, de când îl știam eu, lângă perete. Iar când M. Meinen i-a cerut să meargă cu el la secție, s-a supus și a plecat fără să se mai uite la noi.

Acum ce facem? am bătut-o eu ușurel pe mână pe Fabienne, sperând să-mi răspundă la întrebarea aceasta nerostită.

— Putem să plecăm? a ridicat ea fruntea spre adulții din jur. Sunt moartă de oboseală.

Câți ani ai, Fabienne? a întrebat-o cineva, și ea a răspuns paisprezece. Altcineva a oftat și a spus că lumea o ia razna. S-a hotărât că ar fi mai bine ca tatăl ei să fie înștiințat dimineață, când era mai puțin beat și risca mai puțin să facă vreo tâmpenie. Două femei s-au oferit să ne însoțească înapoi acasă.

Surorile mele și-au țistuit copiii, care se înghesuiseră în camera din față ca să le vadă pe vizitatoarele neașteptate. Printre adulți s-au pornit niște șoapte

înverșunate. După aceea chiar și tata s-a purtat frumos cu Fabienne. Mama a pus pe jos într-un colț al bucătăriei niște paie și niște pături vechi pentru noi. Mi-am dat seama că e înciudată de atâta tulburare în ajunul înmormântării lui Jean, dar nu ne-a spus nimic nici uneia.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat-o pe Fabienne când am rămas în cele din urmă singure. Chiar ai băut mult?

— Mi-a dat mult de băut, a spus ea. Dar n-a văzut că am vărsat totul pe bluză. N-are vederea așa bună, bietul bătrân.

— Te-a pus într-adevăr să faci chestia aia cu el?

— Ah, Agnès, nu sunt neroadă, a spus Fabienne. Nu, i-am spus că mai întâi vreau să-l ascult, așa că mi-a tot povestit despre cum era el în tinerețe.

— Și cum era?

— Caraghios.

— Mai caraghios decât acum?

— A zis că avea multe visuri. Voia să fie poet. Voia să călătorească. Voia să se mărite cu o fată frumoasă, care să cânte, să danseze și să scrie poezii. Pe urmă s-a zaharisit cu totul. L-am mai văzut așa. Cred că de-aia nu se duce la crâșmă. Când bea, îl apucă plânsul.

— Și pe urmă?

— Și pe urmă ai venit tu să bați disperată la ușă. Ți-am spus să mă aștepți până țip.

— Deci n-ai făcut nimic cu el? M-am lăsat pe spate pe paie, ușurată.

— Dacă aș fi vrut, iar tu mi-ai stricat ocazia? Dacă el e singurul bărbat care ține suficient de mult la mine ca să vrea să fiu iubita lui?

Am ridicat capul, dar era prea întuneric ca să-i văd fața. I-am pipăit cu degetul creștetul capului și apoi maxilarul, ca un orb. Pentru prima dată mi-am închipuit cum arată Fabienne pentru cei care n-o iubesc.

— Ce-i? a spus. Mă gâdili.

— Mai bine nu ne-am fi încurcat niciodată cu M. Devaux, am spus. Mai bine n-am fi scris niciodată nici o carte.

Ea mi-a dat o castană dureroasă.

— Nu-ți dai seama că putem scrie asta în următoarea carte?

— Asta… adică seara de azi?

— Da, de ce nu? Gândește-te așa: nimic din ceea ce se întâmplă în viața noastră nu e adevărat până când nu-l punem pe hârtie.

— Ce crezi că o să se întâmple cu M. Devaux? am întrebat-o. Dacă el spune altceva decât noi?

— Nu contează, a răspuns Fabienne. Lucrurile n-au mers conform planului, dar au ieșit foarte bine.

Pe Jean l-au îngropat a doua zi. M. Devaux a fost eliberat înainte de amiază. M. Meinen s-a dus acasă la Fabienne și a vorbit cu tatăl ei, dar nu i-a spus ce se întâmplase sau ce s-ar fi putut întâmpla. Nimeni nu voia ca tatăl lui Fabienne să se ducă acasă la M. Devaux cu toporul, după o seară la crâșmă. În loc de asta, M. Meinen l-a întrebat dacă nu au cumva niște rude de parte femeiască la care să poată sta Fabienne.

— A spus că ar fi bună influența unei femei mai în vârstă asupra mea, mi-a povestit Fabienne în aceeași seară, când ne-am dus la cimitir. I-am arătat mormântul lui Jean și ne-am întins lângă dreptunghiul de pământ răscolit, pe o piatră gravată cu numele bunicilor mei – al bunicului deasupra, mai mare decât al bunicii.

— Și taică-tu ce-a zis?

— Că n-are la cine să mă trimită. Că nu-și poate permite să mă piardă. Cine ar găti pentru el și pentru frații mei dac-aș pleca?

— A întrebat de ce a venit M. Meinen să stea de vorbă cu el?

— Dacă discută cu cineva înainte să fi pus mâna pe băutură, gândul nu-i e decât la băutură. Iar după… știi și tu cum e după.

— Dar ai vreo rudă? Vreo mătușă sau vreo verișoară? am întrebat-o. Voiam să fiu sigură că n-are unde să fie trimisă.

— O fi dacă scotocim, dar cine ar face asta? Mă pricep să am grijă de mine, a spus Fabienne. Ce-i? De ce te uiți așa la mine? Speri că o să mă trimită undeva?

— Nu, am spus. Dar trebuie să găsim o cale să-i oprim. Poate să chemi pe vreuna din mătuși sau din verișoare să stea aici o vreme.

Ea m-a atins pe față cu dosul palmei.

— Ce-i? am spus.

— Mă întreb deseori cum se simte fața unui adult când vorbește prostii, a răspuns ea. Acum știu.

— Nu vorbesc prostii.

— Vorbești ca un adult, a spus Fabienne. Îți face pielea groasă.

M-am atins pe obraz și am simțit răceala lui netedă.

— Scrisoarea mea de la Paris, i-am spus. Ai citit-o?

— E ceva în ea ce nu știu încă? Ne vedem în fiecare zi.

De asta mă temusem. Era prima scrisoare pe care o scrisesem în viața mea. Poate e ghinion când o scrisoare nu e pusă la poștă. O scrisoare scrisă ca să-i amintească destinatarului de expeditor ar trebui să sosească atunci când expeditorul e încă departe. Cuvintele dintr-o scrisoare, spre deosebire de cele rostite, nu dispar. Dar scrisoarea mea către Fabienne nu făcuse nici una, nici alta. Ea nici măcar nu-și bătuse capul s-o citească.

S-a aplecat peste mine.

— Uite cum ți s-au apropiat sprâncenele, a spus. Te tachinam. Am citit-o.

— Serios?

— Dacă vrei să crezi. Sau poate a citit-o pentru mine focul de sub ceaun. Nu

crezi că M. Devaux ar trebui să-și ia focul drept ucenic? Ar înghiți orice poezie sau filozofie pe care vrea el s-o predea.

Mă simțeam groaznic. N-aveam să aflu niciodată adevărata soartă a scrisorii mele.

— Ce părere ai de ideea de a ne muta împreună la Paris?

— Crezi că e posibil?

— De ce nu? Am cunoscut deja câțiva oameni acolo. Îmi place de ei. Și îmi place Parisul.

Undeva s-a auzit o bufniță, și Fabienne a huhuit la ea. Se pricepea să imite păsările și alte animale. Eu nu eram în stare nici să fac ca mieii sau ca vacile. N-aș fi putut nici măcar să produc un lătrat convingător, ca să atrag un câine.

— Unde am locui? m-a întrebat Fabienne, după ce bufnița i-a răspuns. Ce-am face acolo? Nu cred că există vaci și capre de păscut în oraș, nu? Ce le-ai spune alor tăi – că pleci la Paris ca să-ți câștigi existența din scris? Eu ce i-aș spune tatei, că mă duc să lucrez într-o fabrică?

— Ai putea să lucrezi la grădina zoologică.

— Câte grădini zoologice sunt la Paris?

— Nu știu, am spus. Dar poate plecăm cu banii pe care o să ni-i dea M. Chastain. Pe celelalte le lămurim după.

— Începi să vorbești ca mine, a spus Fabienne. Doar că eu, când spun că o să lămurim ceva, am un plan. Tu ai învățat doar să-mi folosești vorbele, dar nu știi de fapt cum să faci lucrurile să se întâmple de-a binelea.

Când a sosit după o săptămână, M. Bazin a părut dezamăgit că îmbrăcasem hainele pe care Mlle Boverat mi le cumpărase la Paris. Nu, a spus, nu asta vrem. Mi-a spus să mă schimb în uniformă și m-a rugat să-i arăt școala. Mme Loisel, directoarea, l-a primit călduros. Considera o mare onoare faptul că școala ei produsese un autor-copil, i-a spus lui M. Bazin. În ultima vreme era caldă cu mine, cu toate că înainte nu-mi dăduse prea mare atenție. Niciodată nu căutasem nici să mă dau bine pe lângă profesori, nici nu le făcusem probleme. Acum nu mai eram insipidă și anonimă. În sufletul meu sorbeam cu nesaț atenția primită, deși ochii mei priveau încă în jos, iar zâmbetul mi-era umil.

La școală, M. Bazin m-a pus să-i pozez pentru câteva fotografii: în picioare lângă poarta școlii, strângând câteva cărți la piept; în bancă, așezată, cu bărbia în mâini; atârnată cu capul în jos la paralele; plimbându-mă prin curte cu o carte în mână – cartea mea. Era prima oară când vedeam un exemplar din ea, dar, până să apuc s-o studiez mai bine, M. Bazin mi-a luat-o și mi-a spus că ne întoarcem acasă la mine, pentru un cadru mai natural.

Între timp se dusese deja vorba și se strânsese o trupă de copii mai mici, care-i puneau lui M. Bazin întrebări și-l pisau să-i fotografieze. Când venea în vizită, prietenul american al lui Joline era întotdeauna pregătit, aducea gumă de mestecat și ciocolate. M. Bazin a trebuit să ceară ajutorul adulților care ne supravegheau, și unul dintre ei l-a chemat pe M. Meinen să-i țină pe copii în frâu.

Mama i-a dat lui M. Bazin o pereche de cizme de cauciuc ca să meargă prin noroi și balegă și i-a pus pantofii de piele, deja prăfuiți după cât umblase cu mine prin curtea școlii, într-un colț curat al casei. Eu m-am schimbat din uniforma școlară în hainele de lucru, o salopetă gri-închis, care fusese a mamei, și o pereche de cizme de cauciuc prea mari. Mă simțeam urâtă și l-am întrebat pe M. Bazin de ce trebuie să mă îmbrac așa.

— Vrem să le dăm cititorilor tăi o idee despre felul cum arăți în viața ta obișnuită, a răspuns el.

— Ca fată de la țară?

— Ca fată de la țară cu un talent uriaș și un viitor remarcabil, a spus el.

— Credeți cu adevărat că am un viitor remarcabil, M. Bazin?

— Asta depinde de cum vei face uz de recenta ta celebritate. Dar da, o să ai un viitor mai bun decât toți copiii de aici.

— Dacă mă mut la Paris, credeți că aș putea să-mi câștig traiul acolo?

— Dar ai… câți ani ai, paisprezece, nu?

— Da.

— Nu crezi că ești prea tânără ca să te muți la Paris și să muncești?

— Cum pot face uz de celebritatea mea dacă rămân aici? am spus. Mâine toată lumea o să uite că ați venit să mă faceți vedetă. Aici, oamenilor le pasă de vaci, capre, sfeclă și varză. Nimeni n-o să-mi citească povestirile.

M. Bazin a clătinat din cap și a spus că nu e el persoana care să-mi dea sfaturi legate de carieră. Mi-a recomandat să discut cu M. Chastain.

La indicațiile lui, am dat de mâncare găinilor, aruncându-le tărâțe cu pumnul

și zâmbind în același timp în obiectiv. Apoi m-am așezat pe jos în grajd strângând doi iezi lângă mine, mult mai aproape decât erau ei obișnuiți, dar protestele lor nu l-au înduplecat pe M. Bazin, care îmi tot spunea să-i lipesc mai tare de mine, să zâmbesc, să vorbesc cu ei și iar să zâmbesc. Am turnat găleți cu mâncare în troacă, deși pentru porci nu venise încă ora mesei. Am scos un iepure din cușcă și mi-am lipit fața de blana lui. Am scos apă cu pompa din puț. Am atârnat câteva cearșafuri pe sfoară. Am plivit grădina de legume și am adunat ultimele teci de fasole într-un coș. În două ore am făcut mai multă treabă decât făceam de obicei într-o zi. Mă simțeam o tâmpită.

M. Bazin a văzut bicicleta tatei și m-a întrebat dacă aș putea să merg pe ea pe uliță. Dar tata nu-mi dădea voie să mă ating de bicicletă. Era comoara lui și în zilele mai puțin ocupate îi plăcea s-o întoarcă cu fundul în sus și să-i șteargă cu o cârpă înmuiată în ulei fiecare piesă, inclusiv spițele, până arăta nouă și strălucitoare.

I-am spus că nu știu să merg pe bicicletă. M. Bazin mi-a spus s-o duc în spatele grajdului și m-a urmat cutezător, pășind prin balega mocirloasă. E exact ce trebuie, a spus, răcâind o parte din noroiul de pe propriile tălpi pe roțile și spițele bicicletei, devenită acum o jalnică versiune a ei înseși. Speram că tata n-o să se indigneze. Poate noul meu statut va conta. Asemenea mamei și altor adulți, se purtase respectuos la sosirea lui M. Bazin.

La recomandarea fotografului, m-am suit pe bicicletă, cu un picior pe pedală și altul pe pământ. Nu mă pricepeam să-mi țin echilibrul și de vreo două ori aproape am căzut, iar M. Bazin m-a sprijinit cu o mână, ținându-și cu cealaltă aparatul. Strânsoarea lui era mai fermă decât mi-aș fi închipuit că pot produce mâinile lui aparent moi, deși n-a avut nici un fel de rea-intenție.

Când a fost în sfârșit mulțumit de rezultat, am dus bicicleta înapoi la locul ei de lângă casă și am smuls o mână de frunze dintr-un copac, încercând să mai curăț din noroiul de pe ea. M. Bazin m-a privit amuzat. M-a așteptat câteva minute, apoi mi-a spus că ar trebui să continuăm.

— Ce mai poți să-mi arăți? m-a întrebat. Mai e ceva care să reflecte viața ta de zi cu zi aici?

— Ați vrea să fotografiați vaci?

— Da, însă nu văd nici o vacă.

— Noi nu ținem vaci, i-am spus. Ai mei au destul de lucru la câmp. Dar prietena mea are vaci. Putem merge s-o căutăm.

În seara dinainte îi amintisem lui Fabienne că a doua zi urmează să vină fotograful parizian. Fusesem dezamăgită că nu-mi ceruse să vină cu mine.

— Nu vrei să-l vezi? o întrebasem. Ai zis că avem nevoie de tot felul de experiențe ca să scriem cărți.

— Dar vacile și caprele mele? spusese ea.

De câte ori nu voia să facă ceva propus de mine, spunea că e ocupată cu animalele ei. Știam că nu face decât să le ducă la păscut și să stea întinsă lângă râu ore întregi. La ce se gândea când nu eram cu ea? M-am mirat că nu-mi venise

niciodată în minte s-o întreb. Viața mea fusese, până atunci, împărțită în două: timpul petrecut cu Fabienne și restul, când nimic din ceea ce se întâmpla nu mi se părea important. Școala și casa le înduram pur și simplu: mă țineau departe de Fabienne. Viața ei în schimb era continuă, afară de cazul când considera timpul petrecut cu mine și timpul petrecut fără mine două părți distincte și trebuia și ea să îndure separarea noastră. Puteam îndrăzni să sper la așa ceva? Nici într-o mie de ani.

— N-ar fi bine dacă l-ai cunoaște pe tipul ăsta? o întrebasem. Poate ne ajută să găsim o modalitate de a ne muta la Paris.

— Nimeni nu ne poate ajuta. Și nu am nevoie de ajutorul nimănui ca să obțin ceea ce vreau.

Se înșela. Indiferent ce-ar fi vrut, eu îi eram alături și o ajutam întotdeauna. Dar asta nu-i spusesem. Nu pomenisem nici faptul că M. Devaux nu numai că ne ajutase, dar făcuse multe lucruri să se întâmple. După seara cu pricina, eu și Fabienne nu mai vorbiserăm despre el, iar în asfințit, când ieșeam împreună, evitam cărarea care ducea la casa lui. Părinții îmi spuseseră că M. Meinen n-a putut decide dacă M. Devaux comisese o infracțiune. Oricum, stârnise mare scandal în sat. Avea să se mute curând. Unde? îi întrebasem și ei spuseseră că nu știu. Când îi împărtășisem vestea lui Fabienne, ea dăduse pur și simplu din cap și declarase că asta a și crezut că se va întâmpla.

— Ați citit cartea? l-a întrebat Fabienne pe M. Bazin când l-am adus s-o cunoască. Stătea pe o piatră și nu s-a ridicat când el s-a apropiat de ea. Mi-am dat seama că s-ar putea ca M. Bazin s-o considere nepoliticoasă, dar, dacă a fost așa, el n-a arătat nimic.

A spus că da, o citise, și că de asta venise în sat să mă fotografieze.

— Pentru că ați vrut să vedeți dacă totul e așa cum scrie în carte? a întrebat Fabienne.

— Agnès o să aibă de câștigat când fotografiile vor fi publicate, a spus el.

— Dar cartea nu?

— Bineînțeles că vor ajuta și cartea, a spus M. Bazin. Vor oferi un context poveștilor.

— V-a plăcut cartea?

M. Bazin a aruncat o privire spre mine și a răspuns că da.

Fabienne l-a întrebat dacă are vreun exemplar și el i l-a dat pe cel pe care-l adusese pe post de recuzită. Eu nu primisem nici unul, deși M. Chastain îmi promisese că-mi va trimite câteva. M-am întrebat dacă ar trebui să discut cu Fabienne, ca să văd dacă e cumva de părere că M. Devaux a ars pachetul trimis pe adresa mea de la Paris.

Ea s-a uitat atent la copertă.

— De ce a fost pus și numele lui M. Devaux? a întrebat.

M-am uitat peste umărul ei. Titlul cărții, *Les Enfants heureux*, și numele meu, Agnès Moreau, erau încadrate într-un dreptunghi albastru. Dedesubt, cu litere mai mici, scria: *Récit recueilli par Maurice Devaux*[5]. Când pozasem mai devreme cu cartea, nici măcar nu-mi trecuse prin cap să mă uit atent la copertă.

— Bănuiesc că M. Devaux a jucat un rol esențial, a spus M. Bazin.

— Se dă mai important decât e, a răspuns Fabienne. Așa fac bărbații tot timpul.

M. Bazin s-a uitat la ea, dar n-a spus nimic. Mi-a făcut semn să-l urmez. Mi-era limpede că n-o place. Puțini o plăceau pe Fabienne. Adulții din sat o considerau prost-crescută și violentă, deși evitau s-o înfrunte. Era cunoscută pentru renghiurile crude pe care le juca găinilor și copiilor mici, chiar și câinilor care păreau capabili să se apere. Eu sperasem ca un parizian s-o vadă în altă lumină, dar am înțeles că, în ochii lui M. Bazin, e doar o fată insolentă de la țară – și nici măcar drăguță. Știam că ei nu-i pasă de părerea lui, însă mi-am dat seama că luase decizia corectă să nu-și pună numele pe coperta cărții. N-ar fi fost în stare să se poarte nici măcar pe jumătate atât de bine cum reușisem eu la Paris.

Vacile erau indiferente, și lui M. Bazin i-a venit ușor să mă fotografieze cu ele. Când ne-am întors la Fabienne, el i-a mulțumit pentru ajutor.

— Puteți să-mi spuneți ce înseamnă această introducere? l-a întrebat ea. Cât timp noi făcuserăm ședința foto, ea citise din carte.

— Sunt câteva cuvinte din partea lui M. Chastain despre cum a descoperit-o pe Agnès, a spus M. Bazin. Cu ajutorul lui M. Devaux.

— Da, asta spune aici. Știu și eu să citesc. Întrebarea mea era: orice carte are o introducere despre cum a fost descoperit autorul ei?

— Nu, a răspuns M. Bazin. Dar acesta e un caz unic, și e normal ca oamenii să-și pună întrebări. Nu că s-ar îndoi cineva că Agnès a scris cartea, dar prezentarea ajutorului furnizat de M. Devaux face lucrurile mai credibile.

— Credibile? a făcut Fabienne. Ce nu e de crezut aici?

— Oamenilor le plac explicațiile și asigurările când se întâmplă ceva extraordinar, a spus M. Bazin. Iar prietena ta Agnès a scris o carte extraordinară.

Mi-era teamă că întrebările lui Fabienne riscă să-l supere pe M. Bazin. Mi-am dat seama că s-ar putea ca oamenii pe care hotărâsem să-i plac să nu vadă nimic plăcut la Fabienne.

— De exemplu, a continuat M. Bazin, lumea ar putea să se întrebe cum de unei tinere fete de la țară i-a venit ideea să scrie și să publice o carte, iar introducerea răspunde la această întrebare. M. Devaux a fost cel care a recunoscut potențialul lui Agnès. Sau lumea poate să se întrebe cât de mult datorează cartea lui M. Devaux, iar introducerea arată că, deși el a ajutat-o cu gramatica, cuvintele și propozițiile sunt ale lui Agnès. Îți dai seama că astea sunt măsuri menite să asigure succesul cărții, nu?

Fabienne n-a răspuns imediat. S-a uitat câteva clipe la introducere și mi s-a adresat mie:

— Nu mi-ai zis că ți-au dat un test ca să vadă cât de bine știi să scrii.

I-am smuls cartea și ea mi-a arătat spre ultima pagină din introducere. Era paragraful pe care îl scrisesem pentru M. Chastain când fusesem la el în birou. Dedesubt declara că, după ce îmi pusese el însuși la încercare abilitățile de scriitor, e mulțumit și are încredere că paragraful pe care l-am compus în mai puțin de douăzeci de minute oferă cititorilor dovada clară că se află în fața unui adevărat fenomen literar.

— Ah! am făcut eu. Am uitat să-ți spun.

— Ai uitat?

M-am temut că Fabienne va spune ceva urât în fața lui M. Bazin, dar el se dăduse câțiva pași mai încolo și fotografia niște ciorchini de clopoței.

Ea s-a întors spre el și l-a întrebat dacă n-ar putea să ne facă o poză împreună.

— De ce? am întrebat-o. M-am gândit că poate se răzgândise în vreo privință.

— N-avem nici o poză împreună, a spus ea.

M. Bazin ne-a pus să ne rezemăm de un tei, eu cu brațele încrucișate la piept, Fabienne cu mâinile puse pe umerii mei, de parcă tocmai mă întoarce cu fața spre ea.

---

5. Relatare culeasă de Maurice Devaux (în franceză, în original).

Cartea a fost publicată în octombrie. M. Chastain mi-a aranjat încă un drum la Paris, ca să mă întâlnesc din nou cu jurnaliștii. Am ajuns să-mi dau seama, în această călătorie, că a trăi la Paris cu Fabienne n-ar fi fost atât de simplu pe cât crezusem, cel puțin nu până mai creșteam amândouă. Am întrebat-o pe Mlle Boverat, asistenta lui M. Chastain, cum își găsise slujba din editură. Ceea ce mi-a spus m-a descurajat, căci noi n-aveam nici un fel de relații care să ne poată recomanda pentru nici un fel de post, așa cum avusese Mlle Boverat în persoana unchiului ei.

M. Chastain a fost puțin surprins să afle că M. Devaux se mutase din Saint-Rémy. A spus că nu primise nici o scrisoare de la el care să-l înștiințeze despre această mutare.

— De ce aveți nevoie de el? Îmi puteți scrie mie, i-am răspuns.

— Întrebarea e dacă tu ai nevoie de el, a spus M. Chastain.

— Dacă am nevoie pentru alte cărți? Nu, nici vorbă.

— Cartea despre care vorbeai când am făcut cunoștință în vară – ai terminat-o?

— Da, am spus.

— Ai scris-o singură? M. Devaux a citit-o?

M-am gândit cum să răspund.

— A citit părți din ea, dar nu pe toată, am spus, ceea ce nu era tocmai o minciună. Fabienne tot nu avea un sfârșit.

— A spus ceva despre părțile pe care le-a citit? Și-a exprimat vreo părere?

— A spus că scriu mai bine.

— Și?

— Atât. De fapt, M. Chastain, cartea e despre un diriginte de poștă de la țară.

Mi-am dat seama că-i stârnisem interesul. I-am promis să i-o trimit de îndată ce o transcriu pe curat.

— M. Devaux ne-a ajutat cu alte lucruri. Am vrea să existe totuși un adult care să se ocupe de partea financiară și să te ajute în privința asta. Ai idee cine altcineva ar putea? Părinții tăi, de pildă, a spus M. Chastain, dar mi s-a părut că vorbise așa doar din politețe. Îi cunoscuse pe părinții mei; aveam o bănuială că nu-i consideră de nici un folos.

— Ar putea să se ocupe M. Bazin? l-am întrebat.

— Fotograful, adică? A, bineînțeles că nu!

— Ce vârstă trebuie să am ca să-mi pot gestiona singură afacerile?

— Putem să mai discutăm despre asta. Nu e nevoie să hotărâm chiar acum.

Când m-am întors acasă, i-am spus lui Fabienne că M. Chastain e nerăbdător să vadă și următoarea noastră carte. Sinceră să fiu, nu-mi dădeam seama dacă povestea de dragoste dintre tânărul poștaș și sora celei mai bune prietene a lui e interesantă, dar Fabienne părea să creadă în ceea ce scriseserăm.

— Când ești de părere că o să terminăm cu scrisul cărților? am întrebat-o.

— Săptămâna viitoare. Trebuie să mai lămuresc o chestie și pe urmă cartea e gata.

— Voiam să spun: asta o să fie tot? După cartea asta nu mai scriem alta, da?

— De ce, nu mai vrei?

— Nu văd cum ne poate ajuta să ne mutăm la Paris, am spus.

— Bineînțeles că nu vezi.

— Tu vezi?

— Eu știu un lucru: dacă ne oprim din scris acum, n-o să ajungem niciodată la Paris, a răspuns Fabienne. E ca un joc. Nu știm când o să se termine, dar, dacă tot l-am început și n-avem altul mai bun acum, putem foarte bine să-l jucăm pe ăsta în continuare.

Era cel mai lung joc pe care-l jucaserăm. De obicei Fabienne era cea care-și pierdea răbdarea.

Banii de pe *Les Enfants heureux* – jumătatea mea, după ce M. Devaux îi împărțise între mine și Fabienne – i-i dădusem alor mei. Se bucuraseră, îmi dădeam seama, dar bucuria aceasta nu fusese de ajuns ca să schimbe ceva. Sunt oameni care devin morocănoși și scandalagii când îmbătrânesc. Părinții mei, care, după moartea lui Jean, se transformaseră peste noapte în versiunea lor îmbătrânită, păreau veștejiți, mai tăcuți și mai înceți în tot ce făceau.

La școală, profesorii păreau să mă respecte un pic mai mult. Câteva fete mă întrebaseră despre cartea mea și despre călătoriile la Paris. Dacă aș fi fost altfel de om, m-aș fi folosit de ocazie ca să-mi fac prieteni și să-mi asigur un loc mai avantajos în mica societate de la școală, dar nu vedeam de ce aș schimba ceva. Geneviève, mereu loială, deși eu nu-i arătam decât o prietenie călduță, m-a informat că unele fete spun că am devenit arogantă și înțepată acum, că sunt scriitoare.

O săptămână mai târziu a venit o scrisoare de la M. Chastain. *Les Enfants heureux* avea să fie tradusă în engleză și publicată, la primăvară, în Anglia și în Statele Unite. I-am arătat scrisoarea lui Fabienne.

— Crezi că asta o să ne ajute? am întrebat-o.

— Orice ne ajută, a spus ea.

— Poate într-o zi ajungem în America.

— Pentru ce?

— Acolo putem găsi de lucru, am spus. Și putem trăi împreună.

— Doar noi două?

— Da, am spus. Nu mai avem nevoie de nimeni, nu?

Fabienne s-a uitat ciudat la mine. Nu era una dintre privirile ei obișnuite, care mă tachinau, mă disprețuiau sau îmi arătau o afecțiune zeflemitoare. Cunoșteam toate expresiile chipului ei, așa cum ea știa toate gândurile din mintea mea. Dar acum ochii ei trădau altceva. Alarmă. Neîncredere. Chiar ostilitate.

— Vorbesc serios, am spus. Nu cred că vrem să avem soți sau copii, nu?

— Ai visuri mari, mi-a răspuns ea.

Am clătinat din cap. I-am spus că jocul de-a scrisul cărților a fost visat de ea, că eu doar o urmez și că voi face orice vrea ea să fac.

— Nu asta vreau să spun, a zis Fabienne. Tu crezi că totul se face cu un motiv și că orice facem va avea efecte mai târziu. Și crezi că tot ce se întâmplă acum va duce la ceva mai bun în viitor.

— Asta cred eu? am întrebat. Deseori aveam nevoie să-mi spună ea ce cred.

— Majoritatea oamenilor cred asta, a răspuns ea. Lipsa de maliție din vorbele ei era neobișnuită. Fabienne nu se îmbolnăvea și arareori se simțea obosită. Dar acum în glasul ei era ceva care-mi amintea de un om bolnav sau obosit.

— Iar eu sunt ca majoritatea oamenilor?

— Nu e nimic rău în asta. Doar că eu, a spus ea, nu fac lucrurile cu nici un scop măreț în minte.

— Atunci pentru ce le faci?

S-a uitat la mine cum s-ar fi uitat la o pasăre rănită înainte să-i sucească gâtul. Nimeni, în toată viața mea, nu m-a privit vreodată cu o milă mai blândă.

— Nu cred că înțelegi, a zis.

— Atunci spune-mi! am rugat-o. Ce nu înțeleg?

— Problema ta, a spus ea, este că nu gândești mult și nu simți mult, așa că ești ușor de amuzat și de mulțumit.

— Nu gândesc mult pentru că gândești tu pentru mine.

— Exact. Nu mă deranjează să gândesc pentru amândouă, dar tu ce poți face pentru mine?

Oare nu făcusem, m-am gândit, tot ce-mi ceruse să fac? Ea a scos din buzunar un cuțit cu lamă rabatabilă.

— Închide ochii! mi-a spus.

I-am închis și am simțit-o că-mi ia brațul stâng și-mi împinge mâneca în sus până la cot.

— Nu deschide ochii!

Am simțit ceva ascuțit împungându-mă în antebraț, și Fabienne m-a țistuit încă dinainte să scot vreun sunet. M-am întrebat dacă are de gând să-mi taie venele.

— Ce simți? a întrebat.

— Un cuțit.

A apăsat mai tare cu vârful cuțitului și mi l-a târât de-a lungul brațului.

— Și acum? Te doare?

— Un pic.

Mi-a dat drumul și mi-a cerut să rămân cu ochii închiși.

— Acum ce simți?

— Nimic.

Mi-a spus să deschid ochii. Alături de brațul meu intact, al ei era brăzdat până jos la încheietură de o tăietură roșie, din care musteau stropi de sânge. Fusese trasată cu o precizie stranie.

— N-ai cum să simți, nu? a spus Fabienne. Eu pot să gândesc pentru amândouă, da, dar tu poți să faci cealaltă parte, să simți pentru amândouă? Nu, asta… S-a șters de sânge cu degetul mare și și-a tras mâneca. Asta dovedește că nu poți.

Dacă m-ar fi tăiat pe mine, nici ea nu mi-ar fi simțit durerea, dar n-am mai spus nimic.

Fabienne a rabatat tăișul și a pus cuțitul la loc în buzunar. Pe un ton schimbat, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic deosebit, mi-a spus că dăduse de capăt poveștii de dragoste.

Din ceea ce scriseserăm până acum, eram sigură că poștașul avea să cucerească până la urmă inima iubitei lui. Dar nu, nu acesta era planul lui Fabienne. Fata îl respingea, spunându-i că nu simțise niciodată nimic pentru el. Nu se poate, spunea el; după părerea lui, între ei există ceva special. Între doi oameni există întotdeauna ceva, răspundea fata. Dar orice ar fi fost între ei, îi explica ea, era numai urzeala surorii lui. Cum adică? întreba el, și ea îi spunea: Ar trebui s-o întrebi pe sora ta.

Când poștașul se ducea la sora lui, ea îi spunea că un bărbat ar trebui să aibă inima făcută fărâme, dar o singură dată. Iar ea credea că e mai bine ca inima lui să fie zdrobită de cineva în care ea are încredere. De acum înainte el putea să plece în lume și să zdrobească inimi. Asta era tot ce ea și prietena ei cea mai bună putuseră să facă pentru el.

— Ce sfârșit bizar! am spus.

— Bizar numai pentru că majoritatea oamenilor își doresc să-i vadă îndrăgostiți unul de altul, a răspuns Fabienne. Ceea ce trebuie să ținem minte e să nu le dăm niciodată oamenilor ceea ce vor.

— Asta înseamnă să nu ne dăm nici noi una alteia ceea ce vrem?

Ea a făcut un gest ca și cum era gata să-mi dea un pumn în ureche.

— Ești o neroadă absolută. Bineînțeles că noi suntem altfel. Noi suntem ca…

— Două gemene? am spus, fiindcă ea nu terminase propoziția. O singură ființă?

— Nu. Noi două suntem ca noaptea și ziua.

— Cum adică?

— Există vreo oră care să nu fie nici noapte, nici zi? a întrebat Fabienne. Nu. Asta înseamnă că noi două împreună acoperim tot timpul, avem totul împărțit între noi.

Încă înainte ca *Les Enfants heureux* să fie publicat în Anglia, s-a întâmplat ceva ciudat. O anume Mrs. Townsend mi-a scris de la Londra, spunându-mi că e o admiratoare a operei mele și propunându-mi să-mi facă o vizită la începutul lui decembrie. Scrisoarea îi fusese trimisă lui M. Chastain, iar el mi-o expediase mie, însoțită de propria lui scrisoare. Îmi explica acolo că Mrs. Townsend luase legătura cu el după ce fusese publicată ediția franceză și că, ulterior, se întâlniseră la Paris. Discutaseră despre viitorul meu, scria M. Chastain, în legătură cu care Mrs. Townsend îi făcuse o propunere ingenioasă. O lăsa să discute detaliile cu familia mea, căci nu avea căderea să-i dezvăluie planul sau să ia el o decizie pentru mine. Cu toate acestea, continua M. Chastain, el susținea entuziast propunerea lui Mrs. Townsend. La sfârșitul scrisorii mă întreba dacă am terminat romanul pe care promisesem să i-l trimit.

— Nu i l-ai trimis? m-a întrebat Fabienne, citind cele două scrisori. Credeam că l-ai pus ieri la poștă.

Terminasem de transcris cartea cu scrisul meu de mână cel mai frumos. Fabienne îi dăduse titlul ciudat *Le Cœur dans la poste* – *Inima prin poștă*. Nu-l înțelegeam. La inima cui se referea – a tânărului poștaș, sau a uneia din cele două fete? Ea îmi spusese să expediez cartea și se apucase să discute despre ce urma să mai scriem. Dar eu găsisem scuze să nu mă duc la poștă în ziua dinainte. Noul poștaș, un bărbat mai tânăr decât M. Devaux (dar nu atât de tânăr sau de chipeș precum cel din cartea noastră), era prietenos, dar gândul de a merge la poștă mă obosea. Ar fi trebuit să intru în conversație cu el. Chiar dacă nu m-ar fi chestionat pe larg, s-ar fi uitat la adresă, și în cel mai scurt timp tot satul ar fi aflat conținutul pachetului. Dacă scrisul cărților era un joc, preferam să-l țin între mine și Fabienne. Și totuși, la fel ca la jocurile din curtea școlii, mai devreme sau mai târziu alții hotărau să participe și ei.

— Îl trimit astăzi, am spus. O să-i răspund și lui M. Chastain la scrisoare.

— De ce? Azi pari ciudată. Ce-i cu tine?

— Când o să se termine chestia asta?

— Nu-ți face griji! mi-a răspuns Fabienne. N-o să facem asta toată viața, dar măcar o vreme vom continua. N-am găsit nimic mai bun de făcut, nu?

Mrs. Townsend nu era înaltă, dar dădea impresia că tronează peste toți ceilalți. Văzându-i părul făcut permanent, sârmos și rigid, m-am întrebat cum de poate să doarmă comod fără să pățească ceva la gât. Costumul de comandă și tocurile severe n-ar fi fost nelalocul lor la Paris, dar aici, în Saint-Rémy, o făceau să arate ca unul din curtenii despre care învățaserăm la istorie – singurul motiv pentru care-i iei în serios este faptul că arborează un aer impecabil. Purta un șirag de perle și ulterior, când am cunoscut-o mai bine, m-am gândit deseori că perlele acelea, cu sclipirea lor blândă, păreau pe ea reci și aspre. Orice ar fi făcut-o să pară rece și aspră. Mrs. Townsend era genul de om căruia simți că trebuie să-i obții aprobarea, chiar dacă nu înțelegi de ce. Nu era binevoitoare, ci corectă. Poate așa e și Dumnezeu.

A sosit după-amiază devreme, iar eu n-am fost informată decât la sfârșitul orelor, când diriginta mi-a spus că mama trecuse pe la școală și mă rugase să mă duc direct acasă de îndată ce scap. Până la ora aceea, Mrs. Townsend îi convinsese deja pe părinții mei să-i accepte propunerea. Urma să plec în Anglia și să fiu înscrisă la pensionul ei, care era, după spusele lui Mrs. Townsend, o instituție extrem de selectivă de educație a celor mai bune minți de fete din toată lumea. Puteam să urmez cursurile pensionului cu condiția să rămân strict sub supravegherea ei vreme de un an, fără să mă întorc acasă în acest timp. Asta, explicase Mrs. Townsend, ca să avem siguranța că voi obține beneficii maxime de pe urma școlii.

— Ai să fii cea mai tânără elevă a noastră, mi-a spus ea și a adăugat că majoritatea fetelor petrec acolo un an înainte să intre în societate. Dar îți va prinde bine, căci vei putea să iei exemplu de la fetele mai mari. Mă aștept, desigur, să fii în urmă la toate materiile mai puțin franceza – încă un motiv să primești cât mai curând îndrumarea corectă.

Stăteam la masa noastră, eu de o parte, părinții mei și Mrs. Townsend de cealaltă. Când vorbea ea, tata părea să studieze lemnul mesei, dar în momentele potrivite dădea din cap. Privirea mamei părea să nu-și găsească ținta.

— Dar nu ne putem permite, am spus eu, văzând că părinții mei nu protestează.

— Asta nu trebuie să fie grija ta, a răspuns Mrs. Townsend. După cum le spusese părinților mei, a adăugat ea, îmi găsise câțiva sponsori.

— Dar de ce?

— De ce oamenii aceștia investesc în educația ta? Pentru că te-ai dovedit o fată excepțională.

Rostită cu glasul ei sever, lauda suna mai degrabă a condamnare. N-am avut nimic de spus în apărarea mea.

— Când vreți să merg la școală? am întrebat.

— Imediat după Anul Nou. Bănuiesc că n-ai nici un motiv să zăbovești aici, Agnès. Tu mai ales ar trebui să știi ce ai de făcut când se ivește o ocazie. Se bucura de susținerea deplină a editorului meu de la Paris, a continuat ea,

adăugând că discutase cu M. Chastain faptul că am nevoie de îndrumarea unui adult în gestionarea afacerilor mele. Înțeleg că M. Devaux nu mai e disponibil pentru așa ceva. Evident, mi-am oferit serviciile și M. Chastain a fost de acord că aș putea să-ți fiu de ajutor în mai multe privințe. Văd însă că nu pari convinsă.

— Vreți să spuneți că am să merg la școală din ianuarie?

— N-avem nici un motiv să amânăm, nu? a spus Mrs. Townsend. M-a asigurat că o să-mi aranjeze călătoria până la Paris, unde avea să mă aștepte, și că după aceea urma să plecăm la Londra. Nu-i nevoie să-ți iei multe lucruri, mi-a spus. Când ajungem la Londra, primul lucru mergem să facem cumpărături pentru tine și – s-a uitat ea la părul meu – să trecem pe la coafor, înainte să plecăm la Woodsway.

Curând n-o să mai semăn deloc cu mine, m-am gândit.

— Mai târziu ai să-mi mulțumești, a spus Mrs. Townsend. Nu cred că-ți dai seama cât ești de norocoasă.

— Și dacă nu vreau să merg în Anglia? i-am spus lui Fabienne în aceeași seară.

— Atunci toată lumea o să te creadă tâmpită.

Dar de ce să-mi pese de ce crede lumea? Pentru mine conta părerea unei singure persoane, iar în fața lui Fabienne nu-mi ascunsesem niciodată tâmpenia.

— Nu înțeleg de ce trebuie să mă duc, am spus. Nici măcar nu vorbesc engleza.

— Ba sigur c-o vorbești, a spus Fabienne. *Hello. How are you? By god, you're lovely. Smoke gets into your eyes, babe*[6]. Erau câteva propoziții pe care le reținuserăm de pe vremea când Joline umbla cu iubitul ei american.

— *Gimme une Lucky Strike!*

— *Gimme a Lucky Strike!*[7] m-a corectat Fabienne. Dacă vrei să pleci în America, trebuie să înveți engleza.

— Putem mai întâi să plecăm în America și să învățăm engleza acolo, am spus.

— Dar de ce nu acum? Nu văd ce-i așa rău să mergi la școala asta englezească.

— N-o să am voie să mă întorc nici măcar în vizită, i-am spus.

— Poate femeia aia nu vrea să cheltuiască bani pe călătoriile tale.

M-am gândit o clipă.

— Știu ce-o să fac, am spus. O să le cer bani alor mei. Ar trebui să-mi dea ceva. Le-am dat toți banii de pe carte.

Fabienne a clătinat din cap.

— Poate are alte motive.

— De exemplu?

— De unde să știu? Hai să ne întoarcem! Mi-e frig.

Nu era nici atât de târziu, nici atât de frig. Înainte cerul întunecat, fără lună, și vântul prin crengile desfrunzite ne erau prieteni. Am ajuns-o din urmă și am rămas cu un pas în spatele ei, pentru că mă temeam să-i văd fața.

— Știi că nu vreau să plec, i-am spus cu voce rugătoare. Dacă o puteam convinge să fie de acord cu mine, aș fi avut curaj s-o refuz pe Mrs. Townsend.

— Trebuie să te duci, a spus ea.

— Tu vrei să plec? am întrebat-o.

Ea s-a oprit și și-a scos un pantof, ciocănindu-l de un trunchi de copac. M-am gândit că poate o deranjează o pietricică. N-a spus nimic.

— O să mă duc dacă vrei, am spus. Dar trebuie să știi că, dacă plec, plec pentru amândouă.

— Cum adică? Ce am eu de câștigat dacă tu te duci la școală în Anglia?

— Atunci îi scriu lui Mrs. Townsend și-i spun că m-am răzgândit.

— Ah, încetează cu tâmpeniile! Ce am de câștigat dacă *nu* te duci?

N-am știut ce să-i răspund.

— Ai de gând să scrii o carte când te duci la școala aia?

— Singură? am spus. Îmi venea să-i scot fularul ăla vechi și să-l calc în

picioare. Tu ești de vină. Uite în ce porcărie m-ai băgat!

— O porcărie haioasă, a spus ea. La asta ne pricepem cel mai bine, nu?

— La asta te pricepi tu cel mai bine, am spus.

Pentru mine situația nu e deloc haioasă, m-am gândit. M. Devaux, care fusese nevoit să se mute din sat, n-ar fi considerat-o o porcărie haioasă. Chiar și porumbeii lui, care trăiseră tot timpul aici, trebuiseră să accepte drept casă un loc nou. Știusem totdeauna că lui Fabienne îi place să transforme totul într-un joc, dar eu nu-mi dorisem decât să fiu aproape de ea, s-o privesc și s-o aplaud.

— Nu fi așa nesuferită! a zis ea, luându-mi fața între mâini și ridicându-mi bărbia. O să fie în mod sigur o aventură.

De una singură? N-avea cum să fie bine dacă nu eram cu Fabienne. Și totuși, chiar când i-am spus asta, am simțit o undă de stinghereală. Nu eram întru totul cinstită.

— Putem să ne scriem, a răspuns ea. O să fie ca și cum ne punem inima la poștă.

Am zâmbit. Era primul lucru consolator pe care-l spusese în seara asta.

— De fapt, trebuie să-mi scrii despre toate când ajungi acolo. Putem să le punem în următoarea carte.

— Promiți că-mi scrii și tu?

Fabienne a dat din mână să tac. Făcea deseori așa când voia să-mi dea de știre că pritocește ceva în minte.

— O să-ți scriu, a spus după o clipă. Dar o să primești scrisori și de la Jacques.

— Cine e Jacques?

— Iubitul tău.

Probabil aveam un aer mai tâmp ca oricând, fiindcă a izbucnit într-un hohot de râs uscat.

— Ah, Agnès, pune-ți creierul la contribuție! mi-a spus. Eu am să fiu Jacques.

— Dar o să-mi scrii și ca Fabienne?

— Ca Fabienne și ca Jacques.

— De ce vrei să-mi scrii sub două nume?

— Doi sunt întotdeauna mai buni decât unu, a spus ea. E mai interesant. Fabienne și Jacques o să-ți scrie amândoi, despre lucruri diferite.

Am încercat să-mi închipui ce va scrie în scrisori. Cunoșteam bine satul, oamenii și animalele. M-am întrebat cum avea să fie în stare să-mi scrie două seturi de scrisori când aici nu se întâmpla niciodată nimic.

— Și eu cum le scriu la doi oameni dacă amândoi vei fi tu? am întrebat-o.

— O să te lămurești tu, a răspuns ea. Nu te mai uita de parcă ți-am cerut să-ți tai o mână! N-o să fie atât de greu.

— Dar… am șovăit eu. O să-mi lipsești.

— E doar un an. O să fie ca vâjjjjj! o noapte de somn.

— Da, am spus vitează, nevrând să-mi vadă dezamăgirea. Mă așteptam să nu-i lipsesc. Dar n-ar fi fost mai plăcut să mintă și ea măcar o dată și să-mi spună

câteva vorbe blânde și iubitoare?

---

6. Bună! Ce faci? Mamă, ești superbă! Îți intră fumul în ochi, iubire.
7. Dă-mi o Lucky Strike!

Mon cher Jacques,

Îți scriu de la Paris. În clipa când am sosit la Paris-Austerlitz, am început să-mi închipui că într-o zi ai să faci și tu aceeași călătorie și ai să vezi clădirile cenușii cu ferestre înalte și turnuri înnegrite de fum și cupola de sticlă a gării. Gândindu-mă la călătoria ta, nu m-am mai simțit atât de singură.

Mrs. Townsend n-a venit să mă aștepte ea însăși, ci a trimis pe cineva de la hotel. Stau într-o cameră vecină cu a ei, și între camerele noastre e o ușă pe care mi-a spus să n-o încui. Vom rămâne la Paris două zile, după care plecăm spre Londra. Te rog, păstrează-mă în inima ta! Am să-ți scriu din nou când mă instalez la școală.

Agnès

Am scris această scurtă scrisoare înainte să plec la Londra. Mă temeam să spun prea multe, pentru că-i era adresată lui Jacques, nu lui Fabienne. Voiam să văd dacă mă simt altfel scriindu-i lui Jacques, pe care nu-l cunoscusem, dar care începuse să prindă formă în mintea mea când urcasem în trenul spre Paris. Nu mă gândisem niciodată prea mult la altcineva decât Fabienne și chiar și un iubit inventat mi se părea un intrus. Pe de altă parte, îmi spuneam, Jacques ar fi trebuit să aibă despre mine o părere mai bună decât Fabienne. Nu m-ar fi făcut niciodată „neroadă“ și ar fi fost dispus să mă asculte ceva mai mult decât ea. Ar fi putut chiar să mă iubească.

Iar cel mai mult, firește, îmi plăcea că, de fapt, era Fabienne.

Poate avea să-mi vină mai ușor să spun lucruri pe care ei nu i le spusesem niciodată. Poate și ea avea să simtă la fel și să-mi spună lucruri pe care nu mi le-ar fi spus niciodată ca Fabienne.

Abia așteptam să primesc o scrisoare de la Jacques, dar asta urma să se întâmple abia după ce ajungeam la pension. Fabienne și Jacques nu aveau altă adresă unde să-mi scrie. Pentru prima oară așteptam cu nerăbdare să plec în Anglia și la școală.

L-am rugat pe recepționer să-mi pună scrisoarea la poștă. Pe plic scrisesem numele lui Fabienne. Care era numele de familie al lui Jacques? Fabienne nu-mi spusese și mie nu-mi dăduse prin cap s-o întreb. Recepționerul, un bărbat cu perciuni și voce blândă, amândouă fascinante pentru mine, mi-a arătat un ziar vechi de câteva zile. Mi-am văzut acolo fotografia, privind lung de pe pagină, pe fundalul blurat al unei străzi. *Mademoiselle* e o celebritate, mi-a spus el, și eu a trebuit să-mi amintesc să nu chicotesc, ci să zâmbesc. Mai târziu m-a sunat în cameră ca să-mi spună că directorul vrea să știe dacă aș fi de acord să semnez un exemplar al cărții pentru hotel, ca să-l etaleze la loc de cinste.

Ce lume ciudată! Oameni care nu mă cunoșteau puteau foarte ușor să mă placă.

A doua zi, Mrs. Townsend m-a lăsat la biroul lui M. Chastain și a spus că trece să mă ia mai târziu. Nu știu dacă din cauză că era străină sau pentru că n-o cunoșteam bine, dar, când i-am văzut pe M. Chastain și pe asistenta lui, Mlle Boverat, am simțit că respir mai liber.

M. Chastain mi-a înmânat un pachet gros.

— Scrisori de la cititorii tăi.

Nu știam dacă ar trebui să-l deschid. Oameni care scriau cuiva pe care nu-l întâlniseră niciodată – asta era ceva nou pentru mine.

— Cu siguranță nu-i nevoie să le răspunzi, mi-a spus M. Chastain. Ți-aș recomanda să nu-i scrii nici unuia.

— Dar ei nu vor să le răspund? l-am întrebat.

— N-au decât să vrea, a răspuns M. Chastain. Noi însă nu vrem ca lumea să creadă că ești ușor accesibilă.

— Să le citesc?

— Poți să citești câte ceva ici și colo, dar nu-i nevoie să le citești pe toate, mi-a spus M. Chastain. Dacă ești de acord, am să le trimit expeditorilor câte o carte poștală din partea ta, în care le spui că-ți vei petrece următorul an în Anglia ca să-ți îmbunătățești educația și rugându-i să-ți respecte timpul și intimitatea.

Am fost uimită de felul cum vorbele lui M. Chastain făceau din mine o persoană importantă.

— Bine, am spus și am pus pachetul în poală. Aveam de gând să iau scrisorile la hotel și să le citesc înainte de culcare.

M. Chastain m-a privit atent.

— Nu pari prea entuziasmată de Anglia.

— Știți că voi fi acolo multă vreme fără să-mi văd familia? i-am spus.

— Da. Și sunt de acord cu Madame Townsend că e pentru binele tău.

— Ah! am făcut și m-am gândit dacă Mlle Boverat avea să-mi adreseze câteva cuvinte mai calde.

M. Chastain a arătat spre un teanc de foi din mijlocul biroului.

— Aici e următoarea ta carte, bătută la mașină. Am observat o schimbare în ea. E puțin altfel decât *Les Enfants heureux*, nu ți se pare?

I-am studiat fața, sperând, într-un fel, să spună că nu e o carte bună, dar și temându-mă de asta.

— E o schimbare pozitivă, a spus M. Chastain. Cel puțin noi așa credem și sperăm ca publicul și criticii să fie de acord. E mai puțin morbidă decât cea dinainte – o evoluție firească a intelectului tău, s-ar putea spune. Și totuși poartă semnătura ta. Personajele sunt foarte caracteristice.

— Deci o s-o publicați?

— Sigur că da, fără îndoială. Deși a devenit evident, Agnès, dacă-mi dai voie să spun, că ar trebui să fie ultima carte a cărei acțiune se petrece în satul tău natal. Cititorii vor fi aflat destule despre el și nu mai ai nimic de câștigat întorcându-te acolo. Mutarea la Londra e o mișcare bună. O franțuzoaică de la

țară care se înscrie într-un pension englezesc pe post de copil-minune. E o poveste foarte bună, excelentă la știri și cu foarte mult potențial.

— Ce înseamnă „pension“? am întrebat.

— Bănuiesc că *Madame* Townsend o să-ți dea o explicație mai detaliată când ajungi acolo, mi-a răspuns M. Chastain. Ai să fii o elevă neobișnuită, firește, dar va fi cu atât mai interesant pentru tine și cititorii tăi.

— Adică trebuie să scriu o carte despre cum urmez școala în Anglia?

— Nu e nici o grabă, a spus M. Chastain. Și nici o presiune. Am căzut de acord cu Madame Townsend că vom atenua publicitatea la care ești expusă câtă vreme ai să fii la școala ei. Scopul e să ajungem la un echilibru. Nu te teme, n-o să te ascundem de tot undeva la țară în Anglia. Vrem să dăm publicului prilejul să tragă cu ochiul la viața ta acolo.

Am dat din cap ca și cum înțelegeam ce spune.

— Madame Townsend e convinsă că ai nevoie de o educație serioasă ca să fii mai bine pregătită pentru următoarea etapă din cariera ta. Și poate ți-a pomenit de asta, dar amândoi suntem de părere că ai nevoie de cineva capabil în locul lui M. Devaux, care nu mai e disponibil să ne ajute. Ai încredere că eu și *Madame* Townsend putem face asta?

Am spus că da. Fabienne ar fi spus și ea că da. Nu era niciodată prea interesată de discuțiile de afaceri, așa că nu vedeam nici eu de ce mi-aș fi bătut capul mai departe.

— Perfect, a spus M. Chastain. Și pot să-ți dau un sfat? Cât timp ești la școala lui *Madame* Townsend, ține un jurnal amănunțit. Orice scrii în el va fi de interes și va putea fi folosit în viitor. Înțelegi ce spun, Agnès?

— *Au revoir, Paris!* a spus Mrs. Townsend când trenul a plecat din Gare du Nord. M-a întrebat dacă vreau să-mi iau la revedere de la oraș. Parisul nu era al meu și, văzându-l cum fuge înapoi pe fereastra trenului, nu m-am simțit nici veselă, nici tristă. Dar, cum Mrs. Townsend nu-și întorcea ochii iscoditori de la mine, am pus o palmă pe geam, ca și cum mâna mi-era prea grea ca să fac la revedere.

Pe vaporul care pleca din Calais, Mrs. Townsend a spus:

— *Au revoir, France!* Mă țineam cu amândouă mâinile de balustradă și mi-am rezemat bărbia pe ele. Nu mai fusesem niciodată pe vapor. Apa care se întindea între mine și uscat, vârtej după vârtej, îmi făcea greață. Cu trei zile în urmă eram la Saint-Rémy, hrănind găinile și porcii, dormind pe o saltea improvizată pe podeaua de pământ. La Paris fusesem tânăra țărăncuță care scrisese o carte și care dormise într-un pat de hotel, între pânzeturi mai moi decât propria mea piele. Ce aveam să fiu în Anglia?

Faima ta a trecut Canalul Mânecii înaintea noastră, îmi spusese Mrs. Townsend la micul-dejun, înainte să plecăm, arătându-mi un ziar englezesc. Nu reușisem să citesc decât numele meu, lângă fotografie, și „Saint-Rémy“. În poză strângeam la piept o iadă îndărătnică.

Când o să pot pleca acasă, m-am gândit, iada s-ar putea să fie suficient de mare ca să aibă ea iezi.

— M. Chastain a aranjat să urmărească cineva presa? m-a întrebat Mrs. Townsend.

Am privit-o pierdută.

— O să-i scriu. Am păstrat câteva articole eu însămi, dar s-ar putea să nu fie toate.

Într-o zi aveam să aflu că Mrs. Townsend era o bună arhivară. A vieții ei și, pentru perioada cât am fost sub oblăduirea ei, a vieții mele. Oamenii ca ea, obsedați să-și înregistreze cât mai amănunțit viața, sunt ca artiștii care creează iluzii optice. Un an e un an oriunde, o zi e o zi pentru toată lumea, și totuși, prin câteva trucuri, acești arhivari îi fac pe alții să creadă că ei și-au umplut zilele cu ceva prețios, de invidiat, etern, ceva care nu e la îndemâna tuturor.

La Londra, întunericul cădea mai repede decât la Saint-Rémy. Când am ieșit cu Mrs. Townsend din magazinul universal, pe străzi se aprinseseră toate felinarele, iar oamenii mergeau grăbiți, de parcă abia așteptau să lase în urmă această lume umedă și obscură. Un ușier ne-a chemat un taxi și a aranjat dibaci cutiile și pachetele la picioarele noastre. Lăsând la o parte o pereche de mănuși din piele întoarsă pentru Mrs. Townsend, cumpărăturile erau toate pentru mine: rochii, sacouri, bluze, fuste, ciorapi, pantofi, căciuli, mănuși, cămăși de noapte, o perie de păr cu un buchet de bujori pictat pe dos, o cutie bleu cu o periuță de dinți înăuntru, de aceeași culoare. Chiar și o rochie elegantă, de un alb ca din vis. Îmbrăcând-o, avusesem impresia că intru într-un nor. În iunie, pensionul avea să organizeze petrecerea de sfârșit de an, îmi spusese Mrs. Townsend în timp ce se uita cum vânzătoarea îmi ajustează umerii rochiei. Vorbiseră între ele în engleză și apoi Mrs. Townsend îmi comunicase în franceză decizia lor că doi centimetri și ceva în plus n-aveau să fie o problemă, dat fiind că eram încă în creștere.

Simțeam că ar trebui să-mi exprim recunoștința sau încântarea, dar nu găseam cuvintele potrivite. În timp ce stăteam în taxi, m-am gândit din nou că s-ar cuveni să spun ceva. În continuare nu-mi venea însă nimic. Am atins agrafa-libelulă din buzunar. O aveam la mine de când plecasem de acasă și îi mângâiam trupul neted și zvelt ori de câte ori puteam. Era liniștitor să mă gândesc că Fabienne o are pe geamăna ei, cu toate că știam că n-o poartă cu ea peste tot, ca mine.

În taxi, m-am uitat prin ploaie la felinarele de pe străzi. Nu urmărisem niciodată dinăuntrul unei mașini stropii de apă care se alungeau pe geam. Când mașina pornea, dârele își schimbau direcția. Acasă, ploaia era doar ploaie. În această nouă viață, picăturile, felinarele și formele întunecate ale copacilor goi păreau toate că încearcă să-mi spună ceva, dar, dacă mi-ar fi vorbit, ar fi fost în engleză, o limbă care-mi era încă străină. Mi-am dorit să fi ascultat ploaia vorbindu-mi în franceză pe când eram acasă.

— La ce te gândești? m-a întrebat Mrs. Townsend.

— La nimic, am spus. Chiar nimic.

— Londra nu e cel mai vesel oraș în ianuarie, a spus ea. Dar o să ne întoarcem în scurt timp și te asigur că, odată ce vine primăvara, te vei îndrăgosti de ea.

Am dat din cap.

— Să știi însă că datorezi loialitate în primul rând școlii Woodsway, a spus ea. Mă aștept s-o iubești așa cum n-ai mai iubit nici un alt loc până acum.

Mrs. Townsend purta deseori conversații fără să aibă nevoie de vreun răspuns din partea mea. Chiar și așa, nu îndrăzneam să-mi las gândurile să zboare nici măcar o secundă. La Paris, M. Chastain îmi dăruise, de rămas-bun, un jurnal gros, legat în piele. Pune totul pe hârtie, îmi spusese de mai multe ori, deși știam deja că nu tot ce se petrece în viața mea va ajunge în acest caiet. Anumite cuvinte rostite de Mrs. Townsend, de pildă, rămâneau mai bine pe din afară.

Mrs. Townsend a început să vorbească despre Woodsway. Conversațiile ei nu

erau niciodată doar despre școală, ci și despre un viitor – viitorul meu – pe care ea îl prevedea cu aviditate. După sosire, urma să învăț engleză, italiană și germană.

— Și, firește, toate celelalte materii pe care le predăm cu mândrie elevelor noastre. N-ai să părăsești școala decât după ce te vei fi transformat. Vezi tu, pedagogul lucrează ca un sculptor. Indiferent ce material primesc, am grijă ca din el să iasă ceva. Și trebuie să fie ceva frumos și perfect. Ăsta este standardul meu. Nu doar util sau ornamental, ci ceva de calitate durabilă.

Mai devreme, când intraserăm în magazinul universal, câțiva oameni îmi aruncaseră ocheade, și apoi, văzând-o pe Mrs. Townsend, lucioasă și intangibilă ca haina ei de blană, mă priviseră mai atent. Nu-mi putusem închipui ce povești inventează despre mine. O orfană surdomută pe care Mrs. Townsend o culesese la colț de stradă? La hotel, în vestibul, bărbații în uniformă păreau întotdeauna să se uite peste capul meu sau undeva în spatele lui, cu toate că pe Mrs. Townsend o salutau mereu perfect manierați. La restaurant, în aceeași seară, când a sosit mâncarea comandată de Mrs. Townsend pentru mine (insipidă, am decis), ea mi-a arătat cum să-mi țin brațele și cum să folosesc furculița și cuțitul.

— Când ajungem la Woodsway, ar trebui să te uiți la celelalte fete. Așa n-o să mai riscăm să ne facem de rușine, a spus. Nu pot să te învăț absolut orice mărunțiș, dar am încredere că, dacă ai fost suficient de inteligentă ca să scrii o carte, vei fi capabilă să înveți multe uitându-te la lumea din jur.

A doua zi am luat prânzul cu un bărbat pe nume Mr. Thorpe, care urma să-mi publice cartea în Marea Britanie. Era foarte înalt și a trebuit să se aplece ca să-mi strângă mâna. Bărbații foarte înalți, după mine, semănau cu cei foarte scunzi. N-aveai cum să-i iei în serios. Ca să-mi păstrez o față neutră, bună parte din timp m-am uitat la o anume Miss West, pe care Mr. Thorpe o numea „locțiitoarea“ lui. Avea buzele perfect pictate cu o nuanță de roșu pe care n-o mai văzusem niciodată.

Mr. Thorpe și Miss West au vorbit cel mai mult cu Mrs. Townsend. La sfârșitul mesei, Mr. Thorpe s-a întors spre mine și mi-a spus în franceză:

— Am auzit despre a doua dumitale carte. M. Chastain are de gând s-o publice la vară.

— Da, am răspuns.

— Ai să mai scrii cărți plasate în satul tău natal?

— Nu.

— De ce nu? a întrebat ea. Crezi c-ai să te întorci acolo după ce urmezi cursurile școlii conduse de Mrs. Townsend?

N-am știut la care din întrebările ei să răspund, așa că m-am uitat la Mrs. Townsend.

— Hai! m-a îndemnat ea. Spune-ne ce planuri ai!

I-am răspuns că n-am un plan anume, dar că mi-aș dori ca șederea la

pensionul Woodsway să mă ajute să mă perfecționez.

— Mai am multe lucruri de învățat, am spus.

— Vrei să scrii o carte despre perioada pe care o vei petrece în Anglia? m-a întrebat Mr. Thorpe.

— Vă referiți la timpul petrecut la Woodsway?

— Cred că e puțin cam devreme pentru Agnès să decidă, a spus Mrs. Townsend.

— Da, am răspuns. Nu cred că e încă momentul să mă gândesc la ce voi mai scrie.

— De acord, a spus Mr. Thorpe. Deși îmi dai voie să-ți atrag atenția asupra unui lucru, *mademoiselle*? Lumea abia așteaptă să afle ce ai de spus, dar n-o lăsa să aștepte prea mult!

Un chelner care trecea pe lângă noi în clipa aceea s-a uitat peste tavă la fața mea, apoi la mâinile mele. M-am întrebat dacă lumea mă așteaptă să fac o greșeală, să bag aiurea lingura în supă, să-mi agăț rochia cea nouă într-un cui nevăzut. Mai devreme sau mai târziu aveam să cedez, ca un infractor incapabil să reziste interogatoriului.

Mai devreme, am decis. Fabienne ar fi fost de acord cu acest gen de hotărâre. Spunea că trebuie să luăm tot timpul lumea prin surprindere.

— S-ar putea să nu mai scriu nici o carte, am spus.

Mi-am dat seama, după toate cele trei fețe ale adulților, că făcusem o afirmație total greșită și oribilă. Mr. Thorpe și Mrs. Townsend au schimbat câteva vorbe în engleză, dând din cap, iar eu m-am uitat la paharul din fața mea, încercând să-mi dau seama ce fel de floare e gravată pe el. Când am ridicat ochii, am întâlnit privirea lui Miss West. I-am zâmbit, ca și cum nu-mi păsa ce crede despre prima mea boacănă în Anglia.

— Ce-ai vrut să spui, că s-ar putea să nu mai scrii nici o carte? m-a întrebat Mrs. Townsend în după-amiaza aceea, în timp ce-mi arăta cum să-mi împachetez lucrurile pentru călătoria spre Woodsway. Pe lângă ținutele pentru diferite ocazii, îmi cumpărase și două valize de piele, rugându-mă să aleg o culoare care-mi place. Eu alesesem roz, dar ea nu fusese de acord. Selectase o altă culoare – „albastru prăfuit“ o numise, spunând că e mai elegantă și mai potrivită.

— Nu știu dacă mai vreau să scriu cărți, am răspuns.

— *Rubbish*8, a spus Mrs. Townsend. Mai târziu aveam să știu că e cuvântul englezesc pe care-l folosea când spuneam ceva ce-i displăcea. *Rubbish*, a repetat. Ești prea ignorantă ca să înțelegi ce noroc ai. Și prea tânără ca să hotărăști ce vrei.

Nu știam dacă ar trebui să-mi cer scuze față de ea, dar mi-am cerut oricum.

Ea s-a uitat la mine și a oftat. Oftatul acesta greu – aveam să aflu și asta – se producea când mă considera grosolană, rudimentară sau fără pic de minte. „Fără pic de minte“ erau cuvintele folosite de Mrs. Townsend, deși nu-și punea niciodată cu adevărat mintea cu mine.

— Agnès, nu trebuie să uiți un lucru, mi-a spus. Există milioane de fete pe lume, și multe sunt mai drăguțe decât tine sau mai inteligente. Multe provin din familii mai bune. De ce tu singură ai atâta noroc?

Aveam atâta noroc pentru că Fabienne nu voia să fie ceea ce eram eu.

— Toate fetele acelea, oricare din ele, ar da orice să-ți ia locul. Ce te face atât de specială? Ești într-adevăr prodigiul pe care îl proclamă presa?

N-am știut ce să-i spun, așa că m-am uitat pur și simplu la ea. Curând aveam să aflu că întrebările ei rareori așteptau răspuns de la mine.

— Ai tu ceva, nu mă îndoiesc, a spus Mrs. Townsend. Altfel n-ai fi scris nici o carte. Poate n-ai știut ce faci. Ai devenit scriitoare doar din întâmplare. Dar, dacă renunți la strădaniile tale și încetezi să mai scrii, vei fi exact ca toate celelalte, adică vei deveni un nimeni, înțelegi?

— Da, *madame*, am spus.

— Nu e nevoie să-mi spui „*madame*“. Toate fetele de la Woodsway mă cheamă cu un nume special, Kazumi, un nume japonez. Hai, încearcă și tu!

Nu mi-o imaginasem niciodată pe Mrs. Townsend altfel decât ca Mrs. Townsend. „Kazumi“ era limpede că nu i se potrivește. Kazumi ar fi trebuit să fie mlădioasă, cu membre lungi și suple și o vagă mireasmă dulce. Mrs. Townsend, aspră și pătrată, n-avea nici o legătură cu ea.

— Am primit acest nume pe vremea când locuiam în Japonia, mi-a spus. Știi unde e Japonia?

— Da, *madame*.

— Da, Kazumi, m-a corectat ea.

— Da, Kazumi, am repetat. Mi-era groază să mă gândesc că va trebui să-i spun așa. Simțeam o mâncărime peste tot, dar nu mă puteam scărpina în fața ei.

— Japonia e o țară foarte frumoasă, a spus Mrs. Townsend. Te-ai gândit vreodată să călătorești?

Am privit-o cu ochi goi.

— Firește, tu nu înțelegi importanța călătoriilor, a spus ea. Sunt multe locuri pe lume care merită vizitate.

— Mi-aș dori să ajung într-o zi în America, i-am răspuns.

— Pentru ce? s-a încruntat Mrs. Townsend. N-aș zice că merită să ai asemenea ambiții.

Pentru ciocolatele pe care iubitul lui Joline ni le împărțea cu generozitate, m-am gândit. Pentru săpunurile parfumate, și guma de mestecat, și râsul dezinvolt al soldaților cu picioare lungi pe care mi-i aminteam din copilărie. Pentru portocalele pe care ni le aduseseră. Era prima oară când vedeam așa ceva și, până în ziua de azi, îmi plac mult de tot portocalele, fructe ieftine care fac întotdeauna viața să pară luxoasă. Când îi pomenisem lui Fabienne de America, ea reacționase disprețuitor și-mi spusese tăios că am visuri mari, dar fusese de asemenea prima oară când mă privise cu alarmă și cu respect. De ce? Pentru că-mi venise ideea Americii înaintea ei. Cum putea să-mi spună Mrs. Townsend ce ambiții merită să am? Ei i se părea că a scrie o carte e o reușită uluitoare. Poate pentru ea era. Fabienne se ridicase doar în capul oaselor pe o piatră de mormânt și spusese: Hai să jucăm un joc nou! Hai să scriem o carte! Un joc nu era niciodată o ambiție.

— Sunt alte locuri care merită vizitate, a spus Mrs. Townsend. Locuri pline de istorie, de cultură și frumusețe.

---

8. Prostii (familiar).

În seara aceea, înainte să mă duc la culcare, i-am scris lui Fabienne. Aveam de gând să mă trezesc dimineață devreme și să-l rog pe recepționer s-o pună la poștă înainte să plecăm la gară.

Scrisoarea era scurtă și spunea cam așa:

Ma chère Fabienne,

Îți scriu de la Londra. E un oraș la fel de mare ca Parisul, dar nu știu dacă-mi place la fel de mult. Mi s-a spus că o să am mai multe motive să-l plac la primăvară. Când se mai îmbună vremea, zice Mrs. Townsend, o să facem excursii cu școala la Londra, ca să vizităm muzee și să mergem la teatre și concerte. Mi-a cumpărat mai multe haine decât îmi pot închipui ca au să-mi trebuiască vreodată. La noua școală o să arăt ca o păpușă. Ne-am întâlnit de asemenea cu un anume Mr. Thorpe, care o să publice cartea la Londra. E foarte înalt. Mă întreb dacă are nevoie de un pat făcut de comandă. Poate o să-i trebuiască și un sicriu de comandă când moare.

Mi-e dor de tine, *ma chère* Fabienne. De fapt, mă simt groaznic de nefericită. Mrs. Townsend îmi cere să-i spun pe un nume caraghios, Kazumi. E ca și cum o scroafă bătrână s-ar hotărî s-o cheme Mignonette.

Aș vrea să mă urc mâine în alt tren și să vin acasă.

Agnès

După ce am sigilat scrisoarea, m-am băgat în pat și am plâns în pătură. Plângeam pentru prima oară de când plecasem de acasă. Poate asta era ceea ce se numește *le mal du pays*[9]. Dar dorul meu de casă n-avea legătură cu casa. Nu mi-era dor de un loc, ci de o persoană.

---

9. Dorul de țară (în franceză, în original).

A doua zi, în gara Waterloo s-a apropiat de mine un bărbat și m-a întrebat în franceză dacă sunt Agnès Moreau. Mrs. Townsend vorbea cu un hamal și, când s-a întors și l-a văzut, figura ei a devenit glacială.

— Ce doriți? l-a întrebat.

Bărbatul a spus că e fotograf și lucrează pentru o agenție din Paris. Auzise că Mlle Moreau se înscrisese la un pension englezesc și voia să știe dacă ar deranja-o să fie fotografiată acolo.

— Nu ea decide, i-a răspuns Mrs. Townsend și i s-a prezentat drept directoarea pensionului Woodsway și tutorele meu legal în Anglia. Noi nu credem în expunerea publică mai mult decât e necesar a nici uneia dintre elevele noastre, a spus. Sunt sigură că mă înțelegeți.

— Desigur, a dat din cap bărbatul. Dar aceste momente ale călătoriei pe care o face Mlle Moreau merită înregistrate.

Mrs. Townsend a clătinat din cap și l-a rugat rece, dar curtenitor să ne scuze, căci trebuie să prindem trenul. M-a grăbit să urc în vagon. Când m-am așezat la fereastră, l-am văzut pe fotograf pe peron. Aș fi vrut să-i zâmbesc, ca să-i arăt că nu sunt bădărană și neprietenoasă. La urma urmei, era primul dintre compatrioții mei pe care-l întâlneam la Londra. Spre deosebire de M. Bazin, cel care venise în sat să mă fotografieze, era înalt, chipeș, cu ochi frumoși, cu obrazul proaspăt ras și nu atât de stângaci ca M. Bazin.

— Individul ăsta, a spus Mrs. Townsend, n-o să renunțe așa ușor. Așezată vizavi de mine, l-a urmărit și ea cum se îndepărtează.

N-am spus nimic. Petrecusem doar câteva zile cu Mrs. Townsend, dar știam deja că avem păreri diferite despre aproape orice. Nu eram liberă să-mi exprim dezaprobarea față de ea, dar cel puțin puteam alege să tac. Mi-am dat seama că există un motiv pentru care îi prefer pe fotografi jurnaliștilor: cei dintâi arareori se așteaptă să vorbesc; cei din urmă îmi pun întrebări tot timpul.

— Misiunea mea e să te protejez de frivolități, mi-a spus Mrs. Townsend.

— La noi în sat a venit odată un fotograf… i-am răspuns.

— Da, am văzut cu toții rezultatele. Nu mă înțelege greșit, Agnès. Sunt de acord cu domnul acesta. Timpul pe care-l petreci în Anglia merită înregistrat, dar nu mi-a plăcut că te-a abordat pe furiș. Ar fi trebuit să vină întâi la mine.

— Da, Kazumi.

— Francezii ăștia! a exclamat Mrs. Townsend. Probabil m-am strâmbat ușor, pentru că ea a zâmbit. Nu vreau să te jignesc. Tatăl meu e englez, dar mama mea e franțuzoaică. Am dreptul să critic Franța, așa cum îl ai și tu.

De ce-aș fi vrut să critic Franța – sau orice altă țară? Dar n-am spus asta.

— V-ați născut în Franța? am întrebat-o.

— Ah, acum mai vii de-acasă, a spus ea. Știu că te simți probabil copleșită pe moment. Dar ești scriitoare, și treaba ta e să fii curioasă în legătură cu orice și să pui întrebări.

Deci iată alt lucru pe care trebuia să-l fac. Să pun întrebări, indiferent că eram curioasă sau nu.

Trenul a scos un șuierat lung. Fluierul trenurilor englezești fusese primul lucru care-mi plăcuse în această țară nouă. Cele franțuzești emiteau un sunet strident, ca un schelălăit. Trenul acesta în care urcaserăm – fluierul lui suna ca un salut. Aș fi vrut să fie Fabienne lângă mine. Ea se pricepea să imite păsări și animale. Ar fi putut foarte ușor să fluiere ca acest tren bătrân și cumpătat.

Mrs. Townsend m-a întrebat dacă stau comod. Am dat din cap.

— Deci, da, Agnès, după cum ți-am spus mai devreme, tatăl meu e englez, iar mama e franțuzoaică, dar s-au cunoscut în Elveția, și eu acolo m-am născut. Tata era directorul unui internat local, așa că practic sunt născută, se poate spune, pentru meseria asta.

Am zâmbit și am dat din cap.

— Elveția e o țară foarte frumoasă, ar trebui s-o vizitezi într-o zi.

— Da, Kazumi.

— Iar Surrey, unde se află Woodsway, e și el o regiune foarte frumoasă. Unii îl numesc „Elveția Angliei“.

Dacă atunci mi s-ar fi dat o hartă, n-aș fi fost în stare să găsesc pe ea nici Surrey, nici Elveția. Mult mai târziu, când am călătorit din Franța în America, o femeie de pe vapor mi-a spus că e din Sacramento, „Parisul din Deltă“. Ce deltă o fi asta? m-am întrebat. Să botezi un loc cu numele altuia e un truc stupid, de care oamenii nu se satură niciodată.

Cele două femei așezate de cealaltă parte a intervalului, una de vârstă mijlocie și una mai bătrână, s-au uitat amândouă la noi și apoi s-au întors la conversația lor aproape neauzită. M-am întrebat dacă înțelegeau franceza. Mrs. Townsend nu părea să-și facă griji că cineva ar putea să tragă cu urechea.

— Am locuit în mai multe țări, mi-a spus ea. Dar preferatele mele sunt Elveția și Japonia. Austria, hm, e o țară complicată. China, Singapore, Malaysia sunt bune pentru o vizită, dar nu știu cine s-ar simți acasă acolo, afară de băștinași. Anglia e incomparabilă. Ai noroc să poți trăi o vreme aici.

— Dumneavoastră n-ați trăit în Franța? am întrebat-o.

— Am fost doar în vizită. Nu mă atrage ideea de a locui în Franța.

N-am avut nimic de replicat.

— De când eram de vârsta ta, ba nu, chiar de mult mai tânără, mi-am dorit să fiu scriitoare, mi-a spus Mrs. Townsend. Țin un jurnal de când am împlinit nouă ani. Scriu poezii, povestiri și piese de teatru.

— Ah!

— Bănuiesc că, într-un fel, am fost mereu o scriitoare, fiindcă niciodată n-am încetat să scriu, a continuat ea, luând pentru o clipă o expresie nostalgică. Dar profesional n-am făcut niciodată nimic notabil, așa cum ai făcut tu.

Aș fi vrut să-i pot spune că nu m-ar fi deranjat deloc să *nu* fiu scriitoare. Să-i spun: Poftim, luați reușita mea notabilă, luați ce vreți de la mine și lăsați-mă să mă întorc acasă!

Mrs. Townsend mi-a mai povestit câteva lucruri despre viața ei, mai ales despre călătorii, despre visul ei dintotdeauna de a deveni scriitoare și despre

devotamentul față de meseria de profesoară.

— Cred foarte tare că pot să schimb ceva ca pedagog, a spus ea. Dintre toate elevele mele, Agnès, tu ești cea care îmi va da posibilitatea să-mi exercit influența la maximum.

— Da, Kazumi, am spus, apăsată de temeri.

Când mă gândesc acum la călătoria aceea, mă minunez că o fată înceată la minte ca mine a putut avea un asemenea moment rar în care să vadă foarte bine viitorul: în vagonul de tren, așezată față-n față cu Mrs. Townsend, am simțit că-mi vine să urlu, să evadez înainte ca trenul să-și atingă destinul. Și totuși, în retrospectivă, dinspre un prezent care răzbună trecutul, oricine poate pretinde iluzoriul statut de clarvăzător.

L-am văzut iar pe fotograful francez pe peron când am ajuns în gară la Easthumble. Urcase în tren și ne știuse destinația. Nu mi-a trecut prin cap că cineva ar fi putut să-i vândă pontul despre călătoria noastră. Mă temeam doar că Mrs. Townsend avea să se enerveze. Așa a și fost. Mi-a spus scurt să mă așez pe o bancă și să nu vorbesc cu nimeni, apoi s-a dus împreună cu fotograful ceva mai încolo. Cum aș fi putut să vorbesc cu cineva? Afară de noi și de francez, din tren coborâseră numai doi oameni, și mai era un bărbat care se plimba înainte și înapoi pe peron, adâncit în gânduri, cu pălăria în mână. Bănuiam că nici unul dintre ei n-avea să se apropie de mine și să-mi dea *bonjour*.

Trenul a șuierat și a pornit încet, ca și cum aproape i-ar fi părut rău că mă lasă în urmă. M-am uitat la spatele lat al șefului de gară și i-am admirat uniforma. Mi-am mișcat degetele de la picioare în ghetele mele noi. Mi-am studiat mâinile, mănușile de piele întoarsă, moi ca burta de miel tânăr. Lacrimile din seara anterioară mi se păreau la fel de îndepărtate și de ireale ca și copilăria, ca și Franța. Viața mea nu era atât de rea. Poate aveam să descopăr și alte lucruri bune când ajungeam la Woodsway. Poate aveam să mă transform chiar în Fabienne și să văd în toate un joc, ca să mă amuz.

Mrs. Townsend s-a întors cu fotograful și mi-a spus că ajunsese la o înțelegere cu M. Lambert. Amândoi considerau că merită să-mi înregistreze șederea la Woodsway, și M. Lambert avea să-mi facă o serie de poze la gară. Cum semestrul încă nu începuse, a continuat Mrs. Townsend, M. Lambert n-avea să ne însoțească la școală în ziua aceea, dar urma să se întoarcă în scurt timp, de îndată ce mă instalam.

A fi o foarte tânără și faimoasă scriitoare putea fi un joc. A zâmbi luminos în obiectivul lui M. Lambert, a privi melancolic la ceața de ianuarie atârnată peste vârfurile copacilor, a studia mersul trenurilor afișat în gară (scris în engleză, pe care n-o puteam citi), a o asculta pe Mrs. Townsend cu o expresie captivată și cuminte – toate puteau să facă parte din joc. Era altceva decât a scrie o carte. N-aveam să fiu în stare să scriu nimic fără Fabienne, dar îmi puteam inventa propriile jocuri. M-am uitat drept în ochii lui M. Lambert când mi-a urat succes și și-a luat rămas-bun.

— Aduceți-mi vești din Franța cât de curând, *monsieur*! i-am spus. Nu fusesem niciodată atât de îndrăzneață cu un străin.

La gară ne-a întâmpinat un bărbat pe nume Meaker. Ne transferase deja bagajele în mașină în timp ce M. Lambert mă fotografia. L-am salutat, dar nu vorbea franceză. E timpul să vorbești engleză acum, a declarat Mrs. Townsend și m-a învățat să-i spun: *How do you do?* Părul roșcat al lui Meaker părea să aibă nevoie de un pieptăn și imediat m-am imaginat stând pe vârfuri și atingându-i ciufuleala din creștet. Era genul de om pentru care ți-ai fi dorit să faci ceva sau să-i faci ceva, în loc să-i strângi mâna și să-i spui un insipid: *How do you do?*

Era singurul bărbat care locuia la Woodsway. Făcea pe șoferul și lucra de asemenea ca grădinar și om bun la toate. Curând a intrat în jurnalul meu – prima temă pe care am primit-o la școala cea nouă. Timp de o oră după masa de seară

eram pusă la un birou în salonul personal al lui Mrs. Townsend, unde trebuia să scriu în caietul gros, legat în piele, pe care mi-l dăduse M. Chastain.

Nu știam despre ce să scriu, dar Meaker mi s-a părut un subiect bun, căci era inofensiv ca un copac – nu un copac bătrân și maiestuos, nici un lăstar, ci un copac ca oricare altul. Dar, din precauție, nu i-am trecut numele în jurnal. Am scris că primul om care m-a întâmpinat în Anglia, la sosire, era un bărbat cu un cuib de pasăre în vârful capului. După o zi am decis să pun în cuibul acela câteva ouă de ciocârlie. Apoi l-am transformat într-un acrobat care umbla pe picioroange, ca să nu fie silit să folosească o scară când lucra în livadă. Știa cum să-și țină echilibrul, căci ouăle nu se rostogoleau niciodată din cuib. Se purta frumos cu pasărea-mamă care-i stătea cocoțată în creștet și, când ea clocea, el dormea pe un scaun, stând în fund. Apoi, când puii ieșeau din găoace, îi hrănea în gurile lor flămânde dacă mama nu se întorcea la timp. Așa se împrietenea cu puii, care, chiar și când creșteau suficient ca să-și ia zborul, nu mai plecau, fiindcă el le oferea mereu un ospăț de râme și viermi din grădină.

La Woodsway erau cincisprezece fete, iar eu aveam să fiu a șaisprezecea. Celelalte, plecate acasă, pe la prietene sau în stațiuni de schi, nu se întorseseră încă din vacanța de iarnă.

Clădirea pensionului, conacul Shelbrooke, fusese construită nu prea demult, mi-a spus Mrs. Townsend. E în stil Tudor, dar nu e atât de veche – și a adăugat că, bineînțeles, asta garanta un confort modern care n-ar fi fost disponibil în construcții mai vechi. În apropiere existase pe vremuri moara Shelbrooke, și un industriaș ridicase conacul pentru familia sa, dar murise înainte să-l termine. Apoi fiii lui muriseră amândoi în Marele Război. Văduva industriașului locuise aici cândva cu cele trei fiice, iar în ultimii șapte ani clădirea adăpostise Pensionul Woodsway pentru fete. Este reședința perfectă pentru un pension, îmi spusese Mrs. Townsend când îmi făcuse turul în ziua sosirii.

În clădire nu se aflau decât bucătăreasa, ajutoarea ei și cele două servitoare, care păreau să aibă un fel misterios de a umbla. Mai degrabă le auzeai – le simțeai – decât să le vezi, așa cum îți simți burta. Mâncam de câteva zile singură în sufragerie. Îmi aducea tava Essie, cea mai tânără dintre servitoare, care însă nu vorbea franceză, iar când eu îi spuneam ceva în engleza mea stricată, părea să-i fie rușine pentru mine. Nu era mult mai în vârstă decât mine, dar deja își câștiga existența. M-am întrebat dacă în Franța există pensioane. Eu și Fabienne am fi putut lucra într-un asemenea loc, hălăduind prin lumea subterană a unui conac. Nimeni n-ar fi știut cu adevărat cine suntem și exact de asta am fi fost fericite și libere.

De două ori pe zi, dimineața și după-amiaza, Mrs. Townsend îmi dădea lecții de engleză. Salonul ei personal era garnisit cu numeroase obiecte cu iz oriental, cărora le-am învățat numele, dar de atunci le-am uitat. De regulă, cursurile nu se țineau aici, dar, cum fetele nu se întorseseră, mi-a explicat ea, puteam foarte bine să stăm comod.

— Văd că încerci ceva nou, mi-a spus într-o după-amiază. Testezi o altă abordare?

Nu știam la ce se referă.

— În scrisul tău, vreau să spun. Încerci ceva nou?

— Scrisul meu?

— Am aruncat o privire la ceea ce ai scris în jurnal în ultima săptămână. Ai făcut o treabă excelentă.

Jurnalul meu. Nu m-am simțit alarmată, ci răzbunată. Mrs. Townsend nu mi-l cerea să-l citească la sfârșitul orei de scris din fiecare seară, dar bănuisem că va intra în camera mea când nu sunt acolo. Aveam o cameră frumoasă, chiar foarte frumoasă. Fereastra dădea spre livadă, iar perdeaua albă de dantelă era atât de fină, încât uneori stăteam pe pervaz înfășurată în ea ca într-un costum. Șiruri de trandafiri palizi înfloreau pe tapetul bleu, fiecare la fel de frumos și desăvârșit ca cel de alături, toți identici. Patul, comoda și biroul – nimic nu era nou, în mod cert, dar erau mai frumoase decât orice văzuseră vreodată oamenii din Saint-Rémy. Faptul că Mrs. Townsend intra în camera mea să-mi citească jurnalul era

un preț pe care trebuia să-l plătesc. Avusesem inspirația să nu scriu despre o vrăjitoare care să arate ca Mrs. Townsend, cu o coafură permanent ca niște arcuri de oțel și cu un colier de perle asemănător cu un șirag de ochi de pește fierți.

— Bărbatul acela cu un cuib de pasăre în păr e cumva Meaker?

— A, nu! am spus. Nici vorbă!

— Deci e un bărbat pe care l-ai inventat.

— Da, Kazumi.

— Cum de ți-a venit ideea asta?

Am clătinat din cap ca și cum eu însămi eram nedumerită. La Paris, jurnaliștii mă întrebau cum de-mi venise o idee sau alta de povestire și întotdeauna mă purtam ca și cum îmi puseseră o întrebare prea complicată ca să răspund și totodată prea absurdă.

— Nu știu, am spus. Nu pot niciodată să explic cum îmi vine o idee. Unele găini de-ale noastre se ouă zilnic, dar nu sunt în stare să explice cum.

— *Rubbish*, a spus Mrs. Townsend. Scriitorii nu sunt găini.

— Nu, firește că nu. Vreau să spun că…

— Știu exact ce vrei să spui. Am citit în presă că ai mai declarat asta. Nu știu dacă ai născocit analogia singură sau te-a învățat cineva. Dar trebuie să te avertizez: îți faci un deserviciu cu genul acesta de limbaj. O găină poate fi înlocuită cu altă găină, iar nouă toate ouăle lor ni se par la fel. Înțelegi?

— Da, Kazumi, am spus, încercând să iau un aer grav. N-aveam ce-i face lui Mrs. Townsend dacă nu știa că ouăle de la găini diferite nu arată la fel.

Ea a dat din cap și s-a lăsat pe spate pe canapea, ca și cum ar fi vrut să aibă o vedere mai amplă asupra mea și a scaunului pe care stăteam.

— Nu cred că e treaba mea să-ți țin imaginația în frâu, a spus, așa că sfatul meu e să faci în continuare ceea ce-ți vine în mod natural. Dar fanteziile de genul celei pe care o scrii acum nu se ridică, după mine, la standardele tale.

— N-am s-o mai scriu.

— Nu, nu asta am vrut să spun, mi-a răspuns Mrs. Townsend. Fă mai departe ceea ce faci! Orice nouă evoluție a scrisului tău va fi, fără îndoială, interesantă pentru mine și pentru public.

— De ce? am întrebat-o.

— Trebuie să înțelegi, Agnès, că oferi lumii ocazia rară să observe cum o minte încă insuficient formată se transformă odată cu schimbarea mediului. Nu e nevoie să fiu circumspectă cu tine. Ai scris o carte a cărei acțiune e plasată în satul tău natal și ai scris-o bine. Înțeleg că M. Chastain va publica o a doua carte, a cărei intrigă se desfășoară tot acolo și care, fără îndoială, va primi atenția meritată. Dar cât crezi că mai vrea publicul să audă de la o tânără țărăncuță despre un sat prăpădit ca Saint-Rémy? Luna viitoare o să-și găsească alte plăceri în poveștile vreunui mic vagabond despre străduțele lăturalnice sau în relatările unui tânăr lumânărar despre viața lui de ucenic. Înțelegi ce spun?

Nu înțelegeam.

— Da, Kazumi.

— Faptul că ai venit la Woodsway e ca un capitol nou într-o carte, a continuat Mrs. Townsend. Orice scrii în jurnal – fantezii, poeme epice sau o relatare realistă a vieții tale –, orice scrii are potențial, înțelegi?

— Da, Kazumi, am spus. Aceste două cuvinte, îmi dădeam seama, erau de ajuns.

— Deci sfatul meu e să scrii, la începutul acestui nou capitol, orice-ți vine. Dar nu trebuie să uiți niciodată că există o diferență între potențial și capacitatea cuiva de a-l realiza.

Dacă cineva avea potențial, aceea era Fabienne, și totuși potențialul pe mine mă ținea prizonieră în acest conac.

În seara aceea, în jurnal, l-am pus pe bărbatul cu cuib în cap să le ofere păsărilor un ospăț cu râme. E timpul să vă luați zborul și să vă faceți viața voastră în pădure, le-a spus el. Ba nu, ba nu, ba nu, au ciripit ele. Dar bărbatul n-a vrut să audă. Nu era om rău, însă nu i se părea normal să rămână prieten cu ele pentru totdeauna. M-am săturat să dorm în fund, le-a spus el.

Undeva trebuie să existe altcineva pe care să nu-l deranjeze că-i stau păsări în creștet și care n-o să se sature niciodată să doarmă în fund – așa și-au spus păsările între ele și nu s-au întristat deloc când și-au luat adio de la bărbatul roșcat. Poate vor găsi o statuie într-un parc public, și-a spus el. Știa că o să-i fie dor de ele, dar poate, primăvara viitoare, altă pasăre-mamă avea să vină să-și facă alt cuib în părul lui. În seara următoare, când mi-am deschis jurnalul, am regretat o clipă că expediasem păsările. Acum, că nu mai puteam scrie despre bărbatul acesta, simțeam că-mi pierdusem primul prieten la Woodsway. M-am uitat în jur, încercând să găsesc altceva despre care să scriu, și chiar atunci câinii lui Mrs. Townsend au intrat după ea în salonul personal. Erau o pereche bizară: un uriaș pe nume Ajax și un cățel numit Willow. Ajax, îmi spusese ea, era mare danez, iar Willow, pomeranian. Armonia, îmi explicase Mrs. Townsend, constă în găsirea echilibrului perfect între contrarii. Nu știam despre ce vorbește. Aiurelile ei, spre deosebire de aiurelile pe care le inventam eu și Fabienne, mă făceau să casc.

Câinii lui Mrs. Townsend, care trăiau în armonie și nu trebuiau să lupte ca să-și câștige hrana, aveau poate o viață mai ușoară decât câinii de la mine din sat, dar mie mi-era milă de ei. Dacă observa că nu sunt lângă ea, Mrs. Townsend sufla într-un fluier pe care îl ținea tot timpul în buzunar. Fluierul, mi-a explicat ea, scotea un sunet pe care nu-l auzeau decât câinii. Și când sufla, nefericitele lighioane apăreau de îndată, cu coada între picioare, neîndrăznind să-i întâlnească privirea. *What's the matter with you?*[10] le spunea Mrs. Townsend pe un ton de dojană. Sau: *What's wrong with you?*[11]

Mila nu mă aducea mai aproape de cei demni de milă. Nu-mi plăceau câinii, dar au fost suficienți ca sursă de inspirație. În seara aceea am scris despre un tigru și o vulpe care locuiau într-un conac cu ferestre în rame de lemn întunecat, care dădeau spre o fântână și o pajiște largă ca o mulțime de ochi vicleni. Tigrul nu era fioros, ci timid, vulpea vanitoasă, dar nu prea drăguță. Își complimentau

unul altuia înfățișarea și inteligența. Se considerau cele mai norocoase animale din regat. Trăiau în armonie, mâncând din două castroane de porțelan puse unul lângă altul și dormind sub pături de lână mai moi decât propria lor blană. Într-o zi, m-am gândit, avea să se întâmple o nenorocire, și unul din ei avea să trebuiască să-l mănânce pe celălalt ca să nu moară de foame.

---

10. Ce e cu voi?
11. Ce-ați pățit?

— Săptămâna viitoare se întorc fetele, mi-a spus Mrs. Townsend într-o după-amiază, după ce terminaserăm lecția de engleză. La scurt timp după ce se instalează, o să vină fotograful.

— Da, Kazumi.

— Spune-mi, cum ți se pare Woodsway până acum?

— E frumos, am spus. Îmi place aici.

— Ce-ți place? Deși n-ai încă o idee despre viața adevărată de școală, firește.

— Îmi place totul, am spus, uitându-mă în jur după un răspuns mai bun. Îmi place că sunt multe cărți, îmi plac covoarele și lustrele. Îmi place cum gătește Mrs. Fisher. Și faptul că am propria mea cameră și că pot să fac baie.

Mrs. Townsend a dat din cap.

— Deci acum îți plac băile?

— Foarte mult, am spus.

În ziua sosirii mele, Mrs. Townsend îmi spusese să fac o baie, dar eu mă împotrivisem. În camerele de hotel de la Paris și Londra văzusem căzi de baie, dar mi se păruseră la fel de suspecte ca și toaleta unde se trăgea apa și care huruia cu o forță misterioasă. La Woodsway, Mrs. Townsend fusese cea care-mi pregătise baia și adăugase spumă, care se uitase cum mă dezbrac și mă îndemnase să mă cufund cu totul în apă. Spunea că în curând o să mă obișnuiesc. Avusese dreptate. Îmi plăcea cât de caldă, de netedă și de parfumată mă simțeam după aceea.

— Bun, a spus Mrs. Townsend. Și te speli pe dinți de două ori pe zi, cum te-am învățat?

Am dat din cap. Spălatul pe dinți era alt lucru pe care îl învățasem la sosire. Nu-mi făcea însă tot atâta plăcere ca baia. Îmi venea să vărs când simțeam gustul pastei de dinți.

— Le-ai scris părinților și prietenilor tăi?

— Da, Kazumi.

— Unde sunt scrisorile? Arată-mi-le și ți le pun eu la poștă.

I-am răspuns după o pauză.

— Am rugat-o pe Clara să le pună la poștă.

— Pe Clara! a exclamat Mrs. Townsend. Clara e ajutoarea lui Mrs. Fisher. Nu e treaba ei să-ți ducă ție scrisorile la poștă.

Am simțit că mi se aprinde fața. La Paris și la Londra, recepționerii fuseseră întotdeauna dispuși să-mi pună scrisorile la poștă. Crezusem că și în această viață nouă e de ajuns să cer ajutorul cuiva.

— Pe viitor să vii întotdeauna la mine când vrei să pui ceva la poștă, mi-a spus Mrs. Townsend. A scos apoi un teanc de scrisori dintr-un sertar, spunându-mi că sosiseră în ultimele două zile. Cine e Fabienne Martin? m-a întrebat.

Am încercat să nu trădez nimic pe față.

— O prietenă, am răspuns. Am crescut împreună.

— Și Jacques Martin? Fratele ei?

— A, da, am spus. O soluție isteață, m-am gândit. Era mai ușor decât să-mi

închipui un Jacques despre viața căruia nu știam nimic.

— De ce îți scriu amândoi? Le scrii amândurora?

— Fabienne nu mai merge la școală, am spus. M-a rugat să-i scriu și să-i spun cum a fost călătoria la Paris, cum e școala în Anglia. E curioasă.

— Da, de înțeles, a spus Mrs. Townsend. Și Jacques?

— El e… e… m-am bâlbâit. Jacques… e… iubitul meu.

— Exact cum m-am gândit. Câți ani are?

— Șaisprezece. De fapt, șaptesprezece. A împlinit șaptesprezece săptămâna trecută.

Mrs. Townsend a studiat plicul. M-am întrebat dacă Fabienne făcuse scrisul lui Jacques îndeajuns de diferit de al ei.

— După mine, ești prea tânără ca să ai un iubit, a comentat Mrs. Townsend. În plus, stilul acestui Jacques nu-mi dă impresia că se potrivește cu tine. Poate în sat la voi nu contează dacă-i spui *petit ami*12, dar acum pentru tine e timpul să privești înainte. Poți cu siguranță să le scrii prietenei tale Fabienne și părinților, dar ți-aș recomanda să încetezi jocul acesta amoros infantil cu Jacques.

N-am răspuns imediat. Dacă Fabienne voia să-mi scrie ca și cum ar fi fost două persoane, trebuia să-mi fac și eu treaba, din partea mea.

Mrs. Townsend mă privea scrutător.

— Ce este, nu ești de acord?

— Nu văd de ce nu-i pot scrie lui Jacques.

— Ce ai de câștigat dacă-i scrii?

Întrebarea era: ce am de pierdut? Iar răspunsul: foarte multe. În ultimele două săptămâni le scrisesem lui Jacques și lui Fabienne separat. În scrisorile către Fabienne descriam tot ce vedeam în noua mea viață, fără să spun prea multe despre mine: clădirile și străzile din Paris și Londra erau ale altora; mobila, perdelele și covorul din camera mea aparțineau pensionului; hainele noi din șifonierul meu erau ca niște străini aroganți, care mă priveau de sus de pe umerașe. În scrisorile către Jacques eram mai liberă și mă temeam mai puțin să fiu făcută „tâmpită“: încercam papucii moi pe care trebuia să-i port numai în cameră; beam ceai din cești cu buza aurită și cu mânere atât de delicate, încât uneori îmi închipuiam că mușc din ele; săpunul cu parfum dulce, un oval translucid, auriu ca mierea, îmi lăsa fața și mâinile moi și înmiresmate, spre deosebire de calupurile butucănoase, de culoarea balegii, pe care le foloseam acasă și care ne ardeau pielea. Jacques era mai bun decât orice alt băiat pe care-l cunoscusem: avea toate calitățile lui Fabienne și mă iubea mai mult decât Fabienne.

Am aruncat o ocheadă spre scrisori. Erau primele de la Fabienne și Jacques. M-am întrebat cât de diferit sunau.

— Îmi place să primesc scrisori, am spus. Îmi place să primesc vești de acasă.

— Primești de la părinți. Și de la această prietenă, Fabienne.

— Jacques îmi spune alte lucruri.

Mrs. Townsend s-a uitat la mine și în ochii ei am citit surpriză și aversiune.

Era prima dată când îi răspundeam altfel decât cu standardizatele „da, Kazumi“, „nu, Kazumi“, „mulțumesc, Kazumi“. Un șoc similar ar fi resimțit cineva care și-ar fi auzit papagalul recitând cuvinte obscene.

— Bine, hai să ne uităm puțin la scrisorile lor! Să vedem ce vești îți transmite Jacques pe care nu ți le poate da sora lui.

Nu știam la ce se referă Mrs. Townsend, dar, înainte să apuc să răspund, ea a desfăcut cele două plicuri. Îmi arătase odată o lamă subțire, cu mâner de jad sculptat în formă de pește. Fusese prima oară când vedeam un cuțit de desfăcut scrisori. Acum am urât ruptura zdrențuită lăsată de degetele ei. Nu, am urât-o pe ea.

Mi-a înmânat plicurile.

— Citește-le pe amândouă cu glas tare, ca să le putem judeca meritele.

Am recunoscut hârtia de scris pe care o folosise Fabienne – pagini dintr-un caiet de școală, din cele în care eu transcriam povestirile noastre. Dacă le adulmecam, aș fi simțit poate aroma proaspătă a pajiștii sau mirosul noroios din preajma grajdului din curte. Cum naiba ajunsesem în țara și școala aceasta ciudată, unde primeam porunci de la cineva care își spunea „Kazumi“, cu toate că nu arăta absolut deloc ca o Kazumi? Exista un singur om pe lume ale cărui dorințe erau și dorințele mele, a cărui viață era la fel de importantă pentru mine ca viața mea.

— O să le citesc mai târziu, am spus.

— Nu asta ți-am cerut să faci, Agnès.

Știu, a spus o voce în capul meu, dar nu spune nimeni că trebuie să te ascult tot timpul. M-am lăsat moale în scaun și am studiat biroul care mă despărțea de Mrs. Townsend. Nu eram genul de fată care se bosumflă, dar când și când alunecam în ceea ce Fabienne numea starea mea în care „făceam pe moarta“. Nu se întâmpla niciodată în fața părinților sau a profesorilor, dar uneori, când Fabienne era prea dură cu mine sau mă lua în râs fără milă, încetam să mă mișc, închipuindu-mi că sunt un trunchi de copac sau un bolovan. Ea se înfuria, dar, câtă vreme rămâneam imobilă, cu răsuflarea slabă, cu ochii abia mijiți, încât nu vedeam decât niște forme tulburi, nici furia ei crescândă, nici amenințările, nici măcar pumnii pe care mi-i dădea nu-mi puteau face rău. Singurul mod de a mă scoate din această stare, Fabienne știa, era să se înmoaie. Nu-și cerea niciodată iertare, dar simțeam când furia ei era înlocuită de altceva – respect, resemnare sau pur și simplu dorința de a mă vedea revenind la viață. Uneori găsea câteva fructe de pădure și mi le freca de buze sau îmi punea câte o frunză pe pleoape și apoi le lua brusc, ca și cum ar fi fost un magician care îmi arăta o lume nouă. Erau metodele ei de a mă trezi. Și mă trezeam întotdeauna.

— Agnès, a spus Mrs. Townsend. Insista să-mi atragă din nou atenția asupra ei, dar eu știam că, dacă refuz să mă concentrez, pot rămâne departe de ea. M-am întrebat dacă nu cumva zâmbesc cu ochii abia mijiți. O clipă mai devreme aproape simțisem gustul dulce-astringent al fructelor de pădure pe care Fabienne mi le strecura câteodată, strivite, printre buzele strânse, în strădania ei de a mă

readuce la viață. O dată, o singură dată o mușcasem de degete, luând-o prin surprindere. Nu se supărase. De fapt, izbucnise într-un râs nestăpânit.

— Agnès, a spus din nou Mrs. Townsend, cu vocea ceva mai puțin dură de data asta.

Am deschis ochii și m-am uitat la ea așa cum m-aș fi putut uita la una dintre cele două femei din vagonul care ne adusese de la Londra în Surrey.

— Ce făceai?

— Ați spus ceva? am întrebat-o. I-am simțit privirea iscoditoare și mi-am păstrat fața inexpresivă și privirea fără țintă. Poate avea să mă creadă nebună, dar multe genii, mi-am amintit că ne spusese M. Devaux, fuseseră oameni nebuni.

— Discutam corespondența ta, a spus Mrs. Townsend.

— A, da. Am băgat mâna în buzunar și am pipăit cele două scrisori.

— Și te-am rugat să mi-o împărtășești și mie, a spus Mrs. Townsend pe un ton inedit, care încerca să mă convingă.

— Dar sunt scrisori care mi-au fost adresate mie.

— Și ăsta e un motiv să nu mi le citești?

Oare Fabienne prevăzuse că scrisorile ei către mine aveau să cadă, poate, sub ochii lui Mrs. Townsend? Nu mă puteam hotărî. Dacă scrisese ceva despre cărțile noastre, Mrs. Townsend ar fi putut deveni suspicioasă. M-am uitat la ea cu ochi lipsiți de expresie.

— Agnès!

— Dar sunt scrisori pentru mine, am spus din nou.

Mrs. Townsend a tras aer adânc în piept și a dat să spună ceva, dar s-a oprit. A arătat spre un teanc de scrisori de pe birou.

— De fapt, acestea sunt scrisorile pe care aș vrea să le discut cu tine. De la cititorii tăi. Mi le-a trimis editorul tău francez. Vrei să le citești?

Citisem scrisorile cititorilor pe care M. Chastain mi le dăduse la Paris. Câțiva îmi cereau autograful; alții mă rugau să corespondăm. Un bărbat mă întreba cât timp – cât exact, câteva secunde, câteva minute? – le luase porcilor ca să devoreze pruncul mort. Se întreba dacă prevăzusem că le furnizez ucigașilor o nouă metodă de a distruge dovezi ale crimei – și încă una ingenioasă, nu-i așa?

Faptul că Mrs. Townsend nu mai insista să-i citesc cu voce tare scrisorile de la Fabienne și Jacques mi-a dat de înțeles că câștigasem o rundă în jocul acesta, așa că am decis să-i ofer ceva în schimb.

— Am să fac cum credeți dumneavoastră că e bine, i-am răspuns.

— Foarte înțelept, a spus Mrs. Townsend. Nu văd de ce ți-ai pierde timpul citind așa ceva. Deocamdată le pun deoparte. Când am un moment liber, o să mă uit peste ele. Nu mă aștept să găsesc nici o comoară ascunsă, dar o să-ți spun dacă e ceva interesant.

I-am mulțumit. Abia așteptam să mă întorc în camera mea să citesc scrisorile de la Fabienne și Jacques. M-am întrebat dacă Mrs. Townsend le deschisese deja și le citise și apoi le resigilase. Dar, chiar și dacă nu, n-aș fi putut-o împiedica să intre mai târziu în camera mea și să le citească, așa cum n-o puteam împiedica să

citească jurnalul pe care mi se ceruse să-l țin.

12. Iubit (în franceză, în original).

20 ianuarie 1954

Ma chère Agnès,
Fabienne a venit ieri de la poștă aducând plicul cu scrisorile tale către ea și către mine. Când i-am cerut scrisoarea mea, a spus să ne batem și, dacă câștig, mi-o dă. I-am zis că n-are decât să mi-o dea altă dată sau s-o citească ea și să-ți scrie un răspuns din partea mea. Ea m-a întrebat: te temi să nu pierzi? I-am spus: eu nu mă bat cu fetele. Ea a zis atunci: nu-ți face griji, n-ai să mă poți răni.

Dar nu mă temeam s-o rănesc. Dacă pierdeam, tot satul ar fi știut și ar fi râs de mine. Dacă câștigam, tot ar fi râs, pentru că mă luptasem cu o fată.

În toiul nopții a mototolit scrisoarea ta și mi-a aruncat-o în față. M-am prefăcut că nu mă trezise și, când a plecat, am citit-o la lumina lanternei. Aș vrea să mi-o fi putut trimite direct mie, dar Fabienne spune că e mai sigur ca ea să primească ambele scrisori în același plic, adresat ei. Spune că, dacă jurnaliștii ar afla că îi scrii unui băiat, ar face mare caz de asta. Eu nu înțeleg de ce. Cred că a aranjat așa cu tine ca să poată citi scrisorile pe care mi le trimiți mie. Știe ce simt pentru tine și cred că de asta insistă să ne stea în cale.

În sat nu se întâmplă prea multe. Viața ta pare minunată și plină de evenimente.

Mi-e dor de tine.

Nu e o scrisoare grozavă și îmi pare rău că am spus lucrurile de mai sus despre Fabienne. E prietena ta, așa că nu e frumos din partea mea să mă plâng. Dar știi cum e ea. N-o pot înțelege niciodată. E totuși singura persoană, afară de mine, care ți-e apropiată, așa că o iert.

Jacques

20 ianuarie 1954

Ma chère Agnès,
Ți-am citit scrisorile către mine și fratele meu și m-am distrat la culme. Pari cea mai mare proastă când îi scrii lui, ceea ce e de înțeles. Majoritatea fetelor se transformă în niște vrăbii gureșe când au impresia că sunt îndrăgostite. Nu pot spune decât că ar trebui să ai grijă ca, după Jacques, să nu te mai îndrăgostești de nimeni. Jacques e băiat bun. Nu scapără de inteligență, dar îmi place de el mai mult decât de majoritatea băieților. Poți să-l iubești cât vrei.

Dar nu te bizui pe el. E băiat și curând va fi bărbat. Bărbații au inimi foarte schimbătoare.

S-au întâmplat multe de când ai plecat. A murit *Père* Gimlett – poate ai aflat de la ai tăi. Era o zi geroasă, a alunecat în timp ce se ducea la budă și s-a lovit la cap. Bietul bătrân! A murit cu vezica plină.

Acum două săptămâni Louisa a născut un băiețel, așa că ai pierdut

pariul. L-au numit Pierre. Următoarea care o să nască e Josephine, în martie. Eu pun pariu că e tot băiat, așa că tu trebuie să spui că e fată.

Săptămâna trecută m-am dus acasă la tine și i-am întrebat pe ai tăi dacă pot să-mi dea unul dintre iepurii tăi. Le-am spus că vreau să am ceva de la tine pentru că îmi lipsești. Am văzut că maică-ta nu mă crede, dar taică-tu a zis da. Poate și lui i-e dor de tine.

Ghici pe care mi l-au dat. Și ghici ce s-a întâmplat pe urmă.

Scrie-mi despre toate. Ține minte, despre toate.

Fabienne

Tocmai am recitit aceste două scrisori, alături de celelalte pe care le-am primit de la Fabienne anul acela, sub numele ei și sub numele lui Jacques. Aș vrea să știu ce s-a întâmplat cu scrisorile mele către ea. Poate nu le-a păstrat. Dar poate e mai bine așa. În felul ăsta, nimeni n-ar fi putut să scotocească printre lucrurile ei după ce a murit și să-mi citească scrisorile.

Eu dădeam nume tuturor iepurilor, găinilor și porcilor noștri, dar asta nu i-a salvat niciodată de la pieire. Probabil ghicisem, citind prima dată scrisoarea lui Fabienne, la ce iepure se referea. Acum nu-mi mai amintesc numele lor. Dar știam chiar și atunci că-l ceruse nu pentru că-i era dor de mine, ci pentru că-i era foame.

Am citit scrisorile de câteva ori în ziua aceea. Cele pe care i le scrisesem eu lui Jacques erau adresate unei persoane imaginare, dar răspunsul lui Fabienne o făcuse reală. Am pus cele două foi, cu scrisuri diferite, una lângă alta. Oare, dacă le citea, Mrs. Townsend ar fi suspectat ceva? M-am plimbat prin cameră până când am găsit ascunzătoarea perfectă, în buzunarul interior al hainei pe care o purtasem când plecasem din Saint-Rémy. Era atârnată în colțul cel mai adânc al garderobului. După ce am împăturit scrisorile și le-am ascuns în buzunarul hainei, am băgat-o într-unul din geamantanele pe care mi le cumpărase Mrs. Townsend. Avea un lacăt argintiu cu două cheițe mici, tot argintii, și mi-au trebuit câteva încercări până am reușit să-l încui. Nu-mi dădusem seama, până atunci, că am un loc unde să pot ascunde ceva de ochii lui Mrs. Townsend. Am așezat geamantanul descuiat deasupra celui încuiat și am băgat o cheiță în cutia periuței de dinți, iar pe cealaltă într-o pereche de șosete vechi de iarnă dintr-un sertar al comodei.

Conacul s-a schimbat când s-au întors fetele. Mrs. Townsend îmi spusese în seara dinainte că urmează să le ajute să se instaleze și că în ziua aceea n-o să mai facem ora de engleză. Nu-mi spusese ce se aștepta să fac eu și m-am întrebat dacar fi trebuit să rămân în salon și să le salut pe fete la sosire. Aș fi putut să stau cu una dintre cărțile franțuzești pe care Mrs. Townsend mă rugase să le citesc, o colecție de poezii (dar de ce aveam nevoie să citesc poezii?) sau una de maxime de La Rochefoucauld (m-am uitat pe prima pagină, dar creierul meu refuza să absoarbă ceea ce-mi citeau ochii). Sau puteam să mă prefac că scriu în jurnal. În mod cert, cel mai bun mod de a mă prezenta era să fiu surprinsă în mijlocul unei activități școlărești, fără să trebuiască să mă explic.

În această viață nouă ca autoare a *Les Enfants heureux*, mă confruntam cu pretenția neîncetată a celorlalți de a mă explica. Mă întrebam dacă toți scriitorii sunt supuși acelorași cerințe. Oricine scrisese vreodată ceva se putea explica mai bine decât mine. Poate pur și simplu să mă așez pe canapea, cu cei doi câini, Ajax și Willow, pe podea, alături, toți trei la fel de firești ca mobila din salon.

Dar mi-am pierdut curajul să-mi pun planurile în aplicare și am rămas în camera mea. Am ascultat vocile fetelor, vorbind în diferite limbi, râzând într-un fel care mi se părea nelalocul lui în această zi umedă, rece și cenușie de iarnă. Chiar și prin ușa închisă, simțeam că aerul din clădire capătă altă consistență. Mai caldă, mai groasă, cu un damf de biluțe de camfor și cu mirosuri necunoscute mie. Am strănutat de două ori și m-am bucurat că nu ieșisem din cameră. Cum ar fi fost să strănut de câte ori trecea vreo fată pe lângă mine și să tremur ca un cățeluș nerăbdător?

Până la ora ceaiului le cunoscusem pe toate. Aveau purtări plăcute, unele m-au salutat în franceză, altele în engleză, pe care pe atunci începusem s-o înțeleg puțin. Dar în scurt timp s-au apucat să discute câte două și câte trei, dornice să afle ce făcuseră între timp.

După ceai, o fată pe nume Catalina, cu părul des ondulat și atât de negru, încât părea aproape albăstrui, și cu ochi mari, negri-vineți ca prunele, m-a invitat în solariu cu ea și cele două prietene ale ei.

— Pari chiar mai tânără decât în fotografiile din ziare, mi-a spus. Vorbea o franceză perfectă, dar pe un ton nazal neobișnuit. Am zâmbit, neștiind dacă să fiu sau nu de acord cu ea. Nu vi se pare? s-a adresat ea prietenelor. Amândouă m-au studiat și, în mod surprinzător, m-am simțit mai în largul meu decât înainte, când trebuise să stau printre celelalte prefăcându-mă la fel ca ele. Faptul că-mi plăcea atenția lor a fost o descoperire pentru mine. Oare un animal de la grădina zoologică poate fi mai fericit când e observat într-o cușcă decât când e lăsat să hălăduiască printre animalele din pădure?

— Cum e să fii scriitoare? m-a întrebat o altă fată, Margareta. Vorbea o franceză caraghioasă.

— În cea mai mare parte a timpului nu mă gândesc deloc că sunt scriitoare, i-am răspuns cu sinceritate.

— Ai să mai scrii o carte?

— Toată lumea vrea să știe chestia asta! a spus a treia fată, pe nume Rose.

— Anul ăsta va apărea a doua mea carte, le-am răspuns. Dar pe urmă nu știu. Poate că nu.

— De ce nu? m-au întrebat toate trei la unison.

— Scrisul îmi ia foarte mult timp. Am venit la Woodsway ca să primesc o educație mai bună decât ce primeam acasă.

Ele au râs, deși nu cu răutate.

— Nici una din noi nu e aici ca să primească ceea ce tu numești „educație“, a comentat Catalina.

— Tu ești deja faimoasă, a spus și Margareta. Educația e ultimul lucru la care trebuie să te gândești.

— Serios?

— Cred că ar trebui să mai scrii o carte, a fost de părere Margareta. Poți să ne pui pe noi în ea.

— Da! a încuviințat Rose. Alaltăieri, un articol din ziarul de seară spunea că lumea se întreabă dacă acțiunea următorului tău roman o să se desfășoare la Woodsway. Eu zic că exact asta ar trebui să faci!

Margareta și Catalina au fost de acord. Toate păreau să aibă o părere despre viitorul meu. Am zâmbit fără să comentez.

— Ești prea modestă pentru o vedetă literară, a zis Margareta.

— Poate Agnès se sfiește, a adăugat Catalina și s-a întors spre mine. Nu vrem să te copleșim, dar toate abia așteptam să te cunoaștem.

Le-am întrebat de unde sunt. Margareta era din Argentina, Rose din Siam (deși mie nu mi se părea deloc că arată oriental). Catalina a spus că tatăl ei e italian, iar mama e din Statele Unite și că locuiesc la Roma.

— Toate fetele de aici sunt din străinătate? le-am întrebat. Mai e cineva din Franța?

— Tu ești singura, a răspuns Margareta. Stai să vezi când o să le scriu alor mei! Mătușă-mea îi tot bate la cap că au greșit netrimițându-mă la o școală din Elveția. Acum o să-i poată spune că nici o școală elvețiană nu s-ar fi putut lăuda cu o tânără scriitoare franceză celebră în toată lumea!

— De ce voia mătușa ta să te duci la o școală elvețiană?

Margareta a dat din mână.

— Ah, nu vreau să te plictisesc cu astea!

Catalina, despre care mi-am dat seama că era lidera grupului, mi-a explicat că majoritatea fetelor sunt din Anglia și alte țări din Commonwealth[13]. Doar ele trei, plus vreo două fete din Statele Unite, nu erau *Her Majesty's subjects*.

— Cum? am întrebat. Expresia englezească mi-era complet străină.

— *Les sujets de sa majesté*?[14] a spus Rose șovăitoare.

Nu știam despre ce vorbesc, dar am dat din cap ca și cum aș fi înțeles.

— Dar vorbiți toate engleză? am întrebat.

Ele au răspuns că da.

Mai târziu, la cină, Catalina m-a rugat să mă așez lângă ea.

— Kazumi mi-a spus să te ajut. Nu te sfii să ceri dacă ai nevoie de ceva!

— Crezi că tu și prietenele tale ați putea să-mi vorbiți tot timpul în engleză? am întrebat-o. Mrs. Townsend îmi spusese mai devreme că fetele trebuie să converseze lunea, miercurea, vinerea și duminica în franceză, iar în celelalte zile în engleză.

— Nu tot timpul. Nu putem să vorbim cu tine în engleză în zilele de franceză. Plus că vrem să exersăm franceza cu tine, mi-a răspuns Catalina, apoi m-a privit scrutător. Ah, dar să lăsăm regulile! Eu pot să-ți vorbesc în engleză dacă asta vrei. Pur și simplu o să-mi asum riscul să nu fiu înțeleasă. Să începem acum?

— Da, te rog, i-am răspuns în engleză.

Dar Catalina n-a mai spus nimic pe loc. Se uita la Mrs. Townsend, care stătea în capul mesei pe un scaun înălțat, rezemându-și picioarele pe un taburet tapițat cu stofă verde. Așa putea să vadă toate fetele și să le asculte conversația, mi-a explicat Catalina după aceea.

Mrs. Townsend n-a spus nimic, dar ochii ei s-au căscat mai tare decât de obicei. Catalina a dat din cap. Cu voce scăzută, m-a rugat să-mi dau coatele de pe masă și să stau mai drept, apoi a repetat rugămintea în engleză. Mi-am cerut scuze, dar ea mi-a spus că n-am nici un motiv să mă simt prost.

— Toate ne pricepem să arătăm bine și cuviincios, să pregătim un prânz formal, dar nici una dintre noi n-a scris o carte.

Așa cum îmi spusese Mrs. Townsend, fetele erau toate mai mari decât mine. Cea mai mică era Margareta, care avea șaisprezece ani. Restul aveau șaptesprezece sau optsprezece. În vară, spunea Catalina, majoritatea aveau să fie gata să-și facă intrarea în societate. Sau, în cazul câtorva dintre englezoaice, să intre la un colegiu de secretare și apoi să lucreze la Ministerul de Externe, unde aveau să-și găsească soții potriviți.

Fata care ședea lângă Catalina – o americancă pe nume Helen – a pus cuțitul și furculița jos și s-a întors spre mine.

— Spune-ne, Agnès! a rostit ea și mi-am dat seama imediat că vorbea o franceză proastă. E adevărat că, înainte să vii aici, te-ai ocupat – aici a folosit cuvântul englezesc, *minded* – de porci și capre?

— *Minded*? am spus. Credeam că știu cuvântul englezesc, dar nu-i înțelesesem întrebarea.

— Nu amesteca limbile când vorbești, Helen! a intervenit Mrs. Townsend.

— *Yes, Kazumi*, a răspuns Helen în engleză, apoi s-a întors spre mine și m-a întrebat în franceză dacă e adevărat că, așa cum spuneau ziarele, mă simțeam mai bine în compania animalelor domestice decât a majorității tinerilor de vârsta mea.

— Tu nu mănânci carne? am întrebat-o, mimând curiozitatea.

— Dar n-am nevoie să mă apropii de animalele pe care le mănânc, a răspuns

Helen.

— Păcat, am spus. Toate au nume frumoase. Unele au bune maniere, altele mai puțin. Cândva am avut o scroafă pe care o chema Hélène și care era o bădărană.

Am simțit-o pe Mrs. Townsend uitându-se la mine și la fel pe celelalte fete. Carolina schimba o privire cu o fată de vizavi.

— Foarte amuzant! a replicat Helen. Suntem niște norocoase să te avem printre noi. Și și-a întors fața de la mine în mijlocul frazei.

M-am uitat la ceafa ei. Fabienne ar fi putut foarte ușor să-i sucească gâtul frumos. Gândul m-a liniștit, dar în seara aceea, mai târziu, a revenit ca să mă sperie. Fabienne nu era blândă, dar nici nu avea porniri ucigașe. I-ar fi spus lui Helen ceva contondent, ar fi găsit o mână de miriapode și i le-ar fi pus în pat, dar nu s-ar fi gândit niciodată să rezolve ceva omorând un om.

Era oare posibil ca, dintre mine și Fabienne, eu să fi fost cea cu adevărat morbidă?

---

13. Comunitatea Națiunilor, organizație cu 56 de state membre, în majoritate foste teritorii ale Imperiului Britanic.

14. Supușii Maiestății Sale (în franceză, în original).

Așa a început noua mea viață la școală, pe care până în ziua de azi mi-o amintesc cum ți-ai aminti poate un vis ciudat și foarte viu. La fiecare repovestire, visul se îmbogățește, oferind detalii noi, dezvăluind întorsături uitate.

Lumina soarelui, pe fereastră, traversând podeaua. Lumina lunii, pe aceeași fereastră, abia ștergând acuarela înrămată a unei catedrale spaniole. Putem spune oare că lumina soarelui se mișcă parcă pe aripi, iar a lunii, pe spatele unui melc? Aripile ciorilor, întinse, strânse, întinse, strânse până se confundau cu crepusculul, în timp ce fetele, ieșind din conac, căscau căscatul lor elegant – anume în aceste gesturi trupurile lor se îndepărtau de adolescență, așteptând să înceapă viața adevărată. Vinerea ni se servea plăcintă cu pește, o delicatesă pentru mine, din care celelalte abia gustau, amintindu-și de melcii consumați cu părinții în vreo cafenea pariziană sau în vreun hotel din Menton[15]. Dar voi, fete mofturoase – care din voi s-a întrebat de ce bieții melci se sinchisesc să-și țină cochiliile, dacă ele nu-i apără de nimic?

Primele tufe de liliac, care umpleau aerul cu un parfum mai intens după căderea nopții. Pomii înfloriți din livadă: păducei și meri sălbatici. Inflorescențele de bujori, splendide și efemere. Pănțărușul-mamă învârtindu-se repezit pe lângă cuib să-și hrănească puii. Trei pianiste așezate la trei piane, cântând melodii diferite. Pantofii de satin ai profesoarei de dans, atârnați peste umăr ca o pereche de păpuși slăbănoage, fără viață. Tablouri de impresioniști francezi și sculpturi romane proiectate pe diapozitive de lanternă magică. Compozitori de secol nouăsprezece pe discuri de gramofon – numele lor, asemenea muzicii, mi se învârtejeau în creier și mă făceau să moțăi. Spre deosebire de fetele de la alte școli, noi ne permiteam luxul de a face baie oricând voiam, ne amintea deseori Mrs. Townsend. Și mai era vizita săptămânală făcută de Mrs. Flask, care ne spăla pe cap cu o precizie clinică. Din dimineață și seară se face o zi. Din zile și nopți se fac o săptămână, o lună, o viață. Întoarce-mă în orice moment din trecut, arată-mi în orice direcție și pot să-mi reconstitui traseul vieții. Detaliile creează detalii. Cu atâtea detalii, putem spera la imaginea completă. Dar o imagine completă a ce? Cu cât ne amintim mai multe, cu atât înțelegem mai puține.

Zilele la Woodsway erau organizate în jurul unui gong, un obiect de bronz pe care erau gravate caractere japoneze de culoarea cernelii și care la început mă lua aproape întotdeauna prin surprindere. Spre deosebire de celelalte fete, eu nu aveam ceas de mână; Mrs. Townsend nu-l considerase probabil o componentă obligatorie a garderobei mele. Gongul obișnuia să sune – anunțând o masă, orele de studiu, plecarea într-o excursie – exact când eram în mijlocul unei activități: mă spălam pe față și pe dinți, după cum mă instruise Mrs. Townsend; îmi alegeam ținuta potrivită pentru ore, pentru excursie sau pentru masa de seară – aici mă ajuta deseori Catalina, căci erau o mulțime de reguli nescrise, cunoscute de toate fetele cu excepția mea.

Curând am învățat să mă îmbrac și să mă aranjez mulțumitor, potrivit regulilor lui Mrs. Townsend. Dar erau lucruri în mine care nu ieșeau la spălat sau nu puteau fi acoperite cu bluze de mătase. La Woodsway am întâlnit prima oară

fulgi de tărâțe care, oricât le-aș fi înmuiat în lapte, aveau pentru mine gust de nisip. Era ciudat să le văd pe fete bând ceai la micul-dejun. Le scrisesem despre asta părinților mei, știam că vor fi impresionați. Cu ce fel de fete bogate, aveau să se întrebe, trăiam aici?

Dimineața studiam cu Mrs. Townsend: limbi străine, istoria artei, literatură. După prânz ne împrăștiam prin conac, recitind lecțiile, scriind scrisori sau nefăcând nimic. Apoi ieșeam în curte pentru orele de bune maniere: eu începusem cu o carte pe cap, dar celelalte fete mergeau în cerc cu o farfurie cu un măr în creștet. Era popular tenisul – aveam și eu în cameră o rachetă, deși Mrs. Townsend nu considera tenisul o prioritate pentru mine. În după-amiezile ploioase ne adunam să facem aranjamente florale – Mrs. Townsend se pricepea de când trăise câțiva ani în Japonia.

De două ori pe săptămână venea Miss Griffin, profesoara de dans. Mrs. Kopp, o profesoară de muzică de la Londra, sosea cu vioara în toc și-și împărțea timpul între violoniste, pianiste și fetele care cântau din voce. Eu eram scutită să cânt la vreun instrument și nu aveam glas bun pentru canto. Când fetele se auzeau exersând din toate colțurile conacului, eu stăteam lângă Mrs. Townsend citindu-i cu voce tare în franceză și în engleză – elocința, îmi spunea ea, era de cea mai mare importanță pentru mine. Joia ne duceam la Londra să vizităm muzee și galerii de artă. Mrs. Townsend nu era amatoare de filme, lucru de care fetele se plângeau, deși ne dădea voie să ascultăm seara, la radio, muzica la modă pe atunci. Preferatul tuturor era Bing Crosby; Archie Lewis stârnea păreri împărțite. Erau și alții ale căror nume mi s-au șters între timp din memorie.

---

15. Mică stațiune pe Coasta de Azur, în apropierea graniței cu Italia.

12 februarie 1954

Ma chère Agnès,

De data asta, când a sosit scrisoarea ta, Fabienne mi-a dat-o imediat. A citit-o mai întâi ea, firește, dar probabil te așteptai la asta. Îmi dau seama din felul cum scrii că ții pentru tine cuvintele pe care nu vrei să le citească. Îmi place să mi le imaginez: e ca și cum ne-am ține de mână pe la spatele ei.

Viața mea e un pic plictisitoare fără tine, deși nu spun asta altora, nici măcar lui Fabienne. Uneori trec pe lângă poarta școlii sau pe lângă piața din centru ca să văd dacă lumea vorbește despre tine. Odată am auzit o fată, pe una din cele trei Marie, spunându-i alteia: „Ce-i așa grozav să fii scriitoare? Eu, când o să cresc, o să mă fac stea de cinema". Am râs atât de tare, încât Marie a fost nevoită să se întoarcă spre mine cu o privire lungă și să-mi spună să nu fiu bădăran.

Fabienne îmi vorbește rareori despre tine. De fapt, știi și tu că ea nu vorbește prea des cu nimeni. De câteva ori am încercat să pornesc o discuție, dar se poartă ca și cum deja te-a uitat. E lipsită de inimă. I-am spus chestia asta aseară, dar a zis că o înțeleg complet greșit. Mi-a spus: tu în curând o să-ți faci altă iubită, fiindcă Agnès nu e aici, în timp ce noi, eu și Agnès, vom rămâne întotdeauna împreună, orice s-ar întâmpla. I-am răspuns că n-o să mai iubesc niciodată o fată așa cum te iubesc pe tine. Ea a râs și mi-a spus că nu poți să ai încredere în bărbați.

Cred că ar trebui să știi că n-o să am niciodată altă prietenă. Mă gândesc să strâng niște bani pentru o călătorie în Anglia. Crezi că școala ta mi-ar da voie să te vizitez?

Jacques

12 februarie 1954

Ma chère Agnès,

Mrs. Townsend a ta sună ca o vacă pompoasă de carton, din alea cum se pun la intrarea în târgurile agricole. Ești sigură că merită să-i acorzi timpul tău? Crezi că ai făcut o greșeală când te-ai hotărât să pleci în Anglia?

Pensionul sună a loc ideal pentru M. Devaux. Acolo ar putea să discute despre filozofie, artă și poezie, iar după căderea serii să se plimbe prin hol, surprinzând pe furiș câte o fată care se îmbăiază sau se schimbă. Mă întreb ce-o fi făcând bietul om în ultima vreme. Crezi că scrie poate despre noi?

Nu mi le-ai descris prea bine pe fete. Toate mi se par la fel. Dacă ai nevoie de un mod mai bun de a le deosebi una de alta, uite ce poți să încerci: du-te în partea însorită a curții și caută un șarpe. La vremea asta le place să iasă la soare, dar în general sunt încă amorțiți. Apucă-l de coadă și scutură-l o dată tare smucindu-i capul. Dacă faci chestia asta suficient de repede, nici un șarpe n-are nici o șansă. Crede-mă: fac asta deja de câteva zile și acum, când legăn un șarpe mort ca pe un bici, chiar și băieți precum Étienne și Paul mă lasă în pace.

Când ai șarpele mort, arată-l fetelor, luându-le pe rând. Și spune-mi care țipă și care vrea să atingă șarpele.

Nu, dacă te gândești la ceea ce cred eu că te gândești, te înșeli. Nu mănânc șerpi. Nu-mi place nici măcar să-i omor. Dar e important să-mi perfecționez această tehnică.

Jacques e prost ca întotdeauna. I se pare că e îndrăgostit de tine, dar mă îndoiesc că peste jumătate de an o să te mai țină minte. Mă gândesc să-i caut o iubită. Nu cred că-ți va rămâne credincios. Vrei să pui pariu?

Fabienne

Am fost derutată de scrisorile acestea. Când îi scriam lui Jacques, îmi imaginam că arată ca Fabienne, dar, pentru că era cu câțiva ani mai mare decât noi și pentru că mă iubea, îl vedeam mai puțin schimbător. Oare băiatul pe care mi-l închipuiam eu putea să fie altfel decât cel pe care și-l închipuia Fabienne? De ce să râdă de el în scrisori și de ce el să vorbească despre ea în felul acesta dezaprobator? Când Jacques scria că i-e dor de mine și că vrea să mă viziteze în Anglia, vorbea oare și în numele ei?

De la întoarcerea fetelor, Mrs. Townsend era mai ocupată și mi se părea că nu mai are timp să vină la mine în cameră să-mi citească jurnalul. Rose, care aștepta în fiecare zi scrisoare de la părinții ei din Siam, stătea întotdeauna lângă masa din vestibul când sosea poșta și în ziua aceea ea îmi zărise scrisorile și mi le dăduse. Poate Mrs. Townsend nu le văzuse încă. Și totuși nu puteam să-mi asum nici un risc. Eram sigură că, dacă încap pe mâinile lui Mr. Townsend, voi avea probleme; putea decide că nu doar Jacques e un interlocutor nepotrivit pentru mine, ci că și Fabienne exercită o influență pernicioasă. Așa că am citit scrisorile până aproape le-am învățat pe de rost, apoi le-am încuiat în ascunzătoare.

Nu mi se părea posibil să aduc un șarpe mort înăuntru, deși în zilele următoare, când îmi lăsam mintea să rătăcească în timp ce Mrs. Townsend vorbea despre artă și literatură, am încercat să-mi imaginez reacțiile fetelor la vederea unui șarpe. Nici una, mi-am spus, n-ar fi fost suficient de curioasă ca să-și dorească să atingă trupul rece și solzos.

La trei săptămâni după întoarcerea fetelor a venit în vizită M. Lambert, fotograful care ne acostase în ziua sosirii mele la Woodsway. Am pozat peste tot așa cum mi-a cerut. Mi-am pus chiar și hainele de acasă, pentru câteva fotografii care să reflecte felul cum arătam când plecasem de la țară din Franța, apoi coborând din mașina lui Meaker, cărându-mi geamantanul pe alee, unde mă întâmpinau câteva fete. În clădirea școlii am fost așezată pe covorașul de lângă canapea s-o ascult pe Mrs. Townsend citindu-mi. Apoi au fost introduși câinii, Ajax și Willow, care m-au flancat în fața șemineului. În camera mea am întins pe pat o rochie și o pereche de pantofi de dans și am atins materialul „cu o dorință amestecată cu evlavie“, după spusele lui M. Lambert. Le-a făcut câteva fotografii și fetelor, în timp ce se plimbau prin grădină sau se relaxau lângă fântână.

E reclamă pentru Woodsway, altfel directoarea nu mi-ar fi permis să fac așa ceva, mi-a explicat M. Lambert în franceză când ea s-a întors cu fetele înăuntru la ore. Mrs. Townsend îi spusese lui Meaker să stea pe aproape, cu ochii pe noi.

M-am simțit obligată s-o apăr, nu din cauza comentariului denigrator al lui M. Lambert, ci pentru că mai devreme el manifestase o anumită preocupare față de Helen. Dacă ar fi avut de ales, ar fi făcut-o pe ea vedeta ședinței foto.

— Mrs. Townsend mă educă pe gratis.

— Altfel, camera ta ar fi goală. Ești o singură gură în plus la masă și o singură fată în plus la ore.

— Dar mi-a cumpărat toate hainele astea. Le-ați văzut. Le-ați fotografiat.

— N-am nici o îndoială că ți-ai câștigat dreptul la ele, a spus M. Lambert.

Nu-mi plăcea tonul lui ironic și nu i-am răspuns.

M. Lambert și-a schimbat lentilele din aparatul foto și m-a întrebat dacă-mi place să mă transform într-o domnișoară de societate. Dar eu n-o să fiu o domnișoară de societate, am replicat și i-am spus că sunt aici ca să primesc o educație mai bună decât cea pe care o puteam primi acasă. M. Lambert a zâmbit.

— *Mademoiselle*, ești prea tânără ca să înțelegi intențiile oamenilor, a spus el. M-a așezat pe un scaun de pânză lângă terenul de tenis și mi-a pus în mâna stângă o minge de tenis și în dreapta una de crochet. M-a rugat să le studiez ca și cum aș fi fost fascinată de deosebirile dintre ele. Mi-a făcut câteva poze și s-a oprit, spunându-mi că la Paris și la Londra presa afirmă că sunt experimentul lui Mrs. Townsend, care vrea să mă prefacă dintr-o porcăreasă într-o tânără de lume.

— Ah, dacă m-aș fi gândit să-ți aduc un exemplar din vreo revistă!

— Pot să cumpăr unul aici? l-am întrebat.

El a dat din umeri și a făcut semn spre curte.

— Aici?

M-am întrebat dacă Mrs. Townsend văzuse articolele.

— Vorbea la un moment dat despre cineva care să urmărească presa, am spus.

— Acum rămâi cu privirea asta și stai nemișcată! mi-a poruncit el și a mai făcut câteva poze. A spus că surprinsese ceva bun.

— Ce anume?

— Privirea aia din ochii tăi.

Nu știam despre ce vorbește.

— Credeți că ar trebui s-o întreb pe Mrs. Townsend despre articolele din reviste?

M. Lambert a pus capacul la loc peste obiectiv și s-a uitat în jur. Meaker era pe latura cealaltă a terenului de tenis, unde-și curăța și-și ascuțea uneltele de grădinărit. M. Lambert a apucat un scaun și l-a pus lângă al meu, puțin prea aproape, însă Meaker n-a ridicat privirea, iar mie nu mi s-a părut necesar să mă depărtez. S-a așezat și mi-a oferit o țigară. Am clătinat din cap și el și-a aprins singur.

— De fapt, în locul tău, a zis el, nu m-aș sinchisi să citesc nimic din ce se scrie despre mine.

— De ce?

— Nu-mi pari o fată capabilă să facă chestia asta pe termen lung.

— Chestia asta? Ce chestie?

— Să pozezi în copil-minune, să te dai în spectacol în fața tuturor.

— Cum adică? am întrebat, deși doar pentru că asta mi se părea de datoria mea în discuția cu el. Presimțeam deja ce vrea să-mi spună și nu știam dacă vreau să aud.

— Adică altora li se pare că pot să râdă de tine. Pentru ei, ești o distracție nevinovată. Dacă titlul din ziar spune „De la porcăreasă la domnișoară de societate“, tu ce te aștepți ca cititorii să creadă despre tine?

Am clătinat din cap. Poate era mai bine să nu știu aceste lucruri. M-am întrebat dacă M. Bazin citise și el articolele acelea și dacă și el mă consideră o distracție nevinovată.

— Te-ai gândit să compari ce au avut de câștigat alții de pe urma poveștii tale și ce ai avut tu de câștigat? m-a întrebat M. Lambert.

Am scuturat din cap.

— Uite, eu am făcut astăzi câteva fotografii foarte bune cu tine și o să fiu plătit pentru ele. Dar tu ce câștigi de aici?

M-am gândit câteva clipe.

— Pot să scap astăzi de ore, am spus.

— Credeam că ai venit încoace ca să primești o bună educație. Nu-ți place ce înveți aici?

— Ba da, bineînțeles, am spus, deși știam că nu mă crede.

— *Mademoiselle*, fără îndoială ești o fată deșteaptă, așa că dă-mi voie să-ți vorbesc pe șleau. Ce-ai să faci după ce-ți închei educația aici?

— O să mă întorc în Franța.

— Și apoi?

Ce făcea o tânără fată scriitoare după un an într-un pension englezesc?

— Ceea ce ți se predă aici – poți să folosești pe viitor lucrurile pe care le înveți aici?

— Da, așa cred.

— Înveți să faci ce? Să fii o domnișoară de lume?

Nu-mi plăcea zâmbetul lui M. Lambert, din colțul gurii. Dar nu era singurul om crud. Mulți se grăbesc să profite de orice ocazie de a face pe mâța care pipăie drăgăstos șoarecele prins în gheare. Era M. Lambert mai rău decât Mrs. Townsend? Cel puțin el considera de datoria lui să destrame orice amăgire de care mă agățasem poate până atunci.

— Vreți să-mi spuneți ceva ce nu înțeleg, *monsieur*?

— Ești o vacă de muls pentru mulți și toți cei care scriu despre tine sau te fotografiază primesc ceva în schimb. Directoarea ta de aici are probabil de câștigat mai mult decât oricine. Nu m-aș mira dacă în următorii ani o să-i crească numărul de fete. Dar oamenii aceștia – mă includ și pe mine aici –, noi suntem ca albinele. Pentru noi nu ești singura floare. Și cât crezi că poate rămâne deschisă o floare? Înțelegi ce vreau să spun?

M-am gândit o clipă.

— Ce-ar trebui să fac ca să devin albină în loc să rămân floare?

— Asta nu pot să-ți spun eu, s-a eschivat M. Lambert.

— Atunci ar trebui să mă întorc în Franța? l-am întrebat, știind că din nou n-avea să-mi răspundă.

— Văd că Jacques încă îți scrie. Mrs. Townsend m-a chemat într-o după-amiază în salonul ei personal și mi-a arătat două scrisori, una de la Fabienne și una de la Jacques. Probabil în ziua aceea Rose ajunsese cu întârziere la corespondență – îi făcusem niște aluzii că, la fel ca ea, aștept cu nerăbdare scrisori de acasă în fiecare zi și ea îmi promisese să fie cu ochii-n patru.

M-am uitat la scrisorile din mâna lui Mrs. Townsend. După ultima discuție cu mine despre Jacques, se purtase ca și cum ar fi uitat episodul când făcusem pe moarta. Nu știam cât pot să mă încred în uitucenia ei, deși, după întoarcerea lor, fetele îi absorbiseră mare parte din atenție. Erau cliente care plăteau, după cum îmi explicase odată Helen, și clienții care plătesc, în orice lume, au întâietate în fața cazurilor caritabile. Nu vorbea bine franceza, dar nu-i nevoie să vorbești fluent o limbă ca să fii dezagreabil.

— Există între tine și Jacques ceva nou despre care ar trebui să știu? m-a întrebat Mrs. Townsend.

— Lucrurile stau bine între noi.

— Deci încă e iubitul tău.

Am dat din cap.

— Credeam că ți-a fost clar că nu poți să ai iubit câtă vreme ești la Woodsway.

— Fetele celelalte vorbesc tot timpul despre iubiții lor.

— Nu-i adevărat, a replicat Mrs. Townsend. N-ai înțeles bine. Băieții despre care vorbesc ele nu sunt iubiții lor, chiar dacă ele îi fac să pară așa. Toate fetele de la Woodsway provin din familii bune. Tu ești mult mai tânără și părinții tăi mi te-au încredințat mie. Am obligația să mă asigur că nu se întâmplă nimic aiurea. Înțelegi ce spun?

Nu i-am răspuns. Viața mea o luase deja aiurea de când lui Fabienne îi venise ideea să scriem o carte. N-aveam cum să merg pe o cale greșită și să-mi închipui că într-o zi voi ajunge la destinația bună.

— Spune-mi, te consideri încă îndrăgostită de el?

Nu fusesem niciodată îndrăgostită. Iar acum Mrs. Townsend mă întreba dacă sunt îndrăgostită de un băiat imaginar. Fabienne ar fi râs. Și eu aș fi râs dacă aș fi fost cu ea. Dar nimic din toate astea nu era treaba lui Mrs. Townsend. Nu ea decidea cât timp urma să dureze jocul acesta de a avea un iubit pe nume Jacques.

— Agnès, ți-am pus o întrebare.

— Da.

— Deci ești îndrăgostită de el? Sincer, ești prea tânără ca să iubești și cu siguranță nu te-ai îndrăgostit de cine trebuie.

— De unde știți că nu e cine trebuie?

— Numai faptul că mă întrebi îmi arată cât de lipsită ești de experiență, a spus Mrs. Townsend. Cred că e momentul să încetezi corespondența cu el.

— Dar eu vreau să-i scriu. Și îmi place să primesc scrisorile lui. Nu sunt mulți oameni de acasă cu care țin legătura.

— Îți scrie prietena ta Fabienne. Și părinții tăi. Nu e de ajuns?

— Ce e rău în faptul că-mi scrie? De ce nu pot să am ceva ce-mi place?

— Ești necultivată. Dacă un om nu are gustul format, nu el decide care mâncare e bună. La fel și în privința altora. Nu ți-ai format încă abilitatea de a-i evalua pe alții.

— Nici măcar nu-l cunoașteți. De unde știți că nu e potrivit pentru mine?

— Tu îl cunoști suficient ca să fii atât de sigură că este? a replicat Mrs. Townsend. Mă surprinzi, Agnès. Am crezut că educația ta, așa deficitară cum e, ți-a dat poate cel puțin un anume avantaj față de multe alte fete de vârsta ta, însă te dovedești la fel de predispusă la isterie ca ele.

Abia după ce a terminat de vorbit mi-am dat seama că începusem să plâng. Și totuși, chiar în timp ce-mi ștergeam lacrimile cu mâneca – Mrs. Townsend s-a încruntat, deși nu mi-a oferit nici o batistă –, m-am gândit cât de ciudat îmi simt lacrimile pe față. Nu eram genul care să plângă, iar Fabienne disprețuia fetele plângăcioase.

— Ce-ar fi să te liniștești mai întâi și pe urmă putem vorbi, a spus Mrs. Townsend.

— Faptul că nu vreți să-i scriu lui Jacques face parte din experimentul dumneavoastră? am întrebat-o.

— Poftim?

— Ziarele mă numesc „experimentul“ dumneavoastră. Mi-a spus fotograful.

Mrs. Townsend a deschis o carte de pe biroul ei, a studiat câteva rânduri, apoi a pus-o peste alt teanc și a ridicat privirea.

— M. Lambert? a făcut ea. Dacă ți-a spus așa ceva, a fost extrem de neprofesionist din partea lui.

— Dar e adevărat?

— Ești o fată deșteaptă, altfel n-ai fi scris nimic care să merite publicat, a răspuns ea. N-ai decât să te crezi un copil-minune, dar lumea nu duce niciodată lipsă de prodigii și e întotdeauna gata să treacă la următorul. Pentru editorii tăi, dacă îmi pot permite să fiu cinstită cu tine, nu ești decât o maimuță legată cu lanț de o flașnetă. Ce-ai să faci când n-ai să mai fii o scriitoare publicată? Ai să te întorci în satul tău să fii iar porcăreasă? Ai să te măriți cu un țăran și ai să-i naști o liotă de copii pe care abia o să ai cu ce-i hrăni? Spune-mi, asta îți dorești? Dacă asta îți dorești, mâine te trimit acasă cu vaporul.

Aș fi urcat în primul tren spre casă, dar Fabienne voia să stau aici ca să putem scrie mai departe cărți.

— Hai, spune, vrei să te trimit înapoi în satul tău?

Am clătinat din cap.

— Nerecunoștința ta șochează la fel de tare ca ignoranța. Deși de ce mă mir? a spus Mrs. Townsend. Acum să revenim la Jacques. Hai să vedem ce are de spus în apărarea lui!

N-am protestat când a desfăcut scrisoarea de la Jacques. Scrisorile lui Fabienne trebuiau protejate. Pentru ea trebuia să-l sacrific pe Jacques. Gândul acesta m-a făcut melancolică. Era ca în cântecele acelea la modă pe care le

ascultam la radio: *I let you go because I love you. You can't see my tears behind my smile*[16].

Mrs. Townsend a citit scrisoarea pe diagonală în câteva secunde și mi-a aruncat-o împreună cu cea de la Fabienne, încă sigilată.

— Cuvinte de dor și jale, sentimentale și absolut inutile, a spus ea. Nu văd nici un merit în scrisoarea lui Jacques. E un bărbat slab.

Și totuși mă iubea așa cum nu mă iubise nimeni pe lume. Am împăturit scrisoarea la loc și am netezit-o cu grijă.

— Trebuie să încetezi corespondența cu el imediat, a reluat Mrs. Townsend. Te rog explică-i că scrisorile lui nu mai sunt dezirabile și că ai nevoie să te concentrezi asupra viitorului tău. Și mai bine, scrie-i surorii lui și roag-o pe ea să-i explice. Nu vreau să mai văd nici o scrisoare de la el, ne-am înțeles?

— Da, Kazumi.

---

16. „Te las să pleci pentru că te iubesc. Nu poți vedea lacrimile de sub zâmbetul meu."

În seara aceea, Mrs. Townsend ne-a spus că, în loc să ascultăm muzica la modă, ar trebui să punem o muzică adevărată la gramofon. Helen a fost singura care s-a strâmbat pe la spate. Celelalte fete, deși dezamăgite, s-au adunat în salon, unele așezate pe covor, la picioarele lui Mrs. Townsend, mângâind pe rând cei doi câini.

Am găsit un scaun într-un colț. Nu mă pricepeam să înțeleg muzica – un concert al unui compozitor german pe care nu mi-aș fi amintit cum îl cheamă dacă Mrs. Townsend ar fi decis să mă testeze. Era plăcut, dar lung, ca plimbările pe care le făceam la sfârșit de săptămână. Ceea ce Mrs. Townsend și fetele numeau „peisaj pitoresc" nu erau decât copaci și flori și câte un pârâu când și când, nici pe jumătate atât de frumoase ca locurile noastre din Saint-Rémy.

Muzica era probabil ca muzeele și teatrele din Londra, despre care ni se spunea că ne vor îmbogăți viața. Dar mai întâi trebuia să ai o viață care să merite îmbogățită. După standardele colegelor mele, eu n-aveam încă nici un fel de viață. Lucruri care celorlalte le veneau ușor mie nu-mi veneau. În școala sătească scrisul meu de mână fusese poate lăudat, dar aici caligrafia mlădioasă a fetelor făcea rândurile mele împleticite să pară rizibile. Deși unele vorbeau franceza cu un accent caraghios, toate știau să scrie și să citească franțuzește mai bine decât mine. Peste tot în conac erau reviste în diverse limbi, dar eu mă uitam numai la poze, iar ochii mei alunecau peste cuvintele tipărite chiar și când erau în franceză sau engleză. Unele fete – Catalina mai ales – își doreau sincer să mă ajute, însă altele zâmbeau între ele ori de câte ori făceam ceva greșit. Iar asta se întâmpla aproape în fiecare zi. Purtam însemnul ignoranței și al lipsei de eleganță.

Pe Fabienne n-o deranja să fie altfel decât ceilalți. Pe mine mă deranja, aici la Woodsway.

La sfârșitul concertului, Mrs. Townsend ne-a spus că putem să ne relaxăm restul serii și a plecat din salon, urmată de Ajax și Willow. Cineva a dat drumul la radio. Eu am hotărât să nu mai rămân. Voiam să mă duc în camera mea, singurul lucru care-mi mai plăcea din viața de aici.

Catalina a venit după mine pe scări și apoi în cameră.

— Pari tristă în seara asta, mi-a spus în engleză. Era o prietenă cât se poate de loială: așa cum ne înțeleseserăm, îmi vorbea tot timpul în engleză și mă ajuta în franceză doar când nu reușeam deloc s-o înțeleg.

Nu eram tristă, ci plictisită. Îmi era dor de universul acela care era deplin cu mine și Fabienne. N-aș fi abandonat viața aceea (cea mai fericită pe care am cunoscut-o vreodată) dacă Fabienne n-ar fi fost convinsă că în lumea mare s-ar putea să existe ceva interesant. Ceva dincolo de experiența noastră, pe care îl considera demn de știut. Mă trimisese la Paris, și apoi în Anglia, ca să văd cum sunt străinii și viața lor. O vreme încercasem să rămân dedicată aventurii, dar noutatea acestei lumi – cu așternuturile ei moi, hainele rafinate, mâncarea din belșug, colegele frumos îmbrăcate și Mrs. Townsend, care, asemenea pendulei cu cuc din salon, repeta aceleași instrucțiuni și mereu în aceeași ordine pe tot parcursul zilei, pălise rapid. Fetele, ca îngerii, puteau fi de o frumusețe

impecabilă, dar asta pentru că nici un creator de îngeri nu avea nevoie de imaginație – tot ce-i trebuia erau niște materiale de bună calitate și un set de reguli. Nici una nu s-ar fi oprit în mijlocul unei conversații despre haine sau dansuri ca să asculte huhuitul stins și depărtat al unei bufnițe; nici una nu i-ar fi răspuns atât de convingător, încât în mod sigur undeva o mamă și-ar fi privit copilașul, îngrijorată că a auzit o piază rea. Aș fi vrut ca Fabienne să fie aici ca să vadă ce vedeam și eu: că lumea nu avea nevoie de noi; și nici noi nu aveam nici o nevoie de ea.

— Hei! a spus Catalina. În seara asta ești la sute de kilometri depărtare.

Am închis ușa. Nu cunoscusem niciodată importanța unei uși înainte de Woodsway.

— N-am nimic. Doar că zilele astea mi-e foarte dor de Jacques, am spus. Era ușor să dau vina pe Jacques pentru stările mele. Nici una din fete n-ar fi bănuit altceva.

— Vă scrieți, nu?

— Da, am spus. Dar lui Kazumi nu-i place. Mi-a spus să încetez.

— Probabil se gândește la binele tău dacă a luat o asemenea hotărâre.

— Nu-l cunoaște pe Jacques. N-are cum să aibă un motiv bun.

— Nu spune asta! m-a dojenit Catalina și apoi și-a înmuiat glasul. Ai o poză a lui?

Nu-mi trecuse niciodată prin cap că cineva ar putea să-mi ceară vreo dovadă a existenței lui Jacques în afara scrisorilor lui.

— Noi acasă nu ne fotografiem, am spus.

Catalina s-a gândit câteva clipe.

— Cred că-ți dai seama că ai un viitor mai bun decât el.

— Toată lumea vorbește numai despre viitorul meu, dar nimeni nu înțelege că nu am nici un viitor.

— Cum se poate? Ești scriitoare!

— Tu mi-ai citit cartea?

— Kazumi ne-a spus să n-o citim. A zis că vrea să te cunoaștem numai în calitate de colegă. Dar bineînțeles că, după ce a spus asta, câteva fete au făcut imediat rost de un exemplar.

— Toate au citit-o?

— Nu toate. Nu tuturor le place să citească, ca să nu mai vorbim de cărți franțuzești. Poate unele o vor citi când o s-apară traducerea în engleză. Dar – sper că nu te deranjează dacă-ți spun asta – cartea ta nu e ce ne-am imaginat noi. Margaretei și lui Rose li s-a părut dezgustătoare.

— Și ție la fel?

— Eu n-am citit-o, a spus Catalina. M-ai văzut, n-am tragere spre literatură, dar Rose ne-a rezumat câteva povestiri. Erau de-a dreptul șocante! Când te-am cunoscut am fost uimite de cât ești de drăguță.

Mi-am dat seama atunci că Margareta, Rose și Catalina trebuie să fie ori prietene adevărate, ori actrițe foarte bune.

— Scuză-mă că-ți spun, dar viața ta de acasă părea oribilă. Parcă nu era viață.

— Pentru mine și Jacques al meu a fost o viață frumoasă.

— Dar acum ești aici, a spus Catalina. Acum ar trebui să-ți dai seama că a fost îngrozitoare.

— La ce mă ajută să-mi dau seama? Eu nu sunt de-a voastră.

— Ești mai bună decât noi toate, a adăugat ea cu atâta sinceritate, încât cu o lună în urmă aș fi crezut-o. Ah, te rog, nu fi atât de abătută! Ești scriitoare.

Am oftat.

— Vrei să mai scrii cărți? m-a întrebat ea.

— Am mai scris o carte, care va apărea la toamnă.

— Și după aceea?

— Nu, am spus. Nu vreau să mai scriu niciodată.

— Serios? Și ce-ai să faci dacă nu scrii cărți?

— Când mă întorc în Franța, vreau să-mi găsesc o slujbă la Paris.

— Ce fel de slujbă?

— Un post de secretară. Sau de vânzătoare.

Catalina a râs.

— Glumești!

— Ce e rău în a avea o slujbă? am întrebat-o.

— Trebuie să ai slujba potrivită, a răspuns ea. De exemplu, Helen s-ar putea să lucreze o vreme pentru tatăl ei, până se mărită. Margareta tot spune că vrea să înființeze o școală experimentală pentru copii surdomuți. Rose n-o să muncească niciodată. Phillipa și Gillian, a menționat ea două fete, una din Manchester și alta din Newcastle, ele o să se angajeze. Din toamnă se înscriu amândouă la colegiul de secretare.

— Crezi că aș putea să fac și eu așa ceva?

— De ce-ai vrea să faci așa ceva?

Dacă existau colegii pentru secretare la Londra, m-am gândit, trebuie să existe și la Paris.

— Tu ce-ai să faci? am întrebat-o.

— Eu nu sunt așa ambițioasă. Vreau să mă mărit și să am copii. Dar tu n-ar trebui să te grăbești. Și cu siguranță n-ar trebui să te căsătorești cu Jacques.

Am clătinat din cap.

— Nu vreau să mă căsătoresc cu nimeni. Aș prefera să-mi iau o slujbă.

— Va trebui să te căsătorești la un moment dat. Dar trebuie să găsești bărbatul potrivit. E mai important decât să ai slujba potrivită.

— Asta e problema. Orice aș avea, orice slujbă, orice bărbat, ție n-o să ți se pară potrivit, nu-ți dai seama?

— Ba da, a spus Catalina, și ochii ei negri m-au privit cu o empatie aparte. Îmi dau seama foarte bine. De asta vreau s-o asculți pe Kazumi. Probabil are planuri mari pentru tine. Poate că pare aspră, dar face foarte multe pentru tine.

Mai mult decât a făcut pentru oricare din noi.

— Nici una din voi n-are nevoie de prea multe de la ea, am spus.

— Da, și asta e adevărat, a fost Catalina de acord. Un motiv în plus să ai încredere în ea.

Vremea s-a încălzit, și Meaker lucra mai multă vreme în grădină, uneori mormăind pentru sine, alteori vorbind cu o expresie blajină pe chip, ca și cum ar fi discutat cu mlădițele și cu mugurii. Locuia în căsuța portarului. La muncile mai grele venea să-l ajute un băiat din sat, dar în cea mai mare parte a timpului își vedea de lucru singur, în curtea școlii sau în conac, unde repara rame slăbite de fereastră, înlocuia becuri sparte, împrospăta văruiala ici și colo, etanșa țevi. Ne saluta dând din cap și mișcând din buze, dar nu ne vorbea niciodată și nu vorbea prea des nici cu bucătăreasa sau cu servitoarele. În zilele când mergeam la Londra, ne ducea cu mașina la gară, luând de fiecare dată jumătate din numărul fetelor. Mă întrebam dacă-și dăduse seama că mă deosebesc de celelalte.

— De ce Meaker nu vorbește niciodată în prezența noastră? am întrebat-o pe Catalina într-o după-amiază, în timp ce ne uitam la un meci de tenis. Eu nu jucam tenis. După ce-mi dăduseră două lecții, Margareta și Catalina deciseseră că și-au asumat o sarcină prea grea și-mi spuseseră că ar trebui s-o rog pe Mrs. Townsend să-mi angajeze un antrenor. Atunci mă gândisem că pot să trăiesc și fără tenis.

— Se ține deoparte, mi-a răspuns ea. Cred că așa îi place lui Kazumi.

— Are nevastă sau familie?

Catalina a râs.

— Ce întrebări pui! Nu suntem băgăcioase.

— Nu? am spus.

Fetele păreau să-și bage nasul tot timpul. Cu o zi în urmă, un jurnalist îi scrisese de la Londra lui Mrs. Townsend, cerându-i voie să mă intervieveze cu ocazia publicării lui *Les Enfants heureux* în engleză. Din clipa când îi spusesem Catalinei, câteva alte fete începuseră să mă piseze cu întrebări.

— Suntem, dar numai atât cât trebuie, a spus Catalina. Și cu oamenii care trebuie.

Faptul că pentru Catalina și celelalte fete eu făceam parte dintre acești oameni era – știam asta – condiționat. Puteam foarte ușor să glisez în categoria opusă, să devin o nonentitate precum Meaker.

— Avem voie să-l ajutăm pe Meaker la grădinărit? am întrebat-o.

— Kazumi nu cred c-ar fi de acord, mi-a răspuns ea și, văzându-mi fața, a adăugat: Îți place grădinăritul mai mult decât aranjamentele florale, nu? Eventual întreab-o pe Kazumi dacă poți să te ocupi de vreo plantă în ghiveci.

Mi-era dragă Catalina, cu sângele ei cald și inima caldă. Toate ființele omenești, dacă nu sunt moarte, au sânge cald și inimă caldă, așa că descrierea asta mi se pare mereu rizibilă, deși Catalina chiar o merita. Dar personalitatea ei, îmi dau seama acum, era subminată de dorința de a fi bună și dreaptă. Bună îi stătea în fire să fie și-i făcea cu adevărat plăcere. Dar unde ne duce dorința de a fi drepți, dacă nu într-un loc nedrept? A înțelege gândirea lui Mrs. Townsend și a vorbi în numele ei – lucrurile acestea Catalina le făcea cu o ușurință și o

încredere deplină, așa cum înainte de Woodsway vorbise probabil în numele altor autorități și avea să vorbească mai departe și după Woodsway. Eram la vremea aceea prea tânără ca să mă îngrozesc de un om ca ea. Am întâlnit de atunci alte versiuni ale Catalinei și de fiecare dată trebuie să mă educ din nou să evit bunele intenții ale altora.

Gândul de a-mi petrece timpul singură în curte – indiferent că aș fi fost cu Meaker sau de capul meu – era ispititor. La Saint-Rémy, eu și Fabienne ne duceam viața în cea mai mare parte afară din casă, departe de oameni. Crezusem întotdeauna că asta era din cauză că-i disprețuiam adânc pe sătenii din jur. Dar pe unde trece granița dintre dispreț și teamă? Oamenii care vin prea aproape ne pot face întotdeauna ceva. Eu și Fabienne avuseserăm cândva reflexul salutar să ne ținem la distanță, să ne salvăm de primejdii pe care nu le puteam exprima, dar la Woodsway eu nu-mi mai permiteam acest lux. Fabienne fusese singura mea armură împotriva lumii, însă nici cea mai solidă armură nu poate proteja de la distanță. Fetele de la Woodsway, frumoase și cultivate, erau ca niște superbe cochilii de scoici. Învățasem dintr-o excursie la un muzeu din Londra că, pe vremuri, cochiliile de diferite forme și mărimi erau folosite pe post de bani. Țineam însă minte și o ilustrație dintr-o carte veche pe care ne-o arătase cândva M. Devaux: cochiliile cu care fusese torturată o tânără matematiciană condamnată la moarte pentru practicarea vrăjitoriei[17]. Fusese una dintre puținele situații când nu-i refuzaserăm oferta de a cunoaște. Studiaserăm ilustrația uluite și pe urmă discutaserăm ce se întâmplase, după moartea tinerei femei, cu scoicile folosite pentru tortură.

Mrs. Townsend era ocupată cu înscrierea pentru anul următor și adesea își petrecea după-amiezile scriindu-le părinților potențialelor eleve și, uneori, primind vizitatori. Lecțiile mele individuale cu ea au devenit mai rare. Orarul de după prânz s-a relaxat și pentru celelalte fete. În iunie urma să se țină un bal, o tradiție la Woodsway, la care participau băieți de la un internat din apropiere. Fetele, care visau la seara balului, la călătoriile vacanței de vară și la tot ce le aștepta acasă, aveau multe de discutat. Eu nu prea aveam ce să le spun și până și cele mai băgăcioase au încetat să mă întrebe cum e să fii o scriitoare publicată. Deveneam un nimeni, așa cum mă avertizase Mrs. Townsend.

Poate ar fi trebuit să-mi pese, dar eu simțeam cel mai degrabă un fel de letargie. Woodsway nu mai era nou. Faptul că trăiam împreună cu același grup de fete zi și noapte le transformase într-o turmă de capre sau un cârd de găini. Puteam să mă detașez oricând de vorbăria lor, să privesc prin ele fără să mai înregistrez trăsăturile individuale. Dacă erau însetate de ceva, orice-ar fi fost, n-aveau să fugă la mine. Eu n-aveam cu ce să le adap. Preferam să fiu în compania găinilor mele.

Mi-era un dor înverșunat de Fabienne. Doar când îi scriam ei găseam energia să mă concentrez. O vreme i-am descris tot ce-mi trecea prin cap: pe Mrs. Fisher și felurile ei de mâncare, excursiile de o zi la Londra, hoinărelile noastre la sfârșit

de săptămână, jurnaliștii și fotografii care-i scriau lui Mrs. Townsend cerându-i voie să viziteze Woodsway. I-am povestit despre absolut toate fetele din pension. Nu-i spuneam niciodată că mi-e dor de ea, dar în ultima mea scrisoare către Jacques, în care a trebuit să-l informez că Mrs. Townsend ne-a interzis să ne mai scriem, mi-am golit sufletul în fața lui și am spus lucruri pe care nu îndrăzneam să i le spun lui Fabienne.

Ea îmi răspundea întotdeauna prompt. „Nu sunt mari schimbări“ sau „Aici nu se întâmplă mai nimic“ – așa începea fiecare scrisoare a ei și înșira apoi nașterile și morțile din sat, nunțile și îmbolnăvirile. Din când în când mai punea câte o frază al cărei sens ne era cunoscut numai nouă. „M. Laure, noul diriginte de poștă, are acum un vizitator regulat, o femeie care pare mai bătrână decât el. Se spune că e logodnica lui și că e profesoară la școala din Civray. O să se căsătorească imediat după sfârșitul anului școlar și pe urmă ea o să se mute la Saint-Rémy.“ Drept răspuns i-am scris așa: „Mă întreb dacă M. Laure se va instala pentru totdeauna în sat, până când va rămâne văduv într-o zi, ca dirigintele dinaintea lui“. Într-o altă scrisoare, Fabienne mi-a povestit că o fată mai mare i-ar fi spus că agrafa-libelulă bleumarin nu se potrivește cu părul ei de culoarea fânului. „E pur și simplu invidioasă“, a adăugat ea. „Dar eu i-am spus că, dacă o vrea, pot să i-o vând pentru cinci sute de franci. A zis că sunt nebună și i-am râs în nas.“

Gândul că Fabienne poartă agrafa m-a făcut fericită. (La ce s-o fi gândit când și-o prinsese în părul ei atât de rar?) N-am fost însă deloc încântată că e dispusă s-o dea pe bani. (Deși faptul că ceruse o sumă exorbitantă pe ea putea să însemne exact contrariul.) Cu Fabienne nu puteam fi niciodată sigură. Nu m-aș fi mirat ca în următoarea scrisoare să-mi spună că ascunsese agrafa într-un cârnat și i-o dăduse unui câine pentru că nu-i plăcea de stăpânul lui.

Jacques nu-mi mai trimitea scrisori separat, dar Fabienne, spunea el, fusese generoasă și includea și scrisoarea lui în același plic. Mrs. Townsend nu observase greutatea corespondenței mele cu Fabienne, deși mă întrebam cât va dura până să descopere acest nou truc al lui Jacques.

Scrisorile lui continuau să mă nedumerească. Jacques era Fabienne – și totuși nu era. Ei îi cunoșteam bine stările de spirit, care nu se deosebeau de vremea de afară: pe orice fel de vreme eram în stare să-mi găsesc un loc confortabil. Dar stările lui Jacques păreau mai obscure. O critica pe Fabienne, ca și cum l-ar fi deranjat că mi-e cea mai bună prietenă. Vorbea despre „viitorul nostru“, dar nu știam ce înțelege prin asta. Se plângea de lunga mea absență și cârtea cu înverșunare împotriva vieții plictisitoare din Saint-Rémy. Spunea întruna că strânsese destui bani ca să-mi facă o vizită în Anglia. Nu știam niciodată cum să răspund la aceste cereri. Fabienne avea capacitatea să scrie ca doi oameni, dar era un singur corp. Avea oare să se poată da drept băiat, dacă Mrs. Townsend mi-ar fi permis să primesc un vizitator din Franța?

---

17. Referire la Hypatia din Alexandria, ucisă în anul 415 d.Chr. de un grup de

creștini fanatici, care i-au jupuit pielea cu cochilii de scoică.

Cam în această perioadă am scris în jurnal o scurtă poveste. Nu-l mai ținusem de ceva vreme și bănuiam că într-o zi Mrs. Townsend avea să-mi ceară să-i prezint caietul spre examinare.

Am hotărât să scriu despre o grădinăreasă. Era o femeie în vârstă, oarbă, zbârcită, semănând cu o vrăjitoare, de care vecinii se temeau. Dar nu sunt vrăjitoare, își spunea ea. Avea totuși mâini cu care auzea lucrurile la fel de bine ca și cu urechile. Știa că în zilele calde pământul zumzăie, în cele reci dârdâie, scoțând mici oftaturi aproape neauzite. O rădăcină sănătoasă era în stare să cânte un cântec, o rădăcină moartă crăpa la prima notă și nu mai găsea pe urmă niciodată sunetul corect. Mugurii, petalele și frunzulițele noi aveau fiecare felul lor de a vorbi, a țipa, a râde sau a geme.

O dată pe zi, sătenii îi înconjurau coliba și o strigau pe nume cerându-i să plece, căci nu voiau o vrăjitoare printre ei. Dar ce avea atât de extraordinar un orb capabil să țină o grădină pe care n-o vedea? Oamenii sunt ciudați, își spunea bătrâna: dacă ar vrea, m-ar putea trage afară din colibă, mi-ar putea rupe mâinile și coastele, m-ar putea băga într-o cușcă și lăsa să mor de foame, m-ar putea arunca într-un puț sau arde pe rug. E ușor să te descotorosești de o femeie bătrână fără vedere și fără apărare. Dar sătenii nu aveau curajul să vină lângă ea. Nu făceau decât să ridice vocea și să profereze insulte și amenințări. Nu-și dădeau oare seama că vorbele lor nu au nici un efect? Chiar și florile ei, obișnuite cu strigătele, își purtau mai departe propriile conversații și-și dormeau propriul somn cu petalele strânse.

Într-o zi când Mrs. Townsend s-a dus la Londra cu afaceri, l-am găsit pe Meaker în grădină. Tundea tufele de trandafiri și, când m-am apropiat de el, a dat din cap, dar nu s-a oprit.

M-am așezat pe pământ, nu departe de bucata de pânză de cort pe care erau adunate într-o grămadă îngrijită rămurele și crengi din trandafirii tunși, tăiați pe tot șirul la aceeași înălțime. Observasem că Meaker aranjează lucrurile atent, înainte să se apuce de treabă. Pensulele și trafaleții lui, uneltele de grădină, ciocanele și cheile lui franceze erau toate aliniate într-un fel anume, întotdeauna același de la o zi la alta.

— Bună ziua, Mr. Meaker! i-am spus. Dacă Mrs. Townsend m-ar fi întrebat de ce vorbisem cu el, puteam să-i spun că-mi exersez engleza și vreau să vorbesc cu cineva care nu știe franceză.

— Bună ziua! a răspuns el. Te-a trimis cineva după mine?

Deci vorbește, mi-am spus. Îmi plăcea vocea lui, nu era nici pițigăiată, nici răgușită. Vorbea rar și răspicat.

— Nu. Dar mă întrebam dacă n-ai nevoie de ajutor.

— Ajutor?

— Eu sunt de la țară, am spus. Știai?

El a dat din cap.

— Ai copilărit într-un sat.

Deci probabil aflase povestea mea de la servitoare sau chiar de la Mrs. Townsend.

— Pot să te ajut în grădină, am spus, adăugând gesturi, în caz că engleza mea era greu de înțeles. Mrs. Townsend s-ar fi încruntat văzându-mi lipsa de eleganță. Făceam și acasă așa ceva, am adăugat.

— Mulțumesc, dar mă descurc singur.

— Nu ți-ar fi mai ușor dacă te-ar ajuta cineva?

El s-a oprit și s-a gândit atent cum să răspundă.

— Nu, nu mi-ar fi mai ușor.

— De ce nu?

— Îmi place să lucrez singur, a spus. Sunt ca un om-orchestră.

Nu știam ce înseamnă „om-orchestră". Am tăcut amândoi câteva momente. El a continuat să tundă tufele, ștergând foarfeca, o dată la câteva tăieturi, cu o cârpă veche.

— De când ești aici? l-am întrebat.

Meaker a șters foarfeca și a pus-o lângă celelalte unelte. A întins apoi o scară pe pământ, m-a invitat să mă așez pe un capăt al ei, și el s-a așezat pe celălalt.

— Nu pot să lucrez și să vorbesc în același timp, a declarat.

I-am spus că-mi pare rău să-l întrerup din treabă, cu toate că nu-mi părea rău deloc.

— Am venit la pachet cu conacul. Când l-a închiriat Mrs. Townsend, eu am rămas aici.

— Adică ai fost grădinar aici și înainte?
— Da.

— Cine locuia la conac?
— Mrs. Brown.
Probabil văduva industriașului.
— Și ce s-a întâmplat cu ea?
— A murit.
— Cum a murit?
— Era bătrână.
— Și apoi ce s-a întâmplat?
— Conacul le-a rămas fiicelor ei. Ele și-au pus problema să-l vândă și apoi s-au hotărât să-l închirieze pensionului.
Aici conversația a părut să se sfârșească. Dacă nu aduceam vorba despre altceva, riscam ca Meaker să se întoarcă la treaba lui. Se uita deja cu jind la foarfecă.
— Ai fost întotdeauna grădinar?
— Sunt de ceva vreme.
— De ce te-ai hotărât să te faci grădinar? l-am întrebat. Eu eram tot timpul întrebată de ce hotărâsem să mă fac scriitoare și nu știam niciodată cum să răspund. Dac-aș fi fost vânzătoare într-un magazin universal, aș fi putut spune că îmi place să văd oameni și să fiu înconjurată de lucruri frumoase. Dac-aș fi fost grădinăreasă, că îmi plac florile și copacii. Pe undeva mă așteptam ca Meaker să-mi dea un răspuns de genul ăsta. Și apoi, dacă fusese învățat să poarte o conversație, m-ar fi întrebat el de ce mă hotărâsem să vin la Woodsway. Sau să scriu.
— Păi să vedem, a spus el. Când m-am întors din război…
— Care război? am vrut să știu. Părea de-o vârstă cu tatăl meu.
— Marele Război, cel dinaintea ultimului, a răspuns el. Când m-am întors din război, nu știam ce să fac, așa că m-am dus să mă rog. Eu sunt romano-catolic. Bănuiesc că și tu, așa că mă înțelegi.
Am dat din cap ca și cum l-aș fi înțeles.
— M-am rugat, a continuat Meaker. Și după câteva zile au apărut două slujbe – una de ucenic la un grădinar și un post într-o fabrică de conserve. M-am rugat din nou și, când am ieșit din catedrală, m-am hotărât să mă fac grădinar.
— Dumnezeu ți-a spus să alegi asta?
— Nu știu ce să zic. Nu mi-a spus asta anume.
— Dar îți plac florile și copacii?
Meaker s-a gândit ca și cum ar fi avut de trecut un test dificil.
— Dragostea nu prea intră în ecuație, a spus.
— Ah! am zis.

Nu știam încotro ar trebui s-o ia acum o conversație reușită. Aș fi vrut să-mi

pună și el întrebări. Putea să mă întrebe dacă am devenit scriitoare pentru că-mi place să scriu, și atunci aș fi putut spune că plăcerea n-a intrat în ecuație, așa cum i se întâmplase și lui cu grădinăritul.

— Eu scriu cărți. Știai? l-am întrebat când am văzut că nu e înclinat să mă chestioneze la rândul lui.

— Da, am auzit.

— Nu-mi place să scriu cărți, așa că înțeleg ce spui.

Meaker a dat din cap.

— Vrei să-mi citești cartea?

— Nu citesc în franceză, a spus el, după care și-a privit palmele de parcă ar fi fost prins într-un moment rușinos. Am luptat în Franța.

— Ah, dar o să apară traducerea englezească. Pot să-ți aduc un exemplar.

El mi-a mulțumit și a zis că are prea mult de lucru ca să-i mai rămână timp pentru cărți. Apoi și-a luat foarfeca de jos.

— Cred că ar trebui să te întorci înăuntru, mi-a spus.

— Mrs. Townsend e plecată azi.

— N-ai treburi de făcut pentru școală?

Mi-am dat seama că vrea să-l las singur și, pentru moment, nu m-am putut gândi la nimic altceva de spus.

— Am auzit că ai ieșit în curte înainte de ora stabilită, m-a abordat Mrs. Townsend mai târziu în aceeași seară.

M-am întrebat cine-i spusese. Stătusem de vorbă cu Meaker în spatele gardului viu.

— Am ieșit la aer, am răspuns.

— De una singură?

— Nu mă pot concentra la cartea mea când sunt înăuntru cu celelalte fete. Restul lucrurilor pot să le fac în casă, dar ca să mă gândesc la ceea ce scriu am nevoie să fiu în aer liber.

Era o minciună, dar m-am gândit imediat cum de nu-mi trecuse niciodată prin cap să-mi folosesc scrisul drept scuză.

— Deci te gândești la următoarea ta carte, până la urmă, a spus Mrs. Townsend.

— Puțin, da.

— Și e destul de logic să te plimbi atunci când compui. Nu așa scriai și înainte?

— Ba da.

— Ai vreun titlu în minte pentru această carte?

— Mă gândesc să-i spun *La Forêt de la sorcière*. *Pădurea vrăjitoarei.*

În jurul școlii erau copaci, dar nu o pădure propriu-zisă, bună pentru o vrăjitoare, așa că, dacă dădeam cărții acest titlu, nimeni n-ar fi putut spune că scriu despre viața mea la pension.

Mrs. Townsend m-a privit scrutător, și eu am încercat să-mi șterg de pe față ceea ce mi se părea a fi înfumurare. Minciunile spuse cu ușurință puteau cu tot atâta ușurință să devină adevăr – cum de nu înțelesesem asta până atunci?

— Pari bucuroasă, a spus Mrs. Townsend.

— De carte? Întotdeauna sunt bucuroasă când mă gândesc la scris.

— Ce te-a făcut să te răzgândești? Acum câteva săptămâni păreai nesigură.

Învățasem, din călătoriile la Paris în anul anterior, că nu trebuie să răspund la absolut toate întrebările pe care mi le pun jurnaliștii. Uneori cel mai bun răspuns e tăcerea. Am clătinat din cap ca și cum eu însămi eram nedumerită.

— Poate încă te obișnuiai cu viața de aici, a spus Mrs. Townsend. Acum, după ce te-ai așezat, te simți pregătită.

— Da, probabil așa e, Kazumi.

— Și ai spus că preferi să ai timp pentru tine ca să te gândești, a spus ea. Te distrage activitatea școlară?

— Nu, deloc. Îmi place să învăț lucruri. Doar că nu sunt obișnuită să am oameni în preajmă tot timpul. Acasă rătăceam adesea de capul meu.

— Da, desigur. Dar dacă-ți dau voie să te plimbi liber după-amiaza? Crezi că asta te-ar ajuta să scrii mai ușor? Dar trebuie să subliniez ceva. Titlul acesta nu e tocmai potrivit, a spus Mrs. Townsend. E un pic… copilăresc și comun. Cine e vrăjitoarea?

N-am știut ce să-i răspund.

— Ai scris ceva despre vrăjitoare în jurnal? De fapt, oricum, adu-mi-l să-l văd!

N-am fost în stare să inventez o minciună rapidă, așa că a trebuit să aduc jurnalul. Mrs. Townsend l-a frunzărit.

— Nu l-ai ținut în mod regulat.

— Îmi pare rău, Kazumi.

— Dar înveți de la fete când ești pe lângă ele, nu? Și de la mine, firește.

— Da, Kazumi.

Ea a răsfoit din nou jurnalul și a citit mai îndeaproape, cu buzele țuguiate a dezaprobare.

— Am fost ocupată în ultima vreme și văd că am neglijat să te mai îndrum, a spus. Când ai venit, te-am îndemnat să scrii orice-ți vine cumva de la sine, dar acum văd că n-ai depășit stadiul acesta excentric. De fapt, părerea mea e că ai luat-o pe un drum greșit. Toate poveștile astea despre păsări și păsărari, tigru și vulpe, bufnițe gemene, vrăjitoare și păduri sunt mult mai slabe decât ce mă așteptam să văd de la tine.

Ce avea să facă acum, să-mi spună că nu meritam investiția?

— Ceea ce face prima ta carte remarcabilă e faptul că descrii viața la țară cu o onestitate brutală. Și presupun că același lucru se va spune și când va apărea a doua carte. Acum, că mediul s-a schimbat, poate e mai bine să abordezi noua ta viață cu același realism, în loc să creezi aiurelile astea fantastice. Scopul tău e să-ți folosești ochii și urechile, nu imaginația firavă și infantilă.

M-am uitat la ea, neștiind ce fel de expresie trebuie să iau.

— Am un titlu mai bun pentru noul tău text, a spus Mrs. Townsend. Ce părere ai de *Agnès în paradis*?

— Agnès – adică eu?

— Ții minte ce ți-a spus editorul francez? Lumea vrea să afle cum a fost experiența ta într-un pension englezesc, și cartea asta ar trebui să fie despre Woodsway. Nu ești de acord?

— Ba da, Kazumi. Deja regretam că pomenisem următoarea mea carte.

— Dar sunt mulțumită de progresul pe care l-ai făcut până acum, a zis Mrs. Townsend.

Mi-am dat seama că se pricepe la fel de bine să mintă ca și mine. I-am mulțumit.

— Și cred că e momentul potrivit să începi o nouă carte. Te-ai obișnuit cu ritmul vieții de aici, dar impresiile sunt încă proaspete. Ce crezi? M-aș bucura să te ajut. Poștașul tău – cum îl chema – a făcut o parte din munca la prima carte, nu?

— M. Devaux, am spus. Da, m-a învățat câteva lucruri.

— Ai mai ținut legătura cu el? m-a întrebat Mrs. Townsend, părând dintr-odată alarmată.

— Nu, s-a mutat din sat anul trecut.

— Și nu ți-a lăsat noua lui adresă?

— Nu.
— Păcat! El te-a ajutat să-ți începi cariera. Îți lipsește?
— Să-mi lipsească? A, nu!
Mrs. Townsend mi-a studiat chipul. Dezavantajul când te pricepi să minți cu ușurință e că, dacă spui ceva adevărat, sună a minciună.
— Pari să-l fi uitat în ciuda a tot ce a făcut pentru tine, a spus ea.
— Nu l-am uitat, am răspuns. Dar mi-ați spus că trebuie să privesc înainte, spre o viață nouă, Kazumi.
— Da, a încuviințat ea. Firește că nu e frumos să-i uiți pe cei care te-au ajutat, dar schimbarea trebuie primită cu bucurie. Mi-a amintit apoi că, oricând am nevoie de ajutor cu cartea, ea va fi disponibilă.
M-am simțit ca șobolanul din fabula lui La Fontaine pe care o citiserăm la școală[18]. Ce mare-i lumea! exclamă el când se aventurează la drum, felicitându-se că nu mai e un șobolan de țară, ci o făptură sofisticată. Iar când vede o scoică pe plajă, își spune că un mâncător versat va savura o scoică, așa că își înfige capul între valvele deschise. Eram și eu prinsă la fel ca el. Eram condamnată.
În seara aceea i-am scris lui Fabienne: „Mă gândesc dacă nu cumva e timpul să mă apuc de o nouă carte. Toată lumea îmi spune că experiența mea la pension ar fi interesantă pentru cititori. Cum ți se pare ideea?“

---

18. „Șobolanul și scoica“ – vezi La Fontaine, *Fabule*, traducere de Tudor Măinescu, Litera, București, 2020, pp. 159–160.

— Mrs. Townsend mi-a dat voie să umblu pe afară când nu am ore, i-am spus lui Meaker a doua zi, în timp ce plivea. Era după-amiaza devreme și mai aveam o oră până când ieșeau fetele în curte.

— Foarte bine, a spus el.

— Pot să te ajut dacă ai nevoie.

— Din păcate, nu am nevoie de ajutorul nimănui, mi-a răspuns el, aranjând frunzele unei păpădii dezrădăcinate ca și cum ar fi pieptănat părul rar al unui copil.

— Dar pot să mai vin să vorbesc cu dumneata? l-am întrebat. Să-ți țin companie?

El a pus fărașul pe marginea răzorului de flori și a ridicat privirea spre mine. Am observat că, de aproape, ochii lui aveau o culoare gri-verzui, ca ochii lui Mrs. Townsend.

— Problema e că nu mă pricep la discuții, a spus.

— Ah! Dar vorbești cu mine acum.

— Ca să vorbesc cu tine, trebuie să mă opresc din treabă.

Mi-am aranjat cuvintele în minte înainte să le rostesc:

— Ar fi nespus de amabil din partea dumitale dacă mi-ai permite.

Dumnezeu știe cum i-a sunat asta lui Meaker, dar pe fața lui, care lua adesea o expresie lemnoasă, s-a așternut un zâmbet de copil.

(„Nespus de“ – cuvintele acestea, pe care le-am învățat ascultându-le pe fete, au devenit una dintre expresiile mele preferate. Am luat obiceiul de a le vorbi gâștelor mele de parcă vorbesc cu mine: ești nespus de caraghioasă. Ești nespus de mândră.)

Am încercat să mă gândesc la un alt motiv ca să-l împiedic pe Meaker să mă alunge. Dacă-i spuneam că fereastra mi se zgâlțâie prea tare la furtună, ar fi fost nevoit să-și ofere serviciile.

— Mrs. Townsend mă îndeamnă să scriu o carte despre viața mea de aici, i-am spus. Poate mă ajuți.

— Cu ce aș putea să te ajut? m-a întrebat el, cu o expresie perplexă.

Nu știam ce răspuns să inventez ca să-l conving. Nu eram Fabienne. Mintea ei era ca o pasăre. A mea era ca un tren – cineva trebuia să-mi aștearnă șinele înainte.

— Nu citesc și nici nu scriu în franceză, a spus Meaker.

— Îmi place să discut lucrurile. Asta mă ajută să gândesc.

— Lucrurile? Ce fel de lucruri? Nu poți să vorbești cu fetele? m-a întrebat el, părând cu adevărat curios. Sau cu Mrs. Townsend.

— Mrs. Townsend e drăguță. Și fetele sunt, am spus. Dar, vezi dumneata, eu sunt altfel. Ziarele mă fac porcăreasă și păstoriță de capre. Mi se spune scriitoarea țărăncuță. Sunt lucruri pe care Mrs. Townsend și fetele nu le înțeleg.

Meaker a dat grav din cap. Părea că mă compătimește și m-am simțit prost. Încercam să-mi transform mintea într-o pasăre, dar ea nu făcea decât să se agite bezmetic ca un bondar greoi.

— Înțeleg ce simți, mi-a spus el.
— Da?
— Mie oamenii mi se par deseori ciudați.
— Care oameni? am întrebat. Și în ce fel ciudați?
— Majoritatea. Ai dreptate că Mrs. Townsend și fetele nu sunt din lumea ta. Dar nu cred că ăsta e singurul motiv pentru care oamenii se consideră unii pe alții ciudați. În copilăria mea, în orașul meu natal, mă simțeam altfel decât toți ceilalți.
— Unde ai copilărit?
El mi-a spus numele orășelului.
— E lângă Brighton, a adăugat.
Nu știam unde e Brighton.
— Nici eu nu știu unde e satul tău pe hartă.
— Dar de ce simți că ești altfel? l-am întrebat. În ce fel altfel?
— Nu știu de ce sau în ce fel. Numai Dumnezeu știe, iar eu nu pun întrebări.
În ochii lui Meaker, călătoria mea de la Saint-Rémy la Woodsway era tot din voia lui Dumnezeu. Dar Fabienne fusese cea care o făcuse posibilă.
— Acasă am o prietenă, am spus. Întotdeauna am simțit că noi două suntem altfel decât restul oamenilor.
— E dirigintele acela de poștă despre care vorbea toată lumea?
— Ai auzit de el? am spus. M-am întrebat dacă M. Devaux e mai faimos decât mine.
Meaker a părut stingherit, ca și cum l-aș fi prins într-un flagrant mărunt.
— Citesc ziarele, a răspuns el. Înainte să vii aici, ziarul local a avut un articol despre tine și dirigintele de poștă.
— Și ce spunea despre el?
Meaker a clătinat din cap.

— Nimic important. Niște presupuneri aiurea.
L-am rugat să-mi spună cum se scrie „presupunere“ ca să fiu sigură că e același cuvânt pe care îl știam din franceză.
— Ce presupunere ai citit în ziar?
— Că nimeni nu știe dacă autorul cărții pe care ai scris-o nu e de fapt dirigintele de poștă.
Mi-am pus bărbia pe genunchi. Nu era neadevărat. Și totuși m-am simțit dezamăgită.

— Oamenilor le place să judece ceea ce nu înțeleg, a spus Meaker.
— De pildă, cum am putut eu să scriu o carte?
— Se simt mai bine când pretind că știu totul.
— Aici, nimeni nu știe cu adevărat nimic despre mine, am spus posomorâtă.
Meaker a dat din cap.
— Nu-i nimic. De fapt, e mai bine că nu știu.

— De ce?
— Ți-e mai ușor să fii singură.
— Îți place să fii singur?
— Da.
— Dar și eu sunt singură, am spus. Iar mie nu-mi place.
— O să te obișnuiești. Vezi tu, dacă vreuna din fete se plânge de ceva… a spus Meaker, făcând semn din cap spre casă. Dacă se plâng de ceva, nu putem pur și simplu să le spunem: o să te obișnuiești. Dar tu ești altfel. Tu știi un lucru pe care ele n-o să-l știe niciodată.
Era cea mai lungă cuvântare pe care mi-o ținuse Meaker vreodată și lucrul cel mai plin de bunătate pe care mi-l spusese. Dar nu-mi era de ajutor. I-am zis că prietena mea de acasă e o fată cu care crescusem împreună.
— O cheamă Fabienne, am spus. Voiam să-i aud numele rostit cu voce tare ca să fie și ea la fel de adevărată ca mine în această minunată grădină englezească. E mai inteligentă decât mine. Nu e drept că eu sunt aici, și ea nu e.
Meaker s-a uitat la mine. Pe Fabienne ar fi enervat-o la culme ca unui bătrân să-i fie milă de ea. Ar fi găsit un mod de a-și bate joc de Meaker, așa cum făcuse și cu M. Devaux. Dar Meaker era altfel – tăcut și blând, ca un copac inofensiv sau un animal timid. M-am gândit să-i spun că Fabienne e cea care a scris de fapt cărțile – un secret pe care n-aveam să-l împart cu nimeni altcineva. Alții n-au decât să-și bată capul cu misteriosul poștaș din sat. Doar oamenii buni ca Meaker primeau răsplata.
— De fapt, Fabienne e cea care a făcut totul să se întâmple.
Meaker a dat din cap. Nu înțelegea ce încercam să-i spun.
— Și eu am avut un prieten bun la vârsta ta, mi-a spus.
— Cum îl chema?
— Wilfred.
— Deci cu el stăteai de vorbă?
— Nu vorbeam prea mult. Amândoi eram tăcuți.
— Eu și Fabienne vorbim. Tot timpul. Adică vorbeam tot timpul. Acum nu putem decât să ne scriem.
— Aveți noroc că puteți să vă scrieți. Wilfred a murit în război.
— Marele Război?
— Da.
I-am spus că-mi pare rău să aud asta.
— Fratele meu a murit din cauza ultimului război, am adăugat. Nu în război, dar părinții mei spun și acum că războiul l-a omorât.
Meaker a dat din cap.
— Iar prietena mea Fabienne – sora ei a murit și ea. Nu i-am spus că murise dintr-un cu totul alt motiv. N-ar fi fost departe de adevăr să afirmi că și ea murise tot din cauza războiului.
— Războiul omoară mulți oameni, a spus Meaker. Pe tineri mai ales. Se poate spune că nu e drept că ei au murit, iar noi trăim, dar nimeni nu e de vină pentru

asta.

— Fetele de aici sunt mai norocoase, am spus, făcând semn cu capul spre casă așa cum văzusem la Meaker. Ele trăiesc într-un paradis.

— Nu știm chiar așa sigur.

— Dar Mrs. Townsend așa crede, că e un paradis. Vrea să scriu o carte despre viața mea aici, am spus, și s-o intitulez *Agnès în paradis*.

— Tu vrei s-o scrii?

— Nu știu, am spus și, amintindu-mi abilitățile de a susține o conversație pe care le învățasem, l-am întrebat: Dumneata ce părere ai?

El a clătinat din cap.

— Nu pot eu să-mi dau cu părerea, dar, dacă scrii într-adevăr o carte despre viața ta de aici, nimeni n-o să poată spune că autorul e, de fapt, dirigintele de poștă.

Meaker trăia singur, și m-am întrebat dacă fusese căsătorit. Poate nu se însurase niciodată sau, asemenea lui M. Devaux, rămăsese văduv. M-am gândit să caut un pretext să mă duc la căsuța portarului, să văd dacă găsesc urme ale vreunei soții. În casa lui M. Devaux erau o mulțime de dovezi că acolo trăise o femeie. Fața de masă de dantelă fusese reparată cu cusături atât de migăloase și de ordonate, încât doar privind atent îți puteai da seama că fusese cândva ruptă. Pe bibliotecă era un mic recipient în formă de nufăr pentru ceara topită de la lumânări și, când i-l arătasem lui Fabienne, ea spusese că poate de fiecare dată când M. Devaux voia să facă sex cu nevastă-sa, aprindea o lumânare în formă de nufăr ca să-și arate dorința. Eu îi răspunsesem că poate ea era cea care îl folosea ca să-și semnalizeze dorința, dar Fabienne se strâmbase disprețuitor, spunând că nici o femeie nu e atât de tâmpită. Odată, M. Devaux ne rugase să alegem fiecare câte o eșarfă din cele rămase de la soția lui. Ni le oferise cadou, și Fabienne îi răspunsese că darul unui moș nu ne folosește la nimic. Acum am înțeles că-l rușinaserăm și-l răniserăm mai mult decât ne dădeam seama. Dacă – așa cum ne făcuse Fabienne să credem și pe mine, și pe toată lumea – își exprimase dorința de a o face amanta lui, M. Devaux n-avea cum să fie atât de bătrân. M-am întrebat câți ani ar trebui să aibă un bărbat ca să înceteze să se mai gândească la femei. Meaker ar fi trebuit să știe, dar trebuia să ajung să-l cunosc ceva mai bine ca să-i pot pune această întrebare.

Am hotărât să găsesc un pretext să-l vizitez în casa portarului. Puteam să spun că are legătură cu cartea.

Nu țineam secret de Mrs. Townsend sau de celelalte fete faptul că scriu o nouă carte. Nu venisem la pension ca o clientă plătitoare. Eram mai degrabă ca un trandafir nou pe care Meaker îl transplantase în grădina lui: trebuia să fiu urmărită până înfloream. Mrs. Townsend n-avea să fie niciodată mulțumită până când nu deveneam un produs modelat de ea. Poate trebuia să percep asta ca pe o formă de grijă față de mine, mai multă decât față de celelalte fete. Ele aveau să plece curând, desigur, și-i aduceau bani. Eu îi aduceam fotografi și jurnaliști.

Mrs. Townsend îmi dăruise cinci caiete foarte frumoase, cu coperte moi de piele, ușor albăstruie ca interiorul unui ou și plăcut de ținut în mână. Îmi dăduse de asemenea propriul ei stilou; corpul lui, neted la atingere, avea o culoare întunecat-roșcată, cu spirale marmorate, și era brăzdat de dungi aurii. Fusese fabricat de producătorul ei preferat de stilouri, din Olanda, îmi spusese și desfăcuse capacul ca să-mi arate penița din aur, pe care era gravat un model complicat.

— Ți-aș fi luat unul nou, dar un stilou e ca un câine sau o pereche de pantofi. Trebuie mai întâi îmblânzit. Acesta mi-a fost tovarăș timp de zece ani. Acum e perfect.

Răspunsesem că nu pot să-l accept, dar asta numai pentru ca ea să insiste în generozitatea ei și să-mi învingă voința. Nu știu când începusem să înțeleg jocul pe care trebuia să-l joc cu ea. Avea reguli clare și rezultate previzibile, dar era oricum răspunderea mea să-mi joc propriul rol.

Pe vreme bună, îmi petreceam o oră sau două în curte, în timp ce fetele exersau la pian și la vioară, scriau scrisori sau studiau revistele de modă ca să învețe să arate mai bine. Nu-l căutam întotdeauna pe Meaker, dar câteodată mă așezam lângă el în timp ce lucra. În scurtă vreme mă lăsa să termin câte o treabă ici-colo, separând mlădițele sau tunzând gardul viu într-un loc unde nimeni n-ar fi observat cu adevărat dacă îl tăiam într-un unghi strâmb. Știam că preferă să fie singur, dar, dacă rămâneam suficient de tăcută, de discretă, oare nu-l făceam să se simtă aproape singur, așa cum era înainte?

Mrs. Townsend trecea câteodată pe la noi și părea mulțumită. Grădinăritul, îi spusesem, era o metodă bună de a mă gândi la carte. Ea nu-l preda, îmi răspunsese, fiindcă pentru ceea ce le aștepta pe fete în viitor erau mai potrivite aranjamentele florale.

— Dar pentru tine pare o alegere înțeleaptă. Mulți scriitori sunt și buni grădinari. Ai auzit vorba asta, că în spatele fiecărui scriitor mare e o mare grădină?

Cât despre cartea pe care declaram că o scriu, nu mi-era greu să văd ce mi se cere. Mi se oferise ocazia să trăiesc o viață la care nici nu visasem vreodată, iar lumea voia să știe cum se desfășoară viața aceasta. Nu trebuia să inventez nimic. Viața mea era deja un basm. Dacă lumea voia de la mine acest basm, de ce să nu i-l dau? Odată cartea încheiată, îmi spuneam, poate Mrs. Townsend n-avea să mai vadă nici un motiv să mă țină la Woodsway și avea să mă trimită acasă.

Nu eram primul intrus în paradis, dar, spre deosebire de a altora, pedeapsa mea nu era izgonirea. Trebuia să dau mărturie despre minunile lui. Curând am ajuns să fiu încredințată că singura mea speranță de a scăpa era să scriu cartea pe care o voia toată lumea. Abia atunci aș fi avut voie să mă întorc acasă și să-mi reiau viața cu Fabienne.

Mi-am început povestea cu ziua când plecasem spre Paris, după care am traversat Canalul Mânecii spre Londra. Nu mi-a fost greu să descriu Harrods: rochiile și pălăriile, pantofii de lac și mănușile lungi și subțiri, femeile în haine de blană, ușierii în livrele verzi. Când cartea a luat-o pe urmele mele până la Woodsway, am descris fiecare etaj al conacului, modelul covoarelor, livada pe care o vedeam pe fereastră, evantaiele japoneze înrămate și expuse pe hol. N-am schimbat nici un nume, deși nu i-am spus lui Mrs. Townsend „Kazumi“, ci doar „Mrs. Townsend“. Fetele apăreau exact așa cum erau în viața mea, înmiresmate ca violetele de primăvară. Vorbeau, râdeau, dansau și seara cântau odată cu cântăreții americani de la radio. Le-am descris hainele, pieptănăturile, conversațiile despre viața cea adevărată care le aștepta, gata să înceapă. Am dedicat mai mult loc impresiilor despre Catalina: ochii ei întunecați, râsul iute, umerii rotunzi și membrele vânjoase, victoriile ușoare pe care le obținea la turneul de tenis, deseori organizat tot de ea. Nu i-am spus că apare în carte. Într-o zi, mă gândeam, va deschide un exemplar și va scoate un țipăt. Îi va citi cu voce tare câteva pasaje soțului și va ține cartea pentru copiii ei. Ia uitați, sunt celebră! le va spune. Pe vremuri am fost colegă de pension cu o scriitoare

faimoasă.

Și, firește, Mrs. Townsend apărea pe fiecare pagină. Am făcut-o un pic mai tânără (dar nu mult), mai puțin pătrată, stilată ca orhideele orientale din fotografiile pe care le atârnase în sala de clasă. Nu se supăra niciodată pe nimeni și chiar și cele mai capricioase fete vedeau în ea o confidentă. Am scris despre orele pe care le petrecea învățându-mă engleză și franceză, despre recunoștința mea pentru răbdarea ei nesfârșită și despre cât suferеam dezamăgind-o cu lipsa mea de cunoștințe, scrisul meu stângaci și corpul lipsit de eleganță în rochiile pe care mi le cumpărase.

M-am întrebat dacă să scriu despre Meaker, făcându-l nu bărbatul roșcat cu cuibul de păsări în creștet, ci un bun prieten. Era singurul despre care aș fi putut scrie pasaje întregi, dar am avut sentimentul că Mrs. Townsend n-ar fi fost de acord. Am scris în schimb despre cum stau la soare în grădină împreună cu colegele, toate simțindu-ne frumoase ca niște trandafiri abia înfloriți.

La o săptămână după aceea, Mrs. Townsend mi-a cerut să vadă ce scrisesem. I-am spus că îi fac o copie pe curat. A respins imediat ideea, așa cum eram sigură că se va întâmpla. Îmi făcea plăcere să-i pot anticipa mișcările și să reacționez corespunzător, o plăcere similară cu cea de a o urmări pe Catalina pe terenul de tenis, lovind mingile în voleu.

În seara următoare, chiar când fetele se așezau în salon să asculte radioul, Mrs. Townsend a trimis după mine. Cei doi câini își ocupaseră locurile la picioarele ei și ea mi-a făcut semn să mă așez într-un scaun cu spatele drept, vizavi de canapea. Nu suna a bine. Când era într-o dispoziție mai bună, Mrs. Townsend le ruga pe fete să se așeze pe covor, la picioarele ei.

— Deci, a început ea, spune-mi cum te simți în legătură cu ce-ai scris până acum.

N-am detectat nici o neplăcere aparentă în comportarea ei. Mrs. Townsend nu avea răbdare și observasem că față de mine făcea mai puține eforturi să-și ascundă iritarea de pe față sau din voce decât atunci când vorbea cu alte fete.

— Nu știu, am spus. Încă lucrez la text.

— Asta știu, a spus ea. Dar îți place ce-ai scris?

M-am gândit câteva clipe.

— Cred că am început bine, am spus precaută. Dar sunt lucruri pe care sper să le îmbunătățesc.

— Ce fel de lucruri?

Mi-am lăsat privirea să alunece către biblioteca din spatele ei, sperând că adoptasem una din expresiile acelea care fuseseră descrise de jurnaliști drept complet buimăcite, rămase fără grai.

— Nu știu să spun, am răspuns. Le simt, atât.

— Foarte bine, a spus Mrs. Townsend. Iată ce cred eu, Agnès: ai făcut treabă bună până acum.

— Am făcut?

— Nu spun că e perfect. Mai ai multe de îmbunătățit, sunt de acord cu tine,

dar deocamdată mi-ai depășit așteptările.

Eram atât de obișnuită să fiu criticată de Mrs. Townsend, încât o clipă n-am știut cum să răspund.

— Ce mă uimește cel mai tare e faptul că ai depășit infantilismul morbid al primelor două cărți. Ai depășit de asemenea aplecarea spre basm. Nu uita că până recent scriai în jurnal numai poveștile acelea fantastice. Probabil pentru majoritatea fetelor de vârsta ta sunt inocente, dar de la tine mă aștept la mai mult, înțelegi?

— Da, Kazumi.

— Mă bucur să văd că ai abandonat faza aceea. Ești mai sigură pe tine și ai surprins ceva fragil și evanescent, demn de o fată în poziția ta.

M-am uitat în jos, la cataramele argintii strălucitoare ale pantofilor mei de piele.

— Dar, după cum ți-am spus, sunt lucruri care trebuie revăzute. În primul rând, în ciuda progreselor, stai încă prost cu gramatica limbii franceze.

— Îmi pare rău.

— Nu e nevoie să-ți ceri scuze. Misiunea mea e să te fac mai bună și ești aici abia de patru luni. În plus, e o problemă ușor de rezolvat. Asta a făcut și poștașul tău, nu? Nu mi-ar fi greu să șlefuiesc pe ici, pe colo.

Când vorbea despre el, toată lumea îi spunea lui M. Devaux „poștașul tău". Nu era mai al meu decât erau cărțile.

— Mai e ceva care mi se pare foarte interesant, a spus Mrs. Townsend. Nu pari interesată să scrii prea mult despre tine. Așa e? De unde această reticență?

Am fost șocată. Credeam că tot ce scrisesem e despre mine.

— Reticență?

— Cum să spun? Dintre toate personajele, tu apari cea mai opacă în aceste capitole.

— Opacă? Nu-mi aminteam să fie unul din cuvintele cu care jurnaliștii sau criticii descriseseră *Les Enfants heureux*.

— Da, opacă, a repetat Mrs. Townsend. A luat un exemplar din *Les Enfants heureux*, pe care îl ținea pe măsuță de când venisem aici, și l-a deschis la o pagină cu colțul îndoit. Uite, dacă citești paragraful acesta, despre cum te uiți la tânăra care naște, sau altul, unde desparți porcii care se bat între ei. Cu toate că nu spui exact cum te-ai simțit atunci, proza ta e tensionată și cititorul simte ce-ai simțit și tu.

Nu știam ce înțelege prin „tensionată".

— Sunt multe momente cumplite în cartea ta, dar scrisul tău are o limpezime specială. Ca o piesă perfectă în do major pentru pian.

Mă simțeam deja complet pierdută. M-am întrebat dacă Mrs. Townsend uitase că mă scutise de orele de muzică.

S-a dus la pianina din colț. În conac existau trei piane pe care elevele puteau să exerseze, dar acesta, ținut în salonul personal al lui Mrs. Townsend, era pentru

ea un instrument special. A apăsat pe câteva taste, una după alta.

— Cum îți sună? m-a întrebat.

— Tare.

— Sună la fel ca primele tale două cărți. Clar și pur. Primele două cărți au fost scrise de o minte perfect senină, a spus ea și a mai cântat câteva note. Dar acum?

Erau la fel de tari, dar mi-am dat seama că nu e cazul să spun asta.

— Tulburi?

— Exact, a spus ea și a cântat o melodie pe care n-o știam. Asta sună mai aproape de ceea ce ai scris în ultimele câteva săptămâni, un pic cețos, un pic aburit, dacă înțelegi ce vreau să spun.

Nu înțelegeam diferența și mi-am simțit inima bătând mai tare. Oare acum aveam să fiu dată în vileag ca falsă scriitoare?

Mrs. Townsend s-a întors pe canapea.

— Arăți palidă, a spus. Ce s-a întâmplat?

I-am răspuns că mă simt prost pentru că nu făcusem ce trebuie în cartea cea nouă.

— Dar nu asta am vrut să spun, a replicat ea. Ți-am făcut doar niște observații. În plus, după cum ziceai chiar tu, acesta e abia începutul. Mi-a făcut semn să mă așez lângă ea și m-a luat cu brațul pe după umeri. Cred că m-ai înțeles greșit, a continuat. E un început bun și vom lucra împreună ca să-l facem excelent.

Câteva zile mai târziu, Mrs. Townsend mi-a înmânat un plic. A verificat ostentativ de două ori numele și adresa expeditorului, apoi l-a ciupit ca să-mi arate cât e de gros.

— Prietena ta Fabienne are o mulțime de lucruri să-ți spună.

— Ah… am făcut. Îmi povestește deseori tot ce se întâmplă în sat.

— Își ajută și fratele să-ți transmită scrisorile lui?

— Jacques? Nu, nici vorbă! Nu se au bine.

— Și i-ai scris lui Jacques să-i spui să nu-ți mai scrie, cum te-am instruit?

— Da.

— Ți-a răspuns?

Am scuturat din cap. Cum Mrs. Townsend nu-și lua ochii de la mine, i-am spus că Fabienne și Jacques sunt dintr-o familie săracă.

— Nu și-ar fi trimis scrisorile separat dacă ar fi fost apropiați. S-ar fi spus că-și irosesc banii pe timbre separate. Dar ei nu se suportă unul pe altul.

— Și te simți bine să închei relația cu Jacques?

Pentru o fracțiune de secundă m-am gândit să fac din nou pe moarta, să înghеț ca și cum nu i-aș fi auzit întrebarea. Dar scrisoarea lui Fabienne era încă în mâna ei și riscam s-o pierd dac-aș fi spus ceva provocator. Am dat șovăielnic din cap și am răspuns că încerc să renunț la Jacques și că scrierea noii cărți mă ajută.

Mrs. Townsend a dat din cap și mi-a înmânat plicul.

— S-ar putea să simți o anumită suferință timp de câteva zile, dar ce e viața fără câteva mici înțepături?

5 mai 1954

Agnès,

Cum adică ai început o nouă carte? E cea mai mare tâmpenie pe care am auzit-o de la tine, și oricum nici fără asta nu străluceai de deșteptăciune.

Fabienne

6 mai 1954

Ma chère Agnès,

Pare că ne-am despărțit de câțiva ani, deși calendarul spune doar patru luni. Sunt plictisit. Nu că n-aș avea câțiva prieteni cu care să ies seara, dar nu mi se par interesanți. Le ajung câteva pahare ca să se simtă mulțumiți de ei înșiși sau suficient de obosiți ca să meargă la culcare, de parcă ar avea vreun motiv să fie fericiți. Dacă dă norocul peste ei, dacă găsesc vreo fată pentru o plimbare sau un dans, se poartă de parcă sunt stăpânii lumii. Se pregătesc de o viață atât de jalnică și fără speranță!

Dacă n-ai fi fost tu, aș fi putut să devin unul din ei, să ies cu vreo fată care nu știe mare lucru despre viață și până la urmă să mă mărit cu una care nu e prea respingătoare.

De fapt, căsătoria e o prostie. Sper să nu mă înțelegi greșit, Agnès, dar nu cred că pe noi doi ne interesează căsătoria. Trebuie să existe ceva mai bun.

Fabienne e în starea ei de spirit mohorâtă, ca de obicei. Poate și ea se simte groaznic de plictisită. Păcat că, atunci când pui doi oameni plictisiți alături, nici unul nu găsește un mod de a se amuza reciproc.

Jacques

7 mai 1954

Agnès,

Am hotărât să stric din nou pe tine o foaie bună de hârtie, dar trebuie să știi oricum că n-am să fiu mereu atât de proastă.

Ieri-seară i-am spus lui Jacques că e un tâmpit dacă își închipuie că dragostea lui înseamnă ceva. Nu l-am mai lăsat să-mi repete cuvintele lui obișnuite, că el te cunoaște și are încredere în tine, că ați plănuit deja un viitor măreț împreună. I-am atras atenția că n-ai spus niciodată „da“ la propunerea lui de a-ți face o vizită în Anglia. Asta nu-ți spune nimic? i-am zis. Nu vezi că în ultima vreme nu-i mai ești de nici un folos lui Agnès?

Ce-ar trebui să fac? m-a întrebat.

I-am spus să se înscrie în armată.

De ce? m-a întrebat iar.

Saint-Rémy nu e singurul loc de pe pământ, i-am spus. Dacă aici nu găsește nici o fată inteligentă sau interesantă după gustul lui, ar trebui să plece. Nu rămâne prizonier în Saint-Rémy! l-am avertizat. Ăsta e un loc unde numai fetele rămân prizoniere.

Dar cu Agnès cum rămâne? a întrebat el. I-am promis s-o aștept.

Agnès nu se mai întoarce, i-am spus. Vrei să punem pariu?

El a spus că pune pariu pe viața lui că ai să te întorci.

Doamne, e așa de prost!

I-am spus să se ducă la cimitir și să se apuce să-și sape propria groapă.

Fabienne

Scrisorile, citite și recitite înainte de clopotul pentru cină, îmi stăteau ca niște nori negri deasupra capului. Și Fabienne, și Jacques erau nefericiți din cauza mea. Îi explicasem lui Fabienne că motivul pentru care trebuise să încep o nouă carte acum, în loc să aștept până mă întorceam acasă la ea, era că altfel nu mi s-ar fi dat voie să plec. Ori refuzase să înțeleagă, ori avea ea motivele ei să fie furioasă.

La ce se referise spunând că Saint-Rémy e un loc în care fetele rămân prizoniere? Cu mult timp în urmă, hotărâserăm că singura parte din viață care merita era ceea ce făceam noi două. În funcție de starea de spirit a lui Fabienne, Saint-Rémy putea să fie plictisitor, stupid sau oarecum distractiv. Nu cunoscuserăm lumea din afara satului până nu începuserăm să-l vizităm pe M. Devaux. Și tot de asta Fabienne mă trimisese la Paris și în Anglia. Eu plecasem, și acum știam că lumea la care voise ea să mă uit era ca operele de artă pe care

Mrs. Townsend ne ducea să le vedem în muzee și galerii: peisajele erau impregnate de stări sufletești distincte; bărbații și femeile din portrete purtau pălării frumoase și bijuterii superbe; figurile uneori nude și deseori contorsionate despre care se presupunea că reprezintă zei greci sau personaje din Biblie rămâneau nude și contorsionate, oricât le-ai fi dorit o altă soartă. Dar prospețimea acestei lumi se ofilea. În cele câteva luni de când plecasem din Saint-Rémy începusem să-mi dau seama de un lucru: nu-mi păsa prea tare ce viitor voi avea câtă vreme eram cu Fabienne.

Fabienne se plictisea. Eu, la fel. Nu știam dacă ne plictisim din același motiv. Când se simțea abătută, ea inventa jocuri pentru amândouă, și o împingea să le inventeze – știam asta – faptul că nu putea suporta plictiseala, așa cum nu-i putea suporta pe majoritatea oamenilor. Eu nu mă temeam de plictiseală, dar mă temeam că, dacă Fabienne e învinsă de plictiseală, o să se întâmple ceva colosal, ceva fatal, care ne va schimba pentru totdeauna. Aș fi făcut orice îmi cerea doar pentru ca ea să ducă o viață interesantă.

Iar acum, în scrisorile ei, simțeam o urgență. Nu m-ar fi mirat dacă săptămâna următoare mi-ar fi scris anunțându-mă că Jacques murise înecat sau de vreo boală subită. M-am întrebat dacă asta mi-ar fi oferit o scuză să mă întorc la Saint-Rémy.

Jocul acesta de a mă trimite în lume ca foarte tânără scriitoare se învechea. Venise momentul să se termine, și de data asta eu eram singura care trebuia să acționeze.

A doua zi, Mrs. Townsend a trimis după mine chiar când mă pregăteam să ies în curte. Îmi propusesem să-i pun lui Meaker câteva întrebări – dacă mai fuseseră fete înainte care plecaseră de la Woodsway din cauza unor urgențe de familie și cum se putea organiza o călătorie de la Londra la Paris.

— Cred că e timpul să înveți ceva nou, mi-a spus Mrs. Townsend, arătându-mi o mașină de scris de pe biroul ei. Ți-am comandat o mașină de scris franțuzească. La mâna a doua, dar în stare bună.

Bătutul la mașină nu era inclus în programă. Caligrafia, da. Aveam multe de scris la Woodsway – compuneri despre arte, literatură și muzică, reflecții despre ceea ce vedeam la teatru, în muzee și galerii. Mrs. Townsend le citea mai mult pentru stilul expunerii decât pentru conținut. Noi le scriam fiecare în cea mai îngrijită caligrafie, iar ea circula o mostră care i se păruse foarte bună ca să ne arate cât de bine fusese îndeplinită tema. A mea nu era aleasă niciodată. În sala de clasă exista o mașină de scris, dar n-o folosea nimeni. Mrs. Townsend avea propria mașină, pe care o folosea pentru corespondența pensionului.

Îmi dorisem întotdeauna să învăț să scriu la mașină. În biroul lui M. Chastain din Paris văzusem câteva femei tinere în ținute elegante care băteau la tastatură. Era una dintre viețile pe care mi le imaginam uneori pentru mine. A lucra într-un birou era ca și cum ai fi stat într-o sală de clasă, îndeplinind ordine, executând sarcini, neatrăgând atenția. Singura diferență era că acasă aș fi adus bani, nu teme. Viața mea adevărată ar fi fost după muncă și ar fi fost petrecută cu Fabienne. Ea ce-ar fi făcut în timpul zilei? Încercasem s-o plasez într-un birou cu o mașină de scris, într-un magazin universal cu haine frumoase sau într-o prăvălie – o papetărie sau o farmacie, ca acelea din Paris unde mă fotografiase M. Bazin –, dar nici unul nu părea potrivit pentru ea. Ar fi putut să fie grădinăreasă. Ar fi făcut cu ușurință majoritatea treburilor pe care le făcea Meaker; singurul lucru care-i rămânea de învățat era să conducă un automobil.

Mrs. Townsend mi-a spus să încerc mașina de scris. Am atins câteva taste fără să le apăs.

— Știi de ce vreau să înveți să bați la mașină? m-a întrebat ea.

— Pentru că e o aptitudine utilă?

— Și asta, da. Însă, mai important, fiindcă ești scriitoare. Mașina de scris și stiloul pe care ți l-am dat trebuie să-ți fie cele două ajutoare credincioase în această îndeletnicire. Acum ia loc. Scrie câteva rânduri. Deocamdată nu-ți bate capul cu digitația. O să ne ocupăm de asta.

Mă aștepta deja o foaie de hârtie, dar nu știam ce să scriu.

— Uite! a spus Mrs. Townsend și a pus alături un caiet similar cu cele pe care mi le dăduse pentru cartea mea, deși mai mare și cu o copertă de un albastru mai profund. L-a deschis: prima propoziție mi-era străină, la fel și a doua. După vreo două rânduri am recunoscut o descriere pe care o făcusem gării Paris-Austerlitz, dar în care Mrs. Townsend schimbase majoritatea cuvintelor, așa că, în loc de „clădirile gri de la intrarea în gară arătau severe ca parizienii“, era „în clipa când am ieșit din gară, m-au speriat șuvoiul parizienilor care treceau pe lângă mine cu

o indiferență rece pe chip și clădirile din spatele lor, cenușii, impasibile“.

Mrs. Townsend trăsese un scaun alături ca să se așeze lângă mine și mă privea îndeaproape. Am încercat să rămân inexpresivă.

— După cum vezi, cartea e mai mult sau mai puțin ce-ai scris tu, a spus ea. Am netezit doar câteva crețuri. Hai să ne propunem să bați la mașină o oră după-amiaza, în fiecare zi. Și, firește, ai să continui să scrii în caietul tău.

De la bun început nu voisem să scriu cartea, iar acum trebuia să bat la mașină ceea ce scrisese Mrs. Townsend. Îmi venea să-i spun să scrie ea.

— De ce taci? m-a întrebat. Nu-ți place cum sună planul meu?

— Credeți, Kazumi… am spus, încercând să iau o voce foarte dulce și supusă, credeți că aș putea să fac o călătorie în Franța?

— De ce?

— Mă gândesc să vorbesc cu M. Chastain despre carte.

— I-ai scris despre ea?

— Nu despre ea în particular. Corespondăm ocazional.

— Deci ai vrea să discuți despre cartea asta cu el? Poți să-i scrii.

— Dar e greu să-i explic într-o scrisoare, nu credeți?

— Spune-mi ce ți se pare atât de greu, a insistat Mrs. Townsend. Simțeam nerăbdare în vocea ei. Nu-i plăcea niciodată să fie luată prin surprindere. Hai, spune!

— O întâlnire îmi poate aduce mult mai multe decât un schimb de scrisori. Dacă m-aș întâlni cu M. Chastain, ar putea să-mi dea niște sfaturi bune pentru carte.

— Nu cred că ai nevoie de sfaturile lui ca să scrii. Ai făcut exact ce ți s-a spus. Cu ajutorul meu, putem termina mai întâi cartea, și apoi putem stabili o întâlnire cu el, preferabil după sfârșitul semestrului. Pe moment nu am timp de pierdut.

— Pot să călătoresc singură.

— E imposibil. Ca tutore, eu port responsabilitatea deplină pentru tine. În plus, nu văd rostul călătoriei.

— Dar dacă îl văd eu? am întrebat-o.

Mrs. Townsend a mijit ochii glacial, plină de dispreț și nerăbdare.

— Tu? Ce știi tu despre aceste lucruri?

Am inspirat adânc și am repetat:

— Kazumi, îmi dați, vă rog, permisiunea să plec la Paris?

— Nu-ți pot permite așa ceva. Încetează cu prostiile astea și treci la treabă! a spus ea, ridicând bărbia spre mașina de bătut.

— Nu sunt prostii, i-am răspuns. V-am urmat instrucțiunile, Kazumi, dar asta nu înseamnă că nu pot să spun ce e bine pentru mine sau de ce am nevoie în munca mea.

— Ceea ce simți tu nu contează, mi-a răspuns Mrs. Townsend. Noi știm ce e bun și de ce ai nevoie.

M-am întrebat pe cine înțelegea prin „noi“.

— Nu uita că ai venit aici ca să faci progrese, a continuat Mrs. Townsend. Nu ca să iei decizii de care nu ești capabilă.

— Dar ați spus că am făcut progrese.

— Potolește-te, Agnès! Nu e nevoie să fii isterică.

— Nu sunt isterică.

— Ești emoțională.

A fi isterică era una dintre cele mai mari ofense la Woodsway. Ca și a fi emoțională.

— Nu accept ca deciziile legate de viața mea să fie luate numai de alții.

— Alții iau decizii pentru toate fetele de la Woodsway. De ce ți se pare că ești atât de specială și de diferită?

M-am gândit o clipă.

— Nici una nu scrie cărți.

— Și exact din acest motiv ar trebui să te consideri norocoasă că oameni ca mine și M. Chastain își asumă responsabilitatea de a te supraveghea și sfătui. Hai, gata! a spus ea, cu vocea ceva mai moale, dar încă rece. Mă tem că ești prea tânără ca să înțelegi cum funcționează lucrurile. Ești aici pe baza unei burse pe care am obținut-o în numele tău. Tu și părinții tăi ați fost de acord cu termenele contractului de bursă. Nu e destul de limpede? Acum, te rog, fără plâns! Aici nu avem nevoie de așa ceva.

În seara aceea m-am hotărât: trebuia să fug de la Woodsway și să nu mă mai întorc niciodată. Urma să mă schimb în hainele cu care călătorisem de la Saint-Rémy la Paris, să iau cu mine toate scrisorile pe care la primisem și toate caietele în care scrisesem: jurnalul meu și versiunea mea din *Agnès în paradis*. Cartea nu era terminată, dar aveam suficiente pagini ca să i le arăt lui M. Chastain. Aveam să las la pension caietele goale, plus versiunea din *Agnès în paradis* rescrisă de Mrs. Townsend și stiloul ei.

Trebuia să iau una din valizele pe care mi le cumpărase Mrs. Townsend, dar aveam de gând să-i trimit banii pentru ea – aș fi găsit eu o cale. Poate M. Chastain mi-ar fi dat un împrumut dacă mă duceam să-l întâlnesc la Paris. Poate avea să-i placă ce scrisesem și să mă plătească pentru carte.

Era păcat, firește, că trebuia să renunț la pantofii de piele cu curele argintii strălucitoare, la pantofii de dans și la bocanci, care mi-ar fi putut fi de folos acasă; la toate rochiile – la cea de satin verde, la cea de catifea albastră și la cea de tafta roz, a cărei curea semăna cu o coroniță din boboci de trandafir; la bluza alb-aburoasă, cu nasturi de perle, la sacoul de tweed pe care Margareta îl considera „elegant“, la pălăria de paie cu panglică de dantelă care-mi plăcea atât de mult și pe care n-avusesem încă ocazia s-o port și la toate celelalte lucruri frumoase pe care nu le văzuse nimeni din Saint-Rémy. Mi-am aranjat pe pat cămașa de noapte cu tiv festonat, întinzând-o ca să marchez forma corpului meu și împăturindu-i mânecile la piept ca la un înger. Era catifelată și foarte frumoasă, dar știam că, dacă fac o excepție, curând n-aș mai fi renunțat nici la restul. Nu, n-aveam să iau nimic de la pension decât ceea ce-mi aparținea cu adevărat.

Cum să fug fără să fiu observată? Odată ajunsă în Franța aș fi fost liberă, dar înainte de asta trebuia să-mi pun mintea la contribuție. Aș fi putut să plec pe nesimțite în timpul următoarei excursii la Londra, dar atunci n-aș fi putut lua valiza, iar Mrs. Townsend era în stare să anunțe poliția dacă observa ceva în neregulă. Aș fi putut să plec în toiul nopții, sărind pe fereastră – și ascunzând geamantanul în curte la căderea serii –, și apoi să merg toată noaptea pe calea ferată, ca să iau un tren matinal spre Londra, dintr-o gară unde nimeni n-ar fi făcut legătura între mine și pension. Și totuși oare nu m-ar fi privit nimeni cu suspiciune și nu m-ar fi raportat la poliție? Ce-aș fi spus dacă eram prinsă?

Sau aș fi putut să-i cer ajutorul lui Meaker. Eventual într-una din zilele când Mrs. Townsend pleca singură la Londra, l-aș fi putut ruga să mă ducă la gară. Nu aveam nici un ban, dar poate el ar fi fost dispus să mă împrumute.

La naiba cu *Agnès în paradis*! În locul ei trebuia să scriu un thriller, genul de cărți pe care fetele le citeau pe la spatele lui Mr. Townsend. *Agnès reușește să scape. Agnès eliberată. Agnès ajunge acasă.*

Am stat trează jumătate de noapte, cântărind diferite planuri, perfectându-le pe toate. Până la urmă am decis că cel mai bine ar fi fost să-i cer ajutorul lui Meaker. El avea să înțeleagă și să-și dea toată silința să mă ajute.

În după-amiaza următoare l-am găsit pe Meaker în livadă. Era o zi însorită și el dădea cu var merii. În cutie era o perie în plus, despre care am fost sigură că e pentru mine. Am luat-o și am început să lucrez alături.

— Ai fost însurat vreodată? l-am întrebat când am terminat un pom.

— Eu? Nu.

— De ce nu?

A pus peria în cutie, pentru ca laptele de var să nu picure pe iarbă cât timp el se gândea la întrebarea mea. Am lăsat și eu peria lângă a lui, având grijă ca mânerul să rămână curat. Nu fusesem o persoană grijulie, dar începusem să adopt unele obiceiuri de la Meaker.

— Bănuiesc că nu sunt genul care se căsătorește.

— Cum e genul care se căsătorește? am întrebat.

Căsătoria e o prostie, spusese Jacques, deci nici el nu era genul care se căsătorea. Atunci de ce Fabienne îl făcea să pară îndrăgostit de mine? La ce ne-ar fi folosit mie și lui Jacques dragostea, dacă nu la căsătorie?

Meaker m-a privit ciudat.

— Ce este? am spus.

— Asta nu e o chestiune pe care s-o discuți cu mine.

— Atunci cu cine? Cu fetele? Cu Mrs. Townsend? Știi bine că ar fi ca și cum aș vorbi despre… Mi-am căutat cuvintele în minte. Ca și cum aș vorbi cu ele despre îngrijit porcii.

— Nu pricep, a spus Meaker.

— N-o să înțeleagă nimic din ce le spun. Pentru ele porcii înseamnă șuncă și friptură.

— Am înțeles.

Nu știam dacă chiar înțelegea.

— Prietenul despre care mi-ai vorbit zilele trecute – Wilfred –, el era genul care se căsătorește?

Meaker a clătinat din cap. Nu știam dacă asta însemna că nu știe sau că, și dacă ar fi trăit, Wilfred nu s-ar fi însurat. Meaker mi-a făcut semn că se întoarce la treabă.

— Fabienne, prietena mea de care ți-am vorbit – nici noi două nu suntem genul care se căsătorește, am spus.

El a dat din cap, deși nu mi-a fost clar dacă mă auzise cu adevărat sau dacă înțelesese ce-i spuneam. Măsura și marca unde trebuie să se termine porțiunea de trunchi văruită în așa fel încât, la sfârșit, toți pomii să fie vopsiți uniform.

— Meaker, pot să te rog ceva? Ceva foarte serios.

El m-a privit din nou, și de data asta a pus peria la loc în cutie și a întins o pânză de cort sub un copac, ca să mă așez pe ea. El însuși s-a așezat pe o găleată întoarsă cu gura în jos.

— Am nevoie de ajutorul dumitale, dar aș vrea să rămână între noi.

El a înclinat din cap, indicându-mi că mă ascultă. I-am explicat că hotărâsem să mă întorc în Franța. Putea să mă ajute să aflu ce trenuri și vapoare ar trebui să

iau ca să ajung la Paris? Și putea să-mi împrumute niște bani?

— N-am nevoie decât să ajung la Paris, i-am spus. De acolo pot să găsesc drumul spre casă. Și pot să-ți trimit banii înapoi.

Meaker m-a ascultat cu o figură inexpresivă. Fața lui avea ceva liniștitor, ca un trunchi de copac care nu-și schimbă înfățișarea, în ciuda vremii nestatornice sau a succesiunii anotimpurilor.

— Ai discutat despre asta cu Mrs. Townsend? m-a întrebat.

— Bineînțeles că nu. E un secret între noi.

— Adică vrei să fugi de aici?

— Doar să mă întorc acasă, i-am spus, încercând să fiu sigură pe mine, ca Meaker să nu se alarmeze inutil. I-am spus că săptămâna următoare Mrs. Townsend avea să se ducă la Londra la o întâlnire de afaceri și că ziua aceea ar fi fost perfectă pentru mine.

— O să-i las un bilet și o să-i spun că am plecat acasă. Când ajung, o să-l rog pe editorul meu parizian să-i telegrafieze. Așa nu va trebui să-și facă griji. După cum vezi, am chibzuit totul.

— E drum lung să te întorci în Franța singură, a spus Meaker.

— Dar, dacă tu îmi spui cum să ajung acolo, n-o să-mi fie așa de greu. Știu deja destulă engleză ca să citesc mersul trenurilor. Pot să întreb oamenii în engleză cum se ajunge undeva. Ah, și poți să mă duci la gară în ziua aceea? Promit să nu spun la nimeni.

— De ce vrei să pleci acasă?

— Urăsc locul ăsta, am spus.

Meaker a dat din cap, ca și cum ar fi știut asta tot timpul.

— Sunt foarte nefericită.

El a clătinat din cap.

— Ăsta nu-i un motiv să fugi. Uneori trebuie să mergem mai departe, chiar dacă suntem nefericiți.

— Dar Fabienne, prietena mea de acasă, n-o să meargă mai departe dacă se simte nefericită.

— Cum adică?

— E foarte nefericită de când am venit eu aici. Nu are alți prieteni acasă. Iar mama și sora ei au murit când eram noi mici.

— Lumea e dură pentru orfani, a spus Meaker. M-am întrebat dacă și el era orfan, dar n-am vrut să deviez conversația de la ceea ce conta.

— Vreau să mă duc acasă la ea. Mă tem să nu facă ceva dacă mai stau mult aici.

— Ce să facă?

— Să se omoare, am spus, ceea ce ne-a făcut să tresărim și pe Meaker, și pe mine. Fabienne ar fi fost ultima persoană care să se omoare. Și totuși nu-mi rămânea decât să fac asta să sune convingător. Ar putea foarte ușor, am adăugat.

Meaker s-a uitat la mâinile care-i atârnau între genunchi.

— Poate ar fi bine să vorbești cu Mrs. Townsend.

— N-o să înțeleagă.

— Ar trebui cel puțin să încerci, a spus el, fără să-mi mai întâlnească privirea. Nu cred că pot să te ajut.

Spunea asta numai pentru că așa era corect să-mi spună. Adulții simt deseori nevoia să spună ceea ce e bine. Așa nu riscă să se simtă rău dacă le fac viața grea altora, mai ales copiilor. Mi-am descrucișat picioarele și am venit mai aproape de Meaker, punând o palmă pe genunchiul lui uriaș.

— Ba sigur că poți, am spus. Nimeni altcineva n-o să mă ajute.

El s-a uitat țintă la mâna mea, dar n-a dat-o la o parte.

— Trebuie s-o anunți pe Mrs. Townsend dacă vrei să pleci acasă. Ești prea tânără ca să iei decizia asta singură.

— N-o să mă lase. În plus, sunt de ajuns de mare ca să scriu cărți.

— Asta e altceva.

— Sunt suficient de mare ca să mă căsătoresc, am spus.

Meaker a ridicat ochii. În sfârșit, m-am gândit, îi atrăsesem atenția.

— De exemplu, dacă mi-ai cere acum să mă căsătoresc cu dumneata, aș spune „da“. Atunci Mrs. Townsend n-ar mai putea să se proclame tutorele meu, pentru că ai putea să fii dumneata. Prietenul meu, poștașul, mi-a cerut odată mâna, doar că l-am refuzat. Nu era o minciună gogonată, m-am gândit. M. Devaux o rugase pe Fabienne să fie iubita lui și ar fi putut foarte bine să mă roage pe mine în locul ei. Iar distanța dintre o iubită și o soție nu e atât de mare.

Fața bronzată, arămie a lui Meaker a prins o culoare stacojie.

— Nu, n-am vrut să spun că ar trebui să mă ceri de nevastă de-adevăratelea, m-am grăbit eu să-i risipesc îngrijorarea. Nu ești genul care se căsătorește. Nici eu nu sunt. Dar ești singurul meu prieten aici și am nevoie de ajutorul tău.

El s-a ridicat brusc.

— Serios, ar trebui să te întorci înăuntru. Am treabă de făcut.

— Mă ajuți?

El a clătinat din cap.

— Dar sunt atât de nefericită aici, încât aș prefera să fiu moartă, i-am spus. Gândește-te! Dacă prietenul dumitale te-ar ruga să faci ceva ca să-i salvezi viața, l-ai refuza?

Meaker putea încă să se răzgândească, mi-am spus când m-a lăsat și s-a îndreptat spre căsuța lui. Am luat peria și am mai văruit un pom. Când se întorcea, voiam să-l rog din nou, dar nu s-a întors și, după câțiva pomi, m-am săturat să-l aștept. Fetele începuseră să iasă în curte. Mi-am mirosit mâinile și am hotărât că nu e nevoie să mă spăl ca să mă duc cu ele la iaz.

Ceva mai târziu, l-am văzut pe Meaker mergând pe cărarea spre conac. Rose, care-mi arăta o brățară nouă trimisă de mama ei, printr-un bijutier londonez, pentru petrecerea de la sfârșitul anului, a rămas uimită văzându-mă că fug după Meaker. I-am spus că trebuie să vorbesc cu el ceva urgent.

— Te rog, mai gândește-te! i-am spus lui Meaker când l-am ajuns din urmă. Ești singurul meu prieten aici.

El s-a oprit.

— Nu e treaba mea să mă împrietenesc cu nimeni, mi-a spus. Nu sunt prietenul tău.

— Dar eu te consider prieten.

El a repetat că nu fusese niciodată prietenul meu și nici nu mă considerase vreodată prietena lui. Cuvintele lui aveau un aer atât de definitiv, încât m-am înfiorat. Meaker, ca și Jacques, ar fi trebuit să fie blând, înțelegător și să nu spună sau să facă nimic ca să mă rănească. Am vrut să protestez ridicând vocea, dar el a dat doar spăsit din cap și m-a lăsat lângă tufele de azalee.

Mâine… mi-am spus, mâine am să încerc din nou.

Dar a doua zi după-amiază Meaker nu era în curte. Înainte de cină, Catalina a venit la mine în cameră sub pretextul că-mi dă o broșă de cristal care mergea cu bluza mea.

— Apropo, Kazumi m-a însărcinat să te anunț: Meaker nu mai lucrează la Woodsway.

M-am răsucit violent din fața oglinzii.

— Cum?

— A spus că, până găsește pe altcineva, nu mai ai voie să ieși în curte de una singură.

— De ce?

— De ce ce?

— De ce l-a dat afară pe Meaker?

Catalina a dat din umeri.

— Probabil a avut motivele ei.

— El a plecat deja?

— Nu știu. De ce?

— Trebuie să-l văd chiar acum.

— Ah, nu fi caraghioasă! O să sune în câteva minute de cină.

— Știu de ce nu-l place Kazumi, am spus. Nu suportă că e prietenul meu.

Catalina a râs ca și cum aș fi făcut o glumă bună.

— Nu le mai spune și altora!

— Dar e adevărat. M-am apropiat de Meaker. De fapt, am vorbit cu el despre o posibilă căsătorie.

— Nu! Vorbești serios? De-asta aranjaseși să te duci la el în fiecare după-amiază?

Eu și Fabienne ne învățaserăm să ne prefacem perfect. Lumea era deseori neconvenabilă sau indiferentă față de noi, și ceea ce făcea neconvenabilul sau indiferența interesante era ingeniozitatea noastră: urzicile pișcătoare ne lăsau urme sângerânde pe picioare în timp ce fugeam, dar noi ne prefăceam că sunt zgârieturi făcute cu unghiile de fetele care ne cerșeau atenția; lipitorile se agățau de noi când intram în apă, mici făpturi lacome, asemănătoare, pentru noi, cu majoritatea bărbaților, care nu făceau decât să pretindă că ar avea șira spinării. Fructele de pădure care ne umpleau burta flămândă se dovedeau uneori otrăvitoare. Odată, pe la șapte ani, mâncaserăm prea mult din niște fructe sângerii și eram sigure că vom muri până la sfârșitul zilei – iar gândul acesta, în loc să ne sperie, ne captivase; merseserăm în cimitir, căutând un loc printre pietre și, după îndelungi cercetări, aleseserăm locul unde aveam să fim înmormântate împreună. Dar rămăseserăm în viață. Rămâneam întotdeauna în viață, pentru că în locul nostru mureau alții: mama și sora lui Fabienne, fratele meu, un băiețel căruia-i puseserăm într-o zi piedică pe o uliță și care a doua zi murise de o boală, porcii, vacile, caprele, găinile și iepurii, puii abia ieșiți din găoace care cădeau din cuiburi, lăcustele și cosașii după câte un ger, soția lui M. Devaux, a cărei moarte îi întărâtase lui dorința față de Fabienne, M. Devaux însuși, care fără îndoială avea să moară și el mult înainte ca timpul nostru să se fi scurs. Viața grea, spre deosebire de ceea ce fuseserăm învățate la școală, nu ne făcea virtuoase; cea mai grea viață era cea mai plictisitoare, cea mai lipsită de mulțumire. Cum altfel am fi putut depăși această plictiseală decât educându-ne în spiritul propriilor noastre fantezii, care, pe măsură ce creșteam, deveniseră tot mai complicate, mai captivante și, mai ales, mai aproape de adevăr? Ce mai conta cât de scârboasă e mocirla de sub tălpile noastre, când noi îi dădeam putința de a înregistra urmele unor ființe nevăzute care bântuie în întuneric? Ce era o piatră de mormânt altceva decât o ușă care se deschide spre propria noastră ascunzătoare, caldă și secretă? Nu eram mincinoase, dar ne fabricam propriile adevăruri, extravagante atât cât ne trebuiau nouă, fantastice atât cât o cereau stările noastre de spirit. Construite de la zero, ca și cărțile noastre, jocurile acestea îl alungaseră pe M. Devaux în clipa când devenise o problemă pentru noi, mă aruncaseră pe mine în acest pension englezesc și îl făcuseră pe Meaker singurul meu prieten în această țară străină. Închipuirile noastre erau aliații noștri. Cum am fi putut trăi mai departe fără ele – nevăzute, fără nume, răbdătoare, întotdeauna de partea noastră?

Dintre toți oamenii din lume, câți, privind în adâncul conștiinței lor, pot spune cu deplină certitudine că n-au trădat pe nimeni în viață: zece, cinci, nici unul? Dacă-i așa, de ce facem atâta caz de trădări? Atâtea cărți și filme, atâtea căsnicii distruse și prietenii spulberate. Cuțitele pe care ni le înfigem unul altuia în spate – poate cuțitele acestea au propria voință. Umblă prin lume, găsind ici o mână, colo o spinare. Nu putem învinui mâinile, așa cum nu putem empatiza cu spinările. Toate sunt recrutate în egală măsură pentru distracția cuțitelor. Lumea nu duce niciodată lipsă de cuțite.

Există diferite moduri de a povesti ce s-a întâmplat cu Meaker. Se poate spune că m-a trădat, înștiințând-o pe Mrs. Townsend de planul meu de a fugi. Se poate de asemenea spune că eu l-am trădat, răpindu-i ceea ce avea mai de preț: mijlocul de trai și singurătatea lui.

A doua zi, la sfârșitul orelor de dimineață, Mrs. Townsend a anunțat că Meaker plecase și că în câteva zile îi va veni un înlocuitor. Nu ne-a comunicat nici un motiv. Am privit-o țintă și ea mi-a zâmbit.

— Ai întrebări, Agnès? a spus.

A trebuit să mă așez pe mâini ca să nu iau călimara s-o arunc în ea. Fetele s-au întors spre mine, așteptându-mă să vorbesc. La Woodsway nu existau secrete. Eram făpturi transparente, cu corpuri străvezii ca micii creveți din pârâul primăvăratic. Strânse între două degete, am fi fost strivite cu ușurință, – celelalte fete poate nu știau asta, dar eu știam. Margareta, cea mai transparentă dintre noi, m-a privit cu ochi plini de empatie, nedumerire și durere. Catalina a clătinat abia simțit din cap, sugerându-mi că nu trebuie să fac caz. Ar fi fost rușinos pentru toată lumea să provoc o scenă. Dar oare nu era suficient de rușinos faptul că ne aflam în acest loc ciudat, ducându-ne zilele de parcă tot ce făceam era o înscenare pentru un fotograf ascuns? M-am uitat în jur la fetele acestea vaporoase și am simțit din nou impulsul să apuc călimara. În loc s-o arunc în Mrs. Townsend, puteam să mă plimb cu ea prin cameră, turnând cerneală în părul tuturor, lăsând-o să li se scurgă pe față și pe gât.

— Agnès, arăți ca și cum ai ceva de spus, a zis Mrs. Townsend.

Am rămas câteva clipe concentrată asupra fetelor mânjite de cerneală.

— Voiam să vă întreb, Kazumi, dacă aveți cumva o adresă pentru Meaker.

În sală s-a așternut o asemenea tăcere, încât era limpede că fetele abia își reținuseră un icnet. Probabil aflaseră toate despre legătura mea rușinoasă cu Meaker și faptul că discutasem cu el inclusiv despre căsătorie. O bănuiam pe Catalina că n-ar fi putut să țină un lucru atât de scandalos și de important doar pentru ea.

— Pentru ce ai nevoie de ea? m-a întrebat Mr. Townsend și, fără să-mi dea timp să răspund, a adăugat: Asta putem discuta noi două mai târziu.

— Aș vrea să știu doar dacă ați fi de acord să-mi dați adresa lui, am insistat cu o malițiozitate care ar fi făcut-o mândră pe Fabienne. Am de gând să-i scriu. O să apară în cartea mea, să știți.

Elocvent, fetele se exprimau dilatându-și abia vizibil pupilele, împreunându-

și sau despreunându-și fără grabă mâinile, stând cu spatele țeapăn.

— Nu vom irosi timpul tuturor discutând chestiunile tale personale, a spus Mrs. Townsend și le-a cerut fetelor să se pregătească pentru prânz.

M-am ridicat odată cu toată lumea, dar fetele au părut să se scurgă pe lângă mine ca și cum aș fi fost o creangă căzută în mijlocul unui pârâu. Nimeni nu părea să se grăbească, dar toate au reușit să-mi stea în cale și să treacă pe lângă mine, lăsându-mă ultima. Mrs. Townsend mi-a cerut să rămân.

— Comportamentul tău este inacceptabil, mi-a spus. Cred că-mi datorezi o explicație.

Aș fi putut, așa cum făcusem până atunci, să-mi rânduiesc cuvintele în minte înainte de a vorbi, dar eram sătulă să caut cuvintele potrivite.

— V-ați purtat oribil cu Meaker, am spus.

— Nu înțeleg. Meaker era angajatul școlii și a fost nevoie să-l concediez.

— De ce?

— Pentru că a încurajat o legătură nesănătoasă cu una dintre elevele mele. Este neprofesionist, iresponsabil și imoral.

M-am întrebat ce îi spusese Meaker lui Mrs. Townsend despre planul meu de evadare. Of, Meaker, cum ai putut să fii atât de stupid încât să cazi în capcana omului moral și responsabil?

— N-a făcut nimic ca să mă încurajeze, am spus.

— N-a avut o influență bună, mi-a răspuns Mrs. Townsend. Fie și numai faptul că ai ajuns să discuți cu el un plan de a fugi din pension, și e o dovadă suficientă că n-ar trebui să mai lucreze niciodată în vreo școală.

— Nu m-a ajutat, am spus.

— Orice a făcut sau n-a făcut e irelevant. Hotărârea a fost luată, spre binele elevelor mele.

— Ba nu, l-ați dat afară fiindcă sunteți invidioasă. V-ați descotorosit de el pentru că e prietenul meu. Nu suportați că am un prieten. Vreți să mă țineți numai pentru dumneavoastră.

Adevărata furie oarbă este asemenea adevăratului curaj nebunesc – dacă ai văzut vreodată o veveriță prinsă într-o cușcă sau o pasăre care a intrat din greșeală într-o cameră ai să înțelegi. Nu contează că ghearele veveriței nu pot deschide cușca sau că geamul nu va ceda sub loviturile păsării. Pe unii – animale, copii – disperarea și lipsa de ieșire îi întărâtă.

— Nu m-a ajutat să fug, am spus. Și nu-l învinuiesc. El respectă regulile. Dar dumneavoastră… nu puteți să scăpați de mine, așa că mă pedepsiți scăpând de el. Sunteți…

Până să mă dezmeticesc, Mrs. Townsend stătea în fața mea, cu mâinile pe umerii mei, strângându-mă atât de tare, încât nu mi-am putut termina propoziția.

— Ce sunt? m-a întrebat. Spune!

Nu știam că poate să șuiere ca o țărancă.

— Sunteți… un… om… rău, am spus cât am putut de corect.

Mrs. Townsend, cu ochii încă la doar câțiva centimetri de ai mei, m-a strâns și mai tare. Mâinile ei mici și grăsuțe erau tari ca niște menghine de oțel. Am gemut, dar mai mult de uimire decât de durere. Eu și Fabienne ne antrenaserăm să îndurăm orice fel de durere.

— Ascultă aici! a șuierat din nou Mrs. Townsend. Nu îndrăzni să-mi pui răbdarea la încercare! M-a scuturat cu violență. Îi simțeam unghiile prin bluză, deși eram mai speriată de fața ei, care, văzută de atât de aproape, nu părea în nici un fel omenească. Crescusem la țară și eram întotdeauna conștientă că până și cea mai blajină vacă se poate dovedi îndrăcită fără motiv, iar un câine timid poate deveni turbat.

— Dacă nu mă asculți, ai să sfârșești prin a nu avea nimic și a nu fi nimic, mi-a spus. Ai înțeles?

Am tăcut. Ea m-a mai scuturat o dată.

— Ai înțeles?

— Vreau să plec acasă, am spus.

— Nu se poate. Îți amintesc că înțelegerea între mine și părinții tăi este să înveți sub supravegherea mea timp de un an.

— Vreau să plec acasă, am repetat.

— Taci! a spus Mrs. Townsend.

— Atunci am să le spun jurnaliștilor că nu eu am scris cărțile. Că le-a scris dirigintele de poștă din satul meu. Și am să le spun că urăsc școala de aici, dar că dumneavoastră m-ați silit să scriu o carte numită *Agnès în paradis*. Și am să spun că o scrieți dumneavoastră în locul meu.

Mrs. Townsend m-a privit drept în ochi o clipă lungă, apoi mi-a dat drumul. M-am uitat cum s-a întors la locul ei și și-a pus în ordine caietele și hârtiile de la orele de dimineață. Când a ridicat din nou ochii spre mine, fața ei era netedă ca o farfurie de porțelan.

— Nu cred că ai avea nimic de câștigat mințind astfel în fața jurnaliștilor.

— Nu e nici o minciună. Aș spune adevărul.

— Dar avem o mulțime de dovezi că ești o mare mincinoasă, nu? I-ai spus lui Meaker că ești nefericită aici, în timp ce eu și toate fetele ne-am dat peste cap să te acceptăm și să te integrăm ca pe un membru special al familiei Woodsway. I-ai spus lui Meaker că vrei să te duci la prietena ta, dar de fapt abia așteptai să te întorci la fratele ei, nu? Pe ea n-o folosești decât ca scuză. Nu te poți desprinde, de fapt, de un amărât de iubit din sat, pe care-l consideri mai important decât cariera ta.

— Nu-mi pasă de cariera mea, am spus. N-aveți decât s-o luați dumneavoastră.

Mrs. Townsend a răsuflat zgomotos. M-am întrebat dacă nu cumva se abține să arunce cu ceva greu în mine – mașina de scris de pe birou sau prespapierul de bronz în formă de Buddha. A vorbit din nou, pe un ton rece și unsuros, care încerca să mă convingă:

— Nu cred, Agnès, că înțelegi îndeajuns situația ca să poți spune ceva despre

cariera ta. De ce să distrugi ceea ce ai muncit din greu să construiești? Curând o să terminăm *Agnès în paradis* și ai să capeți toată atenția pe care o meriți. O să înveți multe aici și ai garantat un viitor remarcabil, indiferent că rămâi în Anglia sau te întorci la Paris. Gândește-te la toate lucrurile pe care ai putea să le realizezi sub îndrumarea potrivită! Gândește-te la tot ce pot face pentru tine!

Cu patru luni în urmă, viitorul acesta mi s-ar fi părut atrăgător, pentru că aș fi crezut fiecare cuvânt rostit de Mrs. Townsend – pe atunci, ignoranța îmi dăduse dreptul să sper.

— Vreau să plec acasă, am spus.

Dacă Mrs. Townsend nu-mi dădea voie să plec, aveam să repet asta tot timpul, oricui îmi ieșea în cale. Aveam să fiu ca unul din copiii aceia din basme care, văduviți de forma lor omenească și transformați în altceva – pasăre, vulpe, copac –, nu încetează niciodată să încerce să arate că au avut cândva inimă de om.

— Trebuie să-ți amintesc, dragă Agnès, că te sinucizi ca scriitoare.

— Nu-mi pasă.

— S-ar putea să întârzii la prânz. Du-te, te rog, înainte! Vin și eu imediat.

— Vreau să plec acasă, am spus.

— Du-te, du-te la prânz! mi-a spus ea cu un zâmbet. O să discutăm mai târziu. Trebuie să mă gândesc la multe lucruri.

— I-am scris astăzi lui M. Chastain, mi-a spus Mrs. Townsend a doua zi, când m-a chemat la ea. Cred că ar trebui să citești scrisoarea înainte să i-o trimit.

Mi-a înmânat-o. Îl înștiința cu părere de rău pe M. Chastain că, deși făcusem anumite progrese la Woodsway, evoluția mea se dovedise nesatisfăcătoare. „După cum vă puteți da seama, felul în care a crescut îi determină înfățișarea și manierele, întru totul barbare. Am făcut tot posibilul să le îmbunătățesc. Agnès a dat însă dovadă de prea puțin din ceea ce ar fi trebuit să fie inteligența și talentul ei înnăscute, și toate eforturile mele de a-i transmite cunoașterea și înțelepciunea de care are nevoie pentru o viitoare carieră scriitoricească au rămas fără rezultat. A învățat să vorbească engleza într-o anumită măsură, iar franceza ei s-a îmbunătățit, dar, după ce am petrecut aproape cinci luni alături de ea, după ce, mai ales, i-am dedicat mai mult timp decât oricărei alte eleve, am ajuns la concluzia nefericită că povestea ei inițială cum că ar fi un prodigiu născut într-un mediu sordid nu trebuie crezută pe de-a-ntregul. În particular, a făcut niște afirmații care aruncă o nouă lumină asupra relației cu fostul diriginte de poștă din sat, al cărui nume a fost inclus cu generozitate în introducerea la prima ei carte și tipărit pe coperta acesteia. E posibil să se fi folosit de M. Devaux într-o măsură pe care nu o putem aprecia. Vă rog să înțelegeți, stimate domn, că vă scriu toate acestea în mod confidențial. Înțeleg că cea de-a doua ei carte va fi publicată în toamnă, căci prima continuă să atragă atenția. Vă asigur că voi păstra această evaluare profesională între noi. Este limpede însă că orele pe care le-am petrecut lucrând cu ea fără vreo recompensă nu-i vor îmbunătăți aptitudinile de scriitor. Mai mult, nu atât înfățișarea și manierele, cât caracterul ei s-a dovedit până la urmă un impediment pentru mine, pentru elevele mele și pentru ea însăși. Mă văd silită să vă propun să încheiem cariera ei școlară mai devreme decât ne propuseserăm inițial."

Și așa mai departe preț de încă vreo câteva paragrafe, care discutau cum puteam fi trimisă înapoi la Saint-Rémy și prezentau variantele de călătorie. Nu-i lăsase lui M. Chastain nici o posibilitate de a-i refuza propunerea.

— Deci? a spus Mrs. Townsend, când i-am înapoiat scrisoarea.

Am dat din umeri.

— Nu e încă prea târziu să-ți schimbi părerea. După ce pun scrisoarea la poștă, n-ai să te mai poți răzgândi.

— De ce să mă răzgândesc?

— Îmi închipuiam că, după o noapte de somn, poate vezi lucrurile dintr-o altă perspectivă. Nu se poate să fii atât de bleagă – sau greșesc din nou să-mi fac iluzii?

Am clătinat din cap. Voisem să plec acasă, și acum urma să fiu trimisă acasă. Nu era nimic triumfător în această evadare, așa cum mi s-ar fi părut dacă m-ar fi ajutat Meaker. Dar era, oricum, o evadare.

— Ce ai de spus în apărarea ta? m-a întrebat Mrs. Townsend.

— Cred că vă înșelați în privința mea.

— În ce fel?

— Nu m-am folosit de M. Devaux, am spus.

— I-ai spus lui Meaker că M. Devaux te-a cerut în căsătorie, a spus ea. Asta aruncă mai multă lumină asupra carierei tale decât orice altceva.

De ce nu putuse Meaker să înțeleagă că onestitatea nu ne e de nici un folos nici lui și nici mie?

— Dar nu m-am căsătorit cu M. Devaux, nu?

— Asta nu schimbă nimic, a replicat Mrs. Townsend. În orice caz, i-ai spus lui Meaker că ești extrem de nefericită aici la Woodsway. Și eu aș fi, în locul tău. Nu e un loc potrivit pentru tine.

Cu asta nu puteam să nu fiu de acord.

— Îți recomand să treci sub tăcere ceea ce am plănuit aici. O să vorbesc cu fetele după ce pleci.

Plecarea mea de la Woodsway, întoarcerea la Paris și apoi la Saint-Rémy, aranjate fără piedici între Mrs. Townsend și biroul lui M. Chastain, n-au fost însoțite de nici un jurnalist. La Paris, M. Chastain mi-a confirmat că a doua carte scrisă de mine și de Fabienne avea să fie publicată conform înțelegerii, tot cu numele lui M. Devaux pe copertă. Mi-am dat seama că e mult mai puțin entuziasmat de mine decât fusese cu un an înainte și nu i-am mai spus că M. Devaux abia dacă ne ajutase la a doua carte.

Nu mi-a pus nici o întrebare despre perioada petrecută la Woodsway, nu m-a întrebat dacă am de gând să scriu vreo carte plasată la pension. El și Madame Townsend avuseseră câteva conversații la telefon, mi-a spus. Deși inițial fusese dezamăgit de hotărârea ei, ajunseseră de comun acord la concluzia că întoarcerea mea la Saint-Rémy e cea mai bună soluție pentru toată lumea. Întrevederea mea cu el a durat un sfert de oră. Mi-a urat noroc și m-a lăsat pe mâna noii sale asistente, o tânără mult mai înțepată decât Mlle Boverat, care m-a însoțit la gară, deși în tot acest timp nu mi-a adresat decât câteva cuvinte necesare.

Întoarcerea mea acasă era oare o înfrângere, chiar o umilință? Unii – cei care îmi urmăriseră aventura de la porcăreasă la scriitoare publicată la Paris și până la viitoare domnișoară de lume, într-un pension englezesc – probabil așa au gândit. Poate au fost descumpăniți de faptul că, în loc să ofere un nou capitol, povestea mea pur și simplu s-a estompat – am dispărut. A doua mea carte a fost publicată fără gălăgie și curând uitată.

Dar dezamăgirea lor n-avea să dureze. În același an și-a înscris numele în istoria literară o fată pe nume Françoise Sagan, cu patru ani mai mare ca mine. Faima lui Agnès Moreau, țărăncuța care nu reușise să se transforme într-o domnișoară de lume, n-a fost decât sclipirea de o clipă a unui licurici în comparație cu splendoarea meteorică a lui Mlle Sagan.

În anul următor atenția publicului a fost atrasă de Minou Drouet, o poetă de numai opt ani – destul pentru ca Agnès Moreau să pară o scriitoare de vârstă mijlocie, deja irelevantă.

Părinții m-au primit ca și cum aș fi fost plecată doar într-o scurtă călătorie și ei se așteptaseră tot timpul să mă întorc neschimbată la viața mea cea veche. Mama s-a minunat de hainele superbe și nepractice pe care le adusesem cu mine – Mrs. Townsend insistase să-i accept dovada de generozitate și să păstrez hainele, care, mi-a atras ea atenția, n-ar fi folosit nimănui altcuiva.

— Sper că într-o zi ai să înțelegi cât de mult datorezi pensionului Woodsway și mie însemi pentru această experiență, mi-a spus înainte să plec. Uneori misiunea unui pedagog e să planteze o sămânță, chiar dacă ea poate avea nevoie de mult timp ca să germineze.

La o oră după ce am ajuns acasă, eram deja în vechea mea salopetă, care nu-mi rămăsese chiar atât de mică. Găinile, din care jumătate ieșiseră din găoace după plecarea mea, nu mă cunoșteau, dar asta nu le-a oprit să se adune în jurul meu și să cotcodăcească nerăbdătoare: venită din mâinile mele, hrana nu avea alt gust decât din mâinile mamei. Câinele s-a învârtit o vreme mirosindu-mi geamantanele. De câteva ori a strănutat – fără îndoială, de la mirosul neobișnuit al săpunului parfumat și al biluțelor de camfor aduse din Anglia.

Saint-Rémy mi s-a părut un loc foarte ciudat, dar ciudat așa cum erau ciudate vechile mele cizme de cauciuc. După pantofii de piele cu catarame lucioase, după pantofii de dans din satin, picioarele mele n-aveau să mai intre în ele, nu? Și totuși, în clipa când mi le-am pus, am redevenit Agnès, fata de la țară. M-au năpădit mirosurile din curte; câmpurile și ulițele, sătenii, părinții mei – toți și toate erau aici. Lumea din Saint-Rémy era ca noroiul cald și amorf de după o ploaie de vară; mă aștepta să intru din nou în ea.

Am simțit ultimele câteva luni ca pe o transă. Nimeni nu rămâne pentru totdeauna în transă, e adevărat, dar nimeni, odată scuturat și trezit, nu trăiește mai departe fără să simtă un gol înăuntru. Transa e o desprindere. O rană.

Ai mei mi-au spus că se bucură să mă aibă din nou acasă. Curând urma să împlinesc cincisprezece ani, puteam să-mi încep viața adultă, iar ei considerau că nu mai am nevoie să merg la școală din toamnă. Dacă vreau să lucrez într-o fabrică sau într-un magazin, mi-a spus tata, o să vadă ce pot face pentru mine, dar ei sperau să rămân să-i ajut în gospodărie – până în ziua când aveam să mă mărit cu un bărbat care să preia munca lor la câmp, deși asta nu mi-au mai spus. Nu era nevoie.

Mă respectau ceva mai mult ca înainte, dar dragostea lor, care mie mi se păruse întotdeauna insuficientă, nu se schimbase. Nu fusesem niciodată un copil neiubit, însă asta nu era nici pe departe vreo insignă pe care s-o port cu mândrie. Din fericire, nu aveam, ca alți copii, dorința de a le întoarce iubirea neîndestulătoare cu o supraabundență de iubire plină de speranță, cu gândul că asta ar fi putut să schimbe ceva. Dragostea mea pentru ei era la fel de puțină.

Ulterior am înțeles că fusese nedrept din partea mea să spun asta despre ei. La începutul căsniciei mele cu Earl, lui îi făcea adeseori plăcere să mă învețe lucruri pe care nu le știam. Odată mi-a povestit despre scala Mohs, care măsoară

duritatea mineralelor și a pietrelor prețioase. Cel mai dur e diamantul, mi-a spus el, care poate zgâria orice piatră de pe scală; oricare alta lasă abia o urmă vagă pe cele mai moi decât ea. Nici una nu are ce-i face unui diamant.

Poate sunt din naștere făcută dintr-un alt material decât ai mei. Sunt din naștere dură, mai dură decât majoritatea oamenilor din viața mea, așa că doar pe mine mă pot învinovăți dacă nu simt dragostea altora, inclusiv pe a părinților mei. Dragostea celor care nu ne pot vătăma ireparabil ni se pare adesea insuficientă; putem crede, cu mai multă sau mai puțină îndreptățire, că ea nu contează deloc.

Singura persoană care mă putea zgâria – atunci și acum – este Fabienne.

Nu poți tăia un măr cu alt măr. O portocală cu altă portocală. În toți acei ani ne sugestionaserăm singure că suntem două mere atârnate unul lângă altul pe aceeași creangă, sau două portocale ghemuite într-o lădiță, sau chiar că ne născuserăm unite, ca ridichile sau cartofii aceia de formă ciudată, două corpuri într-unul. Dar astea nu erau decât închipuirile noastre. În realitate, eu și Fabienne eram două ființe separate. Eu eram piatra de tocilă pentru tăișul lui Fabienne. N-avea nici un sens să întrebi care din noi era făcută dintr-un material mai dur.

— Vii să-l vezi pe Jacques? m-a întrebat Fabienne ieșind din casă. Era ziua în care mă întorsesem, seara târziu. Îi scrisesem dinainte, anunțând-o că mă eliberez de la Woodsway. Mă gândisem dacă o să-i roage pe ai mei s-o ia cu ei la gară, dar pe peron nu fusese decât mama. M-am întrebat apoi cum de putusem fi atât de stupidă. Tata nu și-ar fi pierdut jumătate de zi de lucru, iar cel care m-ar fi așteptat alături de mama, dac-ar fi fost adevărat, era Jacques.

M-am uitat la ferestrele neluminate ale casei lor. Tatăl și frații ei erau probabil plecați la crâșmă la ora asta.

— Jacques… e acasă?

Fabienne mi-a făcut semn s-o urmez. Pe uliță m-au salutat câțiva săteni, deși, la fel ca părinții mei, lumea îmi acceptase întoarcerea fără mare curiozitate. O fată cu câțiva ani mai mare decât noi m-a întrebat dacă învățasem să vorbesc engleză și i-am spus că da. De ajuns ca să pleci în America? a spus ea în glumă, căci nu m-a mai așteptat să-i răspund, ci a luat-o la fugă la vale după fratele ei cel mai mic.

În cimitir era un mormânt proaspăt. Ai mei nu-mi spuseseră prea multe despre ce se mai întâmplase în sat. M-am întrebat cine e îngropat acolo. Fabienne a arătat spre el:

— Iată-l pe Jacques al tău.

Am dat să protestez, să spun că e imposibil. Jacques nu putea fi mort, pentru că noi nu eram moarte.

— A crezut că n-ai să-l iubești niciodată atât cât te iubea el. Că n-ai să te mai întorci, a continuat Fabiene. Aici a sfârșit, din cauză că n-a avut răbdare.

Nu exista nici un Jacques, m-am gândit, dar era ca și cum aș fi spus că viața mea la Woodsway fusese numai un vis. N-ai decât să te consolezi cu aceste cuvinte, dar faptul că trebuie să ți le tot repeți înseamnă că nu crezi în ceea ce spui. Nu existase nici un Jacques? Aveam scrisorile lui în valiză, scrisul lui diferit de-al lui Fabienne, cuvintele lui mai afectuoase decât ale ei și mai melancolice. Îi scrisesem eu însămi cuvinte de iubire.

— Când a murit? am întrebat.

— Săptămâna trecută. Vineri seară.

Pe atunci mă prefăceam că totul e în regulă între fetele de la Woodsway, pentru ca ele să afle de plecarea mea abia după ce voi fi dispărut din lumea lor. Dumnezeu știe ce le-o fi spus Mrs. Townsend, dar orice-ar fi ales să le spună nu era bun decât pentru ea și pensionul ei. Nu mi se dăduse ocazia să-mi iau la revedere de la Catalina. Poate avea să-mi ducă dorul o zi sau două, dar, ca toate celelalte fete, și ea era cultivată ca să înflorească. Viața mea aparținea țărânei, viermilor, bălegarului, putreziciunii de dedesubt.

Fabienne mă iscodea cu privirea. Expresia ei avea ceva impenetrabil. Era Fabienne a mea, și totuși era o străină. Ne aflam mai departe una de alta decât pe vremuri. Poate și ea vedea în mine o străină.

— Cum a murit? am întrebat-o.

— Ei, știi tu, nu-și mai găsea locul. I-am spus să plece din Saint-Rémy, să se ducă în armată sau să-și găsească o slujbă într-o fabrică, dar el a luat pușca tatei și și-a zburat creierii, și-a dat ea un pumn în frunte. Bang! Pur și simplu. Un singur glonț.

Aș fi vrut să fie mai blândă cu singura persoană pe care o lăsasem să stea între noi. Moartea nu era singurul mod de a-l ține pe Jacques departe acum, când nu mai aveam nevoie de el. Ar fi putut să-mi spună că duce o viață de soldat, ba poate chiar că se îndrăgostise de o fată aflată în trecere cu trenul pe-aici și că se dusese după ea într-un alt orășel. Ne-am fi spus una alteia că plecase la momentul oportun și că, orice hotărâre ar fi luat, pe noi ea n-avea să ne afecteze. Eram din nou împreună. Asta era tot ce conta.

— Hm, nu pari prea tristă, a spus Fabienne.

— Cât de tristă ar trebui să mă simt?

— Nu știu, tu ar trebui să-mi spui. Știi că era îndrăgostit de tine. Și spuneai că ești și tu îndrăgostită de el.

M-am gândit o clipă și i-am răspuns că, bineînțeles, sunt tristă, dar că Jacques nu e primul care a murit.

— Ce nemilos sună! a spus Fabienne. Bietul Jacques! A murit din dragoste. Ce motiv stupid!

Fabienne n-ar fi murit niciodată din dragoste, iar eu n-aș fi îndrăznit niciodată.

— E mai bine așa, am spus. Jean, frate-meu, a murit fără să cunoască iubirea.

— Ce mai contează acum? Amândoi au murit. Amândoi putrezesc.

Câteva ciori se roteau pe cerul înserării. Fabienne a croncănit la ele, imitându-le.

— O să-ți fie dor de el? am întrebat-o.

— Întrebarea e: ție o să-ți fie?

Regăseam, iată, fiorul cu care ne îndemnam una pe alta într-un nou joc: a vorbi despre un băiat drag fără rușine, pentru că el era menit să ne fie drag amândurora; a vorbi despre cineva mort care nu putea să moară decât teoretic.

— Da, cred că o să-mi fie, am spus. Foarte dor.

— Lui nu-i mai folosește la nimic, mi-a răspuns Fabienne. A sărit peste mormântul proaspăt și s-a întins către o creangă joasă de stejar. Era agilă ca întotdeauna. Cât ai clipi, s-a suit călare pe o cracă mai sus.

— Hai încoace! mi-a spus.

M-am uitat la ea, dar nu m-am mișcat.

— Ce-i, ai uitat să te cațeri în copaci?

M-am apropiat de stejar și am încercat să ajung la creanga mai joasă, dar, după cum îi spusese mama tatălui meu, mâncarea bună din Anglia mă împlinise bine. Am renunțat să-mi mai bat capul și m-am suit pe un zid scund din apropiere. Ridicându-mă în picioare, ajungeam aproape la înălțimea lui Fabienne.

— Ai grijă! mi-a spus ea. Să nu-ți rupi gâtul!

Acesta a fost momentul când mi s-a părut că o regăsisem pe vechea Fabienne. Nu mă deranja să râdă de mine, așa cum pe ea n-o deranja ca eu să fiu înceată și greoaie.

— Ce-o să se întâmple cu noi? am spus.

— Asta voiam și eu să te întreb. Ce-o să se întâmple cu tine? a spus Fabienne. Mai scrii *Agnès în paradis*?

— Nu.

— De ce nu?

Nu-i povestisem în amănunt de ce fusesem trimisă înapoi acasă. În scrisoare îi spusesem că nu-mi place la pension și că viața acolo mă plictisește.

— Școala aia nu-i deloc un paradis, am spus.

— Îmi închipui.

— Ce-o să se întâmple cu noi? am întrebat din nou. Ce facem acum?

— Tu ce crezi?

— Putem găsi un joc nou, am spus.

— Vrei să spui că ar trebui să născocesc eu un joc nou?

Pentru ce altceva, m-am gândit, mă repezisem acasă la ea, de îndată ce scăpasem de ai mei?

— M-am săturat de jocuri, a spus Fabienne. Nici unul nu e adevărat.

— Dar nouă nu ne plac lucrurile adevărate, am protestat.

Ea s-a ridicat în picioare pe creangă, s-a întins și și-a dat drumul. În fracțiunea aceea de secundă mi s-a părut că o să se avânte spre cer, dar și că o să-și rupă picioarele pe vreo piatră de mormânt. Însă ea nici nu și-a luat zborul, nici nu s-a rostogolit la pământ. S-a cățărat pe zid și s-a așezat lângă mine.

— Tu tot nu înțelegi, nu?

Glasul ei era prea blând și prea răbdător ca să-mi placă.

— Ce nu înțeleg?

— Jocurile noastre erau bune pentru că ne făceau să ne simțim adevărate.

— Dar acum, că suntem iar împreună, nu suntem adevărate?

— Suntem, dar tocmai asta e problema. Acum suntem adevărate ca în viață, nu adevărate ca în joc.

— Nu înțeleg ce vrei să spui.

— Tot timpul ai nevoie să-ți explic, a spus ea, cu o voce încă stranie de atâta blândețe. Hai să te întreb: L-ai iubit cu adevărat pe Jacques?

Am stat în cumpănă. Nu știam ce răspuns ar fi vrut să audă.

— Nu uita, i-ai scris toate cuvintele alea. A fost din cauză că era băiat, și deci puteai foarte ușor să-i spui asemenea cuvinte?

— Asta făcea parte din joc, nu? Îi scrisesem cuvintele acelea lui Jacques pentru că era, și totuși nu era Fabienne.

— De ce l-ai iubit pe el, când ai fi putut să mă iubești pe mine? m-a întrebat ea. Ce are el și nu am eu, afară de faptul că e băiat, iar eu sunt fată?

Dar o iubisem toată viața. O iubisem înainte să știm ce e lumea, ce e iubirea și ce suntem noi însene. Însă toate aceste lucruri nu i le puteam spune.

— Deci când i-ai scris toate cuvintele acelea lui Jacques, le-ai simțit adevărate, nu?

— Da, dar…

Ea m-a întrerupt.

— Și pe Jacques l-ai simțit adevărat?

Am dat din cap, deși n-o înțelegeam întru totul.

— Și când se întâmplă asemenea lucruri, viața pare adevărată, nu?

Am simțit un gol în stomac, ca și cum Fabienne mă conducea răbdătoare pe o cale primejdioasă, dar eu nu vedeam unde e capcana.

— Dar nu te poți aștepta să fac tot timpul să ni se întâmple ceva, nu înțelegi?

— Pot să fac și eu cu tine, dacă-mi spui cum.

Ea m-a privit cu milă.

— Ții minte când ai crezut că vreau să-l omor pe M. Devaux? Dacă l-am fi omorât?

— Dar n-am vrut să-l omorâm.

— Nu știam că poate într-o zi o să vrem.

— Cum adică? Nu-mi plăcea să mă gândesc la M. Devaux, așa cum nu-mi plăcea să stărui cu gândul asupra lui Meaker. Erau bărbați care se rătăciseră pentru scurtă vreme în lumea noastră, dar, ca și Jacques, trebuiseră alungați.

— Dacă l-am fi omorât, poate acum ne-am simți mai adevărate. Ne-ar fi mai greu, am fi implicate într-un proces, am fi condamnate la ghilotină, tot felul de necazuri, dar și ele ar face parte dintr-o viață adevărată, nu crezi? Nu, nu mă întrerupe! O să-mi spui că nu trebuie să omorâm pe cineva ca să ne simțim adevărate. Ai dreptate. Am scris cărțile. Numele și fotografia ta au ajuns în ziare. Tu ai ajuns într-un pension englezesc. Și ce-i cu asta? Suntem tot noi două, tu și eu – pentru noi nu s-a schimbat nimic.

— Dar eu nu vreau să se schimbe nimic. Vreau doar să ne petrecem zilele împreună, ca și până acum.

— Cât timp?

— Cât o să vrem, am spus. Pentru totdeauna.

— Ești o tâmpită, Agnès. Nu există totdeauna pentru noi. Nu există nici măcar destul timp. Curând va trebui să ne căsătorim. Să avem copii.

— Ba nu va trebui, am spus. Putem să așteptăm un an și pe urmă să ne mutăm la Paris împreună.

— Și pe urmă ce? Asta n-o să ne facă să ne simțim adevărate, nu-ți dai seama?

— Nu știu ce înțelegi tu prin adevărat și neadevărat, am spus.

Lumina zilei pălea rapid și printre morminte plutea o ceață rece. Cum putea să nu fie adevărat, când stăteam împreună aici, fără nimeni între noi? Lumea n-avea să ne mai întrerupă niciodată.

Fabienne s-a întors spre mine, și fața ei avea trăsături mai moi, ca întotdeauna când lumina scădea. Mi-a cuprins gâtul cu mâinile. I-am simțit policele reci apăsându-mi beregata.

— Uite, dacă te-aș sugruma acum, aș fi condamnată la moarte și trimisă la ghilotină, a spus ea. Ah, nu te uita așa la mine! Știi că nu-ți fac nimic.

Nu știam. Și nu-mi păsa.

— Și ce s-ar spune despre noi? Că am fost invidioasă pe succesul tău și te-am omorât. Sau că am fost mereu nebună și rea și că e de mirare că n-am omorât încă zece oameni. Ne-ar da pe amândouă la ziar. Cineva de la școală și-ar aminti de tine ca de o făptură blândă, cineva din sat le-ar spune jurnaliștilor că erai frumoasă și inteligentă, cineva ar inventa o poveste despre tine și ar suspina în fața aparatului de fotografiat. Și pe urmă s-ar vorbi despre tine și despre cărțile tale și s-ar spune ce păcat că viața ți-a fost curmată și că nu mai poți scrie. Dar toate astea ar fi niște aiureli, nu?

Am dat din cap. Mâinile ei nu-mi strângeau gâtul și nu-mi era greu să respir. Dar, din partea mea, n-avea decât să și le țină acolo pentru totdeauna și să vorbească la nesfârșit despre cum putea ea să mă omoare. Din partea mea, am fi putut să ne petrecem toată viața murind în cimitirul ăsta. Am simțit însă o durere surdă înăuntru. Fabienne avea dreptate: pentru noi nu exista totdeauna.

— Oamenii se pot înșela în multe privințe. Cum putem noi două să fim adevărate, când lumea se înșală atât de tare în privința noastră?

Am spus ceva și ea și-a luat mâinile de pe mine.

— Ce-ai spus? m-a întrebat.

— Am spus: ce contează că lumea se înșală? Ne avem una pe alta. Asta e tot ce ne trebuie.

Am văzut în ochii ei o sclipire ciudată. Poate erau lacrimi. Sau poate erau ochii unui lup înainte să sară asupra unui iepure.

— Ai visuri mari, Agnès, a spus ea și în glasul ei am auzit ceva necunoscut – ca un suspin care nu-și găsea calea ca să devină suspin. Dar știi că nu se poate.

— De ce nu?

— Pentru că tu știi lumea mai bine decât mine. O știi atât de bine, încât acum poți să mă minți în față, spunându-mi că putem trăi împreună pentru totdeauna, ca într-un basm. Dar știi că minți, nu? Ai fost la Paris. Ai fost în Anglia. Ai zâmbit așa cum au vrut fotografii. Le-ai spus jurnaliștilor cuvintele potrivite. Bietul M. Devaux a spus odată că eu și el suntem prea inteligenți pentru lumea asta, dar n-am fi reușit să facem nimic fără o tâmpită ca tine.

Am tresărit. Nu mă simțeam niciodată insultată când Fabienne mă făcea „tâmpită“. Dar să știu că ea și M. Devaux împărțiseră ceva în care eu nu aveam loc… Ca și ea, el voise să facă ceva drept răzbunare. Se folosiseră unul pe altul și mă folosiseră și pe mine. Dar răzbunare pentru ce?

— Am făcut doar ce mi-ai spus tu, i-am răspuns.

Încercam să alin o suferință în Fabienne, deși nu vedeam unde e rana.

— Dar tu știi întotdeauna ce vrea lumea de la tine și știi cum să-i dai ceea ce

vrea! Nu, nu nega! În clipa asta putem spune amândouă „dă-o naibii de lume!“, dar lucrurile n-o să rămână așa. Într-un an sau doi tu o să te schimbi, și ai să vrei să mă schimb și eu cu tine. Sau ai să te schimbi fără să-ți mai bați capul cu mine.

Îmi venea să urlu că se înșală, dar am rămas tăcută, simțind cum îmi pătrunde în tot corpul răceala pietrei de dedesubt. Știam ce vrea lumea de la mine, dar nu știam ce vrea Fabienne. Dacă mă abțineam să spun asta cu voce tare, poate ea n-avea să descopere niciodată adevărul.

Mi-a dat drumul de tot.

— Nu-ți dai seama că cea mai bună perioadă din viața noastră a trecut?

În clipa în care a rostit aceste cuvinte, am știut că are dreptate. Ea inventase un joc ca să păcălească lumea; reușiserăm, și acum jocul se încheia. Îmi simțeam ochii grei de lacrimi, dar ele n-aveau cum să schimbe nimic. Pentru noi, a fi adevărate era ca și cum am fi fost nebune, ca și cum ne-am fi zvârcolit în cele mai înfrigurate vise, ca și cum am fi fost moarte încă de vii sau am fi trăit mai departe mult după ce lumea ne-ar fi considerat moarte și îngropate. Dar eram prea tinere ca să murim; eram prea întregi la minte ca să ne lăsăm pradă nebuniei.

— Atunci ce facem? am întrebat-o.

Era încă misiunea mea să pun întrebări, iar a ei, să răspundă.

Fabienne și-a apăsat tare mâinile pe urechile mele. Am rămas nemișcată și apoi i-am auzit țipătul – nu în aer, ci în trupurile noastre. Chiar și cu urechile astupate am știut că e un țipăt înfiorător, mai mult de animal decât de om. Dacă un copil ar fi strigat după ajutor, cineva l-ar fi auzit, dar în ajutorul nostru n-avea să vină nimeni acum, pentru că Fabienne nu era decât un animal rănit. Undeva, într-o casă, un nou-născut avea să se trezească din somn și să plângă. Un câine care hoinărea pe uliță avea să fugă acasă, speriat, cu coada între picioare.

Fabienne a mai țipat o dată, apoi și-a luat mâinile de pe urechile mele. Cu glas aproape neauzit, mi-a spus:

— De acum înainte o să fie numai durere, durere, durere și durere, nu-ți dai seama, Agnès?

— Trebuie să poți face ceva – nu, să putem face împreună, i-am răspuns. Era futil, dar trebuia să încerc încă să spun tot ce putea fi spus.

Ea și-a scos cuțitul din buzunar și l-a desfăcut.

— Poți să mă omori. Așa te vor condamna și te vor trimite la ghilotină. Vor crea o poveste despre tine. Și, cine știe, poate, când o să fiu moartă, oamenii se vor gândi chiar să spună ceva drăguț despre mine.

Nu exista nici un alt mijloc să scăpăm de această durere cumplită?

— Dar tu nu vrei să mă omori. Tu vrei să trăim împreună, fericite, până la o sută de ani, a spus Fabienne.

— Sunt oameni care trăiesc până la o sută de ani.

— Nu noi, a răspuns ea. Uite ce-i, acum du-te acasă! Ai tăi își fac griji probabil unde ești.

— Ai mei știu că sunt cu tine.

— Dar acum vreau să fiu singură, a spus ea.

Și-a pus lama între dinți și, până s-o pot opri, a sărit jos de pe zid. Într-o clipă se cățărase înapoi în stejar.

Dac-ar fi călcat strâmb pe vreo creangă și ar fi căzut, dacă lama i s-ar fi înfipt în gât, aș fi spus lumii că eu o omorâsem. Dar era o bună cățărătoare. Când a ajuns pe o cracă mai sus decât înainte – acum abia dacă o mai vedeam –, a scos cuțitul dintre dinți ca să-mi vorbească.

— Du-te acasă, Agnès! Nu mai avem ce face una pentru alta.

M-am supus poruncii ei. Am luat-o pe drumul lung spre casă.

Acum câțiva ani, două fete care locuiau în orășelul vecin au chiulit de la liceu, au luat-o în plimbare spre câmp și, în cele din urmă, s-au întins pe o șină de cale ferată. Au spus că erau plictisite de școală; au purtat o conversație lungă, apoi au adormit. Au fost călcate de un tren, care le-a trezit pentru tot restul vieții: amândouă și-au pierdut picioarele, și totuși au supraviețuit.

Au negat că avuseseră de gând să se sinucidă. Stătuseră doar de vorbă și ațipiseră când le luase oboseala. Era o zi caldă de primăvară. Chiuliseră și altă dată, din același motiv, pentru că se plictiseau. Și altă dată adormiseră pe câmp. Una din ele i-a spus, se pare, reporterului: „Da, puteți să ne credeți niște tâmpite, dar suntem noi două, în continuare. Și știți ce? Nimeni pe lumea asta n-o să ne înțeleagă vreodată așa cum ne înțelegem noi între noi".

Citind știrea, pe care am decupat-o din ziar, m-am gândit la Fabienne. Aseară am scos tăietura și am citit din nou reportajul. Conținea fotografii ale fetelor de pe vremea când se întâmplase accidentul, deja decolorate. Le-am studiat și am găsit în ele prea puțin din mine și Fabienne. Erau două americance cu păr lung și blond, cu umeri lați, dinți albi strălucitori și piele sănătoasă – zdravene chiar și după tragedia trăită. Era și o fotografie a cârjelor – două perechi puse una lângă alta, cu abțibilduri similare din desene animate.

Astăzi fetele sunt deja tinere femei și poartă poate, peste proteză, pantaloni asortați între ele. Le invidiez pe fetele care au fost și pe femeile care sunt azi – poate cel mai ilogic lucru care s-a spus vreodată despre ele; și cel mai plin de bunătate. Viața a fost – și sper că va fi întotdeauna – adevărată pentru ele în felul pe care Fabienne și l-a dorit cândva pentru noi; și totuși nici eu, nici ea n-am putut să ne croim o viață adevărată. N-am fi putut obține ceea ce au obținut ele lăsând lumea să le ia ceva, să le marcheze pe amândouă. Dar din această pierdere colosală, pentru care oamenilor le va fi întotdeauna milă de ele, cele două fete și-au câștigat dreptul de a le răspunde râzând de lume, de oamenii ei, care nu pot să le înțeleagă.

Știu acum că, în bună măsură, povestea noastră a început de la exaltarea și disperarea lui Fabienne, care pentru mine erau inaccesibile. Căci, câtă vreme putusem fi supapa pentru exaltarea și disperarea ei, viața fusese, pentru ea, suportabilă, chiar interesantă. Eu eram piatra pe care își ascuțea tăișul minții; portocala în care tăia fără nici o greutate. Și totuși n-am fost în stare să ne salvez. Nu plictiseala ne-a înfrânt, nu înfrângerea ne-a făcut să ne depărtăm. Nu orice copil se naște în el cu o forță neîmblânzită. E treaba lumii să întoarcă ochii, să prescrie această forță ca pe o criză copilărească de nervi, ca pe o dovadă de imaturitate. E treaba copilului să rabde această forță până când și el o poate prescrie, ca să intre mai departe în apele mai sigure ale vârstei adulte. Fabienne n-avea cuvinte să-și descrie exaltarea și disperarea, iar eu n-aveam mijloace să le percep, dar nu era singură cu extremele ei. Cei norocoși au trecut cu bine furtuna. Cei cu adevărat norocoși, care au învățat câteva trucuri ca să îmblânzească – oricât de efemer – ceea ce e de neîmblânzit, au devenit celebri.

Eu nu sunt de ajuns de sofisticată ca să pretind că le înțeleg pe aceste genii, dar știu că ceea ce au pus în simfoniile și concertele lor, pe pânzele lor sau în cărți este ceea ce a făcut-o pe Fabienne să țipe în cimitir. Prin mâinile ei i-am auzit suferința: era în ea ceva imens, mai mare, mai acut, mai durabil decât viața pe care o duceam noi. N-a putut nici să găsească, nici să creeze o lume care să-i încapă această imensitate a ființei.

Eu și Fabienne nu ne-am depărtat peste noapte, dar pe tot parcursul verii și al toamnei, deși am continuat să ne petrecem timpul împreună, amândouă știam că nu mai are rost. Între noi s-a instalat tăcerea – nu liniștea pe care o împărțeam înainte, tihna a două turturele cocoțate pe gard, nici una nescoțând nici un sunet, dar fiecare rămânând atentă, gata să răspundă la uguitul celeilalte. N-am vorbit niciodată despre Jacques și arareori am pomenit Anglia sau cărțile pe care le scriseserăm.

Într-un copac poți să te cațări și, dacă ești agil ca Fabienne, poți să sari de acolo fără să pățești nimic. Dar nu în vârful unui copac ne-am trezit noi atunci, ci pe buza unei prăpăstii. Dacă am fi ales să sărim împreună, ținându-ne de mână, n-am fi supraviețuit, dar nici nu ne-am fi despărțit. Însă, asemenea multora înainte și după noi, eu am ales să fac un pas înapoi și pentru prima dată am devenit călăuza: Fabienne n-a putut decât să mă urmeze. În această retragere a devenit imposibil să rămânem împreună.

În ochii lumii eram două fete care creșteau, își pierdeau strălucirea, se apropiau de căsnicie, de maternitate și de celelalte cazne ale vieții.

Anul următor, când sora mea Rosemary, care locuia la Deux-Sèvres, mi-a povestit despre un post de ucenică într-un atelier de croitorie, am hotărât să mă mut din Saint-Rémy. Am întrebat-o pe Fabienne dacă vrea să-și caute o slujbă în apropiere, fiind sigură că va refuza. Părinții mei au crezut că mă desprind în sfârșit de o prietenie cu care nu fuseseră niciodată de acord. Dar, la fel ca restul lumii, preferau doar cea mai puțin neliniștitoare versiune a adevărului.

La scurtă vreme după ce m-am mutat în Deux-Sèvres, prin Saint-Rémy a trecut un circ ambulant. Am auzit că, după ce au ridicat tabăra, Fabienne a dispărut. Sătenii vorbeau că ar fi plecat cu circul – o alegere deloc rea pentru fata aia, spuneau ei. Până și eu mi-am insuflat această convingere: Fabienne se pricepea la animale și la zburat pe sus.

La șaptesprezece ani am cunoscut un ucenic de cizmar și o vreme mi-am imaginat viața alături de el. După un an ne-am logodit și, din motive necunoscute mie, logodna noastră a fost relatată de un ziar de seară: Agnès Moreau, care s-a bucurat cândva de o scurtă faimă ca foarte tânără scriitoare și care acum este croitoreasă, s-a logodit cu Jules Gagnon, muncitor la o fabrică de încălțăminte. Jurnalistul a făcut o glumă despre cizmarul care devenise prințul perfect pentru Cenușăreasa.

Citind știrea, mi-am dat seama că nu mă pot căsători cu Jules. Închipuirea fericirii este, la urma urmei, mai fragilă decât cele mai multe alte închipuiri. Am rupt logodna și m-am mutat la Paris. Am lucrat întâi într-un atelier de croitorie și, câteva luni mai târziu, am găsit o slujbă într-un magazin universal, ca vânzătoare de pijamale pentru femei. Acolo l-am cunoscut pe Earl, un inginer american care, în franceza lui stricată, mi-a cerut ajutorul ca să cumpere cadouri pentru toate femeile din familia lui: mama, mătușile și cele două cumnate. Căsătoria cu Earl, mutarea în America, o viață în care să nu mai fiu niciodată

cunoscută drept Agnès Moreau, cea care n-a reușit să se ridice la standardele unui basm – toate acestea le-am obținut prin voință, fără prea multe sentimente.

În viața mea americană, o singură dată mi-am întâlnit trecutul – sau, mai bine zis, o singură dată trecutul m-a căutat el, sub forma unui istoric al literaturii. Bărbatul acesta, căruia nu-i mai țin minte numele, m-a contactat acum doi ani, spunându-mi că lucrează la o carte despre copiii-minune din anii ’50 și că îi luase multe luni să mă localizeze. Nu i-aș fi răspuns la scrisoare dacă n-ar fi pomenit de o anume Mrs. Antonia Townsend, în ale cărei memorii, spunea el, există un capitol despre o fostă elevă pe nume Agnès Moreau.

M-am învoit să mă întâlnesc cu el, și a sosit cu un dosar întreg de materiale: tăieturi din ziare franțuzești și englezești, pe care în bună parte le vedeam pentru prima oară; copii ale unor fotografii de-ale mele, mărite, din arhiva unei agenții foto – Agnès Moreau, fată de la țară, tânără autoare și viitoare domnișoară de societate; edițiile franțuzești ale celor două cărți care purtau numele meu. Numai prima, *Les Enfants heureux*, fusese tradusă în engleză, iar bărbatul mi-a arătat numele traducătoarei: devenise de atunci o figură literară bine-cunoscută la Londra, lucru care crezuse că o să mă impresioneze și o să mă facă mai dispusă să mă deschid față de el. Plus memoriile lui Mrs. Townsend, publicate pe cheltuiala ei. Cartea aceasta, mi-a explicat el, avea prea puține merite istorice sau literare. Era în cea mai mare parte o relatare a vieții profesionale a autoarei ca întemeietoare și directoare a unui mic pension exclusivist de domnișoare, deși în primele capitole erau câteva povestioare interesante despre copilăria petrecută în internatul elvețian condus de tatăl ei, despre căsătoria contractată în grabă cu un englez trimis în Japonia să predea la o facultate de științe agricole și despre călătoriile lor prin Asia în anii ’30. Istoricul n-a știut să-mi spună altceva despre Mr. Townsend decât că, după ce trăise alături de el în Japonia timp de douăzeci de luni, Mrs. Townsend renunțase la căsnicie.

După atâția ani, Mrs. Townsend reușise în sfârșit să-și împlinească visul de a fi scriitoare. Preț de câteva clipe m-am gândit să-l rog pe istoric să-mi lase cartea. După ce aș fi citit-o, aș fi cunoscut-o puțin mai bine, mai mult decât puteam spune despre M. Devaux, Meaker și toți profesioniștii aceia – editori, jurnaliști, fotografi. Toți, cândva, intraseră în viața mea din întâmplare, ca și cum ar fi împins din greșeală o ușă și s-ar fi trezit pe o scenă lăsată în paragină. Toți ieșiseră repede.

Dar, dacă îl rugam să-mi dea cartea, mi-ar fi cerut și el ceva în schimb. Așa că n-am făcut decât să răsfoiesc capitolul pe care îl marcase pentru mine, intitulat „Un fals copil-minune“. Aici Mrs. Townsend vorbea despre șederea mea la pension. Eram descrisă drept un copil cu o minte primitivă și o înfățișare de sălbatic, aproape analfabet, înclinat spre crize de nervi. Deși se abținea să tragă concluzii referitoare la reușitele mele, fata pe care o cunoscuse ea, scria autoarea, aruncase o lumină interesantă asupra zvonurilor că, spre deosebire de Françoise Sagan și Minou Drouet, Agnès Moreau era doar o șarlatanie. Cum altfel ne puteam explica dispariția ei completă din lumea literară?

I-am spus istoricului că pare să fi strâns despre viața mea mai mult material decât aveam eu însămi. Am refuzat să răspund la vreo întrebare, să argumentez pro sau contra trecutului meu.

Acum un an, mama mi-a scris că Fabienne se întorsese la Saint-Rémy. Susținea că se căsătorise cu un clovn faimos, care murise nu demult și-i lăsase niște bani. Poate că era ceva adevărat în povestea asta, scria mama, căci în ultima vreme o curtau câțiva șmecheri. Fără îndoială avea să se mărite din nou.

Poate unul din ei a fost tatăl copilului la nașterea căruia a murit Fabienne.

De ce se întorsese la Saint-Rémy, care, ca toate locurile din lume, nu ne-a cunoscut niciodată și nu ne va cunoaște? Atunci nu m-am gândit să-i scriu, dar acum mi-aș dori să mă fi gândit.

Cu mult timp în urmă, când jocul de-a scris cărți era doar o idee, la fel ca ideea de a crește fericire, Fabienne a spus că ar trebui să scriem cărți împreună pentru ca oamenii să știe ce înseamnă să fim noi. Acum știu că aceasta a fost singura greșeală pe care a făcut-o. Ceea ce am scris era despre multe lucruri, dar nu despre noi. Când cărțile au fost citite de alții, noi nu eram nicăieri în ele.

Adevărata poveste depășea putința noastră de a o spune: copilăria noastră, prietenia, dragostea – toate uimitoare, toate neînsemnate. În lume nu era loc pentru două fete ca noi, deși pe vremea aceea eram înceată la minte și nu știam că Fabienne, disprețuită, împiedicată, chiar rănită mortal, încerca să râdă de lumea aceasta, în numele ei și al meu. Răzbunarea e o poveste care începe adesea cu mai multe promisiuni decât poate oferi sfârșitul ei.

Și iat-o acum într-un cimitir din Saint-Rémy; toată durerea a luat sfârșit. În seara asta aș vrea să fie aici, ca să-i pot spune că, încă o dată, am scris o carte, din nou cu ajutorul ei. Undeva, sunt sigură, undeva Fabienne râde. Ești tot o gâscă proastă, spune. Ai visuri mari, Agnès.

Dar greșește în privința mea, așa cum lumea a greșit în privința noastră. Dacă gâștele mele visează vreodată, ele singure știu că lumii nu-i e îngăduită nici cea mai vagă idee despre aceste vise și că nu are nici un drept să le judece. Eu trăiesc asemenea gâștelor mele.

Mi-am întrerupt acest fel de a trăi ca să scriu: povestea unui fals copil-minune, care este povestea adevărată a lui Fabienne și Agnès, la fel de adevărată ca în ziua aceea când eram în cimitir, vrând – și neputând – să ne omorâm una pe alta; vrând – și neputând – să ne salvăm.

Mulțumiri

Cea mai profundă recunoștință Fundației Guggenheim, comitetului de administrare a Premiilor Windham-Campbell și American Academy of Arts and Letters, pentru susținerea generoasă din perioada în care am scris acest roman.

Sarah Chalfant: limpezimea minții și statornicia ta îmi dau putere. Jacqueline Ko, Charles Buchan și ceilalți de la Wylie Agency: mulțumesc pentru grija extraordinară față de mine și de munca mea.

Mitzi Angel: viziunea ta editorială captivantă e o încântare și un colac de salvare pentru mine. Molly Walls, Na Kim, Lauren Roberts și restul echipei de la FGS; Kishani Widyaratna și restul echipei de la Fourth Estate: vă mulțumesc tuturor pentru eforturile voastre de a scoate romanul în lume.

Edmund White, Rupert pentru Eglantine a mea: cum ar fi fost ultimii doi ani fără clubul nostru de carte/râsete de la ora cinci?

Mona Simpson: LMWM – nu există adevăr mai profund pentru viața unui scriitor, și îți mulțumesc că faci parte din el împreună cu mine.

Elizabeth McCracken: mulțumesc pentru gâște și puii de gâscă, pentru ouăle scoțiene și plăcinta cu carne; mulțumesc pentru dragostea efabilă și inefabilă, trimisă aievea sau în închipuire.

Brigid Hughes: mulțumesc pentru gălbenele și pentru napi, pentru giugiuleală și pentru toate suporturile de pahare.